Eiropas Savienības

Oficiālais Vēstnesis

L 43

Izdevums latviešu valodā

Tiesību akti

59. sējums

2016. gada 18. februāris

Saturs

II *Neleģislatīvi akti*

LĒMUMI

★ **Komisijas Lēmums (ES) 2016/195 (2015. gada 14. augusts) par valsts atbalsta pasākumiem SA.33083 (12/C) (ex 12/NN), ko īstenojusi Itālija un kas paredz samazinātus nodokļus un iemaksas saistībā ar dabas katastrofām (visās nozarēs, izņemot lauksaimniecību), un SA.35083 (12/C) (ex 12/NN), ko īstenojusi Itālija un kas paredz samazinātus nodokļus un iemaksas saistībā ar 2009. gada zemestrīci Abruco (visās nozarēs, izņemot lauksaimniecību)** *(izziņots ar dokumenta numuru C(2015) 5549)* [1] 1

III *Citi tiesību akti*

EIROPAS EKONOMIKAS ZONA

★ **EBTA Uzraudzības iestādes Lēmums Nr. 38/15/COL (2015. gada 4. februāris), ar ko pieņem paziņojumu "Pamatnostādnes par EEZ līguma 53. panta piemērojamību tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem" [2016/196]** 30

[1] Dokuments attiecas uz EEZ

LV

Tiesību akti, kuru virsraksti ir gaišajā drukā, attiecas uz kārtējiem jautājumiem lauksaimniecības jomā un parasti ir spēkā tikai ierobežotu laika posmu.

Visu citu tiesību aktu virsraksti ir tumšajā drukā, un pirms tiem ir zvaigznīte.

II

(Neleģislatīvi akti)

LĒMUMI

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2016/195

(2015. gada 14. augusts)

par valsts atbalsta pasākumiem SA.33083 (12/C) (ex 12/NN), ko īstenojusi Itālija un kas paredz samazinātus nodokļus un iemaksas saistībā ar dabas katastrofām (visās nozarēs, izņemot lauksaimniecību), un SA.35083 (12/C) (ex 12/NN), ko īstenojusi Itālija un kas paredz samazinātus nodokļus un iemaksas saistībā ar 2009. gada zemestrīci Abruco (visās nozarēs, izņemot lauksaimniecību)

(izziņots ar dokumenta numuru C(2015) 5549)

(Autentisks ir tikai teksts itāliešu valodā)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) un jo īpaši tā 108. panta 2. punkta otro daļu,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Ekonomikas zonu un jo īpaši tā 62. panta 1. punkta a) apakšpunktu,

pēc tam, kad ieinteresētās personas tika aicinātas iesniegt piezīmes atbilstoši minētajiem nosacījumiem ([1]), un ņemot vērā to iesniegtās piezīmes,

tā kā:

1. PROCEDŪRA

Valsts atbalsta pasākums SA.33083 (12/NN) – samazināti nodokļi un iemaksas saistībā ar dabas katastrofām Sicīlijā, Itālijas ziemeļos un citos reģionos

(1) Komisija 2011. gada 21. februārī saņēma Pjemontas reģiona Kuneo provinces vispārējas piekritības tiesas Darba lietu nodaļas tiesneša lūgumu sniegt informāciju ([2]), kas bija veikts saskaņā ar Komisijas paziņojumu par valsts atbalsta tiesību normu piemērošanu valstu tiesās ([3]). Šajā pieprasījumā tiesnesis vērsa Komisijas uzmanību uz to, ka pastāv vairāki 2002., 2003. un 2007. gadā pieņemti tiesību akti, kas paredz tādu valsts atbalsta pasākumu piemērošanu, saskaņā ar kuriem paredzēts par 90 % samazināt nodokļu un obligāto sociālās apdrošināšanas iemaksu apjomu, kā arī apdrošināšanas prēmijas par nelaimes gadījumiem darbā saistībā ar zemestrīci, kas 1990. gada 13.–16. decembrī skāra Sicīlijas austrumu daļu (Sirakūzas, Katānijas un Raguzas provinces), un plūdiem Itālijas ziemeļos 1994. gada novembrī; tiesnesis jautā (lai gan jautājumu secība bija nedaudz atšķirīga): i) vai Itālija par šiem pasākumiem tika paziņojusi saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu; ii) vai Komisija tos tika

([1]) Komisijas Lēmums C(2012) 7128 *final* (OV C 381, 11.12.2012., 32. lpp.).
([2]) Kuneo vispārējas piekritības tiesas (*tribunale*) 2011. gada 18. februāra rīkojums (*ordinanza*), ar ko tiek sagatavots lūgums sniegt informāciju saskaņā ar Komisijas paziņojumu par valsts atbalsta tiesību normu piemērošanu valstu tiesās.
([3]) OV C 85, 9.4.2009., 1. lpp.

izvērtējusi; iii) vai attiecībā uz tiem ir veikta formāla izmeklēšana; iv) vai attiecībā uz tiem ir pieņemts lēmumus; v) ja šāds lēmums nav pieņemts – kad tāds varētu tikt pieņemts? Komisijas departamenti 2011. gada 21. martā atbildēja, ka Itālijas iestādes nav ziņojušas par šiem pasākumiem un Komisija vēl nav uzsākusi nekādas procedūras vai formālu izmeklēšanu.

(2) Komisija šo lietu reģistrēja 2011. gada 27. maijā ar atsauces numuru SA.33083 (11/CP).

(3) Komisija 2011. gada 25. jūlijā nosūtīja Itālijas iestādēm pieprasījumu sniegt informāciju. Pēc Komisijas 2011. gada 8. septembrī nosūtītā atgādinājuma Itālijas iestādes atbildēja 2011. gada 6. oktobrī. Komisija 2011. gada 14. oktobra vēstulē pieprasīja papildu informāciju, uz ko Itālijas iestādes atbildēja 2011. gada 7. decembra vēstulē.

(4) Komisija 2012. gada 19. jūnija vēstulē pieprasīja papildu informāciju par pasākumiem, kas saistīti ar dabas katastrofām Sicīlijas austrumu daļā un Itālijas ziemeļos, kā arī par citiem līdzīgiem pasākumiem, kas saistīti ar dabas katastrofām, kuras Itālijā notikušas kopš 1990. gada ([4]); jo īpaši Komisija lūdza Itālijas iestādēm sniegt piezīmes par to, vai šie pasākumi ir likumīgi, vai tie ir uzskatāmi par valsts atbalstu un vai tos var pamatot saskaņā ar noteikumiem par valsts atbalstu. Komisijas departamenti arī informēja Itālijas iestādes, ka Komisija apsver iespēju izdot rīkojumu par jebkāda tāda nelikumīga atbalsta apturēšanu, kas piešķirts saskaņā ar iepriekš minētajiem pasākumiem. Itālija atbildēja 2012. gada 25. jūlija vēstulē.

(5) Tikmēr 2012. gada 6. jūlijā Komisija saņēma pieprasījumu sniegt informāciju saistībā ar šo procedūru no Pjemontas reģiona Verčelli provinces vispārējās piekritības tiesas ([5]). Komisijas departamenti atbildēja 2012. gada 20. jūlijā.

(6) Tā kā par atbalsta shēmu netika paziņots saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu un tā tika īstenota, pirms Komisija pieņēma lēmumu par tās atļaušanu, šie pasākumi tika reģistrēti Komisijas Valsts atbalsta reģistrā kā nepaziņots atbalsts ar numuru SA.33083 (12/NN).

(7) Pamatojoties uz informāciju, kas tika iegūta sākotnējā izvērtējuma posmā, Komisija nolēma sadalīt šo lietu, nošķirot lauksaimniecības nozari. Tāpēc šis lēmums neattiecas uz darbībām, kas saistītas ar Līguma I pielikumā uzskaitīto lauksaimniecības produktu ražošanu, apstrādi un tirdzniecību, izņemot zvejniecības un akvakultūras produktus.

Valsts atbalsta pasākums SA.35083 (12/NN) – samazināti nodokļi un iemaksas saistībā ar zemestrīci Abruco 2009. gadā

(8) Ar elektronisku paziņojumu, kas tika izdots 2012. gada 2. jūlijā un ko Komisija tajā pašā datumā reģistrēja ar atsauces numuru SA.35083 (12/N), Itālijas iestādes paziņoja par atbalsta pasākumu, kas paredz samazinātus nodokļus un iemaksas saistībā ar 2009. gada zemestrīci Abruco – Komisija jau bija pieprasījusi informāciju par šo pasākumu savā 2012. gada 19. jūnija vēstulē SA.33083 (12/NN).

(9) Šajā paziņojumā Itālijas iestādes norādīja, ka šā pasākuma saderība ir jāizvērtē, ņemot vērā LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu ("atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas vai ārkārtēji notikumi") vai LESD 107. panta 3. punkta c) apakšpunktu ("atbalsts, kas veicina … konkrētu tautsaimniecības jomu attīstību"), jo tā nolūks bija kompensēt dabas katastrofas radīto makroekonomisko ietekmi iekšzemes kopprodukta (IKP) samazināšanās kontekstā. Itālijas iestādes jo īpaši norādīja uz ievērojamu IKP kritumu Abruco reģionā laikposmā no 2008. līdz 2009. gadam ([6]).

(10) Komisija 2012. gada 17. augusta vēstulē informēja Itālijas iestādes, ka tā šo pasākumu uzskata par nepaziņotu atbalsta pasākumu, kuru tā izvērtēs kopā ar lietu SA.33083 (12/NN).

([4]) Vēstulē tika minēti pasākumi, kas saistīti ar zemestrīcēm, kuras skāra Umbrijas un Markes reģionus 1997. gadā, Molizes un Apūlijas reģionus 2002. gadā un Abruco reģionu 2009. gadā, kā arī citi līdzīgi pasākumi, ko īstenoja Itālija.

([5]) Verčelli provinces vispārējās piekritības tiesas 2012. gada 19. jūnija sēdes protokols (*verbale di udienza*), ar ko tiek sagatavots lūgums sniegt informāciju par procedūras gaitu lietā SA.33083 (11/CP).

([6]) Saskaņā ar *ISTAT* (*Istituto Nazionale di Statistica*) datiem IKP samazinājās no EUR 26 314,5 miljoniem 2008. gadā uz EUR 25 343,2 miljoniem 2009. gadā (t. i., par 3,7 %).

(11) Tā kā šis juridiskais pamats bija stājies spēkā, pirms Komisija pieņēma lēmumu par šīs shēmas atļaušanu, šis pasākums tika reģistrēts Komisijas Valsts atbalsta reģistrā kā nepaziņots atbalsts ar numuru SA.35083 (12/NN).

(12) Pamatojoties uz paziņojumā sniegto informāciju, Komisija nolēma sadalīt šo lietu, nošķirot lauksaimniecības nozari. Tāpēc šis lēmums neattiecas uz darbībām, kas saistītas ar Līguma I pielikumā uzskaitīto lauksaimniecības produktu ražošanu, apstrādi un tirdzniecību, izņemot zvejniecības un akvakultūras produktus.

Kopīga procedūra valsts atbalsta lietās SA.33083 (12/C) (ex 12/NN) un SA.35083 (12/C) (ex 12/NN) pēc LESD 108. panta 2. punktā paredzētās procedūras sākšanas

(13) Komisija 2012. gada 17. oktobra vēstulē informēja Itāliju, ka tā attiecībā uz šiem atbalsta pasākumiem ir nolēmusi sākt LESD 108. panta 2. punktā paredzēto procedūru ([7]). Šīs lietas tika attiecīgi reģistrētas ar numuru SA.33083 (2012/C) (ex 2012/NN) un SA.35083 (2012/C) (ex 2012/NN).

(14) Komisijas lēmums par procedūras uzsākšanu tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* ([8]) un ieinteresētās personas tika aicinātas iesniegt savas piezīmes par attiecīgajiem pasākumiem.

(15) Itālijas iestādes 2012. gada 13. novembra vēstulē lūdza pagarināt termiņu savu piezīmju iesniegšanai. Komisija 2012. gada 15. novembra vēstulē piekrita šim lūgumam.

(16) Itālija savas piezīmes iesniedza 2013. gada 11. janvārī. Komisija saņēma piezīmes arī no četrām ieinteresētajām personām: 2013. gada 9. janvārī no advokātu biroja *Studio Legale Prof. Avv. Mario P. Chiti* (turpmāk tekstā "*Chiti*"), 2013. gada 10. janvārī – no advokātu biroja *Studio Legale Avvocato Roberto Preve – Katia Gavioli* (turpmāk tekstā "*Preve–Gavioli*") un 2013. gada 11. janvārī – no ražotāju apvienības *Confindustria*. Pēc tam, kad bija beidzies viena mēneša termiņš pēc lēmuma par procedūras uzsākšanu publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī*, proti, 2013. gada 31. janvārī, Komisija saņēma piezīmes no arodbiedrību organizācijas *CGIL L'Aquila*.

(17) Visus apsvērumus, kas no ieinteresētajām trešām personām tika saņemti viena mēneša termiņā kopš lēmuma par procedūras uzsākšanu publicēšanas *Oficiālajā Vēstnesī*, Komisija 2013. gada 17. janvārī pārsūtīja Itālijas iestādēm un lūdza tām sniegt savas piezīmes. Itālija 2013. gada 11. martā atbildēja, ka tai nav piezīmju par trešo personu apsvērumiem.

(18) Komisija 2013. gada 23. martā lūdza precizēt no Itālijas saņemto informāciju. Itālija atbildēja 2013. gada 24. un 30. aprīlī. Komisija 2014. gada 12. jūnijā lūdza sniegt papildu informāciju un nosūtīja atgādinājumu 2014. gada 17. oktobrī. Itālija atbildēja uz šo pieprasījumu un atgādinājumu, sniedzot informāciju 2014. gada 20. un 24. jūnijā, 11. jūlijā, 4. augustā un 29. oktobrī.

2. PASĀKUMU APRAKSTS

Pasākumi un to juridiskais pamats

(19) Turpmāk uzskaitītie pasākumi un shēmas ir paredzēti, lai samazinātu nodokļus, kas jāmaksā uzņēmumiem, kuri darbojas vai kā citādi atrodas teritorijās, kuras kopš 1990. gada ir skārušas dažādas dabas katastrofas Itālijā, kā arī to obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas (kas jāmaksā Valsts sociālās apdrošināšanas iestādē (*Istituto Nazionale per la Previdenza Sociale – INPS*)) un obligātās apdrošināšanas prēmijas par nelaimes gadījumiem darbā (kas jāmaksā Valsts apdrošināšanas iestādē pret nelaimes gadījumiem darbā (*Istituto Nazionale per l'Assicurazione contro gli Infortuni sul Lavoro – INAIL*)) (turpmāk tekstā kopīgi apzīmētas kā "iemaksas").

([7]) Sk. 3. zemsvītras piezīmi.
([8]) Sk. 3. zemsvītras piezīmi.

Pasākumi saistībā ar zemestrīci Sicīlijas austrumu daļā 1990. gadā

(20) Pēc zemestrīces, kas 1990. gada 13.–16. decembrī skāra Sicīlijas austrumu daļu (Sirakūzas, Katānijas un Raguzas provinces), Itālijas iestādes laikposmā no 1990. gada līdz 2002. gadam pieņēma vairākus lēmumus un likumus, ar kuriem visiem uzņēmumiem ([9]), kas atrodas pašvaldībās, kuras skārusi zemestrīce ([10]), tika ļauts apturēt vai atlikt nodokļu un iemaksu veikšanu, vai arī tika piešķirta atļauja maksāt minētos maksājumus pa daļām.

(21) 2001. gadā pieņemtajā likumā bija paredzēts, ka tie uzņēmumi, kas vēl nebija apmaksājuši savus nodokļus vai iemaksas, varēja izlabot šo situāciju (t. i., izpildīt savas maksājumu veikšanas saistības), pilnībā samaksājot vēl neapmaksātās summas, kas no 2001. gada 28. decembra tika palielinātas par 15 % ([11]).

(22) Taču 2002. gadā Itālija pieņēma tiesību aktu ([12]), kas ļauj tiem uzņēmumiem, kuri vēl nebija samaksājuši savus nodokļus par 1990., 1991. un 1992. gadu, automātiski izlabot šo situāciju, līdz 2003. gada 16. martam apmaksājot tikai 10 % no summas, kas vēl nebija apmaksāta ([13]). Citiem vārdiem sakot, ar šo 2002. gada 27. decembra Likumu Nr. 289 tika ieviesta iespēja par 90 % samazināt valstij maksājamo nodokļu summu.

(23) Ar jauniem, 2003. un 2004. gadā pieņemtiem likumiem ([14]) šī iespēja tika pagarināta līdz 2004. gada 16. aprīlim.

(24) Saskaņā ar jauno, 2005. gadā pieņemto tiesību aktu ([15]), kurā bija sniegta atsauce uz 2002. gada tiesību aktu ([16]), uzņēmumiem, kas vēl nebija veikuši sociālās apdrošināšanas iemaksas (*INPS*) un apdrošināšanas prēmijas par nelaimes gadījumiem darbā (*INAIL*) par 1990., 1991. un 1992. gadu, bija atļauts automātiski izlabot savu situāciju, apmaksājot tikai 10 % no joprojām neapmaksātajām summām. Šim pasākumam paredzētais budžets bija EUR 52 miljoni ([17]).

(25) Ar 2007. gada likumu apmaksas veikšanas termiņš tika pagarināts līdz 2007. gada 31. decembrim, taču tika noteikts, ka jāapmaksā 30 % no joprojām nesamaksātās nodokļu summas ([18]). Ar vēl vienu 2007. gada likumu maksājumu veikšanas termiņš tika pagarināts līdz 2008. gada 30. jūnijam un tika atjaunota iepriekšējā nostāja, saskaņā ar kuru bija jāmaksā tikai 10 % no joprojām nesamaksātās summas ([19]).

Pasākumi saistībā ar plūdiem Itālijas ziemeļos 1994. gadā

(26) Līdzīgā veidā pēc plūdiem Itālijas ziemeļos 1994. gada novembrī (kas skāra 257 pašvaldības Pjemontas, Lombardijas, Emīlijas-Romanjas, Ligūrijas, Toskānas un Veneto reģionos) Itālijas iestādes pieņēma vairākus likumus, ar kuriem uzņēmumiem ([20]), kas plūdu dēļ bija cietuši būtiskus zaudējumus ([21]), tika apturēta vai atlikta nodokļu un iemaksu veikšana.

(27) Itālija 2003. gadā (tāpat kā attiecībā uz zemestrīci Sicīlijas austrumu daļā) 1994. gada plūdu skartajiem uzņēmumiem piedāvāja iespēju izlabot savu situāciju, līdz 2004. gada jūlijam ([22]) apmaksājot tikai 10 % no nesamaksātās nodokļu un iemaksu summas par 1995., 1996. un 1997. gadu.

([9]) Tostarp tiem uzņēmumiem rūpniecības, tirdzniecības, amatniecības un lauksaimniecības nozarē, kuri nodarbojas ar saimniecisko darbību zemestrīces skartajā teritorijā.
([10]) Noteiktas ar ministru prezidenta 1991. gada 15. janvāra rīkojumu (*decreto*).
([11]) Sk. 138. pantu 2001. gada Finanšu likumā, kas grozīts ar 2011. gada 28. septembra Dekrētlikumu Nr. 355.
([12]) 2002. gada 27. decembra Likums Nr. 289 (Finanšu likums 2003. gadam), 9. panta 17. punkts.
([13]) Vienā maksājumā vai – gadījumā, ja summas pārsniedza EUR 5 000 – pa daļām.
([14]) Sk. 23-*decies* panta 5. punktu 2003. gada 24. decembra Dekrētlikumā Nr. 355, kas pārveidots par likumu ar 2004. gada 27. februāra Likumu Nr. 47 un ministra 2004. gada 8. aprīļa Rīkojumu (*decreto*).
([15]) 2005. gada 23. decembra Likums Nr. 266 (Finanšu likums 2006. gadam), 1. panta 363. punkts.
([16]) Sk. 12. zemsvītras piezīmi.
([17]) 2006. gada 11. marta Likums Nr. 81, ar ko pārvērš par likumu 2006. gada 10. janvāra Dekrētlikumu Nr. 2.
([18]) 3-*quater* panta 2. punkts 2007. gada 26. februāra Likumā Nr. 17, ar ko pārvērš par likumu 2006. gada 28. decembra Dekrētlikumu Nr. 300.
([19]) 2007. gada 31. decembra Likums Nr. 248, 36-*bis* pants.
([20]) Izņemot uzņēmumus banku un apdrošināšanas nozarē.
([21]) Zaudējumi tika uzskatīti par "būtiskiem" (*rilevante*) 16-*bis* panta izpratnē 1995. gada 21. janvāra Likumā Nr. 22, ar ko pārveido par likumu 1994. gada 24. novembra Dekrētlikumu Nr. 646, ja tie pārsniedz vienu sestdaļu no ienākumiem, kas tika deklarēti 1993. pārskata gadā un jebkurā gadījumā nav mazāki par LIT 2 miljoniem (aptuveni EUR 1 032,39).
([22]) 2003. gada 24. decembra Likums Nr. 350 (Finanšu likums 2004. gadam), 4. panta 90. punkts.

(28) Ar turpmākiem 2007. gada likumiem joprojām nesamaksātās nodokļu un iemaksu summas apmaksas termiņš tika pagarināts līdz 2008. gada 31. martam ([23]).

Līdzīgi pasākumi, kas saistīti ar citām dabas katastrofām Itālijā, kuras notika laikposmā no 1997. līdz 2002. gadam

(29) Saskaņā ar Komisijas rīcībā esošo informāciju Itālija pēdējos gados ir atļāvusi līdzīgus samazinājumus arī citās dabas katastrofu skartās teritorijās.

(30) Itālija 2006. gadā ieviesa ([24]) 50 % nodokļu un iemaksu samazinājumu ([25]) uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta ir Sicīlijas provinces Katānijas pašvaldībās, kuras skāra 2002. gada zemestrīce un Etnas vulkāna izvirdumi ([26]).

(31) Itālija 2008. gadā ieviesa nodokļu un iemaksu 60 % samazinājumu uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta ir 1997. gada zemestrīces skarto Umbrijas un Markes reģionu pašvaldībās ([27]).

(32) Itālija 2008. gadā ieviesa nodokļu un iemaksu 60 % samazinājumu uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta ir 2002. gada zemestrīces skarto Molizes un Apūlijas reģionu pašvaldībās ([28]).

(33) Tāds pats nodokļu un iemaksu 60 % samazinājums tika ieviests 2011. gadā attiecībā uz uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta ir 2009. gada 6. aprīļa zemestrīces skartā Abruco reģiona pašvaldībās (plašāka informācija sniegta nākamajā punktā) ([29]).

Paziņotais atbalsta pasākums SA.35083 (12/NN) saistībā ar zemestrīci Abruco 2009. gadā

(34) Saskaņā ar šo pasākumu, par kuru Itālijas iestādes paziņoja un kuru Komisija reģistrēja ar SA.35083 (12/NN) (sk. 8. apsvērumu), tika paredzēts atbalsts samazinātu nodokļu un iemaksu veidā saistībā ar 2009. gada zemestrīci Abruco.

(35) Pēc zemestrīces, kas 2009. gada 6. aprīlī skāra Abruco reģionu (reģiona galvaspilsētu L'Akvilu un vairākas citas pašvaldības), Itālijas iestādes pieņēma vairākus lēmumus un likumus ([30]), ar kuriem visiem uzņēmumiem ([31]), kas atrodas pašvaldībās, kuras tika skārusi zemestrīce ([32]), līdz 2009. gada 30. novembrim tika apturēta un atlikta nodokļu un iemaksu veikšana. Šis termiņš ar papildu likumdošanas instrumentiem tika pagarināts līdz to 2010. gada 30. jūnijam ([33]), līdz 2010. gada 15. decembrim ([34]), līdz 2011. gada 31. oktobrim ([35]) un, visbeidzot, līdz 2011. gada 16. decembrim ([36]).

([23]) 2007. gada 26. februāra Likuma Nr. 17, ar ko pārvērš par likumu 2006. gada 28. decembra Dekrētlikumu Nr. 300, 3-*quater* panta 1. punkts; 2007. gada 31. decembra Dekrētlikuma Nr. 248 36-*bis* pants.

([24]) 2006. gada 27. decembra Likuma Nr. 296 1. panta 1011. punkts, kurā sniegta atsauce uz ministru prezidenta 2005. gada 10. jūnija Rīkojumu (*ordinanza*) Nr. 3442, kurā savukārt sniegta atsauce uz ministru prezidenta 2002. gada 29. novembra Rīkojumu Nr. 3254.

([25]) 2006. gada 27. decembra Likuma Nr. 296 1. panta 1011. punktā ir minēta "jebkādu nodokļu vai iemaksu … samazināšana par 50 %".

([26]) Ar premjerministra 2002. gada 29. novembra Rīkojuma Nr. 3254 5. pantu pirmo reizi tika apturētas "sociālās apdrošināšanas un palīdzības iemaksas, kā arī obligātās apdrošināšanas prēmijas par nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" attiecībā uz "personām, kuras ir attiecīgās teritorijas rezidenti vai kurām šajā teritorijā ir juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta". Ar premjerministra 2005. gada 10. jūnija Rīkojumu Nr. 3242 tika apstiprināts atbrīvojums privātiem darba devējiem, kuru "juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta ir šajās pašvaldībās".

([27]) 2. panta 1. punkts 2008. gada 8. aprīļa Dekrētlikumā Nr. 61, kas tika pārveidots par likumu ar 2008. gada 6. jūnija Likumu Nr. 103 (ar finansējumu, kas paredzēts 2007. gada 24. decembra Likuma Nr. 244 2. panta 109. punktā); 3. panta 2. punkts 2008. gada 23. oktobra Dekrētlikumā Nr. 162, kas tika pārveidots par likumu ar 2008. gada 22. decembra Likumu Nr. 201.

([28]) 6. pants (4-*bis*) un (4-*ter*) 2008. gada 29. novembra Dekrētlikumā Nr. 185, kas tika pārveidots par likumu ar 2009. gada 28. janvāra Likumu Nr. 2.

([29]) 2011. gada 12. novembra Likums Nr. 183, 33. panta 28. punkts.

([30]) Premjerministra 2009. gada 9. aprīļa Rīkojumi Nr. 3753 un 3754, kā arī 2009. gada 6. jūnija Rīkojums Nr. 3780; 2009. gada 28. aprīļa Dekrētlikums Nr. 39, kas pārveidots par likumu ar 2009. gada 24. jūnija Likumu Nr. 77.

([31]) Proti,"… rezidentiem zemestrīces dienā" vai "kuriem tajā atrodas juridiskā adrese nodokļu piemērošanas mērķiem vai darījumdarbības vieta".

([32]) Noteiktas ar ministru prezidenta 2009. gada 16. aprīļa Rīkojumu (*decreto*) Nr. 3.

([33]) Ministru prezidenta 2009. gada 30. decembra Rīkojums (*ordinanza*) Nr. 3837.

([34]) 39. pants 2010. gada 31. maija Dekrētlikumā Nr. 78, kas pārveidots par likumu ar 2010. gada 30. jūlija Likumu Nr. 122.

([35]) 2010. gada 29. decembra Dekrētlikums Nr. 225, 3. pants.

([36]) Ministru prezidenta 2011. gada 16. augusta rīkojums (*decreto*).

(36) Itālija 2011. gada 12. novembrī pieņēma likumu, kurā noteikts, ka kopš zemestrīces datuma aizturēto un atlikto nodokļu un iemaksu iekasēšana atsāksies no 2012. gada janvāra, tiks veikta 120 ikmēneša maksājumu veidā un ka apmaksājamā summa tiks samazināta līdz 40 % no sākotnēji apmaksājamās summas ([37]).

Pasākumu mērķis

(37) Aprakstīto shēmu (ar ko nodokļu un iemaksu apmērs tika samazināts pat par 90 %) vispārējais mērķis bija atbalstīt uzņēmumus, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta atradās dabas katastrofu skartajās teritorijās.

Pasākumu ģeogrāfiskā piemērošanas joma

(38) Šos pasākumus piemēro Itālijas teritorijām, kuras skārušas dabas katastrofas, proti, tiesību aktos noteiktās zemestrīces, plūdi vai vulkāna izvirdumi.

(39) Šo pasākumu kontekstā minētās teritorijas ir šādas:

— pašvaldības ([38]), kuras skāra zemestrīce Sicīlijas austrumu daļā (Sirakūzas, Katānijas un Raguzas provincēs) 1990. gada 13.–16. decembrī,

— pašvaldības ([39]) Pjemontas, Lombardijas, Emīlijas-Romanjas, Ligūrijas, Toskānas un Veneto reģionos, kuras skāra 1994. gada novembra plūdi,

— pašvaldības ([40]) Sicīlijas provincē Katānijā, kuras skāra zemestrīce un Etnas vulkāna izvirdumi, kas notika 2002. gadā,

— pašvaldības ([41]) Ankonas (Markes reģionā) un Perudžas (Umbrijas reģionā) provincēs, kuras skāra 1997. gada zemestrīce,

— pašvaldības ([42]) Kampobaso (Molizes reģionā) un Fodžas (Apūlijas reģionā) provincēs, kuras skāra 2002. gada zemestrīce,

— pašvaldības ([43]) Abruco reģionā, ko skāra 2009. gada 6. aprīļa zemestrīce.

Atbalsta saņēmēji

(40) Šīs shēmas ir pieejamas uzņēmumiem, kas darbojas visās nozarēs, tostarp lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē ([44]), izņemot pasākumu, kas saistīts ar 1994. gada plūdiem Itālijas ziemeļos, kuru nepiemēro uzņēmumiem banku un apdrošināšanas nozarē.

(41) Attiecībā uz zemestrīcēm un vulkāna izvirdumiem Sicīlijā, Umbrijā, Markē, Molizē, Apūlijā un Abruco, atbalsta saņēmēji ir visi uzņēmumi, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta ir pašvaldībās, kuras skārusi dabas katastrofa, kas minēta attiecīgajā tiesību aktā.

(42) Attiecībā uz plūdiem Itālijas ziemeļos atbalsta saņēmēji ir uzņēmumi, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta ir pašvaldībās, kuras skārusi minētā dabas katastrofa, taču tikai tad, ja tie var pierādīt, ka ir cietuši būtiskus zaudējumus. ([45])

([37]) 2011. gada 12. novembra Likums Nr. 183 (Stabilitātes likums 2012. gadam), 33. panta 28. punkts.
([38]) Noteiktas ar ministru prezidenta 1991. gada 15. janvāra rīkojumu (*decreto*).
([39]) Noteiktas ar diviem ministru prezidenta 1994. gada rīkojumiem attiecīgi 26. un 29. novembrī.
([40]) Noteiktas ar ministru prezidenta 2002. gada 29. oktobra rīkojumu.
([41]) Noteiktas ar šādiem rīkojumiem (*ordinanze*): 1997. gada 28. septembra Rīkojumu Nr. 2668, 1997. gada 13. oktobra Rīkojumu Nr. 2694 un 1997. gada 28. novembra Rīkojumu Nr. 2719.
([42]) Noteiktas ar ministru prezidenta 2002. gada 31. oktobra un 2002. gada 8. novembra rīkojumiem (*decreti*).
([43]) Noteiktas ar šādiem ministru prezidenta rīkojumiem (*decreti*): 2009. gada 16. aprīļa Rīkojumu Nr. 3 un 2009. gada 17. jūlija Rīkojumu Nr. 11.
([44]) Tomēr, kā minēts 7. apsvērumā, šis lēmums neattiecas uz darbībām, kas saistītas ar Līguma I pielikumā uzskaitīto lauksaimniecības produktu ražošanu, apstrādi un tirdzniecību, izņemot zvejniecības un akvakultūras produktus.
([45]) Jēdziena "būtiski zaudējumi" definīcija ir norādīta 26. apsvērumā.

Pasākumu ilgums

(43) Komisija uzskata, ka to shēmu īstenošana, ar kurām tika ieviesti nodokļu samazinājumi, tika sākta līdz ar to juridisko pamatu stāšanos spēkā. Komisija atzīst, ka, iespējams, pasākumu īstenošana tika sākta citā laikā, kā norādīts īstenošanas pasākumos (piem., rīkojumos, ar kuriem īsteno dažādus juridiskos pamatus, sk. Itālijas piezīmes par lēmumu par procedūras uzsākšanu, kas apkopotas 87.–94. apsvērumā).

(44) Komisija uzskata, ka nodokļu samazināšanas pasākumi stājās spēkā šādos datumos:

— attiecībā uz 1990. gada 13.–16. decembra zemestrīci Sicīlijas austrumu daļā (Sirakūzas, Katānijas un Raguzas provincēs) – 2003. gada 1. janvārī nodokļiem ([46]) un 2006. gada 1. janvārī iemaksām ([47]),

— attiecībā uz 1994. gada plūdiem Itālijas ziemeļos – 2004. gada 1. janvārī ([48]),

— attiecībā uz 2002. gada zemestrīci un Etnas vulkāna izvirdumiem – 2007. gada 1. janvārī ([49]),

— attiecībā uz 1997. gada zemestrīci Umbrijas un Markes reģionos – 2008. gada 1. janvārī ([50]),

— attiecībā uz 2002. gada zemestrīci Molizes un Apūlijas reģionā – 2008. gada 29. novembrī ([51]),

— attiecībā uz 2009. gada zemestrīci Abruco reģionā – 2012. gada 1. janvārī ([52]).

(45) Attiecībā uz šo samazinājumu piemērošanas periodu nodokļu nomaksas un iemaksu veikšanas apturēšanas periodi ir norādīti attiecīgajos tiesību aktos. Komisija atzīmē, ka dažādas shēmas tika piemērotas dažādos laika periodos attiecībā uz dažādiem nodokļu un iemaksu veidiem. Pamatojoties uz informāciju, ko Itālija sniedza Komisijai formālās izmeklēšanas posmā (sk. Itālijas piezīmes par lēmumu par procedūras uzsākšanu, kas apkopotas 87.–94. apsvērumā), attiecīgie periodi bija šādi.

a) Attiecībā uz 1990. gada 13.–16. decembra zemestrīci Sicīlijas austrumu daļā (Sirakūzas, Katānijas un Raguzas provincēs) nomaksas atlikšanas periods aptver 1990., 1991. un 1992. gadu. Itālijas Ieņēmumu dienests (*Agenzia delle Entrate*) norāda uz laikposmu no 1990. gada 13. decembra līdz 1993. gada 31. jūlijam, un saskaņā ar datiem, kas saņemti no *INPS* un *INAIL*, iemaksu veikšanas apturēšanas periods bija no 1990. gada 13. decembra līdz 1992. gada 31. decembrim.

b) Attiecībā uz 1994. gada plūdiem Itālijas ziemeļos tiesību aktos kā atsauces periods norādīts 1995., 1996. un 1997. gads, savukārt Ieņēmumu dienests norādījis laikposmu no 1994. gada 4. novembra līdz 1995. gada 31. oktobrim; *INPS* norādījusi, ka šis periods beidzās 1995. gada 30. novembrī, savukārt saskaņā ar *INAIL* datiem šis periods ilga no 1995. gada 1. janvāra līdz 1997. gada 31. decembrim.

c) Attiecībā uz 1997. gada zemestrīci Umbrijas un Markes reģionos šķiet, ka attiecīgais apturēšanas periods ir no 1996. gada 26. septembra līdz 1999. gada 30. jūnijam (noteiktiem atbalsta saņēmējiem – līdz 1998. gada 31. martam).

d) Attiecībā uz 2002. gada zemestrīci Molizes un Apūlijas reģionā Ieņēmumu dienests norāda, ka apturēšanas periods sākās 2002. gada 31. oktobrī un beidzās 2008. gada 30. jūnijā, savukārt *INPS* un *INAIL* norāda, ka šis laikposms ilga no 2002. gada 31. oktobra līdz 2007. gada 31. decembrim.

e) Attiecībā uz 2002. gadā notikušo zemestrīci un Etnas vulkāna izvirdumiem apturēšanas periods bija no 2002. gada 29. oktobra līdz 2004. gada 31. martam.

f) Attiecībā uz 2009. gada zemestrīci Abruco reģionā attiecīgais apturēšanas periods bija atkarīgs no atbalsta saņēmēja veida – visiem uzņēmumiem, kuru gada apgrozījums pārsniedza EUR 200 000, atbalsta pasākumu

([46]) Datums, kad stājās spēkā 2002. gada 27. decembra Likums Nr. 289 (Finanšu likums 2003. gadam).
([47]) Datums, kad stājās spēkā 2005. gada 29. decembra Likums Nr. 266 (Finanšu likums 2006. gadam), 1. panta 363. punkts.
([48]) Datums, kad stājās spēkā 2003. gada 24. decembra Likums Nr. 350 (Finanšu likums 2004. gadam).
([49]) Datums, kad stājās spēkā 2006. gada 27. decembra Likums Nr. 296 (Finanšu likums 2007. gadam).
([50]) Datums, kad stājās spēkā 2007. gada 24. decembra Likums Nr. 244 (Finanšu likums 2008. gadam).
([51]) Datums, kad stājās spēkā 2008. gada 29. novembra Likums Nr. 185 (Krīzes novēršanas pasākumu likums 2009. gadam).
([52]) Datums, kad stājās spēkā 2011. gada 12. novembra Likums Nr. 183 (Stabilitātes likums 2012. gadam), jo īpaši tā 33. panta 28. punkts, par ko Itālijas iestādes paziņoja lietā SA.35083 (12/NN).

piemērošanas periods bija no 2009. gada 6. aprīļa līdz 2010. gada 3. jūnijam; uzņēmumiem, kuru gada apgrozījums bija mazāks par EUR 200 000, un fiziskām personām ar ienākumiem no darījumdarbības vai pašnodarbinātības šis periods bija no 2009. gada 6. aprīļa līdz 2010. gada 15. decembrim.

(46) Attiecībā uz samazinājuma pasākumu ilgumu katrā juridiskajā pamatā ir norādīts atšķirīgs galīgais termiņš, pēc kura samazinājums vairs nav pieejams. Komisija saprot, ka piemērošanas periods tika pagarināts pēc Itālijas Augstākās kasācijas tiesas spriedumiem, kā turpmāk norādīts 49.–53. apsvērumā (sk. arī Itālijas piezīmes par lēmumu par procedūras uzsākšanu, kas apkopotas 91.–93. apsvērumā).

Attiecināmās izmaksas

(47) Saistībā ar minētajiem pasākumiem attiecināmās izmaksas ir nodokļi, obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas (kas jāiemaksā *INPS*) un obligātās apdrošināšanas prēmijas par nelaimes gadījumiem darbā (kas jāiemaksā *INAIL*), kas uzņēmumiem jāsamaksā noteiktā laikposmā pēc attiecīgās dabas katastrofas (kā noteikts katra pasākuma juridiskajā pamatā).

Atbalsta veids un intensitāte

(48) Atbalsts tiek piešķirts nodokļu un iemaksu samazinājuma veidā. Šis samazinājums ir 90 % pasākumiem Sicīlijā un Itālijas ziemeļos, 60 % – Markes, Umbrijas, Molizes, Apūlijas un Abruco reģionos un 50 % – Katānijas reģionā. Neapmaksāto bilanci var samaksāt vienā maksājumā vai pa daļām (piem., līdz 120 ikmēneša maksājumos Abruco reģionam paredzētā pasākuma gadījumā). Atkarībā no konkrētā pasākuma šie dalītie maksājumi dažkārt ietver procentu maksājumus.

Augstākās kasācijas tiesas spriedumi

(49) Kuneo provinces vispārējas piekritības tiesas lūgums sniegt informāciju (sk. 1. apsvērumu) vērsa Komisijas uzmanību arī uz vairākiem Itālijas Augstākās kasācijas tiesas 2007. un 2010. gadā pieņemtiem spriedumiem, kuros tiesa nolēma, ka 10 % samazinājums no summām, kas jāapmaksā nodokļu un iemaksu veidā, ir jāpiemēro visiem, kas ir tiesīgi saņemt atbalstu, pat ja tie jau bija samaksājuši pilnu summu ([53]).

(50) Faktiski Augstākā kasācijas tiesa nolēma, ka visi uzņēmumi, kas ir tiesīgi izmantot Sicīlijai vai Itālijas ziemeļiem paredzētos atbalsta pasākumus, ir tiesīgi saņemt tādu pašu nodokļu un iemaksu samazinājumu 90 % apmērā – pretējā gadījumā tā būtu "nepamatota atšķirīga attieksme".

(51) Šo Augstākās kasācijas tiesas interpretāciju Itālijas iestādes apstiprināja savā 2011. gada 7. decembra un 2012. gada 25. jūlija vēstulē. Šajā otrajā minētajā vēstulē Itālijas iestādes atsaucās uz citu Augstākās kasācijas tiesas spriedumu, kas tika pieņemts 2012. gadā un kurā tika nolemts, ka Ieņēmumu dienesta iesniegtā pārsūdzība nav pieņemama, jo šajā saistībā ja ir pieņemta attiecīga tiesu prakse ([54]).

(52) Komisija ir informēta par šo spriedumu svarīgumu daudzās lietās, kas tiek izskatītas vairākās Itālijas tiesās, kurās tiesvedību ir uzsākušas puses, kas potenciāli gūst labumu no šiem dažādajiem pasākumiem.

(53) Ņemot vērā Augstākās kasācijas tiesas spriedumus, šķiet, ka šie pasākumi ir piemērojami retrospektīvi, nodrošinot atbalstu visiem uzņēmumiem, tostarp tiem, kuri nodokļus un iemaksas veica kā parasti – vismaz saistībā ar pasākumiem Sicīlijas austrumu daļā un Itālijas ziemeļos, uz kuriem sniegtas atsauces šajos spriedumos. Tādēļ šķiet, ka šo shēmu piemērošanai nav noteikts laika ierobežojums, ja vien uzņēmums var pierādīt, ka tas ir tiesīgs saņemt atbalstu.

([53]) Augstākās kasācijas tiesas spriedums, Piektā civillietu nodaļa, 2007. gada 1. oktobris, Nr. 20641; Augstākās kasācijas tiesas spriedums, Darba lietu nodaļa, 2010. gada 7. maijs, Nr. 11133; Augstākās kasācijas tiesas spriedums, Darba lietu nodaļa, 2010. gada 10. maijs, Nr. 11247.

([54]) Augstākās kasācijas tiesas 2012. gada 12. jūnija spriedums Nr. 9577.

3. FORMĀLĀS IZMEKLĒŠANAS PROCEDŪRAS SĀKŠANAS IEMESLI

(54) Komisija sāka LESD 108. panta 2. punktā noteikto formālo izmeklēšanas procedūru saistībā ar attiecīgajiem pasākumiem, kas aprakstīti šā lēmuma II daļā, jo šķiet, ka tie ir uzskatāmi par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. Komisija arī izdeva pārtraukšanas rīkojumu saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 659/1999 11. panta 1. punktu, prasot Itālijai pārtraukt jebkādus maksājums par jebkādiem atbalsta pasākumiem, kuri minēti lietās SA.33083 (2012/NN) un SA.35083 (2012/NN) ([55]).

(55) Savā lēmumā par 108. panta 2. punktā minētās procedūras uzsākšanu (turpmāk tekstā "lēmums par procedūras uzsākšanu") ([56]) Komisija šos pasākumus apsvēra, ņemot vērā LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto atbrīvojumu, kurā norādīts, ka "atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas vai ārkārtēji notikumi", ir saderīgs ar iekšējo tirgu.

(56) Komisija arī izskatīja, vai minētie pasākumi varētu atbilst kādam no citiem atbrīvojumiem, kas minēti LESD 107. panta 2. un 3. punktā.

Atbalsta pasākumu nelikumīgums

(57) Savā lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija norādīja, ka Itālijas iestādes nebija pildījušas savas saistības par šo shēmu paziņošanu saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu, kā to Itālijas iestādes atzina sākotnējās izmeklēšanas posmā.

Pasākumu analīze saskaņā ar LESD 107. panta 2. un 3. punktu

(58) Komisija ir pārbaudījusi atbalsta shēmas, ņemot vērā LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu, kurā norādīts, ka "atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas", ir saderīgs ar iekšējo tirgu.

(59) Izvērtējot tāda veida atbalsta shēmas, kā minēts 107. panta 2. punkta b) apakšpunktā, Komisijai ir jāpārbauda: i) vai apstākļi, ar kuriem tiek attaisnota atbalsta piešķiršana, patiešām ir dabas katastrofa un ii) vai ir ievēroti šādi nosacījumi:

— kaitējums, par kuru piešķirta kompensācija, ir dabas katastrofas tiešas sekas,

— atbalsts nerada pārmērīgu kompensēšanu par kaitējumu, taču tikai novērš dabas katastrofas radīto kaitējumu.

(60) Itālijas tiesību aktos noteiktās teritorijas ir skārušas triju veidu dabas katastrofas: zemestrīces, plūdi un vulkāna izvirdumi. Komisija ir konsekventi uzskatījusi, ka zemestrīces, plūdi un vulkāna izvirdumi ir dabas katastrofas LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunkta izpratnē ([57]); tādējādi uzņēmumi, kas cietuši zaudējumus šo dabas katastrofu dēļ, principā var būt tiesīgi saņemt atbalstu pat radītā kaitējuma apmērā.

(61) Taču attiecīgajās shēmās nav nedz noteikta kaitējuma definīcija (materiāla vai ekonomiska), nedz arī izveidota saikne starp atbalstu un dabas katastrofas rezultātā radīto kaitējumu ([58]). Turklāt šajās shēmās kompensācija netiek saistīta ar atbalsta saņēmējiem reāli radīto kaitējumu un arī attiecināmās izmaksas netiek noteiktas, pamatojoties uz kaitējumu, kas uzņēmumiem radies dabas katastrofas rezultātā.

([55]) Padomes Regula (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai (OV L 83, 27.3.1999., 1. lpp.).
([56]) Sk. 3. zemsvītras piezīmi.
([57]) Sk. Komisijas 2014. gada 17. jūnija Regulu (ES) Nr. 651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu (OV L 187, 26.6.2014., 1. lpp.).
([58]) Daļējs izņēmums ir pasākumi saistībā ar 1994. gada plūdiem Itālijas ziemeļos, attiecībā uz kuriem ir noteikts, ka atbalsta saņemšanas nosacījums ir kaitējuma minimālais līmenis.

Šaubas un izmeklēšanas procedūras uzsākšanas iemesli

(62) Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz pieejamo informāciju, kā arī paturot prātā, ka šie pasākumi tika īstenoti, nepaziņojot par tiem Komisijai, Komisija uzskatīja, ka tie ir nelikumīgs atbalsts Regulas (EK) Nr. 659/1999 1. panta nozīmē.

(63) Turklāt pēc sākotnējā izvērtējuma Komisija nopietni apšaubīja, vai pasākumi, ko Itālija ieviesa kopš 2002. gada, ir saderīgi ar iekšējo tirgu. Pamatojoties uz sākotnējo izvērtējumu, nebija iespējams secināt, ka atbalsta pasākumi atbilda LESD principiem un jo īpaši tā 107. panta 2. punkta b) apakšpunktam, kurā atļauts sniegt atbalstu, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas ([59]). Jo īpaši Komisija apšaubīja, vai Itālijas iestāžu sniegtā informācija ir pietiekama, lai pierādītu, ka attiecīgie pasākumi pēc savas būtības un darbības kārtības ir izstrādāti tā, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas.

(64) Jo īpaši Komisija, iepazīstoties ar pasākumos aprakstīto darbības kārtību, nevarēja secināt, vai:

— atbalstu saņēma uzņēmumi, kas bija cietuši reālu kaitējumu (daļējs izņēmums ir Itālijas ziemeļiem paredzētais pasākums, saskaņā ar kuru uzņēmumam bija jābūt cietušam minimālu kaitējuma apmēru; sk. 26. apsvērumu),

— kaitējumu bija radījušas tikai tiesību aktos minētās dabas katastrofas,

— uzņēmumiem sniegtais atbalsts bija paredzēts tikai dabas katastrofas radītā kaitējuma novēršanai, izslēdzot jebkādu pārmērīgu kompensāciju par atsevišķam atbalsta saņēmējam radīto kaitējumu.

(65) Turklāt Komisija apšaubīja, vai var piemērot kādu no citiem LESD 107. panta 2. un 3. punktā minētajiem atbrīvojumiem ([60]).

(66) Tāpēc Itālijas iestādes un ieinteresētās personas tika aicinātas savās piezīmēs par lēmumu par procedūras uzsākšanu sniegt visu informāciju, kas vajadzīga, lai būtu iespējams veikt vispusīgu izvērtējumu, un iesniegt Komisijai attiecīgo dokumentāciju.

4. IEINTERESĒTO PERSONU PIEZĪMES

Advokātu biroja *Chiti* iesniegtās piezīmes

(67) *Chiti* ir advokātu birojs, kas darbojas Florencē un pārstāv 58 privātus uzņēmumus, sabiedriskās organizācijas un administratīvos departamentus, ko dažādos veidos skāra 1994. gada plūdi Pjemontā. Biroja iesniegto piezīmju mērķis ir parādīt, ka Pjemontas gadījums atšķiras no citiem gadījumiem, kad atbalsts tika piešķirts pēc dabas katastrofām.

(68) Iesākumā aprakstījis notikušā faktus un lietas procesuālo attīstību, *Chiti* pievēršas Augstākās kasācijas tiesas spriedumiem. Tas apgalvo, ka saskaņā ar 2007., 2010. un 2012. gadā pieņemtajiem spriedumiem visi uzņēmumi, kurus skāra plūdi Pjemontā, ir spējuši labot savu situāciju *ex post*, samaksājot 10 % no apmaksājamās summas, vai – gadījumā, ja jau bija apmaksājuši visu summu – pieprasot nodokļu atmaksu 90 % apmērā saskaņā ar Likuma Nr. 350/2003 3. panta 90. punktu. No 233 tiesvedības procedūrām par kompensāciju saistībā ar plūdu radīto kaitējumu 96 lietās ir pieņemti galīgi lēmumi, savukārt lielākā daļa pārējo lietu ir apturētas pēc tam, kad Komisija 2012. gada 17. oktobrī izdeva pārtraukšanas rīkojumu.

(69) *Chiti* norāda – lai tiesās varētu gūt labumu no šīm shēmām, uzņēmumiem bija konkrēti (*in concreto*) jāpierāda faktiskā kaitējuma apmērs un cēloņsakarība starp notikumu un kaitējumu. Pieņemtajos pierādījumos ietilpa tiesas

([59]) Lietā C-278/00, Grieķija/Komisija [2004] *Recueil* I-03997, Tiesa uzskatīja, ka "saskaņā ar šo noteikumu kompensācija ir piešķirama tikai par tādām ekonomiskām grūtībām, kuras tieši izraisījušas dabas katastrofas vai ārkārtēji notikumi" (sprieduma 82. punkts) un ka "šāds noteikums ar tik plašu piemērošanas jomu nav uzskatāms par atbalstu, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas vai ārkārtēji notikumi" (85. punkts).

([60]) Lēmums par procedūras uzsākšanu, 3.3.2. un 3.3.3. punkts.

pasūtīti tehniski novērtējumi, sertificēti ekspertu ziņojumi vai oficiāli dokumenti no *INPS* un *INAIL*. Uzņēmumi saņēma kompensāciju tikai par faktisko kaitējumu, ko tie varēja pierādīt, vai par zaudējumiem, ko bija noteikusi pati tiesa.

(70) *Chiti* norāda, ka kompensācijas shēma par kaitējumu, ko radīja plūdi Pjemontā 1994. gadā, ir saistīta ar dabas katastrofu un tāpēc ir jāskata saskaņā ar LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Lai šāda veida pasākumi būtu saderīgi ar iekšējo tirgu, ir jāpierāda, ka pastāv cēloņsakarība starp attiecīgo notikumu un radīto kaitējumu un ka par kaitējumu nav sniegta pārmērīga kompensācija. Attiecībā uz pārstāvēto klientu profilu *Chiti* apgalvo, ka kompensācija netika piešķirta bez atlases ikvienam uzņēmumam Pjemontā, bet gan tikai tiem uzņēmumiem, kas atbilda šādiem nosacījumiem.

a) Uzņēmumam ir jāatrodas teritorijā, kas attiecīgajos valdības rīkojumos ir identificēta kā plūdu skarta teritorija. Šajā ziņā pasākumi ir selektīvi, taču *Chiti* uzskata, ka tiem nav piemērojams LESD 107. panta 1. punkts. Atbalsta ierobežotā ģeogrāfiskā piemērošanas joma izriet nevis no politiska vai ekonomiska novērtējuma (piem., atsaucoties uz bezdarba līmeni vai mazāk attīstītām teritorijām), bet gan no neparedzamām dabas katastrofām, ko cilvēki nevar kontrolēt. Atbalsta saņēmēji ir noteikti, pamatojoties uz kritērijiem, kas nav nekādā ziņā saistīti ar jebkāda veida rīcības brīvību. Selektivitāte faktiski nepastāv, jo nav konkurences kropļošanas – tiesību akta mērķis ir novērst nelabvēlīgo stāvokli, kādā nonākuši dabas katastrofas skartie uzņēmumi. Tas izriet no vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanas.

b) Lai saņemtu kompensāciju, ir jābūt pierādījumiem, ka kaitējums bija "būtisks". Šis nosacījums Pjemontas lietu atšķir no pārējām lietām. Vienīgie zaudējumi, par kuriem varēja saņemt kompensāciju, bija materiālais kaitējums, kas pārsniedz likumā noteikto LIT 2 miljardu robežvērtību un kas jānosaka, sagatavojot sertificētus tehniskos novērtējumus.

c) Starp notikumu un kaitējumu ir jāpastāv cēloņsakarībai. Saskaņā ar Itālijas tiesību aktiem svarīgs kompensācijas iegūšanas priekšnosacījums ir spēja pierādīt cēloņsakarību. Tādējādi attiecīgajiem uzņēmumiem katrā lietā tiesā bijā jāpierāda cēloņsakarība. Tas nozīmē, ka netika piešķirta pārmērīga kompensācija, jo kaitējuma apmērs bija jāpierāda sertificētā ziņojumā vai iesaistīto iestāžu sagatavotā oficiālā ziņojumā. Turklāt saskaņā ar Itālijas tiesībās pieņemtu vispārēju principu kompensācija par ārpuslīgumiskiem zaudējumiem nekad nedrīkst būt peļņas avots (Civilkodeksa 2043. pants).

(71) Tāpēc Pjemontas gadījumā *Chiti* aicina Komisiju pārskatīt tās vispārējo paziņojumu, ka pasākumi, par kuriem tiek veikta izmeklēšana, nav paredzēti dabas katastrofu radītā kaitējuma novēršanai. Kā norāda *Chiti*, Pjemontas lietā ir apstākļi, kas to atšķir no pārējām lietām, kuras lēmumā par procedūras uzsākšanu ir skatītas kopīgi. Turklāt *Chiti* norāda, ka attiecīgajiem uzņēmumiem piešķirtās priekšrocības ir saderīgas ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu, jo:

— kompensācija ir saistīta vienīgi ar kaitējumu, ko tieši radījusi dabas katastrofa,

— kaitējums ir aprēķināts, ņemot vērā tā būtiskumu attiecīgajam uzņēmumam,

— nav piešķirta pārmērīga kompensācija, jo kompensācija ir noteikta precīzi saskaņā ar pierādītā kaitējuma apmēru,

— kompensācija nedublē citus pabalstus.

(72) Gadījumā, ja atbalsts tiks uzskatīts par nesaderīgu un tiks pieprasīta tā atgūšana, *Chiti* uzskata, ka būtu jāpiemēro Regulas (EK) Nr. 659/1999 15. pants. *Chiti* argumentē, ka saskaņā ar šo noteikumu Komisija nevar pieprasīt atbalsta atgūšanu, kad ir pagājuši 10 gadi kopš dienas, kad atbalsta saņēmējam tika piešķirts atbalsts. Priekšrocības tika piešķirtas, sākot no laikposma uzreiz pēc plūdiem 1994. gada novembrī, saskaņā ar 1994. gada 24. novembra Dekrētlikumu Nr. 646. Kārtība, kādā sniegt atbalstu Pjemontas plūdu skartajiem uzņēmumiem, tika tikai precizēta ar turpmākajiem likumiem, kuri tika pieņemti laikposmā no 2003. līdz 2007. gadam. Citiem vārdiem sakot, lēmumā par procedūras uzsākšanu kā sākuma datums pieteikumu par priekšrocību saņemšanu iesniegšanai bija minēts 2004. gada 1. janvāris, taču Pjemontas gadījumā atbalsta piešķiršana faktiski tika noteikta 1994. gada novembrī.

(73) *Chiti* apgalvo, ka piemērojams ir arī Regulas (EK) Nr. 659/1999 14. panta 1. punkts – tajā noteikts, ka Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienas tiesību vispārēju principu. Uz šo gadījumu attiecas divi principi. Pirmkārt, saskaņā ar juridiskās noteiktības principu ir jāievēro valstu tiesu pieņemtie galīgie spriedumi, tādēļ nav iespējams atgūt summas, ko saņēmuši uzņēmumi. Atzīstot, ka *res judicata* principam nav absolūtas vērtības Savienības tiesību jomā, *Chiti* uzskata, ka īpašie nosacījumi, kas Tiesai iepriekš lika pieņemt attiecīgus spriedumus par šo principu ([61]), šajā gadījumā nav piemērojami. Otrkārt, *Chiti* atsaucas uz tiesiskās paļāvības principu – laikposmā no 1994. gada beigām līdz 2011. gadam neviena valsts vai Savienības iestāde neizvirzīja jautājumus par šo priekšrocību likumīgumu. Visā šajā periodā attiecīgie uzņēmumi saņēma priekšrocības, ko kompetentās iestādes neuzskatīja par valsts atbalstu. *Chiti* secina, ka tā ir tipiska situācija, kādā piemērojams tiesiskās paļāvības princips.

Advokātu biroja *Preve-Gavioli* iesniegtās piezīmes

(74) *Preve-Gavioli* ir advokātu birojs, kas darbojas Turīnā. Iesākumā sniedzis kopsavilkumu par izvērtējamo Itālijas tiesību aktu attīstību un apstākļiem, kas bija par pamatu Komisijas procedūras uzsākšanai, *Preve-Gavioli* norāda, ka priekšrocības, kas tika piešķirtas uzņēmumiem, kurus skāra 1994. gada plūdi Pjemontā, nav selektīvas, jo tās nekādā veidā nesniedz priekšrocības konkrētiem uzņēmumiem, atbrīvojot tos no izmaksām, kas tiem parasti būtu jāsedz. Šo pasākumu mērķis ir vienīgi sniegt kompensāciju uzņēmumiem par kaitējumu, kas radies dabas katastrofas rezultātā. Turklāt likumā noteiktās priekšrocības nepastiprina atbalsta saņēmēju konkurences pozīcijas attiecībā pret to konkurentiem, jo saņemtā kompensācija tiem ļāva vienīgi atgriezties tirgū ar iespējām, kas ir līdzvērtīgas to uzņēmumu iespējām, kuri necieta no nekāda kaitējuma vai ienākumu zuduma. Citiem vārdiem sakot, šīs priekšrocības nekādā veidā nekropļo konkurenci, bet gan novērš finansiāli neizdevīgu situāciju un atjauno plūdu skarto uzņēmumu komerciālo konkurētspēju.

(75) *Preve-Gavioli* uzskata, ka priekšrocības, kas tika piešķirtas 1994. gada Pjemontas plūdu skartajiem uzņēmumiem, nevar uzskatīt par valsts atbalstu, jo nav izpildīti LESD 107. panta 1. punktā izklāstītie nosacījumi. Tomēr, pat ja šie pasākumi tiktu uzskatīti par valsts atbalstu, tie būtu jāklasificē kā atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījusi dabas katastrofa, kā norādīts 107. panta 2. punkta b) apakšpunktā. Tāpēc atbilstīgi paša Līguma noteikumiem tie ir saderīgi ar iekšējo tirgu un attiecībā uz tiem nav piemērojams iepriekšējas paziņošanas pienākums vai Komisijas veikta iepriekšēja izvērtēšana.

Confindustria iesniegtās piezīmes

(76) *Confindustria* ir Itālijas lielākā darba devēju federācija, kas dibināta 1910. gadā. Tā ir brīvprātīgas dalības organizācija, kurā iesaistīti aptuveni 150 000 uzņēmumu, kas kopā nodarbina gandrīz 5 500 000 cilvēku. Tā iesniedza piezīmes kā ieinteresētā personā saskaņā ar LESD 108. panta 2. punktu gan lietā SA.33083, gan lietā SA.35083.

(77) *Confindustria* pauž bažas, ka tas, ka Itālija neievēroja pienākumu paziņot par valsts atbalstu Komisijai, varētu nozīmēt sodu uzņēmumiem, kuri labticīgi izmantoja pasākumus, kuru mērķis bija novērst dabas katastrofu radīto kaitējumu.

(78) *Confindustria* norāda, ka Komisijai vajadzētu apsvērt dažus vispārīgus faktus saistībā ar kopējo kontekstu. Šie pasākumi ir saistīti ar notikumiem pirms 20 gadiem (dažos gadījumos – pat ar senākiem notikumiem); tādēļ pašreizējā prakse attiecībā uz lēmumiem par valsts atbalstu nenodrošina ieinteresēto personu pienācīgu aizsardzību. Pat gadījumos, kad rodas šaubas par noteiktu valsts likumdošanas procesā pieņemtu pasākumu

([61]) Lieta C-119/05 *Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato/Lucchini* [2007] ECR I-6199 (ECLI:EU:C:2007:434).

saderību, no kompetentajām iestādēm ir sarežģīti iegūt informāciju; turklāt pašreizējā ekonomiskajā kontekstā lielākā daļa uzņēmumu (jo īpaši MVU) joprojām saskaras ar nopietnām likviditātes problēmām. Ja tagad tiktu pieprasīta tāda atbalsta atgūšana, kas piešķirts pirms vairākiem gadu desmitiem, tiktu apdraudēta daudzu šo uzņēmumu dzīvotspēja. Turklāt *Confindustria* nesaprot iemeslus, kāpēc tiek apšaubīta minēto pasākumu saderība.

(79) *Confindustria* ierosina rast alternatīvu risinājumu, lai nepamatotā un bīstamā veidā netiktu sodīti attiecīgie uzņēmumi.

(80) Pirmkārt, *Confindustria* uzskata, kas attiecībā uz katru pasākumu un lietu ir jāveic rūpīgs izvērtējums par to, vai pastāvēja ārkārtas apstākļi, kas varētu pierādīt, ka atbalsta nebija vai ka atbalsts nav jāatgūst. Ārkārtas apstākļi ir šādi: i) desmit gadu noilguma periods, ii) tiesiskās paļāvības aizsardzības princips un iii) iespēja piemērot citus atbrīvojumus, kas nav minēti 107. panta 3. punkta c) apakšpunktā.

(81) Otrkārt, *Confindustria* lūdz Komisijai savā lēmumā skaidri norādīt, kuros gadījumos nauda, kas uzņēmumiem tika samaksāta kā kompensācija par dabas katastrofu tieši radītu kaitējumu, var būt uzskatāma par atbalstu, kas ir saderīgs ar Līgumu. Šeit apskatāmie pasākumi ir paredzēti uzņēmumiem, kurus tiešā veidā skāruši notikumi, ko Komisija ir konsekventi uzskatījusi par tādiem, kas ietilpst dabas katastrofas jēdziena definīcijā: zemestrīces, plūdi, vulkānu izvirdumi u. c. To tiesību aktu tekstā, uz kuriem balstīti attiecīgie pasākumi, ir skaidri norādīts, ka Itālijas iestādes tos pieņēmušas, lai novērstu minēto dabas katastrofu radīto kaitējumu. *Confindustria* argumentē, ka atbalsta saņēmēji bija uzņēmumi, kas bija cietuši reālu kaitējumu dabas katastrofu dēļ. Lai gan tikai dažos gadījumos atbalsts tika skaidri piešķirts uzņēmumiem, kuri bija cietuši "būtisku" kaitējumu, jāatzīst, ka arī citos gadījumos kaitējums bija būtisks – jau pats fakts, ka uzņēmums atrodas teritorijā, kuru skārusi dabas katastrofa, neizbēgami rada saimnieciska rakstura zaudējumus neatkarīgi no materiālajiem zaudējumiem. *Confindustria* arī apgalvo, ka ir iespējami gadījumi, kad atbalsta saņēmēji var uzrādīt dokumentus, kuri parāda faktiski ciestā kaitējuma apmēru un pierāda, ka zaudējumi ir ievērojami lielāki par saņemto kompensāciju. Tādēļ *Confindustria* uzskata, ka visi pasākumi, par kuriem tiek veikta izmeklēšana, atbilst LESD 107. panta 2. punkta piemērošanas jomai.

(82) Attiecībā uz nosacījumiem, kurus izmanto Komisija, *Confindustria* atzīst, ka šķiet, ka saistībā ar dažiem pasākumiem nav formulēta oficiāla kaitējuma definīcija. Tas pats attiecas uz savstarpējās saistības un attiecības noteikšanu starp ciestā kaitējuma un atbalsta apmēru. Taču *Confindustria* ierosina, ka šāda savstarpējā saistība faktiski pastāv – dabas katastrofas gadījumā kaitējums (vismaz ekonomiska rakstura zaudējumi) tiek radīts visiem uzņēmumiem un varētu izstrādāt vienkāršotu metodi, kā noteikt kaitējuma un attiecīgā atbalsta apmēru. Saskaņā ar šādu metodi vajadzētu ņemt vērā, piemēram, katra uzņēmuma spēju gūt ieņēmumus, kā arī uzņēmumā nodarbināto personu skaitu. Tāpēc problēma drīzāk ir saistīta ar pārmērīgas kompensācijas gadījumiem, nevis ar pasākumu atbilstību noteikumiem par valsts atbalstu. Ir svarīgi novērst situāciju, ka rīcība pret dažiem pārmērīgas kompensācijas gadījumiem varētu radīt sodus lielākajai daļai uzņēmumu, kuri atbalstu tika saņēmuši labticīgi un saskaņā ar likumu. Tāpēc *Confindustria* ierosina, ka vajadzētu atļaut uzņēmumiem paturēt saņemto atbalstu, neraugoties uz to, ka tā apstiprināšanas brīdī Itālijas iestādēm par atbalstu būtu vajadzējis paziņot Komisijai, ja tās būtu ievērojušas Līgumu un paziņošanas pienākumu.

(83) Kopumā *Confindustria* aicina Komisiju:

a) skaidri apstiprināt, ka jebkāds Komisijas lēmums neskar konkrētos atbalsta piešķiršanas gadījumus, kuri ir saderīgi, pamatojoties uz LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu, *de minimis* regulu vai citiem noteikumiem;

b) pastiprināt formālu un neformālu sadarbību starp Komisiju un valsts iestādēm no vienas puses, un atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem no otras, lai izstrādātu metodi un mehānismu, kā novērst pārmērīgas kompensēšanas gadījumus; tas ļautu novērst tāda atbalsta atgūšanu, kas atļauts ar *de minimis* regulu, un tāda atbalsta atgūšanu, kas faktiski atbilst materiālajiem un ekonomiska rakstura zaudējumiem, ko reāli cietuši atbalsta saņēmēji;

c) apsvērt, cik lietderīgi būtu ieviest vienkāršotu metodi, kā kvantitatīvi aprēķināt dabas katastrofu rezultātā ciestos zaudējumus.

Confederazione Generale Italiana del Lavoro (*CGIL*) iesniegtās piezīmes

(84) Itālijas Vispārējā darba konfederācija (*Confederazione Generale Italiana del Lavoro*, *CGIL*) ir lielākā arodbiedrības organizācija Itālijā ar aptuveni 6 miljoniem dalībnieku. Atbildot uz lēmumu par procedūras uzsākšanu, L'Akvilas pilsētas *CGIL* filiāle (turpmāk tekstā "L'Akvilas *CGIL*") iesniedza apsvērumus, neiekļaujoties viena mēneša termiņā pēc lēmuma publicēšanas. Komisijai nav pienākuma izskatīt apsvērumus, ko ieinteresētās trešās personas iesniegušas pēc minētā termiņa, taču tā var tos izskatīt izņēmuma gadījumos un šoreiz to darīs.

(85) L'Akvilas *CGIL* uzskata, ka Itālijas ieviestās koncesiju sistēmas apturēšana, prasība pilnā mērā atlīdzināt piešķirtās summas un prasība par ciestā kaitējuma sertificētu apstiprināšanu attiecīgos uzņēmumus var izspiest no tirgus. Tas ir vēl jo problemātiskāk tādēļ, ka attiecībā pret citiem dabas katastrofu radīta kaitējuma kompensācijas gadījumiem ir vērojama atšķirīga attieksme. Rezultātā, neraugoties uz to, ka L'Akvila bija teritorija, ko zemestrīce skāra vissmagāk, tā joprojām cieš no konkurences kropļojumiem, salīdzinot ar konkurentiem, kurus šāda katastrofa netika skārusi. Kopumā atbalsta apturēšana un jebkāda gradācijas mehānisma un pienācīgu pārbaudes procedūru trūkums (L'Akvilas *CGIL* uzskata, ka pie tā ir vainojama valsts) var vēl vairāk vājināt vietējo ražošanas nozari, radot visas saistītās negatīvās sekas bezdarba un sociālā nodrošinājuma ziņā.

5. ITĀLIJAS IESNIEGTĀS PIEZĪMES

(86) Atbildot uz lēmumu par procedūras uzsākšanu, Itālijas iestādes 2013. gada 11. janvārī iesniedza savas piezīmes. Komisijas departamenti saņēma dokumentāciju no šādām Itālijas iestādēm un dienestiem:

a) Ekonomikas un finanšu ministrija;

b) Ieņēmumu dienests;

c) *INPS*;

d) *INAIL*;

e) Civilās aizsardzības departaments; tomēr Civilās aizsardzības departaments apgalvoja, ka tam nav tāda veida informācijas, kāda tika prasīta lēmumā.

Samazinājumi un piemērošanas periods attiecībā uz katru teritoriju un pasākumu

(87) Lēmuma par procedūras uzsākšanu 71. punktā Komisija pieprasīja, lai Itālijas iestādes sniegtu tai informāciju par "samazinājumiem attiecībā uz katru teritoriju un pasākumu, kā arī par laika periodu, kurā samazinājumi bija piemērojami".

(88) *INPS* pirmkārt norāda, ka grūtības, ar kurām Komisija saskārās, nosakot precīzus nodokļu nomaksas un iemaksu veikšanas aizturēšanas periodus (sk. lēmuma par procedūras uzsākšanu 2.5. sadaļu), izriet no dažādajiem laika periodiem, kas noteikti katras iestādes pieņemtajos noteikumos. Ir jānošķir iemaksu (kas jāiemaksā *INPS* un *INAIL*) veikšanas apturēšanas ilgums un nodokļu (kas jāiemaksā Ieņēmumu dienestā) nomaksas apturēšanas ilgums. Turklāt jānošķir arī nodokļu nomaksas un iemaksu veikšanas apturēšanas periodi un periodi, kad tika piemēroti maksājumu samazināšanas pasākumi.

(89) Attiecībā uz shēmu sākuma datumu *INAIL* argumentē, ka pretēji Komisijas norādītajam lēmuma par procedūras uzsākšanu 34. punktā shēmas sākuma datums ne vienmēr sakrīt ar dienu, kad stājās spēkā tiesību akts, ar kuru

shēma tika reglamentēta. Samazinājuma pasākuma sākuma datums var būt nolikts vēlāk, piemēram, Pjemontas gadījumā – tikai pēc tam, kad ar tiesas spriedumu tika konstatēts, ka uzņēmumi ir tiesīgi uz nodokļu un iemaksu samazinājumu ar atpakaļejošu iedarbību. Savukārt Ieņēmumu dienests piekrīt Komisijai, ka atbalsta saņēmēju tiesības uz nodokļu priekšrocībām sākas līdz ar tā tiesību akta stāšanos spēkā, ar kuru tika ieviesta attiecīgā priekšrocība.

(90) *INPS* un *INAIL* norāda precīzus laikposmus attiecībā uz katru iemaksu samazinājuma shēmu.

a) Attiecībā uz zemestrīci, kas 1990. gada 13.–16. decembrī skāra **Sicīlijas austrumu daļu** (Sirakūzas, Katānijas un Raguzas provinces), *INPS* un *INAIL* sagatavotajos dokumentos ir norādīts apturēšanas periods no 1990. gada 13. decembra līdz 1992. gada 31. decembrim. Samazinājuma pieejamības periods bija no 2006. gada 1. janvāra līdz 2006. gada 30. septembrim attiecībā uz maksājumiem, kas ir mazāki par EUR 5 000 (tie jāveic vienā maksājumā), vai līdz 2006. gada 1. oktobrim – maksājumiem, kas pārsniedz EUR 5 000 (tie bija jāveic astoņos sešu mēnešu maksājumos, ar procentiem).

b) Attiecībā uz 1994. gada novembra plūdiem, kas skāra **Itālijas ziemeļus**, *INPS* kā apturēšanas periodu norādīja laikposmu no 1994. gada 4. novembra līdz 1995. gada 30. novembrim. Tomēr saskaņā ar *INAIL* sniegto informāciju apturēšanas periods ilga no 1995. gada 1. janvāra līdz 1997. gada 31. decembrim, atsaucoties uz 1995., 1996. un 1997. gadu. Abos gadījumos tika norādīts, ka samazinājumu pieejamības periods sākas 2004. gada 1. janvārī. Tomēr *INPS* norāda, ka sociālās apdrošināšanas iemaksu samazinājums ir piemērojams tikai no brīža, kad stājas spēkā tiesu galīgie spriedumu, nevis automātiski, kā tas ir *INAIL* gadījumā.

c) Attiecībā uz 1997. gada zemestrīci **Umbrijā un Markē** *INPS* un *INAIL* sagatavotajos dokumentos norādīts, ka tiesību aktā norādītajiem rezidentiem "pašvaldībās katastrofas skartajās teritorijās" (*comuni disastrati*) apturēšanas periods ilga no 1997. gada 26. septembra līdz 1998. gada 31. martam, savukārt tiesību aktā tāpat norādītajiem rezidentiem "pašvaldībās izpostītajās teritorijās" (*comuni danneggiati*) šis periods ilga no 1997. gada 26. septembra līdz 1999. gada 30. jūnijam. *INPS* un *INAIL* norāda, ka samazinājums bija pieejams attiecībā uz laikposmu no 2009. gada 1. janvāra līdz 2009. gada 30. jūnijam. Ieņēmumu dienests uzskata, ka sākuma datums pieteikumu iesniegšanai par nodokļu samazinājumu ir 2008. gada 23. oktobris, t. i., datums, kad stājās spēkā Dekrētlikums Nr. 162/2008.

d) Attiecībā uz 2002. gada zemestrīci **Molizē un Apūlijā** *INPS* un *INAIL* sniedza informāciju, ka apturēšanas periods bija spēkā no 2002. gada 31. oktobra līdz 2007. gada 31. decembrim. Abas iestādes norāda, ka atbalsta saņēmēji varēja pieteikties iemaksu samazinājumam no 2009. gada 1. janvāra līdz 2009. gada 30. jūnijam – pēc tam, kad ar 2008. gada Dekrētlikumu Nr. 162 tika pagarināts to pasākumu piemērošanas periods, kas tika ieviesti saistībā ar 1997. gada zemestrīci Umbrijā un Markē. Ieņēmumu dienests norāda, ka sākuma datums pieteikumu iesniegšanai par nodokļu samazinājumu ir 2009. gada 29. janvāris, t. i., datums, kad stājās spēkā 2008. gada Dekrētlikums Nr. 185.

e) Attiecībā uz **Etnas vulkāna** radīto zemestrīci un izvirdumiem 2002. gadā gan *INPS*, gan *INAIL* norāda, ka apturēšanas periods ilga no 2002. gada 29. oktobra līdz 2004. gada 31. martam un ka samazinājuma periods ilga no 2007. gada 1. janvāra līdz 2008. gada 30. jūnijam.

f) Attiecībā uz 2009. gada zemestrīci **Abruco** attiecīgais periods ir atkarīgs no atbalsta saņēmēja veida: saskaņā ar *INPS*, *INAIL* un Ieņēmumu dienesta sagatavotajiem dokumentiem uzņēmumiem, kuru gada apgrozījums pārsniedz EUR 200 000, apturēšanas periods ilga no 2009. gada 6. aprīļa līdz 2010. gada 30. jūnijam, savukārt uzņēmumiem, kuru gada apgrozījums ir mazāks par EUR 200 000, un fiziskām personām, kuras gūst ienākumus no darījumdarbības vai kuras ir pašnodarbinātas personas, apturēšanas periods ilga no 2009. gada 6. aprīļa līdz 2010. gada 15. decembrim (un nevis līdz 2010. gada 31. decembrim, kā norādīts lēmuma par procedūras uzsākšanu 36. punkta f) apakšpunktā). Samazinājums ir piemērojams no 2012. gada janvāra, taču gan *INPS*, gan *INAIL* savos iesniegtajos dokumentos norāda, ka samazinājums attiecās tikai uz atbalstu, kas atbilda *de minimis* prasībām, un ka tika gaidīts Komisijas lēmums par atbalstu, kas pārsniedz *de minimis* līmeni.

(91) Lēmuma par procedūras uzsākšanu 71. punktā Komisija arī pieprasīja Itālijai "apstiprināt, vai Komisija saprot pareizi, ka vairāku nesenu Itālijas Augstākās kasācijas tiesas 2007., 2010. un 2012. gada spriedumu rezultātā … saskaņā ar šiem pasākumiem atbalstu varētu (bez laika ierobežojuma) piemērot visiem uzņēmumiem, kuri saskaņā ar katra pasākuma juridisko pamatojumu noteikti kā atbalsta saņēmēji". Šajā jautājumā Itālijas iestādēm ir divi atšķirīgi viedokļi.

(92) *INPS* un *INAIL* apgalvo, ka Komisijas interpretācija nav pareiza. Šīs iestādes uzskata, ka, lai gan Augstākās kasācijas tiesas spriedumi potenciāli varētu paildzināt atbalsta piešķiršanas periodu bez laika ierobežojuma visiem attiecīgajos tiesību aktos noteiktajiem atbalsta saņēmējiem, faktiski šajos spriedumos tikai tika precizēts, ka pasākumu atbalstu var piešķirt divējādi: ja uzņēmums vēl nav samaksājis, tam ir jāsamaksā tikai 10 % no apmaksājamās summas; ja uzņēmums jau ir samaksājis, tas var atgūt samaksāto summu 90 % apmērā. Abas iestādes apgalvo, ka šī interpretācija izriet no tiesību akta, ar kuru tika ieviesti šie samazinājumi. Šis tiesību akts ir *jus superveniens*, papildu tiesību akts, kas leģitimē iepriekš pārmērīgi samaksāto summu atlīdzināšanu. Tomēr *INPS* un *INAIL* norāda, ka pirmajā gadījumā (10 % apmaksa) vairākos spriedumos tika konstatēts, ka nodokļu maksātāji nebija tiesīgi uz atbalsta saņemšanu šā pasākuma ietvaros, jo tie pieteicās pēc tiesību aktā noteiktā termiņa, proti, pēc 2007. gada 31. jūlija. Otrajā gadījumā (90 % atlīdzināšana) attiecībā uz tiesībām uz atlīdzināšanu ir piemērojams noilgums, kas parasti ir 10 gadi no dienas, kad šīs tiesības var sākt izmantot (Civilkodeksa 2946. pants), t. i., kopš tā tiesību akta stāšanās spēkā, ar kuru tiek ieviests attiecīgais pasākums. Turklāt pretēji lēmuma par procedūras uzsākšanu 45. punktā norādītajam Augstākās kasācijas tiesas formulētie principi attiecas tikai uz konkrētiem gadījumiem (Sicīliju un Pjemontu) un tos nevar vispārīgi piemērot attiecībā uz visām pārējām katastrofām, kā uzskatīja Komisija.

(93) Ieņēmumu dienests uzskata, ka Komisijas interpretācija ir pareiza. Vispārīgi ir noteikts, ka pieteikumi par nodokļu atmaksu, ko iesniedz personas, kas nodokļus jau ir samaksājušas, ir jāiesniedz 48 mēnešos no maksājuma veikšanas datuma (prezidenta 1973. gada 20. septembra Rīkojuma Nr. 602 38. pants). Tomēr nesenos Augstākās kasācijas tiesas spriedumos ir apstiprināts, ka atbalsta saņēmēji ir tiesīgi saņemt atpakaļ iepriekš pārmaksātās summas, ievērojot iepriekš minēto parasto noilguma periodu.

(94) Attiecībā uz katram pasākumam un katram nodoklim vai iemaksai piemērojamo procentuālo samazinājumu Itālija apstiprina lēmuma par procedūras uzsākšanu 2.2. sadaļā uzskaitītās procentuālās attiecības.

Dažādu ar dabas katastrofu gadījumiem saistītu atbalsta shēmu apvienošana

(95) Lēmuma par procedūras uzsākšanu 71. punktā Komisija pieprasīja, lai Itālijas iestādes norādītu, "vai pastāv atbalsta shēmas dabas katastrofu gadījumiem, saskaņā ar kurām atbalsta saņēmējiem jau tiek sniegts atbalsts, lai novērstu kaitējumu, kas radies attiecīgās dabas katastrofas rezultātā".

(96) No trim iestādēm, kas iesniedza savas piezīmes, uz šo jautājumu atbildēja tikai *INPS*. Tā apstiprina, ka samazinājumu vērtība ir stingri ierobežota līdz summām, kas faktiski bija jāapmaksā šai iestādei par attiecīgajiem apturēšanas periodiem. Tādējādi šie pasākumi attiecas vienīgi uz veicamo iemaksu procentu samazinājumu. Tāpēc, kā norāda *INPS*, ar šīm summām nevar pārmērīgi kompensēt attiecināmās izmaksas. *INPS* norāda, ka atbalsta shēmas katastrofu gadījumos saistībā ar 2002. gada zemestrīci Molizē (atbalsta shēma Nr. 174a/2004) un 2009. gada zemestrīci Abruco (atbalsta shēma Nr. 459a/2009) neparedzēja nekādu kompensāciju attiecībā uz darbaspēka izmaksām (algām un iemaksām). Šīs shēmas paredzēja tikai kompensāciju par tiešu un netiešu vai ekonomiska rakstura kaitējumu, kas izriet no darījumdarbības īslaicīgas apturēšanas, ko izraisījusi dabas katastrofa vai nepieciešamība pārcelt darījumdarbību pēc katastrofas. Taču attiecībā uz iemaksām šīs aplūkojamās atbalsta shēmas ir piemērojamas tikai uzņēmumiem, kuri pēc dabas katastrofas turpināja savu darbību un kuriem citādi būtu jāveic likumā noteiktās iemaksas. Turklāt gan Molizei, gan Abruco paredzētās atbalsta shēmas, kuras bija apstiprinājusi Komisija, ietvēra atbalsta dublēšanas uzraudzības pasākumus, lai izslēgtu pārmērīgas kompensācijas iespējamību.

Kaitējuma aprēķināšana katram atbalsta saņēmējam

(97) Lēmuma par procedūras uzsākšanu 71. punktā Komisija arī jautāja, "vai tika sagatavots kaitējuma aprēķins par katru atbalsta saņēmēju, kuri atrodas dabas katastrofu skartajās teritorijās, un kā tas tika darīts, kā arī vai kādā brīdī tika izskatīta atbalsta nepieciešamība un proporcionalitāte un kā tas tika darīts".

(98) Tāpat kā iepriekšējā punkta gadījumā atbildi iesniedza tikai *INPS*. *INPS* apstiprina, ka visi sociālās apdrošināšanas iemaksu apturēšanas atbalsta saņēmēji ir uzņēmumi, kas darbojas ģeogrāfiskajās teritorijās, kas noteiktas ar lēmumiem civilās aizsardzības jomā. Tomēr likumos, ar ko ievieš šos pasākumus, netika paredzēts mehānisms, kā pārbaudīt, vai eksistē cēloņsakarība starp radīto kaitējumu un attiecīgo pasākumu.

Katra pasākuma atbalsta saņēmēju skaita un atbalsta summu aprēķins

(99) Saskaņā ar lēmuma par procedūras uzsākšanu 72. punktu "Itālijas iestādēm tiek prasīts norādīt katra pasākuma atbalsta saņēmēju skaitu un attiecīgās atbalsta summas".

(100) *INPS*, *INAIL* un Ieņēmumu dienests 2013. gadā sniedza skaitļus par aprēķināto atbalsta saņēmēju skaitu, taču tikai *INPS* un *INAIL* norādīja arī piešķirtās summas.

Itālijas sniegtā papildu informācija un precizējumi

(101) Pēc Komisijas pieprasījuma sniegt precizējumus (sk. 18. apsvērumu) Ieņēmumu dienests atbildēja, ka pasākumi attiecās uz visu veidu nodokļiem bez izņēmuma. Dienests arī paskaidro, ka ir grūti sniegt atbalsta saņēmēju un iemaksu samazinājuma kopsummas precīzas aplēses dažādiem pasākumiem – tas norāda, ka tā tas ir tādēļ, ka trūkst elektroniski iesniegtu datu – galvenokārt tāpēc, ka pieteikumi par samazinājumiem bija jāiesniedz papīra formātā, nevis izmantojot elektronisko nodokļu deklarēšanas sistēmu. Analīzes, izmantojot gada nodokļu deklarācijas, bija iespējams veikt vienīgi par pasākumu, kas saistīts ar 2009. gada zemestrīci Abruco. Taču pat šajā gadījumā datus nevar iegūt tieši un ir jāanalizē katrs gadījums atsevišķi. Situāciju vēl vairāk sarežģī tas, ka dati par sociālās apdrošināšanas iemaksu samazinājumu ietver summas, kas jāmaksā gan darba devējam, gan darba ņēmējam. Darba ņēmējam apmaksājamās summas samazinājums nav valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, jo tas rada labumu fiziskām personām, nevis uzņēmumiem.

(102) Tikai 2014. gadā, pēc tam, kad tika izstrādāta metodoloģija katram analīžu sagatavošanā iesaistītajam dienestam (Ieņēmumu dienestam, *INPS* un *INAIL*), Itālija beidzot varēja sagatavot aptuvenu vispārējo aprēķinu par pasākumu atbalsta saņēmējiem. Tā iesniedza vairākas tabulas, kurās bija norādīti atbalsta saņēmēji un atbalsta summas. Itālija 2014. gada 4. augusta vēstulē norāda, ka tā ir identificējusi 80 577 atbalsta saņēmējus. No tiem i) 33 831 ir piešķirts samazinājums, kas ir mazāks par EUR 1 000, ii) 66 704 ir piešķirts samazinājums, kas ir mazāks par EUR 10 000, un iii) 75 469 ir piešķirts samazinājums, kas ir mazāks par EUR 100 000. Tikai 539 uzņēmumiem ir piešķirti samazinājumi, kuru summa pārsniedz EUR 200 000.

(103) Attiecībā uz pasākumiem lietā SA.33083 (dabas katastrofas laikposmā no 1990. gada līdz 2002. gadam) atbalsta saņēmēju skaits ir aptuveni 59 500, no kuriem 23 303 vairs nedarbojas. Attiecībā uz pasākumu lietā SA.35083 (2009. gada zemestrīce Abruco) atbalsta saņēmēju skaits ir aptuveni 21 000, no kuriem 4 000 vairs nedarbojas.

Itālijas iesniegtās piezīmes attiecībā uz pavaddokumentāciju par dabas katastrofas rezultātā radītā kaitējuma kompensāciju

(104) Tajā pašā 2014. gada 4. augusta vēstulē Itālija sniedza detalizētu pārskatu par grūtībām iegūt dokumentus, kuros būtu parādīts: i) vai personas, kas saņēma atbalstu no pasākumiem, par kuriem tiek veikta izmeklēšana, ir cietušas kaitējumu dabas katastrofas rezultātā; ii) vai atbalsta saņēmēji ir saņēmuši kompensāciju par jebkādiem šādiem zaudējumiem; iii) šādas saņemtās kompensācijas summa.

(105) Itālijas iestādes uzskata, ka lēmumā par procedūras uzsākšanu nav skaidri prasīts sniegt pierādījumus par kaitējumu, ko cietušas personas, kas saņem atbalstu no pasākumiem, par kuriem tiek veikta izmeklēšana. Tāpēc

Itālijas iestādes nevāca dokumentus, kas pierādītu faktisko kaitējumu, kas radies individuāliem atbalsta saņēmējiem. Itālijas iestādēm būtu jāveic jaunas darbības, lai sazinātos gan ar valsts iestādēm (lai pārbaudītu, vai kompensācijas maksājumi par kaitējumu jau ir piešķirti un/vai izmaksāti), gan ar personām, kas saņēma atbalstu izmeklējamo pasākumu ietvaros (lai pārbaudītu, vai tiem bija radies kaitējums un vai tie ir saņēmuši kompensāciju par šo kaitējumu no apdrošināšanas uzņēmumiem).

(106) Savā vēstulē Itālija paskaidro šādus faktus.

a) Atbildot uz Komisijas konkrēto pieprasījumu Itālijai sniegt pierādījumus par kaitējumu, kas radīts individuāliem izmeklējamā atbalsta saņēmējiem, Itālijas iestādes ir sākušas izmeklēšanu, lai savāktu dokumentus, kuros būtu noteikti dabas katastrofu rezultātā radītie zaudējumi un jebkādas valsts vai privātu iestāžu piešķirtas kompensācijas.

b) Tomēr šo izmeklēšanu var veikt vienīgi attiecībā uz tiem atbalsta saņēmējiem, kas joprojām darbojas (tādējādi izslēdzot tos, kuri ir pārtraukuši savu darbību un tāpēc vairs nevar kropļot konkurenci tirgū).

c) Dabas katastrofas rezultātā radīto kaitējumu deklarēšana nebija viens no priekšnosacījumiem, lai piešķirtu iespējami nelikumīgo atbalstu, par kuru tiek veikta izmeklēšana. Tādēļ šādas dokumentācijas nav nevienam no administratīvajiem departamentiem, kas piešķīra atbalstu (Ieņēmumu dienests, *INPS* un *INAIL*). Būtu jāveic īpaša papildu izmeklēšana katrā no attiecīgajām jomām saistībā ar katru pasākumu, par kuru tiek veikta izmeklēšana.

d) Šī izmeklēšana ir saistīta ar dokumentiem, kas attiecas uz pierādījumiem gan par radīto kaitējumu, gan par kompensāciju, kas, iespējams, tika piešķirta, pamatojoties uz minēto kaitējumu. Tā kā dabas katastrofas radīto kaitējumu deklarēšana nebija viens no priekšnosacījumiem, lai tiktu piešķirts iespējami nelikumīgais atbalsts, par kuru tiek veikta izmeklēšana, jebkādiem tādiem pierādījumiem par kaitējumu, ko prasa publiskas vai privātas iestādes saistībā ar kompensācijas iegūšanu, ir jāattiecas uz attiecīgo notikumu un tādējādi arī uz laiku, kad minētais notikums notika.

e) Deklarācija par kaitējumu būtu jāsagatavo vienīgi tad, ja kaitējums ir bijis nesens un ir joprojām pārbaudāms, jo pretējā gadījumā nebūtu iespējams noteikt, ka tas ir bijis tiešs kaitējums, vai pārbaudīt cēloņsakarību ar dabas katastrofu. Tādēļ jebkādu tādu izziņu vai deklarāciju meklēšana, kurās būtu norādīts radītais kaitējums, kā arī dokumentācijas meklēšana par iespējamo kompensāciju ir nesaraujami saistīta ar datumu, kad notikusi dabas katastrofa.

f) Iespējamību atrast dokumentus, kuros būtu sniegti pierādījumi par radīto kaitējumu un par samaksātajām un saņemtajām kompensācijām, ierobežo juridiskās prasības par dokumentācijas uzturēšanu un glabāšanu Itālijā. Itālijas Civilkodeksa 2220. un 2946. pantā ir noteikts, ka dokumentācija ir jāglabā 10 gadus (dažos gadījumos – pat īsāku laikposmu). No tā izriet, ka administratīvai rīcībai, lai vairāk nekā 10 gadus pēc katastrofas atrastu šo dokumentāciju, trūktu pienācīgu juridisku līdzekļu, kas nodrošinātu, ka atbalsta saņēmēji un valsts iestādes spēj šādu dokumentāciju uzrādīt.

g) Izanalizējot valsts tiesisko regulējumu uzskaites jomā, jāsecina, ka ir objektīvi neiespējami savākt pierādījumus par kaitējumu, kas atsevišķiem uzņēmumiem radies laikā pirms vairāk nekā 10 gadiem, t. i., attiecībā uz visām dabas katastrofām, uz kurām attiecās pasākumi, par kuriem tiek veikta izmeklēšana, izņemot 2009. gada zemestrīci Abruco, saistībā ar kuru 10 gadu periods vēl nav pagājis.

(107) Saistībā ar 2009. gada zemestrīci Abruco, uz kuru attiecas lieta SA.35083 (12/C), Itālijas iestādes norāda, ka būs vajadzīga precīza un detalizēta izmeklēšana, lai konkrēti identificētu atbalsta saņēmējus un noteiktu tā nelikumīgi piešķirtā atbalsta apjomu, kuru viņi tika saņēmuši. Dati, ko Itālija apkopojusi līdz 2014. gadam, aptver arī lielu skaitu fizisku personu, kuras, iespējams, ir guvušas labumu no attiecīgās shēmas saistībā ar ienākuma nodokļiem, kas nav saistīti (daļēji vai vispār) ar šo personu darījumdarbību. No aptuveni 21 000 atbalsta saņēmējiem, kurus identificēja Itālija, 17 500 ir fiziskas personas, attiecībā uz kurām dati par nodokļiem attiecas gan uz ienākumiem no profesionālās un darījumdarbības, gan arī uz citiem ienākumu veidiem. Attiecībā uz visiem šiem atbalsta saņēmējiem būtu jāveic detalizētāks novērtējums, lai kvantitatīvi izteiktu to piešķirto samazinājumu apmēru, kas uzskatāms par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ņemot vērā to, ka samazinājums, kas nerada labumu uzņēmumiem, nav valsts atbalsts.

(108) Visbeidzot, Itālija sniedza detalizētu informāciju un dokumentāciju saistībā ar Abruco 2009. gada zemestrīces sistēmisko ietekmi uz ekonomisko vidi šajā reģionā. Dokumentācijā ir iekļauti makroekonomiskie dati un bojāto vietējo infrastruktūru saraksti.

6. PASĀKUMU NOVĒRTĒJUMS

Valsts atbalsta pasākumu raksturs

(109) Savā lēmumā par procedūras uzsākšanu Komisija uzskatīja, ka minētie pasākumi ir uzskatāmi par valsts atbalstu (pasākumi iemaksu samazinājuma shēmu veidā, saskaņā ar kuriem ievieš līdz pat 90 % samazinājumu nodokļiem, obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksām un obligātās apdrošināšanas prēmijām par nelaimes gadījumiem darbā, kas bija jāmaksā uzņēmumiem, kuri atrodas dabas katastrofu skartajās teritorijās: grozītā 2012. gada 27. decembra Likuma Nr. 289 9. panta 17. punkts; grozītā 2003. gada 24. decembra Likuma Nr. 350, 4. panta 90. punkts; grozītā 2005. gada 23. decembra Likuma Nr. 266 1. panta 363. punkts; grozītā 2006. gada 27. decembra Likuma Nr. 296 1. panta 1011. punkts; grozītā 2007. gada 24. decembra Likuma Nr. 244 2. panta 109. punkts; grozītā 2008. gada 29. novembra Dekrētlikuma Nr. 185 6. panta 4-*bis* un 4-*ter* punkts; grozītā 2011. gada 12. novembra Likuma Nr. 183 33. panta 28. punkts; kā arī visi šajos likumos paredzētie izpildes pasākumi, kas uzskaitīti šā lēmuma 20.–36. apsvērumā). Nākamajos punktos Komisija pārbaudīs, vai pasākumi, par kuriem tiek veikta izmeklēšana, patiešām ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

(110) Lai novērtētu, vai iemaksu samazinājuma pasākumi ir valsts atbalsts 107. panta 1. punkta izpratnē, ir jānosaka, vai tie dod priekšroku noteiktiem uzņēmumiem, vai valsts attiecīgo priekšrocību piešķir no valsts līdzekļiem un vai pasākumi spēj ietekmēt konkurenci un tirdzniecību starp dalībvalstīm.

(111) Tā kā iemaksu samazinājums tika piešķirts tikai uzņēmumiem, kas darbojas ģeogrāfiskās teritorijās, kuras skāra noteikta veida dabas katastrofas (zemestrīces, vulkāna izvirdumi un plūdi) (šīs teritorijas ir uzskaitītas 39. apsvērumā), pasākumi ir selektīvi. Samazinot nodokļus un iemaksas, Itālijas valsts šos uzņēmumus atbrīvoja no darbības izdevumiem, kas tiem būtu jāuzņemas parastas darījumdarbības gaitā. Tāpēc uzņēmumi gūst ekonomisku priekšrocību, kas var faktiski vai potenciāli kropļot konkurenci. Tā kā pasākumi attiecas uz uzņēmumiem, kuri var būt iesaistīti tirdzniecībā starp dalībvalstīm, tie spēj ietekmēt šādu tirdzniecību.

(112) Atbalsts, ko valsts iestādes sniegušas, izmantojot valsts līdzekļus, ir ieņēmumi, ko valsts iestādes nav guvušas, proti, ienākuma nodokļa samazinājums samazina valsts nodokļu ieņēmumus. Tāpat valsts iestādēm (*INPS* un *INAIL*) veicamo iemaksu samazinājuma dēļ valstij šīm iestādēm ir jānovirza vairāk līdzekļu, lai kompensētu negūtos ienākumus.

(113) Tāpēc, kā jau provizoriski secināts lēmumā par procedūras uzsākšanu, visi pasākumi, kurus Itālija pieņēma kopš 2002. gada un uz kuriem attiecas lietas par valsts atbalstu SA.33083 (12/C) un SA.35083 (12/C) un kuri samazina maksājamos nodokļus un iemaksas attiecīgi par 90 %, 50 % vai 60 %, ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta nozīmē.

(114) Atbalsta pasākumi, uz ko attiecas izmeklēšana, principā ir aizliegti saskaņā ar 107. panta 1. punktu un ir uzskatāmi par saderīgiem ar iekšējo tirgu vienīgi tad, ja attiecībā uz tiem ir piemērojams kāds no Līgumā noteiktajiem atbrīvojumiem.

(115) Tomēr Komisija uzskata, ka atbalsts, kas saskaņā ar minētajiem pasākumiem piešķirts atsevišķiem uzņēmumiem, nav valsts atbalsts, ja tas atbilst visām pārbaudēm piemērojamajā *de minimis* regulā ([62]).

([62]) Piemērojamās *de minimis* regulas ir Komisijas 2013. gada 18. decembra Regula (ES) Nr. 1407/2013 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV L 352, 24.12.2013., 1. lpp.) un Komisijas 2014. gada 27. jūnija Regula (ES) Nr. 717/2014 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam zvejniecības un akvakultūras nozarē (OV L 190, 28.6.2014., 45. lpp.).

Atbalsta pasākumu nelikumīgums

(116) Pasākumi, ar kuriem piešķirts atbalsts, jau ir stājušies spēkā – Komisija pauž nožēlu, ka Itālijas iestādes nav pildījušas savas saistības un nav paziņojušas par šīm shēmām saskaņā ar LESD 108. panta 3. punktu.

Atbalsta saderības ar iekšējo tirgu novērtējums, ņemot vērā ieinteresēto personu piezīmes

(117) Pēc tam, kad ir secināts, ka 109. apsvērumā minētās iemaksu samazinājuma shēmas ir valsts atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, Komisijai ir jānosaka, vai šo atbalstu var atzīt par saderīgu ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 2. vai 3. punktu.

(118) Jautājumā par Līgumā paredzēto atbrīvojumu piemērojamību Komisija lēmumā par procedūras uzsākšanu uzskatīja, ka minētajam atbalstam nav piemērojams atbrīvojums saskaņā ar 107. panta 2. punkta a) apakšpunktu, jo tas nav sociāls atbalsts, un ka tas neatbilst 107. panta 2. punkta c) apakšpunkta prasībām. Acīmredzamu iemeslu dēļ nav piemērojami arī 107. panta 3. punkta b) un d) apakšpunktā norādītie atbrīvojumi. Formālās izmeklēšanas laikā Itālija šos secinājumus neapstrīdēja. Attiecībā uz iespējamo atsaukšanos uz 107. panta 3. punkta a) un c) apakšpunktā minētajiem atbrīvojumiem Komisija norāda uz šaubām, kuras tā pauda savā lēmumā par procedūras uzsākšanu (sk. lēmuma par procedūras uzsākšanu 3.3.2. punktu). Savās piezīmēs dalībvalsts neapgalvoja, ka atbalstam varētu piemērot 107. panta 3. punkta a) vai c) apakšpunktā minētos atbrīvojumus, un tā arī formālās izmeklēšanas gaitā nesniedza informāciju, kas Komisijai ļautu izvērtēt attiecīgo shēmu saderību ar šiem atbrīvojumiem. Tā vietā Itālija (un ieinteresētās trešās personas, kas iesniedza piezīmes) argumentēja, ka atbalsts bija paredzēts, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas, tādējādi norādot, ka tas ir jāizvērtē, pamatojoties uz 107. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto atbrīvojumu. Šis secinājums neskar iespējamību, ka saskaņā ar šīm shēmām piešķirtu atsevišķu atbalstu var atzīt par saderīgu pēc katra konkrētā gadījuma izskatīšanas vai arī tam var piemērot atbrīvojumu regulu, kas pieņemta saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 994/98 ([63]) 1. pantu.

(119) Tā kā visi iemaksu samazinājuma pasākumi patiešām attiecas uz uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta atrodas dabas katastrofu skartajās teritorijās, Komisija izskatīs, vai pasākumiem varētu piemērot atbrīvojumu saskaņā ar 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu kā atbalstam, "ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas vai ārkārtēji notikumi".

Atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas

(120) Komisija ir pārbaudījusi attiecīgās atbalsta shēmas, ņemot vērā LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu, kurā noteikts, ka "atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas vai ārkārtēji notikumi" ir saderīgs ar iekšējo tirgu.

(121) Komisijai ir jāpārbauda, vai Itālijas norādītās dabas katastrofas patiešām ir uzskatāmas par "dabas katastrofām" 107. panta 2. punkta b) apakšpunkta nozīmē un vai ir ievēroti šādi nosacījumi:

a) kaitējums, par kuru piešķirta kompensācija, ir attiecīgās dabas katastrofas tiešas sekas;

b) atbalsts tikai novērš dabas katastrofas radīto kaitējumu un nerada pārmērīgu kompensēšanu par kaitējumu, kas radīts atbalsta saņēmējiem.

([63]) Padomes Regula (EK) Nr. 994/98 (1998. gada 7. maijs) par to, kā piemērot Līguma par Eiropas savienības darbību 107. un 108. pantu attiecībā uz dažu kategoriju valsts horizontālo atbalstu (OV L 142, 14.5.1998., 1. lpp.).

(122) Itālijas tiesību aktos ir noteiktas teritorijas, kuras ir skāris kāds no trim dabas katastrofu veidiem – zemestrīces, plūdi vai vulkāna izvirdumi. Komisija ir konsekventi uzskatījusi, ka zemestrīces, plūdi un vulkāna izvirdumi ir dabas katastrofas LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunkta nozīmē; tādējādi visi uzņēmumi, kas faktiski ir cietuši kaitējumu šo dabas katastrofu dēļ, var būt tiesīgi saņemt atbalstu pat radītā kaitējuma atlīdzināšanas apmērā ([64]).

(123) Tomēr attiecīgajās shēmās nav nedz noteikta kaitējuma definīcija (materiāla vai ekonomiska), nedz arī izveidota saikne starp atbalstu un dabas katastrofas rezultātā faktiski radīto kaitējumu ([65]). Turklāt saskaņā ar šīm shēmām kompensācija netiek ierobežota tikai tādā apmērā, kāds vajadzīgs, lai novērstu kaitējumu, kas faktiski radīts konkrētajam atbalsta saņēmējam. Visbeidzot, attiecināmās izmaksas nav noteiktas, pamatojoties uz kaitējumu, kas uzņēmumiem radīts dabas katastrofas tiešu seku dēļ. To Itālijas iestādes apstiprināja formālās izmeklēšanas gaitā (sk. *INPS* piezīmes 98. apsvērumā).

(124) Komisija secina, ka saskaņā ar šīm shēmām atbalsts tika sniegts ne vien uzņēmumiem, kuriem bija radīts reāls kaitējums, bet visiem uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese vai darījumdarbības vieta atradās teritorijās, kuras Itālijas iestādes bija identificējušas kā dabas katastrofu skartās teritorijas, neatkarīgi no tā, vai konkrētie uzņēmumi bija faktiski cietuši kaitējumu attiecīgās dabas katastrofas dēļ.

(125) Ņemot vērā iepriekš minēto, pasākumi, uz kuriem attiecas izmeklēšana, pēc savas būtības un darbības kārtības nav izstrādāti tā, lai nodrošinātu, ka piešķirtais atbalsts ir ierobežots līdz summai, kas vajadzīga, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas.

(126) Tāpēc jāsecina, ka formālās izmeklēšanas gaitā nav kliedētas Komisijas bažas par šo pasākumu saderību ar iekšējo tirgu.

(127) Tāpēc, tā kā atbalstam nav piemērojams neviens no LESD 107. panta 2. un 3. punktā minētajiem atbrīvojumiem, Komisija uzskata, ka šīs shēmas nav saderīgas ar iekšējo tirgu.

(128) Ja pasākumus paredzēts piemērot zvejniecības un akvakultūras nozarē, to saderība ar Savienības tiesību aktiem ir jāizvērtē, ņemot vērā tās pamatnostādnes par valsts atbalsta izskatīšanu zvejniecības un akvakultūras nozarē, kas bija spēkā konkrētās shēmas spēkā stāšanās datumā. Komisija kopš 2001. gada publicē šādas pamatnostādnes, norādot, kā tā plāno piemērot Līgumu valsts atbalstam zvejniecības un akvakultūras nozarē.

(129) Saskaņā ar šīm pamatnostādnēm prasības attiecībā uz atbalstu, kas paredzēts, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas, kopumā ir tādas pašas kā iepriekš izklāstītās, un Komisija secina, ka šajā sadaļā paustie secinājumi attiecas arī uz jebkādu atbalstu, kas piešķirts saskaņā ar pasākumiem zvejniecības un akvakultūras nozarē.

Ieinteresēto personu piezīmes

(130) Piezīmes par šaubām, ko Komisija bija paudusi lēmumā par procedūras uzsākšanu, iesūtīja Itālijas iestādes un četras citas ieinteresētās personas – *Chiti*, *Preve-Gavioli*, *Confindustria* un L'Akvilas *CGIL*.

(131) Visas ieinteresētās personas norādīja, ka saskaņā ar LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas, ir saderīgs ar iekšējo tirgu. Attiecīgie pasākumi

([64]) Saskaņā ar secinājumiem šādos spriedumos: lieta C-303/09 Komisija/Itālija [2011] ECR I-102* (ECLI:EU:C:2011:483); apvienotās lietas C-71/09 P, C-73/09 P un C-76/09 P *Comitato "Venezia vuole vivere"* un citi/Komisija [2011] ECR I-4727 (ECLI:EU:C:2011:368); apvienotās lietas C-346/03 un C-529/03 *Atzeni* un citi/*Regione autonoma della Sardegna* [2006] ECR I-1875 (ECLI:EU:C:2006:130); lieta C-73/03 Spānija/Komisija, 2004. gada 11. novembris (ECLI:EU:C:2004:711); lieta C-278/00 Grieķija/Komisija [2004] ECR I-3997 (ECLI:EU:C:2004:239); lieta C-364/90 Itālija/Komisija [1993] ECR I-2097 (ECLI:EU:C:1993:157).

([65]) Izņēmums ir ar 1994. gada plūdiem Itālijas ziemeļos saistītie pasākumi, kuros kā atbalsta saņemšanas nosacījums ir noteikts kaitējuma minimālais līmenis.

bija paredzēti uzņēmumiem, kuri atrodas teritorijās, kuras skāra zemestrīces, plūdi vai vulkāna izvirdumi. Tomēr iepriekšējā sadaļā ("Atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas") Komisija konstatē, ka attiecīgie pasākumi ne pēc to būtības, ne darbības kārtības nav paredzēti, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas iepriekš minētās dabas katastrofas 107. panta 2. punkta b) apakšpunkta nozīmē.

(132) *Chiti* un *Confindustria* arī norāda, ka dažiem atbalsta saņēmējiem sniegtais atbalsts tika piešķirts tikai pēc tam, kad tika pārbaudīts faktiskais kaitējums, kas bija radīts katram uzņēmumam. Nav iespējams izslēgt iespēju, ka noteiktos gadījumos saskaņā ar pasākumiem piešķirtais atbalsts nepārsniedza summu, kura bija vajadzīga, lai novērstu faktisko kaitējumu, kas bija radīts atbalsta saņēmējam tieši katastrofas rezultātā, lai konkrētajam uzņēmumam piešķirto atbalstu varētu uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu atbilstīgi 107. panta 2. punkta b) apakšpunktam. Tomēr attiecīgie pasākumi ne pēc to būtības, ne darbības kārtības nav izstrādāti tā, lai izslēgtu jebkāda veida pārmērīgu kompensēšanu par kaitējumu un lai novērstu tikai to kaitējumu, kas radies dabas katastrofas rezultātā. Kā paskaidrots iepriekšējā sadaļā ("Atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas"), šo pasākumu piemērošanas joma ir daudz plašāka, jo tie neparedz, ka atbalstam ir jābūt tieši saistītam ar dabas katastrofas rezultātā radīto kaitējumu. Nenodrošinot šādu saikni, šie pasākumi neattiecas vienīgi uz tādas summas kompensēšanu, kas vajadzīga, lai novērstu uzņēmumiem faktiski radīto kaitējumu. Pat gadījumos, kad atbalsta saņēmējiem bija jāpierāda, ka tie ir cietuši būtisku kaitējumu (piem., Pjemontas gadījumā), tiesību aktos atbalsta summa nav ierobežota līdz noteiktajiem plūdu radītajiem zaudējumiem. Kas attiecas uz Itālijas iestāžu piezīmēm saistībā ar 2009. gada zemestrīces ietekmi uz Abruco sociālo un ekonomisko vidi un jo īpaši uz šīs ārkārtīgi smagās un postošās zemestrīces skarto teritoriju, Komisija vēlreiz norāda, ka saskaņā ar Līgumu un Komisijas noteikto praksi ([66]) ir jābūt skaidrai un tiešai saiknei starp notikumu, kas radījis kaitējumu, un valsts atbalstu, kas paredzēts tā novēršanai. Šāda saikne jānosaka atsevišķa uzņēmuma līmenī, nevis makroekonomiskā līmenī, kā tas ir gadījumā, par kuru tiek veikta izmeklēšana (attiecībā uz 2009. gada zemestrīci Abruco tas ir paziņotais pasākumus, uz kuru attiecas lieta SA.35083 (12/C)).

(133) Tāpēc jāsecina, ka piezīmes, ko ieinteresētās trešās personas sniegušas formālās izmeklēšanas gaitā, nav kliedējušas Komisijas bažas un ka attiecīgie pasākumi ir atbalsts, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu.

Šā lēmuma sekas

(134) Šis lēmums ir jāīsteno nekavējoties, kas cita starpā nozīmē to, ka ir jāatgūst nelikumīgi piešķirtais un par nesaderīgu atzītais atbalsts. Komisija secina, ka negatīvs lēmums par atbalsta shēmu neierobežo iespēju, ka noteiktas saskaņā ar šo shēmu piešķirtas priekšrocības pašas par sevi var nebūt atbalsts vai arī pilnībā vai daļēji pašas par sevi var tikt uzskatītas par atbalstu, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu (piem., tādēļ, ka atbalsts tiek piešķirts fiziskām personām, kuras neveic saimniecisku darbību un kuras tāpēc nav uzskatāmas par uzņēmumiem, vai tādēļ, ka konkrētajā gadījumā atbalsts ir piemērojamās *de minimis* regulas robežās, vai arī tādēļ, ka atbalsts ir piešķirts saskaņā ar apstiprinātu atbalsta shēmu vai atbrīvojumu regulu).

(135) No šā lēmuma pieņemšanas datuma Itālijai ir jāatceļ visi neveiktie atbalsta maksājumi saskaņā ar visām šā lēmuma 109. apsvērumā minētajām shēmām. No šā datuma nevienu no šīm shēmām nevar izmantot kā pamatojumu turpmākai atbalsta piešķiršanai vai apmaksai.

(136) Attiecībā uz atbalstu, kas to pasākumu ietvaros, par kuriem šeit tiek veikta izmeklēšana, ir samaksāts atsevišķiem uzņēmumiem pirms datuma, kad tika pieņemts lēmums par procedūras uzsākšanu un pārtraukšanas rīkojums

([66]) Sk., piem., Komisijas 2004. gada 20. oktobra Lēmumu 2005/315/EK par atbalsta shēmu, ko Itālija ieviesusi attiecībā uz uzņēmumiem, kuri investē pašvaldībās, ko nopietni skārušas dabas katastrofas 2002. gadā (OV L 100, 20.4.2005., 46. lpp.).

(sk. 54. apsvērumu), shēma ir uzskatāma par saderīgu ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu, ja ir iespējams pierādīt skaidru un tiešu saikni starp kaitējumu, kas konkrētajam uzņēmuma radīts dabas katastrofas rezultātā, un piešķirto valsts atbalstu ([67]). Jārūpējas, lai tiktu novērsta jebkāda pārmērīga kompensēšana par kaitējumu, kas radīts atsevišķam uzņēmumam. Turklāt ir jāatskaita jebkāda kompensācija par šādu kaitējumu, kas saņemta no jebkādiem citiem avotiem, un jānodrošina, ka netiek dublēts atbalsts, kas sniegts saskaņā ar attiecīgo shēmu, un atbalsts, kas sniegts saskaņā ar citiem pasākumiem attiecībā uz vienām un tām pašām attiecināmajām izmaksām.

Atgūšana

(137) Saskaņā ar Līgumu un Tiesas praksi, ja Komisija konstatē, ka atbalsts nav saderīgs ar iekšējo tirgu, tā ir kompetenta nolemt, ka attiecīgajai valstij atbalsts ir jāatceļ vai jāmaina ([68]). Tiesa ir arī konsekventi lēmusi, ka valsts pienākums ir atcelt atbalstu, ko Komisija uzskata par nesaderīgu ar iekšējo tirgu; tas jādara iepriekšējā stāvokļa atjaunošanas nolūkā ([69]). Tiesa ir konstatējusi, ka šis mērķis ir sasniegts, ja saņēmējs ir atmaksājis nelikumīgā atbalsta summas un tādējādi ir zaudējis savas priekšrocības, kas tam bija tirgū attiecībā pret citiem konkurentiem, un ir atjaunots stāvoklis, kāds bija pirms atbalsta izmaksas ([70]).

(138) Saskaņā ar šo tiesu praksi Regulas (EK) Nr. 659/1999 14. panta 1. punktā noteikts: "Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja."

(139) Tātad, tiklīdz tiek konstatēts, ka atbalsts, par kuru tiek veikta izmeklēšana, ir nelikumīgs un nesaderīgs valsts atbalsts, principā tas ir jāatgūst, lai atjaunotu stāvokli, kas tirgū pastāvēja pirms atbalsta piešķiršanas. Tomēr Regulā (EK) Nr. 659/1999 ir noteikti atgūšanas noteikuma ierobežojumi. Regulas 14. panta 1. punktā noteikts, ka "Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienas tiesību vispārēju principu", kas var būt, piemēram, juridiskās noteiktības vai tiesiskās paļāvības aizsardzība. Arī Tiesa ir atzinusi vienu izņēmumu saistībā ar dalībvalsts pienākumu izpildīt tai adresēto lēmumu par atbalsta atgūšanu, proti, ārkārtas apstākļus, kas dalībvalstij šā lēmuma pienācīgu izpildi darītu pilnīgi neiespējamu ([71]).

(140) Formālās izmeklēšanas gaitā ieinteresētās personas (*Confindustria* un *Chiti*) un Itālijas iestādes norādīja uz šāda veida izņēmumiem, un Komisijai ir jāizskata, vai tie attiecas uz šo lietu, lai noteiktu, vai atgūšana ir nepieciešama.

(141) *Confindustria* atsaucas uz tiesisko paļāvību (80. apsvērums); Komisija norāda, ka principā tāda atbalsta pasākuma saņēmējs, par kuru nav ticis paziņots, nevar apstrīdēt lēmumu par atgūšanu, norādot, ka tas ir tiesiski paļāvies, ka atbalsta piešķiršana ir likumīga ([72]), jo rūpīgs uzņēmējs parasti varētu noteikt, vai par atbalstu ir paziņots ([73]). Turklāt attiecīgajos gadījumos pati Komisija nedz Itālijas iestādēm, nedz atbalsta saņēmējiem nav devusi pamatu tiesiskajai paļāvībai ([74]).

([67]) Piemēram, gadījumos, kad atbalsts piešķirts atsevišķiem uzņēmumiem teritorijā, ko skāra 2009. gada Abruco zemestrīce, atbalsts ir uzskatāms par saderīgu saskaņā ar LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu, ja attiecināmās izmaksas ir aprēķinātas atbilstīgi Komisijas 2009. gada 16. oktobra Lēmumam C(2009) 8042 valsts atbalsta lietā Nr. 459/A/2009 – atbalsta shēma, lai kompensētu kaitējumu, ko radījusi 2009. gada 6. aprīļa zemestrīce Abruco (OV C 289, 2009. gada 18. novembris, 3. lpp.).
([68]) Lieta C-70/72 Komisija/Vācija [1973] ECR 813, 13. punkts (ECLI:EU:C:1973:87).
([69]) Apvienotās lietas C-278/92, C-279/92 un C-280/92 Spānija/Komisija [1994] ECR I-4103, 75. punkts (ECLI:EU:C:1994:325).
([70]) Lieta C-75/97 Beļģija/Komisija [1999] ECR I-3671, 64. un 65. punkts (ECLI:EU:C:1999:311).
([71]) Lieta C-404/00 Komisija/Spānija [2003] ECR I-6695 (ECLI:EU:C:2003:373).
([72]) Lieta C-148/04 *Unicredito Italiano* [2005] ECR I-11137, 104. punkts (ECLI:EU:C:2005:774).
([73]) Lieta C-5/89 Komisija/Vācija [1990] ECR I-3437, 14. punkts (ECLI:EU:C:1990:320).
([74]) Apvienotās lietas C-182/03 un C-217/03 Beļģija un *Forum 187*/Komisija [2006] ECR I-5479, 147. punkts (ECLI:EU:C:2006:416).

(142) Savās piezīmēs (sk. 80. apsvērumu) *Confindustria* arī atsaucas uz 10 gadu noilguma periodu, kas noteikts Regulas (EK) Nr. 659/1999 15. pantā. Šajā regulā noteikts, ka gadījumā, ja Komisija nelikumīga atbalsta gadījumā pieņem negatīvu lēmumu, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja; tomēr uz Komisijas tiesībām atgūt atbalstu attiecas desmit gadu noilguma periods. Visas darbības attiecībā uz nelikumīgu atbalstu, kuras veic Komisija vai dalībvalsts pēc Komisijas lūguma, pārtrauc noilguma periodu. Pēc katra pārtraukuma noilgums sākas no jauna. Komisija par šo pasākumu esamību tika informēta 2011. gadā un rīkojās attiecībā uz nelikumīgi piešķirto atbalstu, 2011. gada 25. jūlijā pieprasot informāciju no Itālijas iestādēm. Komisija 2012. gada 17. oktobrī pieņēma lēmumu par formālas izmeklēšanas procedūras uzsākšanu; likumu, ar kuru ievieš pirmo no pasākumiem, par kuriem tiek veikta izmeklēšana, Itālija pieņēma 2002. gada 27. decembrī (sk. 22. apsvērumu). Tātad atbalsta atgūšanas noilguma periods, kas noteikts Regulas (EK) Nr. 659/1999 15. pantā, nav beidzies attiecībā uz visiem nodokļu un iemaksu samazinājuma pasākumiem, kas tiek izskatīti šajā lēmumā.

(143) *Chiti* argumentē (sk. 73. apsvērumu), ka laikposmā no 1994. gada beigām līdz 2011. gadam neviena valsts vai Kopienas iestāde neuzdeva jautājumus par šo atbalsta pasākumu likumību; Komisija secina, ka atbalsts, par kuru veikta izmeklēšana, tika piešķirts tikai tad, kad stājās spēkā pasākumi par samazinājumu. Līdz tam uzņēmumiem bija pienākums maksāt nodokļus un veikt iemaksas pilnā apmērā. Uzņēmumi sāka izmantot apmaksājamo nodokļu un iemaksu samazinājumu tikai 2003. gadā. Šajos apstākļos nevar piemērot nedz noilgumu (uz ko atsaucas *Confindustria*; sk. 142. apsvērumu), nedz tiesiskās paļāvības principu (kā ierosināts *Confindustria* turpmāk iesniegtajos dokumentos; sk. 141. apsvērumu); jāpatur prātā, ka tikai tas, ka valsts vai Kopienas iestādes nerīkojas, nevar būt par pamatu tiesiskajai paļāvībai. Pamatojoties uz iepriekšējos apsvērumos izklāstīto argumentāciju, ieinteresētās personas arguments šajā jautājumā tiek noraidīts.

(144) Attiecībā uz *Chiti* argumentu, atsaucoties uz juridiskās noteiktības principu (sk. 73. apsvērumu), nav pamata šo lietu nošķirt no *Lucchini* lietas ([75]). Tāpēc Komisija uzskata, ka valstu tiesu pieņemtu galīgu spriedumu esamība nav līdzeklis, lai novērstu atbalsta atgūšanu.

Ārkārtas apstākļi – pilnīga atgūšanas neiespējamība

(145) Saskaņā ar LESD 288. pantu dalībvalstij, kurai adresēts lēmums par atbalsta atgūšanu, ir pienākums to izpildīt. Kā norādīts iepriekš, Tiesa ir noteikusi vienu šā pienākuma izņēmumu, proti, ja dalībvalsts pierāda, ka pastāv ārkārtas apstākļi, kuru dēļ ir pilnīgi neiespējami šo lēmumu pienācīgi izpildīt.

(146) Parasti dalībvalstis šo argumentu izmanto diskusijās ar Komisiju pēc tam, kad ir pieņemts lēmums par atbalsta atgūšanu ([76]). Tomēr šajā gadījumā Itālija jau pirms šā lēmuma pieņemšanas ir argumentējusi, ka attiecībā uz noteiktiem pasākumiem atgūšanu nevar pieprasīt, jo būtu pilnīgi neiespējami to izpildīt. Tā kā Itālija šo jautājumu izvirzīja formālās izmeklēšanas procedūras gaitā un tā kā saskaņā ar tiesību aktu vispārēju principu nevienam nevar likt izdarīt neiespējamo, Komisija uzskata, ka šis jautājums ir jāizskata šajā lēmumā ([77]).

(147) Vispirms būtu jāatgādina, ka Tiesa konsekventi ir ļoti stingri interpretējusi jēdzienu "pilnīgi neiespējams". Nosacījums par atbalsta atgūšanas pilnīgu neiespējamību nav izpildīts, ja dalībvalsts tikai informē Komisiju par

([75]) Lieta C-119/05 *Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato/Lucchini* [2007] ECR I-6199 (ECLI:EU:C:2007:434).
([76]) Lieta C-214/07 Komisija/Francija [2008] ECR I-8357, 13. un 22. punkts (ECLI:EU:C:2008:619).
([77]) Komisijas 2012. gada 19. decembra Lēmums 2013/284/ES par valsts atbalstu SA.20829 (C 26/2010, ex NN 43/2010 (ex CP 71/2006)) Itālijas īstenotā shēma attiecībā uz pašvaldības nekustamā īpašuma nodokļa atbrīvojuma piemērošanu nekustamajam īpašumam, ko noteiktiem mērķiem izmanto nekomerciāli subjekti (OV L 166, 18.6.2013., 24. lpp.).

juridiskajām, politiskajām vai praktiskajām grūtībām saistībā ar šāda lēmuma izpildi ([78]). "Pilnīga neiespējamība" būtu pieņemama vienīgi tad, ja atbalstu jau no paša sākuma nebūtu iespējams atgūt ne objektīvi, ne absolūti ([79]).

(148) Šajā konkrētajā lietā Itālijas iestādes ir atkārtoti argumentējušas, ka ir pilnīgi neiespējami veikt nesaderīgā atbalsta summas precīzu aprēķinu. Kā norāda Itālijas iestādes, saskaņā ar Itālijas Civilkodeksu (2200. pants) un nodokļu tiesību aktiem uzņēmumiem ir pienākums glabāt darījumdarbības un grāmatvedības uzskaites dokumentus tikai 10 gadus. Dabas katastrofas radītā kaitējuma dokumentālas liecības ir jāvāc, pamatojoties uz oficiāliem dokumentiem (darījumdarbības un grāmatvedības uzskaites dokumentiem), kas sagatavoti notikuma laikā. Tāpēc attiecībā uz notikumiem, kas notikuši vairāk nekā pirms 10 gadiem, vairs nav iespējams noteikt kaitējumu, kas radīts individuāliem atbalsta saņēmējiem, vai summu, kas jau kompensēta, izmantojot citus avotus, piemēram, apdrošināšanu vai citus atbalsta pasākumus. Attiecībā uz lielāko daļu pasākumu, par kuriem tiek veikta izmeklēšana, kopš attiecīgās dabas katastrofas ir pagājuši vairāk nekā 10 gadi. Tā tas ir saistībā ar visiem notikumiem, uz kuriem attiecas lieta SA.33083 (12/C), t. i., lieta par zemestrīci Sicīlijas austrumu daļā 1990. gadā, plūdiem Itālijas ziemeļos 1994. gadā, zemestrīci Markē un Umbrijā 1997. gadā, zemestrīci Molizē un Apūlijā 2002. gadā, kā arī zemestrīci un Etnas vulkāna izvirdumiem Katānijas provincē 2002. gadā. Tādējādi Itālija apgalvo, ka par šiem notikumiem vairs nav iespējams atrast dokumentus, kas pierādītu kaitējumu (vai saņemto kompensāciju).

(149) Saskaņā ar LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu "atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas" ir saderīgs ar iekšējo tirgu un ir jāatgūst vienīgi tad, ja tas pārsniedz radīto kaitējumu. Tomēr lielākajai daļai atbalsta saņēmēju, kam tika radīts kaitējums tādu dabas katastrofu rezultātā, kuras notika vairāk nekā pirms 10 gadiem, vairs nav vajadzīgo dokumentu, lai pierādītu, ka tie ir cietuši kaitējumu, vai lai pierādītu radītā kaitējuma apmēru, jo saskaņā ar Itālijas tiesību aktiem uzņēmumiem nav pienākuma glabāt darījumdarbības un grāmatvedības uzskaites dokumentus ilgāk par 10 gadiem. Tādēļ, ja Komisija izdotu rīkojumu par tās atbalsta summas atgūšanu, kas pārsniedz kaitējuma apmēru, par kādu atbalsta saņēmēji joprojām var sniegt pierādījumus, dalībvalstij būtu jāatgūst atbalsts, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu un kuru uzņēmumi, kas cietuši kaitējumu dabas katastrofas rezultātā, patiesībā būtu tiesīgi saņemt.

(150) Principā Komisijai būtu jāizdod rīkojums par tā nesaderīgā atbalsta atgūšanu, ko Itālija piešķīrusi saskaņā ar 109. apsvērumā minētajiem pasākumiem. Tomēr a) pasākumu atbalsta saņēmēji ir uzņēmumi, kas atrodas dabas katastrofu skartajās teritorijās; b) atbalsts, ko sniedz, lai novērstu kaitējumu, ko nodarījušas dabas katastrofas, ir atbalsts, kas juridiski ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu; c) lielākā daļa šo dabas katastrofu notika vairāk nekā 10 gadus pirms šā lēmuma pieņemšanas datuma un, visbeidzot, d) saskaņā ar valsts tiesību aktiem atbalsta saņēmējiem nav pienākuma glabāt uzskaites dokumentus ilgāk par 10 gadiem, tāpēc būtu objektīvi un pilnīgi neiespējami precīzi noteikt tā kaitējuma apmēru, kas tika radīts dabas katastrofu tiešu seku rezultātā. Tāpēc ļoti īpašajos atbalsta pasākumu apstākļos, kas tiek izskatīti šajā lēmumā, Komisija pieņem, ka attiecībā uz dabas katastrofām, kas notikušas vairāk nekā 10 gadus pirms šā lēmuma stāšanās spēkā, ir juridiski un faktiski neiespējami iegūt informāciju, kas vajadzīga, lai aprēķinātu atgūstamā nesaderīgā atbalsta precīzu summu. Tāpēc būtu objektīvi un pilnīgi neiespējami šādos apstākļos izpildīt rīkojumu par atbalsta atgūšanu.

(151) Tomēr neiespējamība aprēķināt atgūstamā nesaderīgā atbalsta precīzu summu neattiecas uz uzņēmumiem, kuru darījumdarbības vieta attiecīgajā laikā (piem., galvenā darījumdarbības vieta vai cita darījumdarbības struktūrvienība) nebija teritorijās, kuras skāra dabas katastrofa. Šos atbalsta saņēmējus to pasākumu ietvaros, kas minēti 109. apsvērumā, nedrīkst izslēgt no atgūšanas, jo dabas katastrofa tiem nevarēja radīt tiešu kaitējumu un tādēļ tie nevarēja būt tiesīgi uz atbalstu, kas bija saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar LESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Itālijas iestādēm ir jānosaka, vai attiecīgajiem uzņēmumiem attiecīgā notikuma brīdī minētajās teritorijās bija darījumdarbības vieta, šo informāciju iegūstot no valsts reģistriem.

(152) Nobeigumā Komisija secina, ka, ņemot vērā izskatāmo lietu īpašos apstākļus, Itālijai būtu pilnīgi neiespējami atgūt jebkādu nelikumīgi piešķirtu atbalstu saskaņā ar pasākumiem, par kuriem tiek veikta izmeklēšana, ja dabas katastrofas notikušas vairāk nekā 10 gadus pirms šā lēmuma stāšanās spēkā, izņemot attiecībā uz atbalsta

([78]) Lieta C-404/00 Komisija/Spānija [2003] ECR I-6695, 47. punkts (ECLI:EU:C:2003:373).
([79]) Lieta C-75/97 Beļģija/Komisija (*"Maribel I"*) [1999] ECR I-3671, 86. punkts (ECLI:EU:C:1999:311); lieta C-214/07 Komisija/Francija [2008] ECR I-8357, 13., 22. un 48. punkts (ECLI:EU:C:2008:619).

saņēmējiem, kuru darījumdarbības vieta attiecīgajā laikā nebija teritorijās, ko skāra dabas katastrofa. Izņemot šo grupu, rīkojums par tāda nelikumīgi piešķirta atbalsta atgūšanu, kas piešķirts saskaņā ar nelikumīgām un nesaderīgām shēmām, ja dabas katastrofas notikušas vairāk nekā 10 gadus pirms šā lēmuma stāšanās spēkā, nav jāsagatavo.

7. **SECINĀJUMS**

(153) Komisija konstatē, ka Itālija ir nelikumīgi īstenojusi 109. apsvērumā minētos atbalsta pasākumus, pārkāpjot LESD 108. panta 3. punktu.

(154) Tā kā nav iespējams noteikt pamatojumu, lai šos pasākumus uzskatītu par saderīgiem ar iekšējo tirgu, tie uzskatāmi par nesaderīgiem.

(155) Regulas (EK) Nr. 659/1999 14. pantā noteikts: "Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja (…). Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienas tiesību vispārēju principu." ([80])

(156) Ņemot vērā 147.–152. apsvērumā apspriestos ārkārtas apstākļus, atgūšanas rīkojums nav jāizdod, ja atbalsts saskaņā ar attiecīgajiem pasākumiem piešķirts individuāliem saņēmējiem teritorijās, ko dabas katastrofas skārušas vairāk nekā 10 gadus pirms šā lēmuma sagatavošanas datuma, izņemot attiecībā uz atbalsta saņēmējiem, kuru darījumdarbības vieta attiecīgajā laikā nebija teritorijās, ko skāra dabas katastrofa. Itālija ir pierādījusi, ka būtu pilnīgi neiespējami aprēķināt atgūstamā nesaderīgā atbalsta precīzu summu. Individuāliem atbalsta saņēmējiem, kuri ir tiesīgi saņemt atbalstu, kas ir saderīgs ar iekšējo tirgu saskaņā ar ESD 107. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto atbrīvojumu, iespējams, vairs nav vajadzīgo dokumentu, lai sniegtu pierādījumus par dabas katastrofas radīto kaitējumu un pierādītu, vai tie jau bija saņēmuši pilnīgu vai daļēju kompensāciju par radīto kaitējumu. Tomēr atbalsts ir jāatgūst, ja tas saskaņā ar attiecīgajiem pasākumiem tika piešķirts individuāliem atbalsta saņēmējiem, kuru darījumdarbības vieta attiecīgajā laikā nebija teritorijās, ko skāra dabas katastrofa (pat ja dabas katastrofa notika vairāk nekā 10 gadus pirms šā lēmuma pieņemšanas datuma). Itālijai ir jānosaka, vai attiecīgajiem uzņēmumiem attiecīgā notikuma laikā minētajās teritorijās bija darījumdarbības vieta, šo informāciju iegūstot no valsts reģistriem.

(157) Tāpēc Komisija prasīs Itālijai veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai atgūtu tikai to nesaderīgo atbalstu, kas piešķirts un izmaksāts individuāliem uzņēmumiem saskaņā ar pasākumiem, kuri minēti 109. apsvērumā, un kas nav atsevišķi gadījumi, kuri atbilst pārbaudēm par saderību ar iekšējo tirgu saskaņā ar Līguma 107. panta 2. punkta b) apakšpunktā minēto atbrīvojumu, kā paskaidrots 136. apsvērumā, vai gadījumi, kad individuālā dotācija atbilst piemērojamajai *de minimis* regulai, vai gadījumi, kad atsevišķais atbalsts tiek piešķirts saskaņā ar apstiprinātu atbalsta shēmu vai atbrīvojumu regulu, kā paskaidrots 134. apsvērumā. Divos mēnešos pēc šā lēmuma paziņošanas Itālijai ir jāizdod rīkojums atbalsta saņēmējiem atmaksāt iepriekš minēto nelikumīgo un nesaderīgo valsts atbalstu.

(158) Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 659/1999 14. panta 2. punktu atgūstamā summa ietver procentus, kas aprēķināti saskaņā ar Komisijas Regulas (EK) Nr. 794/2004 9. pantu ([81]), no datuma, kad nelikumīgais atbalsts nodots saņēmēja rīcībā, līdz tā pilnīgai atgūšanai.

(159) Komisija prasa Itālijai nosūtīt atpakaļ pievienoto veidlapu, norādot tajā atgūšanas procedūras norisi, sagatavot atbalsta saņēmēju sarakstu un skaidri norādīt pasākumus, kas tiek veikti atbalsta tūlītējai un faktiskai atgūšanai. Tā arī prasa, lai Itālija divos mēnešos pēc šā lēmuma paziņošanas atsūtītu jebkādus dokumentus, kuros būtu parādīts, ka ir sāktas procedūras nelikumīgā un nesaderīgā atbalsta atgūšanai no saņēmējiem (piem., administratīvos dokumentus, apkārtrakstus, izdotos atgūšanas rīkojumus u. c.),

([80]) Sk. 3. zemsvītras piezīmi.
([81]) Komisijas 2004. gada 21. aprīļa Regula (EK) Nr. 794/2004, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 659/1999, ar kuru nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK Līguma 93. panta piemērošanai (OV L 140, 30.4.2004., 1. lpp.).

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Attiecīgās valsts atbalsta shēmas (grozītā 2012. gada 27. decembra Likuma Nr. 289 9. panta 17. punkts; grozītā 2003. gada 24. decembra Likuma Nr. 350, 4. panta 90. punkts; grozītā 2005. gada 23. decembra Likuma Nr. 266 1. panta 363. punkts; grozītā 2006. gada 27. decembra Likuma Nr. 296 1. panta 1011. punkts; grozītā 2007. gada 24. decembra Likuma Nr. 244 2. panta 109. punkts; grozītā 2008. gada 29. novembra Dekrētlikuma Nr. 185 6. panta 4-*bis* un 4-*ter* punkts; grozītā 2011. gada 12. novembra Likuma Nr. 183 33. panta 28. punkts, kā arī visi attiecīgie pasākumi, kas pieņemti saskaņā ar šiem tiesību aktiem), ar ko tiek samazināti nodokļi un iemaksas, kuras uzņēmumiem jāmaksā tajās Itālijas teritorijās, kuras kopš 1990. gada ir skārušas dabas katastrofas, un ko Itālija ir īstenojusi nelikumīgi, pārkāpjot Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 3. punktu, ir uzskatāmas par nesaderīgām ar iekšējo tirgu.

2. pants

Atbalsts, kas atsevišķos gadījumos piešķirts saskaņā ar 1. pantā minētajiem pasākumiem, nav uzskatāms par atbalstu, ja tā piešķiršanas brīdī tas atbilst Regulas (ES) Nr. 1407/2013 vai Regulas (ES) Nr. 717/2014 nosacījumiem.

3. pants

Atbalsts, kas atsevišķos gadījumos piešķirts saskaņā ar 1. pantā minētajiem pasākumiem un piešķiršanas brīdī ir atbildis nosacījumiem regulā, kura pieņemta saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 994/98 1. pantu, vai jebkuras citas apstiprinātas atbalsta shēmas nosacījumiem, ir saderīgs ar iekšējo tirgu, ja tas nepārsniedz konkrētajam atbalsta veidam piemērojamo maksimālo atbalsta intensitāti.

4. pants

1. Itālija no saņēmējiem atgūst nesaderīgo atbalstu, kas piešķirts saskaņā ar shēmu, kura ieviesta ar grozītā 2011. gada 12. novembra Likuma Nr. 183 33. panta 28. punktu, kā arī visu to attiecīgo pasākumu ietvaros, kas pieņemti saskaņā ar šo tiesību aktu.

2. Itālija arī atgūst nesaderīgo atbalstu, kas piešķirts saskaņā ar citām shēmām, kuras minētas 1. pantā, no visiem tiem saņēmējiem, kuru darījumdarbības vieta attiecīgajā laikā nebija teritorijās, ko skāra dabas katastrofa.

3. Atgūstamajām summām pieskaita procentus par laikposmu no dienas, kad atbalsts nodots saņēmējiem, līdz tā faktiskās atgūšanas dienai.

4. Procentus aprēķina saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 794/2004 V nodaļu un saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 271/2008, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 794/2004.

5. Turklāt no šā lēmuma pieņemšanas dienas Itālija atceļ visus neveiktos maksājumus, kas piešķirti saskaņā ar visām 1. pantā minētajām atbalsta shēmām.

5. pants

1. Šā lēmuma 4. pantā minētā atbalsta atgūšana ir tūlītēja un faktiska.

2. Itālija nodrošina šā lēmuma īstenošanu četros mēnešos no tā paziņošanas dienas.

6. pants

1. Divos mēnešos pēc šā lēmuma paziņošanas dienas Itālija iesniedz šādu informāciju:

a) to saņēmēju sarakstu, kuriem piešķirts atbalsts, kas jāatgūst saskaņā ar 4. pantu, norādot atbalsta kopsummu, kuru katrs saņēmējs ir saņēmis atbilstīgi attiecīgajai shēmai;

b) kopsummu (pamatsumma un procenti), kas jāatgūst no katra atbalsta saņēmēja;

c) to pasākumu sīku aprakstu, kas jau ir veikti un vēl ir plānoti, lai nodrošinātu šā lēmuma izpildi;

d) dokumentus, kas apliecina, ka saņēmējiem ir pieprasīts atmaksāt atbalstu.

2. Itālija informē Komisiju par to valsts pasākumu norisi, kas ir pieņemti šā lēmuma īstenošanai, līdz 4. pantā minētā atbalsta atgūšana ir pabeigta. Pēc Komisijas pieprasījuma Itālija nekavējoties sniedz informāciju par jau veiktajiem un plānotajiem pasākumiem, lai nodrošinātu šā lēmuma izpildi. Tajā ietver arī sīkas ziņas par atbalsta un atmaksas procentu summām, ko saņēmēji jau ir atmaksājuši.

7. pants

Šis lēmums ir adresēts Itālijas Republikai.

Briselē, 2015. gada 14. augustā

Komisijas vārdā –

Komisijas locekle

Margrethe VESTAGER

PIELIKUMS

Informācija par saņemtajām, atgūstamajām un jau atgūtajām atbalsta summām

Informācija par atbalsta saņēmēju	Saskaņā ar shēmu saņemtā atbalsta kopējā summa (*)	Atgūstamā atbalsta kopējā summa (*) (pamatsumma)	Kopējā jau atmaksātā summa (*)	
			pamatsumma	atgūšanas procenti

(*) Miljonos nacionālās valūtas vienību.

III

(Citi tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS ZONA

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDES LĒMUMS

Nr. 38/15/COL

(2015. gada 4. februāris),

ar ko pieņem paziņojumu "Pamatnostādnes par EEZ līguma 53. panta piemērojamību tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem" [2016/196]

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDE,

ŅEMOT VĒRĀ Nolīgumu starp EBTA valstīm par Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidi un jo īpaši tā 5. panta 2. punkta b) apakšpunktu un 25. panta 1. punktu,

tā kā:

Komisijas 2014. gada 21. marta Regula (ES) Nr. 316/2014 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām ([1]) ir iekļauta EEZ līgumā kā tā XIV pielikuma 5. punkts.

Eiropas Komisija ir izdevusi paziņojumu "Pamatnostādnes par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem" ([2]).

Eiropas Komisijas pamatnostādnes attiecas arī uz Eiropas Ekonomikas zonu.

Visā Eiropas Ekonomikas zonā ir jānodrošina vienota EEZ konkurences noteikumu piemērošana.

Saskaņā ar EEZ līguma XIV pielikuma beigu daļā iekļautās nodaļas "Vispārīga informācija" II punktu EBTA Uzraudzības iestādei pēc apspriešanās ar Eiropas Komisiju ir jāpieņem tiesību akti, kas atbilst Eiropas Komisijas pieņemtajiem tiesību aktiem, lai saglabātu vienlīdzīgus konkurences nosacījumus.

Ir notikusi apspriešanās ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju un Eiropas Komisiju,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. Tiek izdots paziņojums"Pamatnostādnes par EEZ līguma 53. panta piemērojamību tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem", kas ir pievienots šim lēmumam.

2. Lēmums kopā ar paziņojumu, kas izklāstīts pielikumā, ir autentisks angļu valodā.

3. Paziņojumu publicē *Eiropas Savienības Oficiālā Vēstneša* EEZ iedaļā un tā EEZ papildinājumā.

([1]) OV L 93, 28.3.2014., 17. lpp., iekļauts EEZ līgumā ar EEZ Apvienotās komitejas 2014. gada 12. decembra Lēmumu Nr. 293/2014 (vēl nav publicēts).

([2]) OV C 89, 28.3.2014., 3. lpp.

4. EBTA valstis informē, nosūtot tām šā lēmuma un tā pielikuma kopiju.

5. Eiropas Komisiju informē, nosūtot tai šā lēmuma un tā pielikuma kopiju.

Briselē, 2015. gada 4. februārī

EBTA Uzraudzības iestādes vārdā –

priekšsēdētāja	*kolēģijas locekle*
Oda Helen SLETNES	Helga JÓNSDÓTTIR

PIELIKUMS

EBTA UZRAUDZĪBAS IESTĀDES PAZIŅOJUMS

Pamatnostādnes par EEZ līguma 53. panta piemērojamību tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem

A. Šis paziņojums ir izdots, ievērojot Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (turpmāk "EEZ līgums") un Nolīguma starp EBTA valstīm par Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidi (turpmāk "Uzraudzības un Tiesas nolīgums") noteikumus.

B. Eiropas Komisija (turpmāk "Komisija") ir izdevusi paziņojumu "Pamatnostādnes par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem" ([1]). Minētajā juridiski nesaistošajā aktā ir izklāstīti principi, ko Komisija ievēro, novērtējot tehnoloģiju nodošanas nolīgumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk "LESD") 101. pantu.

C. EBTA Uzraudzības iestāde (turpmāk "Iestāde") uzskata, ka Komisijas pamatnostādnes attiecas uz EEZ. Lai saglabātu vienlīdzīgus konkurences nosacījumus un nodrošinātu EEZ konkurences noteikumu vienotu piemērošanu visā Eiropas Ekonomikas zonā (turpmāk "EEZ"), Iestāde ir pieņēmusi šo paziņojumu saskaņā ar pilnvarām, kas tai piešķirtas ar Uzraudzības un Tiesas nolīguma 5. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Tā plāno ievērot šajā paziņojumā izklāstītos principus un noteikumus, piemērojot attiecīgos EEZ noteikumus konkrētā lietā.

D. Šis paziņojums jo īpaši nosaka tehnoloģiju nodošanas nolīgumu novērtēšanas principus saskaņā ar EEZ līguma 53. pantu un sniedz norādījumus to piemērošanai.

E. Šis paziņojums attiecas uz gadījumiem, kad Iestāde ir kompetentā uzraudzības iestāde saskaņā ar EEZ līguma 56. pantu.

F. Šis paziņojums aizstāj Iestādes iepriekšējo 2005. gada paziņojumu par EEZ līguma 53. panta piemērošanu tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem ([2]).

([1]) OV C 89, 28.3.2014., 3. lpp.
([2]) OV L 259, 4.10.2007., 1. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 46, 4.10.2007., 1. lpp.

SATURS

1. **IEVADS**

2. **VISPĀRĪGIE PRINCIPI**

2.1. Līguma 53. pants un intelektuālā īpašuma tiesības

2.2. Līguma 53. panta piemērošanas vispārīgie principi

2.3. Tirgus definēšana

2.4. Konkurentu un nekonkurējošo pušu nošķīrums

3. **TNGAR PIEMĒROŠANA**

3.1. TNGAR ietekme

3.2. TNGAR darbības joma un darbības ilgums

3.2.1. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumu jēdziens

3.2.2. Nodošanas jēdziens

3.2.3. Divpusēji nolīgumi

3.2.4. Nolīgumi par līguma produktu ražošanu

3.2.5. Darbības ilgums

3.2.6. Saikne ar citām grupu atbrīvojuma regulām

3.2.6.1. Grupu atbrīvojuma regulas par specializācijas, pētniecības un izstrādes nolīgumiem

3.2.6.2. Grupu atbrīvojuma regula par vertikāliem nolīgumiem

3.3. "Drošības zonas" tirgus daļu robežlielumi

3.4. Grupu atbrīvojuma regulā ietvertie konkurences stingrie ierobežojumi

3.4.1. Vispārīgie principi

3.4.2. Konkurentu nolīgumi

3.4.3. Nekonkurējošu pušu nolīgumi

3.5. Izslēgtie ierobežojumi

3.6. Grupu atbrīvojuma regulas piemērošanas atsaukšana un tās nepiemērošana

3.6.1. Atsaukšanas procedūra

3.6.2. Grupu atbrīvojuma regulas nepiemērošana

4. **LĪGUMA 53. PANTA 1. UN 3. PUNKTA PIEMĒROŠANA ĀRPUS TNGAR DARBĪBAS JOMAS**

4.1. Vispārīgā analīzes sistēma

4.1.1. Vērā ņemamie faktori

4.1.2. Ierobežojošu licences nolīgumu negatīvā ietekme

4.1.3. Ierobežojošu licences nolīgumu pozitīvā ietekme un tās analīzes sistēma

4.2. Līguma 53. panta piemērošana dažādiem licencēšanas ierobežojumu veidiem

4.2.1. Pienākums maksāt licences atlīdzību

4.2.2. Izņēmuma licenču izsniegšana un pārdošanas ierobežojumi

4.2.2.1. Izņēmuma un vienīgās licences

4.2.2.2. Pārdošanas ierobežojumi

4.2.3. Ražošanas apjoma ierobežojumi

4.2.4. Pielietojuma jomas ierobežojumi

4.2.5. Ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām

4.2.6. Sasaistīšana un komplektēšana

4.2.7. Nekonkurēšanas pienākumi

4.3. Izlīguma nolīgumi

4.4. Tehnoloģiju kopfondi

4.4.1. Tehnoloģiju kopfondu izveides un darbības novērtējums

4.4.2. Individuālu ierobežojumu novērtējums kopfonda un tā licenciātu nolīgumos

1. **IEVADS**

1. Šajās pamatnostādnēs ir izklāstīti tehnoloģiju nodošanas nolīgumu novērtējuma principi saskaņā ar EEZ līguma 53. pantu (turpmāk "53. pants"). Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi attiecas uz tehnoloģiju tiesību licencēšanu gadījumos, kad licenciārs atļauj licenciātam izmantot licencētās tehnoloģiju tiesības preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai, kā noteikts 1. panta 1. punkta c) apakšpunktā EEZ līguma XIV pielikuma 5. punktā minētajā aktā (Komisijas 2014. gada 21. marta Regula (ES) Nr. 316/2014 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām ("TNGAR")) ([3]).

2. Šo pamatnostādņu mērķis ir sniegt norādījumus par TNGAR piemērošanu, kā arī par 53. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, uz kuriem TNGAR neattiecas. TNGAR un šīs pamatnostādnes neskar iespēju tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem paralēli piemērot EEZ līguma 54. pantu (turpmāk "54. pants") ([4]).

3. Šajās pamatnostādnēs noteiktie standarti ir jāpiemēro, ņemot vērā katra konkrētā gadījuma apstākļus. Tas izslēdz mehānisku piemērošanu. Katrs gadījums ir jāizvērtē, ņemot vērā attiecīgos faktus, un šīs pamatnostādnes ir jāpiemēro saprātīgi un elastīgi. Minētie piemēri ir tikai ilustratīvs materiāls un nav domāti kā izsmeļošs uzskaitījums. Iestāde pastāvīgi izskatīs TNGAR un pamatnostādņu darbību izpildes sistēmas ietvaros, kas izveidota ar Uzraudzības un Tiesas nolīguma 4. protokola (turpmāk "4. protokols") II nodaļu ([5]), lai apsvērtu, vai ir vajadzīgas izmaiņas.

([3]) OV L 93, 28.3.2014., 17. lpp., iekļauts EEZ līgumā ar EEZ Apvienotās komitejas 2014. gada 12. decembra Lēmumu Nr. 293/2014 (vēl nav publicēts). TNGAR aizstāj aktu, kas iepriekš minēts EEZ līguma XIV pielikuma 5. punktā, proti, Komisijas 2004. gada 27. aprīļa Regulu (EK) Nr. 772/2004 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģijas nodošanas nolīgumu kategorijām (OV L 123, 27.4.2004., 11. lpp.), un kas iekļauts EEZ līgumā ar EEZ Apvienotās komitejas 2005. gada 11. marta Lēmumu Nr. 42/2005 (OV L 198, 28.7.2005., 42. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 38, 28.7.2005., 24. lpp.).

([4]) Pēc analoģijas skatīt spriedumu apvienotajās lietās C-395/96 P un C-396/96 P *Compagnie Maritime Belge*, 2000, *Recueil*, I-1365. lpp., 130. punkts, un 106. punktu Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, OV C 208, 6.9.2007., 1. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 42, 6.9.2007., 1. lpp.

([5]) Pēc tam, kad 2005. gada 20. maijā stājās spēkā Nolīgums, ar kuru groza 2004. gada 24. septembra Nolīguma starp EBTA valstīm par Uzraudzības iestādes un Tiesas izveidi 4. protokolu, Uzraudzības un Tiesas nolīguma 4. protokola II nodaļa lielā mērā ir atspoguļota EBTA pīlāra Padomes Regulā (EK) Nr. 1/2003 (OV L 1, 4.1.2003., 1. lpp.).

4. Šīs pamatnostādnes neskar 53. panta un TNGAR interpretāciju EBTA Tiesā, Tiesā un Vispārējā tiesā.

2. VISPĀRĪGIE PRINCIPI

2.1. Līguma 53. pants un intelektuālā īpašuma tiesības

5. Līguma 53. panta mērķis kopumā ir aizsargāt tirgus konkurenci, lai veicinātu patērētāju labklājību un resursu efektīvu sadali. Ar 53. panta 1. punktu ir aizliegti visi nolīgumi un saskaņotas darbības uzņēmumu starpā un uzņēmumu apvienību lēmumi ([6]), kas var ietekmēt tirdzniecību starp Līgumslēdzējām pusēm (turpmāk "EBTA valstis") ([7]) un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci ([8]). Izņēmums šim noteikumam ir 53. panta 3. punkts, kurā paredzēts, ka 53. panta 1. punktā noteikto aizliegumu var nepiemērot, ja uzņēmumu noslēgtie nolīgumi palīdz uzlabot produktu ražošanu vai izplatīšanu vai veicina tehnisko vai saimniecisko attīstību, reizē ļaujot patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no iegūtajiem labumiem, un neuzliek ierobežojumus, kuri nav obligāti vajadzīgi šo mērķu sasniegšanai, un nedod attiecīgajiem uzņēmumiem iespēju likvidēt konkurenci attiecībā uz konkrēto ražojumu būtisku daļu.

6. Intelektuālā īpašuma tiesību akti paredz izņēmuma tiesības patentu, autortiesību, tiesību uz dizainparaugiem, preču zīmju un citu juridiski aizsargātu tiesību īpašniekiem. Intelektuālā īpašuma īpašniekam saskaņā ar intelektuālā īpašuma tiesību aktiem ir tiesības liegt sava intelektuālā īpašuma neatļautu izmantošanu, kā arī izmantot to, piemēram, izsniedzot licences trešām personām. Tiklīdz tiesību īpašnieks produktu, uz kuru attiecināmas intelektuālā īpašuma tiesības, izņemot izpildījuma tiesības ([9]), ir laidis tirgū EEZ valstīs, vai tas ir darīts ar īpašnieka piekrišanu, šīs intelektuālā īpašuma tiesības visā EEZ teritorijā, tostarp EBTA valstīs, ir izsmeltas tādā ziņā, ka īpašnieks vairs nevar tās izmantot, lai kontrolētu produkta pārdošanu (EEZ tiesību izsmelšanas princips) ([10]). Saskaņā ar intelektuālā īpašuma tiesību aktiem tiesību īpašniekam nav tiesību neļaut licenciātam vai pircējiem pārdot produktus, kuros iekļauta licencētā tehnoloģija. EEZ tiesību izsmelšanas princips atbilst intelektuālā īpašuma tiesību pamatfunkcijai – dot īpašniekam tiesības liegt citiem izmantot tā intelektuālo īpašumu bez tā piekrišanas.

7. Tas, ka intelektuālā īpašuma tiesību akti paredz izmantošanas izņēmuma tiesības, nenozīmē, ka intelektuālā īpašuma tiesības būtu atbrīvotas no konkurences tiesību aktu piemērošanas. Konkrēti, ja tiesību īpašnieks ar nolīgumu dod citam uzņēmumam licenci izmantot tā intelektuālā īpašuma tiesības, šim nolīgumam ir piemērojams 53. pants ([11]). Tomēr tas nenozīmē, ka starp intelektuālā īpašuma tiesībām un EEZ konkurences noteikumiem pastāv konflikts. Abiem tiesību kopumiem ir viens un tas pats pamatmērķis – veicināt patērētāju labklājību un resursu efektīvu sadali. Inovācija ir atvērtas un konkurētspējīgas tirgus ekonomikas būtiska un dinamiska sastāvdaļa. Intelektuālā īpašuma tiesības veicina dinamisku konkurenci, rosinot uzņēmumus ieguldīt jaunu vai uzlabotu produktu un procesu izstrādē. To veicina arī konkurence, piespiežot uzņēmumus nodarboties ar inovāciju. Tādējādi, lai veicinātu inovāciju un nodrošinātu tās konkurētspējīgu izmantošanu, ir vajadzīgas gan intelektuālā īpašuma tiesības, gan konkurence.

([6]) Turpmāk tekstā termins "nolīgums" ietver arī saskaņotas darbības un uzņēmumu apvienību lēmumus.

([7]) Skatīt Iestādes Pamatnostādnes par EEZ līguma 53. un 54. pantā ietverto jēdzienu "ietekme uz tirdzniecību", OV C 291, 30.11.2006., 46. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 59, 30.11.2006., 18. lpp.

([8]) Turpmāk tekstā termins "ierobežojums/ierobežošana" ietver arī konkurences nepieļaušanu un izkropļošanu.

([9]) Tās ietver nomas tiesības. Attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā 158/86, *Warner Brothers* un *Metronome Video*, 1988, *Recueil*, 2605. lpp., un spriedumu lietā C-61/97, *Foreningen af danske videogramdistributører*, 1998, *Recueil*, I-5171. lpp.

([10]) EEZ tiesību izsmelšanas princips ir nostiprināts, piemēram, 7. panta 1. punktā aktā, kas minēts EEZ līguma XVII pielikuma 9.h punktā, proti, Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīvā 2008/95/EK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (OV L 299, 8.11.2008., 25. lpp., iekļauta EEZ līgumā ar EEZ Apvienotās komitejas 2007. gada 9. jūnija Lēmumu Nr. 56/2007 (OV L 266, 11.10.2007., 17. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 48, 11.10.2007., 13. lpp.)), kurā paredzēts, ka preču zīme nedod īpašniekam tiesības aizliegt tās lietošanu attiecībā uz precēm, ko īpašnieks laidis tirgū teritorijā, uz kuru attiecas EEZ līgums, izmantojot šo preču zīmi, vai kas laistas tirgū ar īpašnieka piekrišanu, un 4. panta 2. punktā aktā, kas minēts EEZ līguma XVII pielikuma 5. punktā, proti, Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīvā 2009/24/EK par datorprogrammu tiesisko aizsardzību (OV L 111, 5.5.2009., 16. lpp., iekļauta EEZ līgumā ar EEZ Apvienotās komitejas 2011. gada 1. aprīļa Lēmumu Nr. 39/2011 (OV L 171, 30.6.2011., 40. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 37, 30.6.2011., 47. lpp.)), kurā paredzēts, ka pirmā programmas eksemplāra pārdošana teritorijā, uz kuru attiecas EEZ līgums, ko izdara tiesību īpašnieks vai ar tā piekrišanu, izsmeļ tiesības šo eksemplāru izplatīt teritorijā, uz kuru attiecas EEZ līgums, izņemot tiesības kontrolēt turpmāku programmas vai tās eksemplāru izīrēšanu.

([11]) Skatīt, piemēram, spriedumu apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig*, 1966, *Recueil*, 429. lpp.

8. Novērtējot licences nolīgumus saskaņā ar 53. pantu, ir jāpatur prātā, ka intelektuālā īpašuma tiesību radīšana bieži ir saistīta ar ievērojamiem ieguldījumiem un bieži ir riskanta. Lai nevājinātu dinamisku konkurenci un uzturētu stimulu nodarboties ar inovāciju, novatorus nedrīkst pārmērīgi ierobežot tādu intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanā, kas izrādās vērtīgas. Šo iemeslu dēļ novatoram būtu jānodrošina iespēja pieprasīt tādu atlīdzību par sekmīgajiem projektiem, ar kuru pietiktu, lai saglabātos ieguldījumu stimuli, ņemot vērā arī neizdevušos projektus. Turklāt tehnoloģiju tiesību licencēšana arī licenciātam var prasīt veikt ievērojamus neatgūstamos ieguldījumus (t. i., licenciātam pārtraucot darbību konkrētajā jomā, viņš šos ieguldījumus nevar izmantot citiem darbības veidiem un tos var pārdot, neciešot ievērojamus zaudējumus) licencētajā tehnoloģijā un ražošanas līdzekļos, kas nepieciešami tās izmantošanai. 53. pantu nevar piemērot, neņemot vērā šos pušu veiktos sākotnējos ieguldījumus un ar tiem saistītos riskus. Tādējādi, ievērojot riskus, kas pusēm jāuzņemas, un vajadzīgos neatgūstamos ieguldījumus, var gadīties, ka ieguldījumu atpelnīšanas periodā nolīgumam attiecīgi vai nu 53. panta 1. punkts nav piemērojams, vai arī tas atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem.

9. Esošā analīzes sistēma licences nolīgumu novērtēšanai saskaņā ar 53. pantu ir pietiekami elastīga, lai būtu iespējams ņemt vērā tehnoloģiju tiesību licencēšanas dinamiskos aspektus. Netiek iepriekš pieņemts, ka intelektuālā īpašuma tiesības un licences nolīgumi kā tādi izraisītu konkurences problēmas. Vairums licences nolīgumu neierobežo konkurenci, bet gan rada efektivitātes uzlabojumus, kas sekmē konkurenci. Licencēšana kā tāda ir konkurencei labvēlīga, jo tā veicina tehnoloģiju izplatīšanos un veicina inovāciju no licenciāra un licenciāta (-u) puses. Turklāt pat tādi licences nolīgumi, kas ierobežo konkurenci, bieži vien var radīt konkurenci veicinošus efektivitātes uzlabojumus, kas ir jāņem vērā saskaņā ar 53. panta 3. punktu un jāsamēro ar negatīvo ietekmi uz konkurenci ([12]). Tādēļ vairums licences nolīgumu ir saderīgi ar 53. pantu.

2.2. **Līguma 53. panta piemērošanas vispārīgie principi**

10. Ar 53. panta 1. punktu ir aizliegti nolīgumi, kuru mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana. 53. panta 1. punkts attiecas gan uz konkurences ierobežojumiem starp nolīguma pusēm, gan uz konkurences ierobežojumiem starp nolīguma pusēm un trešām personām.

11. Tas, vai licences nolīgums ierobežo konkurenci, ir jāvērtē, ņemot vērā reālos apstākļus, kuros konkurence būtu notikusi, ja nebūtu noslēgts nolīgums ar tajā ietvertajiem iespējamiem ierobežojumiem ([13]). Veicot šo novērtējumu, jāņem vērā nolīguma iespējamā ietekme uz konkurenci starp tehnoloģijām (proti, konkurenci starp uzņēmumiem, kas izmanto konkurējošas tehnoloģijas) un uz konkurenci tehnoloģijas ietvaros (proti, konkurenci starp uzņēmumiem, kuri izmanto vienu un to pašu tehnoloģiju) ([14]). Ar 53. panta 1. punktu ir aizliegts ierobežot gan konkurenci starp tehnoloģijām, gan konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros. Tāpēc ir jāizvērtē, kādā mērā nolīgums ietekmē vai varētu ietekmēt šos divus tirgus konkurences aspektus.

12. Noderīgu ievirzi šā vērtējuma veikšanai dod divi turpmāk minētie jautājumi. Pirmais jautājums attiecas uz nolīguma ietekmi uz konkurenci starp tehnoloģijām, savukārt otrais jautājums attiecas uz nolīguma ietekmi uz konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros. Tā kā ierobežojumi var vienlaikus ietekmēt gan konkurenci starp tehnoloģijām, gan konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros, var būt nepieciešams konkrēto ierobežojumu analizēt, ņemot vērā abus jautājumus a) un b) punktā, pirms izdara secinājumus par to, vai konkurence 53. panta 1. punkta nozīmē tiek ierobežota:

a) Vai licences nolīgums ierobežo faktisko vai potenciālo konkurenci, kas būtu pastāvējusi, ja attiecīgā nolīguma nebūtu? Ja atbilde ir apstiprinoša, uz nolīgumu var attiekties 53. panta 1. punkts. Veicot šo novērtējumu, jāņem vērā pušu savstarpējā konkurence un konkurence, ko rada trešās personas. Piemēram, ja divi dažādās EEZ valstīs darbojošies uzņēmumi viens otram piešķir konkurējošu tehnoloģiju licences un apņemas netirgot produktus viens otra iekšējā tirgū, tiek ierobežota (potenciālā) konkurence, kas pastāvēja pirms nolīguma. Līdzīgi, ja licenciārs nosaka licenciātiem pienākumu neizmantot konkurējošas tehnoloģijas un šo pienākumu dēļ trešo personu tehnoloģijām ir liegta piekļuve tirgum, tiek ierobežota faktiskā vai potenciālā konkurence, kas būtu pastāvējusi, ja nolīguma nebūtu.

([12]) 53. panta 3. punkta piemērošanas metodika ir izklāstīta Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 4. zemsvītras piezīmē.

([13]) Skatīt spriedumus lietā 56/65 *Société Technique Minière*, 1966, *Recueil*, 337. lpp., un lietā C-7/95 P *John Deere*, 1998, *Recueil*, I-3111. lpp., 76. punkts.

([14]) Attiecībā uz šo skatīt, piemēram, spriedumu lietā *Consten* un *Grundig*, kas minēts 11. zemsvītras piezīmē.

b) Vai licences nolīgums ierobežo faktisko vai potenciālo konkurenci, kas būtu pastāvējusi tad, ja nebūtu ar līgumu noteikto ierobežojumu? Ja atbilde ir apstiprinoša, uz nolīgumu var attiekties 53. panta 1. punkts. Piemēram, ja licenciārs ierobežo savu licenciātu, kuri pirms nolīguma noslēgšanas nebija faktiskie vai potenciālie konkurenti, tiesības konkurēt vienam ar otru, tiek ierobežota (potenciālā) konkurence, kas būtu pastāvējusi starp licenciātiem, ja ierobežojumu nebūtu. Šādi ierobežojumi ir vertikāla cenu noteikšana un licenciātiem noteikti pārdošanas ierobežojumi attiecībā uz teritoriju vai klientiem. Tomēr uz dažiem ierobežojumiem 53. panta 1. punkts var neattiekties gadījumos, kad ierobežojums ir objektīvi nepieciešams šāda veida vai rakstura nolīgumam ([15]). Šādu izņēmumu no 53. panta 1. punkta piemērošanas var izdarīt tikai uz objektīvu faktoru pamata, kas ir ārpus pušu ietekmes, nevis balstoties uz subjektīviem pušu viedokļiem un raksturojumu. Jautājums nav par to, vai puses savā konkrētajā situācijā nebūtu piekritušas noslēgt mazāk ierobežojošu nolīgumu, bet gan par to, vai, ņemot vērā nolīguma būtību un tirgus iezīmes, līdzīgos apstākļos darbojošies uzņēmumi nebūtu noslēguši mazāk ierobežojošu nolīgumu ([16]). Nepietiek ar apgalvojumu, ka tad, ja ierobežojumu nebūtu, piegādātājs būtu izmantojis vertikālo integrāciju. Lēmumi par to, vai veikt vertikālo integrāciju, ir atkarīgi no dažādiem sarežģītiem ekonomiskiem faktoriem, no kuriem daudzi ir paša uzņēmuma ietekmē.

13. Šo pamatnostādņu 12. punktā izklāstītās analīzes sistēmas piemērošanā būtu jāņem vērā, ka 53. panta 1. punktā ir paredzēts nošķīrums starp nolīgumiem, kuru mērķis ir ierobežot konkurenci, un nolīgumiem, kuru sekas ir konkurences ierobežošana. Nolīgums vai līgumisks ierobežojums ir aizliegts ar 53. panta 1. punktu tikai tad, ja tā mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana starp tehnoloģijām un/vai tehnoloģijas ietvaros.

14. Mērķtiecīgi konkurences ierobežojumi ir tie, kas jau pēc savas būtības ierobežo konkurenci. Tie ir ierobežojumi, kuriem, ievērojot EEZ konkurences noteikumu mērķus, piemīt tik liels potenciāls negatīvi ietekmēt konkurenci, ka, lai piemērotu 53. panta 1. punktu, nav jāpierāda faktiska ietekme uz tirgu ([17]). Turklāt mērķtiecīgu ierobežojumu gadījumā 53. panta 3. punkta nosacījumu izpilde ir maz ticama. Novērtējot, vai nolīguma mērķis ir vai nav ierobežot konkurenci, ir jāņem vērā vairāki faktori. Šie faktori ir jo īpaši nolīguma saturs un tā objektīvie mērķi. Var būt nepieciešams izvērtēt arī kontekstu, kādā tas tiek (tiktu) piemērots, un pušu faktisko rīcību un izturēšanos tirgū ([18]). Citiem vārdiem, pirms iespējams secināt, vai konkrētais ierobežojums ir konkurences ierobežojums, var būt nepieciešams izpētīt nolīguma pamatfaktus un īpašos apstākļus, kuros tas darbojas. Veids, kādā nolīgums faktiski tiek pildīts, var atsegt mērķtiecīgu ierobežojumu, pat ja pašā nolīgumā nav nepārprotamu tāda veida noteikumu. Pierādījumi par pušu subjektīvo nolūku ierobežot konkurenci ir vērā ņemams faktors, bet nav nepieciešams nosacījums. Nolīgumu var uzskatīt par tādu, kuram ir ierobežojošs mērķis, pat tad, ja konkurences ierobežošana nav tā vienīgais mērķis, bet tam ir arī citi leģitīmi mērķi ([19]). Attiecībā uz licences nolīgumiem Iestāde uzskata, ka ierobežojumi, kas minēti TNGAR 4. pantā sniegtajā konkurences stingro ierobežojumu sarakstā, ir mērķtiecīgi ierobežojumi ([20]).

15. Ja nolīguma mērķis nav ierobežot konkurenci, jāpārbauda, vai tam nav konkurenci ierobežojošu seku. Ir jāņem vērā gan faktiskā, gan potenciālā ietekme ([21]). Citiem vārdiem, ir jānoskaidro, vai nolīgumam ir iespējama negatīva ietekme uz konkurenci. Lai atzītu, ka licences nolīgumam ir konkurenci ierobežojoša ietekme, faktiskā vai potenciālā konkurence tam ir jāietekmē tādā mērā, ka konkrētajā tirgū pietiekami pamatoti var sagaidīt negatīvu ietekmi uz cenām, izlaidi, inovāciju vai uz preču un pakalpojumu daudzveidību vai kvalitāti. Iespējamai

([15]) Attiecībā uz šo skatīt spriedumus lietā *Société Technique Minière*, kas minēts 13. zemsvītras piezīmē, un lietā 258/78 *Nungesser*, 1982, *Recueil*, 2015. lpp.
([16]) Piemērus skatīt 126. līdz 127. punktā.
([17]) Attiecībā uz šo skatīt, piemēram, spriedumu lietā C-49/92 P *Anic Partecipazioni*, 1999, *Recueil*, I-4125. lpp., 99. punkts.
([18]) Skatīt spriedumus apvienotajās lietās 29/83 un 30/83 *CRAM* un *Rheinzink*, 1984, *Recueil*, 1679. lpp., 26. punkts, un apvienotajās lietās 96/82 un citi *ANSEAU-NAVEWA*, 1983, *Recueil*, 3369. lpp., 23.–25. punkts. Spriedums lietā T-491/07 *Groupement des cartes bancaires*/Komisija, 2012. gada 29. novembra spriedums, 146. punkts.
([19]) Spriedums lietā C-209/07 *Beef Industry Development Society* un *Barry Brothers*, 2008, Krājums I-8637. lpp., 21. punkts.
([20]) Papildu norādes par mērķtiecīgiem konkurences ierobežojumiem skatīt Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 4. zemsvītras piezīmē. Skatīt arī spriedumus apvienotajās lietās C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P *GlaxoSmithKline Services* un citi/Komisija un citi, 2009, Krājums, I-9291. lpp., 59.–64. punkts. Spriedums lietā C-209/07 *Beef Industry Development Society* un *Barry Brothers*, 2008, Krājums, I-8637. lpp., 21.–39. punkts. Spriedums lietā C-8/08 *T-Mobile Netherlands* un citi, 2009, Krājums, I-4529. lpp., 31. un 36. līdz 39. punkts, un lietā C-32/11 *Allianz Hungária Biztosító* un citi, 2013. gada 14. marta spriedums, 33.–38. punkts.
([21]) Skatīt spriedumu lietā *John Deere*, kas minēts 13. zemsvītras piezīmē.

negatīvajai ietekmei uz konkurenci ir jābūt būtisk ([22]). Būtiska negatīva ietekme uz konkurenci ir iespējama, ja vismaz vienai no pusēm ir zināma tirgus vara vai tā iegūst šādu varu, un nolīgums veicina šīs varas radīšanu, uzturēšanu vai nostiprināšanu vai rada iespēju pusēm izmantot šo tirgus varu. Tirgus vara ir spēja ievērojamu laiku uzturēt cenas virs konkurences līmeņa vai arī izlaidi produktu daudzuma, kvalitātes un daudzveidības vai inovācijas ziņā uzturēt zem konkurences līmeņa ([23]). Parasti tirgus varas pakāpe, kas ir vajadzīga, lai konstatētu 53. panta 1. punkta pārkāpumu, ir mazāka par tirgus varas pakāpi, kas vajadzīga, lai konstatētu dominējošu stāvokli saskaņā ar 54. pantu ([24]).

16. Lai konkurences ierobežojumus analizētu pēc to ietekmes, parasti ir nepieciešams definēt konkrēto tirgu un jo īpaši izpētīt un novērtēt attiecīgo produktu un tehnoloģiju būtību, pušu stāvokli tirgū, konkurentu stāvokli tirgū, pircēju stāvokli tirgū, potenciālo konkurentu esību un šķēršļu līmeni ieiešanai tirgū. Tomēr dažos gadījumos negatīvo ietekmi uz konkurenci var būt iespējams pierādīt tieši, analizējot nolīguma pušu rīcību tirgū. Piemēram, var būt iespējams konstatēt, ka nolīgums ir izraisījis cenu paaugstināšanos.

17. Tomēr licences nolīgumiem var arī būt ievērojams konkurenci veicinošs potenciāls, un lielākā daļa minēto nolīgumu patiešām veicina konkurenci. Licences nolīgumi var veicināt inovāciju, dodot novatoriem iespēju nopelnīt un segt vismaz daļu no pētniecības un izstrādes izmaksām. Licences nolīgumi arī veicina tehnoloģiju izplatīšanos, kas var radīt pievienoto vērtību, samazinot licenciāta ražošanas izmaksas vai dodot tam iespēju ražot jaunus vai uzlabotus produktus. Licenciāta līmenī efektivitātes uzlabojumi bieži rodas no tā, ka licenciāra tehnoloģija tiek apvienota ar licenciāta aktīviem un tehnoloģijām. Šāda savstarpēji papildinošu aktīvu un tehnoloģiju integrēšana var radīt izmaksu un izlaides konfigurācijas, kādas citādi nebūtu iespējamas. Piemēram, licenciāra uzlabotu tehnoloģiju apvienojot ar licenciāta efektīvākiem ražošanas vai izplatīšanas līdzekļiem, var samazināt ražošanas izmaksas vai saražot kvalitatīvākus produktus. Licencēšana var arī veicināt konkurenci, likvidējot šķēršļus pašam licenciātam piederošas tehnoloģijas attīstīšanai un izmantošanai. Īpaši nozarēs, kurās ir raksturīgs liels patentu skaits, licencēšana bieži notiek, lai radītu projektēšanas brīvību, novēršot risku, ka licenciārs ceļ prasību par tiesību pārkāpumu. Ja licenciārs piekrīt neizmantot savas intelektuālā īpašuma tiesības, lai novērstu licenciāta produktu pārdošanu, nolīgums novērš šķēršļus licenciāta produktu pārdošanai un tādējādi kopumā veicina konkurenci.

18. Gadījumos, kad uz licences nolīgumu attiecas 53. panta 1. punkts, šā nolīguma konkurenci veicinošā ietekme ir jāsamēro ar tā ierobežojošo ietekmi, ņemot vērā 53. panta 3. punktu. Ja ir izpildīti visi četri 53. panta 3. punkta nosacījumi, attiecīgais ierobežojošais licences nolīgums ir spēkā un piemērojams, un nav jāpieņem iepriekšējs lēmums ([25]). Attiecībā uz stingrajiem ierobežojumiem maz iespējams, ka tie atbilstu 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Šādi nolīgumi parasti neatbilst (vismaz) vienam no 53. panta 3. punkta pirmajiem diviem nosacījumiem. Parasti tie nerada objektīvus ekonomiskos ieguvumus vai ieguvumus patērētājiem. Turklāt šāda veida nolīgumi parasti neatbilst obligātās vajadzības kritērijam (paredzēts trešajā nosacījumā). Piemēram, ja puses nosaka cenu, par kādu ir jāpārdod uz licences pamata izgatavotie produkti, tas principā novedīs pie izlaides samazināšanās, resursu neracionālas sadales un augstākām cenām patērētājiem. Tāpat cenu ierobežošana nav obligāti vajadzīga, lai nodrošinātu iespējamos efektivitātes uzlabojumus, kas rodas no abu tehnoloģiju pieejamības abiem konkurentiem.

([22]) Norādes par būtiskas ietekmes jautājumu var atrast Iestādes paziņojumā par maznozīmīgiem nolīgumiem, kas ievērojami neierobežo konkurenci atbilstīgi EEZ līguma 53. panta 1. punktam (OV C 67, 20.3.2003., 20. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 15, 20.3.2003., 11. lpp.). Minētajā paziņojumā būtiskā ietekme definēta apvērsti, t. i., nosakot, kad tās nav. Nolīgumiem, uz kuriem neattiecas *de minimis* paziņojuma darbības joma, ne obligāti ir būtiska ierobežojoša ietekme. Ir nepieciešams individuāls novērtējums.

([23]) Spriedums lietā T-321/05 *Astra Zeneca*/Komisija, 2010, Krājums, II-2805. lpp., 267. punkts.

([24]) 26. punkts Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 4. zemsvītras piezīmē.

([25]) Skatīt Uzraudzības un Tiesas nolīguma 4. protokola II nodaļas 1. panta 2. punktu.

2.3. **Tirgus definēšana**

19. EBTA Uzraudzības iestādes pieeja konkrētā tirgus definēšanai ir izklāstīta Iestādes Paziņojumā par jēdziena "konkrētais tirgus" definīciju EEZ konkurences tiesībās ([26]). Šajās pamatnostādnēs ir aplūkoti tikai tie tirgus definēšanas aspekti, kas ir īpaši svarīgi tehnoloģiju tiesību licencēšanas jomā.

20. Tehnoloģija ir resurss, ko integrē vai nu produktā, vai ražošanas procesā. Tādēļ tehnoloģiju tiesību licencēšana var ietekmēt konkurenci gan augšupējos – resursu tirgos, gan lejupējos – produktu tirgos. Piemēram, ja nolīgumu noslēdz divas puses, kas pārdod konkurējošus produktus lejupējā tirgū un savstarpēji licencē ar šo produktu ražošanu saistītas tehnoloģiju tiesības augšupējā tirgū, nolīgums var ierobežot konkurenci attiecīgo preču vai pakalpojumu lejupējā tirgū. Pretlicencēšana var ierobežot konkurenci arī augšupējā – tehnoloģiju – tirgū un, iespējams, arī citos augšupējos resursu tirgos. Tādēļ, lai novērtētu licences nolīgumu ietekmi uz konkurenci, var būt nepieciešams definēt gan konkrētā produkta tirgu(-us), gan konkrētās tehnoloģijas tirgu(-us) ([27]).

21. Konkrētais produktu tirgus ietver līguma produktus (kuros ietverta licencētā tehnoloģija) un produktus, kurus pircēji uzskata par savstarpēji aizstājamiem ar līguma produktiem, ņemot vērā to īpašības, cenas un paredzēto izmantojumu. Līguma produkti var piederēt galaproduktu un/vai starpproduktu tirgum.

22. Konkrētie tehnoloģiju tirgi ietver licencētās tehnoloģiju tiesības un tās aizstājējus, tas ir, citas tehnoloģijas, kuras licenciāti uzskata par savstarpēji aizstājamām ar licencēto tehnoloģiju tiesībām, ņemot vērā tehnoloģiju īpašības, licences atlīdzību un paredzēto izmantojumu. Vispirms analizē licenciāra piedāvāto tehnoloģiju, pēc tam nepieciešams apzināt pārējās tehnoloģijas, uz kurām licenciāti varētu pāriet, ja nedaudz, taču pastāvīgi palielinātos relatīvās cenas, tas ir, licences atlīdzība. Alternatīva pieeja ir tirgū apzināt produktus, kuru ražošanā izmantotas licencētās tehnoloģiju tiesības (skatīt 25. punktu).

23. Termins "konkrētais tirgus", kas ir lietots TNGAR 3. pantā un definēts 1. panta 1. punkta m) apakšpunktā, attiecas gan uz konkrētā produktu tirgus un konkrētā tehnoloģiju tirgus produktu, gan ģeogrāfisko dimensiju.

24. "Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus", kā definēts TNGAR 1. panta 1. punkta l) apakšpunktā, ir teritorija, kurā attiecīgie uzņēmumi piedāvā vai pieprasa produktus vai tehnoloģiju licences, kurā ir pietiekami viendabīgi konkurences apstākļi un kuru var nošķirt no blakus esošajām teritorijām ievērojami atšķirīgu konkurences apstākļu dēļ. Konkrētā(-o) tehnoloģiju tirgus(-u) ģeogrāfiskais tirgus var atšķirties no konkrēto produktu tirgu ģeogrāfiskā tirgus.

25. Kad konkrētie tirgi ir definēti, dažādajiem tirgus konkurences avotiem var noteikt tirgus daļas un izmantot tās kā tirgus dalībnieku relatīvās ietekmes rādītājus. Tehnoloģiju tirgu gadījumā viena iespēja ir aprēķināt tirgus daļas, pamatojoties uz katras tehnoloģijas daļu kopējos licencēšanas ienākumos no atlīdzības, kas atspoguļo attiecīgās tehnoloģijas daļu tirgū, kurā licencē konkurējošas tehnoloģijas. Tomēr šī metode bieži vien var izrādīties tikai teorētiski, bet ne praktiski izmantojama, jo trūkst skaidras informācijas par licences atlīdzību. Otra pieeja, kas tiek izmantota "drošības zonas" aprēķinam, kā skaidrots TNGAR 8. panta d) punktā, ir aprēķināt tirgus daļas tehnoloģiju tirgū, pamatojoties uz produktu, kuros izmantota licencētā tehnoloģija, noietu lejupējos produktu tirgos (sīkāk skatīt 86. un turpmākajos punktos). Atsevišķos gadījumos, uz kuriem neattiecas TNGAR "drošības zona", var būt nepieciešams – ja tas ir praktiski iespējams – piemērot abas aprakstītās pieejas, lai tādējādi precīzāk novērtētu licenciāra ietekmi tirgū un ņemtu vērā citus pieejamos faktorus, kas dod labu ieskatu par pieejamo tehnoloģiju relatīvo ietekmīgumu (papildu faktorus skatīt 157. punktā un 159. un turpmākajos punktos) ([28]).

([26]) EBTA Uzraudzības iestādes Paziņojums par jēdziena "konkrētais tirgus" definīciju Eiropas Ekonomikas zona ("EEZ") konkurences tiesībās (OV L 200, 16.7.1998., 48. lpp. un EEZ papildinājums Nr. 28, 16.7.1998., 3. lpp.).

([27]) Skatīt, piemēram, Komisijas Lēmumu COMP/M.5675 *Syngenta/Monsanto*, kurā Komisija analizēja divu vertikāli integrētu saulespuķu selekcionāru apvienošanos, vērtējot gan i) augšupējo tirgu, kurā tirgo (maiņa un licencēšana) šķirnes (vecākaugu līnijas un hibrīdi), gan ii) lejupējo tirgu, kurā tirgo hibrīdus. Lietā COMP/M.5406 *IPIC/MAN Ferrostaal AG* Komisija papildus augstas kvalitātes melamīna ražošanas tirgum definēja arī augšupējo tehnoloģiju tirgu, kurā tiek piedāvātas melamīna ražošanas tehnoloģijas. Skatīt arī lietu COMP/M.269 *Shell/Montecatini*.

([28]) Skatīt arī Komisijas Lēmumu COMP/M.5675 *Syngenta/Monsanto* un Lēmumu COMP/M.5406 *IPIC/MAN Ferrostaal AG*.

26. Daži licences nolīgumi var ietekmēt konkurenci inovācijas jomā. Tomēr, analizējot šādu ietekmi, Iestāde parasti izvērtē tikai nolīguma ietekmi uz konkurenci esošajos produktu un tehnoloģiju tirgos ([29]). Konkurenci šādos tirgos var ietekmēt nolīgumi, kas aizkavē tādu uzlabotu vai jaunu produktu ieviešanu tirgū, kas laika gaitā aizstātu pašreizējos produktus. Šādos gadījumos inovācija ir potenciālas konkurences avots, kas ir jāņem vērā, novērtējot nolīguma ietekmi uz produktu un tehnoloģiju tirgiem. Tomēr dažos gadījumos var būt lietderīgi un nepieciešami atsevišķi analizēt arī ietekmi uz konkurenci inovācijas jomā. Tas īpaši attiecas uz gadījumiem, kad nolīgums ietekmē inovāciju, kuras mērķis ir radīt jaunus produktus, un kad jau agrīnā stadijā ir iespējams apzināt pētniecības un izstrādes centrus ([30]). Tādos gadījumos var analizēt, vai pēc nolīguma noslēgšanas paliks pietiekami daudz konkurējošu pētniecības un izstrādes centru, lai saglabātos efektīva konkurence inovācijas jomā.

2.4. **Konkurentu un nekonkurējošo pušu nošķīrums**

27. Vispārīgā gadījumā nolīgumi starp konkurentiem rada lielāku risku konkurencei nekā nolīgumi starp nekonkurējošām pusēm. Taču konkurence starp uzņēmumiem, kuri izmanto vienu un to pašu tehnoloģiju (licenciātu konkurence tehnoloģijas ietvaros), ir nozīmīgs papildinājums konkurencei starp uzņēmumiem, kuri izmanto konkurējošas tehnoloģijas (konkurence starp tehnoloģijām). Piemēram, konkurence vienas tehnoloģijas ietvaros var izraisīt cenu pazeminināšanos produktiem, kuru ražošanā izmantota attiecīgā tehnoloģija, tādējādi radot ne tikai tiešu un tūlītēju ieguvumu šo produktu patērētājiem, bet arī veicinot turpmāku konkurences attīstību starp uzņēmumiem, kas izmanto konkurējošas tehnoloģijas. Licencēšanas kontekstā ir jāņem vērā arī tas, ka licenciāti pārdod paši savus produktus. Tie nenodarbojas ar cita uzņēmuma piegādāta produkta tālākpārdošanu. Tādējādi starp licenciātiem var būt lielāka iespēja produktu diferenciācijai un uz kvalitāti balstītai konkurencei nekā vertikālu nolīgumu gadījumā par produktu tālākpārdošanu.

28. Lai raksturotu pušu attiecības no konkurences viedokļa, ir jānoskaidro, vai puses būtu bijušas faktiski vai potenciāli konkurenti, ja nolīgums nebūtu noslēgts. Ja bez nolīguma puses nebūtu bijušas faktiski vai potenciāli konkurenti nevienā nolīguma konkrētajā tirgū, tās uzskata par nekonkurējošām pusēm.

29. Principā nolīguma puses neuzskata par konkurentiem, ja tās atrodas vienpusēji vai abpusēji bloķējošā situācijā. Vienpusēji bloķējoša situācija pastāv, ja tehnoloģiju tiesības nevar izmantot, nepārkāpjot derīgas tiesības uz kādu citu tehnoloģiju, vai ja viena puse nevar darboties konkrētajā tirgū komerciāli dzīvotspējīgā veidā, nepārkāpjot derīgas tiesības uz otras puses tehnoloģiju. Tas notiek, piemēram, ja vienas tehnoloģijas tiesības attiecas uz uzlabojumu citām tehnoloģijas tiesībām, un šo uzlabojumu nevar likumīgi izmantot bez pamata tehnoloģiju tiesību licences. Abpusēji bloķējoša situācija pastāv, ja nevienu no abām tehnoloģiju tiesībām nevar izmantot, nepārkāpjot derīgas tiesības uz otru tehnoloģiju, vai, ja neviena no pusēm nevar darboties konkrētajā tirgū komerciāli dzīvotspējīgā veidā, nepārkāpjot derīgas tiesības uz otras puses tehnoloģiju, un ja tādējādi pusēm vienai no otras jāiegūst licence vai jāatsakās no savām tiesībām ([31]). Tomēr praksē ir gadījumi, kad nav skaidrs, vai konkrētas tehnoloģiju tiesības ir derīgas un ir pārkāptas.

30. Puses ir faktiski konkurenti konkrētā produkta tirgū, ja pirms minētā nolīguma noslēgšanas tās abas jau darbojās vienā un tajā pašā konkrētā produkta tirgū. Tas, ka abas puses jau darbojas vienā un tajā pašā konkrētā produkta tirgū, nenoslēdzot licences nolīgumu, ir skaidrs apliecinājums, ka puses viena otru nebloķē. Šādā situācijā var uzskatīt, ka puses ir faktiskie konkurenti, līdz nav pierādīts (proti, ar galīgu tiesas spriedumu), ka pastāv bloķējoša situācija.

31. Licenciātu var uzskatīt par potenciālu konkurentu produktu tirgū, ja iespējams, ka, nepastāvot nolīgumam, tas neliela, taču pastāvīga produktu cenu kāpuma gadījumā būtu veicis vajadzīgos papildu ieguldījumus, lai ieietu konkrētajā tirgū. Iespējamā ienākšana tirgū ir jāvērtē reālistiski, t. i., pamatojoties uz konkrētā gadījuma faktiem. Ieiešana tirgū ir reālāka, ja licenciāta rīcībā ir aktīvi, kurus viegli var izmantot ieiešanai tirgū bez ievērojamām neatgūstamajām izmaksām, vai ja tas jau ir izstrādājis plānus ieiešanai tirgū vai sācis citāda veida investīcijas.

([29]) Skatīt arī 119.–122. punktu Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem ("horizontālās pamatnostādnes") (OV C 362, 12.12.2013., 3. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 69, 12.12.2013., 1. lpp.).

([30]) Skatīt arī 157. punktu.

([31]) Ja runa ir par uzņēmumiem, kuriem ir vispārējas saistības licencēt atsevišķas intelektuālā īpašuma tiesības, nevar uzskatīt, ka puses atrodas bloķējošā situācijā, pamatojoties uz šīm intelektuālā īpašuma tiesībām.

Jābūt reālām konkrētām iespējām licenciātam ieiet konkrētajā tirgū un konkurēt ar uzņēmumiem, kas jau veic uzņēmējdarbību šajā tirgū ([32]). Tādēļ licenciātu nevar uzskatīt par potenciālu konkurentu, ja tā ienākšana tirgū nav ekonomiski dzīvotspējīga stratēģija ([33]).

32. Jo īpaši saistībā ar intelektuālā īpašuma tiesībām papildu faktors, lai noteiktu, vai puses ir potenciāli konkurenti kādā konkrētā tirgū, jāizsver, vai starp to intelektuālā īpašuma tiesībām pastāv bloķējoša situācija, proti, ka licenciāts nevar iekļūt konkrētajā tirgū, nepārkāpjot otras puses intelektuālā īpašuma tiesības.

33. Ja nav galīga tiesas lēmuma, kas apliecina, ka bloķējoša situācija pastāv, un tādējādi nav skaidrības šajā jautājumā, pusēm, lai noteiktu, vai tās ir potenciāli konkurenti, būs jābalstās uz visiem tobrīd pieejamajiem pierādījumiem, tostarp arī uz iespējamību, ka intelektuālā īpašuma tiesības ir pārkāptas, un, lai noteiktu, vai konkrētā gadījumā pastāv reālas iespējas rast efektīvus risinājumus, neizmantojot esošās intelektuālā īpašuma tiesības. Pat ja nevar izslēgt, ka pastāv bloķējoša situācija, ievērojamie ieguldījumi, kas jau ir veikti, vai plāni, kas veicina ieiešanu konkrētā tirgū, var būt pamatā pieņēmumam, ka puses ir vismaz potenciāli konkurenti. Īpaši pārliecinoši pierādījumi par bloķējošas situācijas pastāvēšanu var būt nepieciešami, ja puses ir abpusēji ieinteresētas apgalvot, ka pastāv bloķējoša situācija, lai tās tiktu kvalificētas kā nekonkurējošas puses, piemēram, ja apgalvojums par abpusēji bloķējošu situāciju attiecas uz savstarpēji aizstājošām tehnoloģijām (skatīt 22. punktu) vai ja no licenciāra vai licenciāta puses pastāv finansiāla stimulēšana.

34. Lai atzītu, ka ieiešana tirgū rada reālistisku konkurences spiedienu, tai jābūt iespējamai īsā laika periodā ([34]). Vispārīgā gadījumā par pieņemamu ir uzskatāms viena līdz divu gadu periods. Taču dažos gadījumos var būt izmantojams ilgāks laika periods. Lai noteiktu šā perioda ilgumu, par kritēriju var izmantot laiku, kāds vajadzīgs, lai savas jaudas pielāgotu uzņēmumi, kas jau darbojas attiecīgajā tirgū. Piemēram, puses visticamāk tiks uzskatītas par potenciāliem konkurentiem produktu tirgū, ja licenciāts vienā ģeogrāfiskajā tirgū ražošanai izmanto pats savu tehnoloģiju un citā ģeogrāfiskajā tirgū uzsāk ražošanu, izmantojot licencētu konkurējošu tehnoloģiju. Šādā gadījumā ir iespējams, ka licenciāts būtu varējis ieiet otrā ģeogrāfiskajā tirgū, izmantojot pats savu tehnoloģiju, izņemot, ja to neizslēdz objektīvi faktori, tostarp bloķējošu intelektuālā īpašuma tiesību pastāvēšana.

35. Puses ir faktiski konkurenti tehnoloģiju tirgū, ja tās abas vai nu jau licencē savstarpēji aizstājošas tehnoloģijas, vai ja licenciāts jau licencē savas tehnoloģijas un licenciārs ieiet tehnoloģiju tirgū, licenciātam izsniedzot licenci uz konkurējošām tehnoloģijām.

36. Puses ir uzskatāmas par potenciāliem konkurentiem tehnoloģiju tirgū, ja tām pieder savstarpēji aizstājamas tehnoloģijas un licenciāts nelicencē pats savu tehnoloģiju, ar nosacījumu, ka tas to, iespējams, darītu neliela, taču pastāvīga tehnoloģiju cenu kāpuma gadījumā. Attiecībā uz tehnoloģiju tirgiem parasti ir sarežģītāk noteikt, vai puses ir potenciāli konkurenti. Tāpēc, piemērojot TNGAR, potenciālā konkurence tehnoloģiju tirgū netiek ņemta vērā (skatīt 83. punktu) un attiecīgās puses tiek uzskatītas par nekonkurējošām pusēm.

37. Dažos gadījumos turklāt var būt iespējams secināt, ka, lai gan licenciārs un licenciāts ražo konkurējošus produktus, tie nav konkurenti konkrētajā produktu tirgū un konkrētajā tehnoloģiju tirgū, jo licencētā tehnoloģija ir tik krass jauninājums, ka licenciāta tehnoloģija izrādās novecojusi vai konkurētnespējīga. Šādos gadījumos licenciāra tehnoloģija vai nu rada jaunu tirgu, vai arī izslēdz licenciāta tehnoloģiju no esošā tirgus. Taču bieži vien nolīguma noslēgšanas laikā šādu secinājumu nav iespējams izdarīt. Parasti tikai tad, kad tehnoloģija vai produkti, kuros tā izmantota, ir bijuši pieejami patērētājiem jau kādu laiku, kļūst acīmredzams, ka agrākā tehnoloģija ir novecojusi vai kļuvusi konkurētnespējīga. Piemēram, kad tika izstrādāta CD tehnoloģija un tirgū parādījās diski un atskaņotāji, nebija acīmredzams, ka šī jaunā tehnoloģija aizstās plates. Tas kļuva acīmredzams tikai pēc vairākiem gadiem. Tāpēc puses tiks uzskatītas par konkurentiem, ja nolīguma noslēgšanas brīdī nav acīmredzams, ka licenciāta tehnoloģija ir novecojusi vai kļuvusi konkurētnespējīga. Tomēr, tā kā gan 53. panta 1. punkts, gan 53. panta 3. punkts ir jāpiemēro, ņemot vērā faktiskos apstākļus, kādos nolīgums noslēgts, vērtējums ir atkarīgs no būtiskām izmaiņām faktos. Līdz ar to, ja licenciāta tehnoloģija attiecīgajā tirgū vēlāk izrādās novecojusi vai konkurētnespējīga, pušu attiecību statuss mainīsies, un tās tiks uzskatītas par nekonkurējošām pusēm.

([32]) T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94, *European Night Services* un citi/Komisija, 1998, *Recueil*, II-3141. lpp., 137. punkts.
([33]) Spriedums lietā T-461/07 *Visa Europe Ltd* un *Visa International Service*/Eiropas Komisija, 2011, Krājums, II-1729. lpp., 167. punkts.
([34]) Spriedums lietā T-461/07 *Visa Europe Ltd* un *Visa International Service*/Eiropas Komisija, 2011, Krājums, II-1729. lpp., 189. punkts.

38. Dažos gadījumos puses var kļūt par konkurentiem pēc nolīguma noslēgšanas, ja licenciāts pats izstrādā vai iegādājas un sāk izmantot konkurējošu tehnoloģiju. Šādos gadījumos tas, ka puses nolīguma noslēgšanas brīdī nebija konkurenti un ka nolīgums tika noslēgts šādā kontekstā, ir jāņem vērā. Tāpēc Iestāde galvenokārt pievērsīs uzmanību tam, kā nolīgums ietekmē licenciāta spēju izmantot savu (konkurējošo) tehnoloģiju. Šādiem nolīgumiem nepiemēros stingro ierobežojumu sarakstu, ko piemēro nolīgumiem starp konkurentiem, ja vien attiecīgais nolīgums vēlāk kādā būtiskā aspektā netiek grozīts pēc tam, kad puses ir kļuvušas par konkurentiem (skatīt TNGAR 4. panta 3. punktu).

39. Uzņēmumi, kas ir nolīguma puses, var kļūt par konkurentiem pēc nolīguma noslēgšanas arī tad, ja pirms licences iegūšanas licenciāts jau ir darbojies konkrētajā tirgū, kurā pārdod līguma produktus, un licenciārs vēlāk ienāk konkrētajā tirgū, izmantojot licencētu tehnoloģiju tiesības vai jaunu tehnoloģiju. Arī šajā gadījumā uz nolīgumu turpinās attiekties stingro ierobežojumu saraksts, kas piemērojams nolīgumiem starp nekonkurējošām pusēm, ja vien nolīgums pēc tam nav grozīts kādā būtiskā aspektā (skatīt TNGAR 4. panta 3. punktu). Pie būtiskiem grozījumiem ir pieskaitāma jauna tehnoloģiju nodošanas nolīguma noslēgšana starp pusēm attiecībā uz konkurējošu tehnoloģiju tiesībām, kuras var izmantot ar līguma produktiem konkurējošu produktu ražošanai.

3. **TNGAR PIEMĒROŠANA**

3.1. **TNGAR ietekme**

40. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām, kas atbilst TNGAR ietvertajiem nosacījumiem, ir piemērojams atbrīvojums no aizlieguma, kurš paredzēts 53. panta 1. punktā. Grupu atbrīvojuma nolīgumi ir juridiski spēkā esoši un piemērojami. Tādus nolīgumus var aizliegt vienīgi nākotnē un tikai tad, ja Iestāde un EBTA valstu konkurences iestādes atsauc šo grupu atbrīvojumu. Valstu tiesas privātas tiesvedības ietvaros nevar saskaņā ar 53. pantu aizliegt grupu atbrīvojuma nolīgumus.

41. Grupu atbrīvojums tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām balstās uz pieņēmumu, ka minētie nolīgumi – ja uz tiem attiecas 53. panta 1. punkts – atbilst visiem četriem nosacījumiem, kas paredzēti 53. panta 3. punktā. Tādējādi tiek pieņemts, ka šie nolīgumi rada ekonomiskās efektivitātes uzlabojumus, nolīgumos ietvertie ierobežojumi ir obligāti nepieciešami šo uzlabojumu īstenošanai, patērētāji attiecīgajos tirgos saņem taisnīgu daļu no efektivitātes uzlabojumiem un nolīgumi nedod attiecīgajiem uzņēmumiem iespēju likvidēt konkurenci attiecībā uz konkrēto produktu būtisku daļu. TNGAR paredzēto tirgus daļu robežlielumu (3. pants), stingro ierobežojumu saraksta (4. pants) un izslēgto ierobežojumu (5. pants) mērķis ir nodrošināt, ka grupu atbrīvojumu attiecina vienīgi uz tādiem ierobežojošiem nolīgumiem, par kuriem var pamatoti pieņemt, ka tie atbilst visiem četriem 53. panta 3. punkta nosacījumiem.

42. Kā skaidrots šo pamatnostādņu 4. iedaļā, uz daudziem licences nolīgumiem 53. panta 1. punkts neattiecas vai nu tāpēc, ka tie vispār neierobežo konkurenci, vai tāpēc, ka konkurences ierobežojums nav būtisks ([35]). Tā kā uz šādiem nolīgumiem TNGAR attiektos jebkurā gadījumā, nav vajadzības noteikt, vai uz tiem attiecas 53. panta 1. punkts ([36]).

43. Ārpus grupu atbrīvojuma darbības jomas ir jāizvērtē, vai konkrētā gadījumā uz nolīgumu attiecas 53. panta 1. punkts, un, ja attiecas, tad jānosaka, vai ir izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi. Netiek pieņemts, ka uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, uz kuriem grupu atbrīvojums neattiecas, attiektos 53. panta 1. punkts vai ka tie neatbilstu 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Piemēram, tas vien, ka pušu tirgus daļas pārsniedz TNGAR 3. pantā noteiktos tirgus daļas robežlielumus, nav pietiekams pamats, lai konstatētu, ka uz nolīgumu attiecas 53. panta 1. punkts. Šādā gadījumā ir jāveic nolīguma iespējamās ietekmes individuāls novērtējums. Tikai tad, ja nolīgumos ir ietverti stingrie konkurences ierobežojumi, parasti var pieņemt, ka tie ir aizliegti ar 53. pantu.

([35]) Attiecībā uz šo skatīt Paziņojumu par maznozīmīgiem nolīgumiem, kas minēts 22. zemsvītras piezīmē.
([36]) Kā noteikts Uzraudzības un Tiesas nolīguma 4. protokola II nodaļas 3. panta 2. punktā, nolīgumus, kas var ietekmēt EBTA valstu savstarpējo tirdzniecību, bet kuri nav aizliegti ar 53. pantu, nevar aizliegt ar valsts konkurences tiesību aktiem.

3.2. **TNGAR darbības joma un darbības ilgums**

3.2.1. *Tehnoloģiju nodošanas nolīgumu jēdziens*

44. TNGAR un šīs pamatnostādnes attiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem. Saskaņā ar TNGAR 1. panta 1. punkta b) apakšpunktu jēdzienā "tehnoloģiju tiesības" ir ietverta zinātība, kā arī patenti, funkcionālie modeļi, dizainparauga tiesības, pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas, papildu aizsardzības sertifikāti medicīnas produktiem vai citiem produktiem, attiecībā uz kuriem iespējams saņemt šādus papildu aizsardzības sertifikātus, augu selekcionāru sertifikāti un programmatūras autortiesības vai minēto kombinācija, kā arī šo tiesību pieteikumi un šo tiesību reģistrācijas pieteikumi. Licencētām tehnoloģiju tiesībām būtu jādod licenciātam iespēja ar vai bez citiem ražošanas līdzekļiem ražot līgumā paredzētos produktus. TNGAR ir piemērojama vienīgi EEZ valstīs, kurās licenciāram pieder konkrētās tehnoloģiju tiesības. Pretējā gadījumā nav nekādu tehnoloģiju tiesību, kas nododamas TNGAR nozīmē.

45. Zinātība TNGAR 1. panta 1. punkta i) apakšpunktā ir definēta kā praktiskas informācijas kopums, kas rodas pieredzes un testēšanas rezultātā un kas ir slepens, būtisks un precizēts.

a) "Slepens" nozīmē, ka zinātība nav vispārzināma vai viegli pieejama.

b) "Būtisks" nozīmē, ka zinātība ietver informāciju, kas ir svarīga un noderīga licences nolīgumā paredzēto produktu ražošanai vai licences nolīgumā paredzētā procesa pielietošanai. Citiem vārdiem, šai informācijai ir ievērojami jāveicina vai jāatvieglo līguma produktu ražošana. Gadījumos, kad licencētā zinātība attiecas uz produktu, nevis procesu, šis nosacījums nozīmē, ka zinātība ir noderīga līguma produktu ražošanai. Šis nosacījums nav izpildīts, ja līguma produktu ir iespējams ražot, pamatojoties uz brīvi pieejamu tehnoloģiju. Tomēr šis nosacījums nenozīmē, ka līguma produktam ir jābūt vērtīgākam nekā produktiem, kas ražoti, izmantojot brīvi pieejamu tehnoloģiju. Ja tehnoloģijas attiecas uz procesu, šis nosacījums nozīmē, ka zinātība ir noderīga tādā nozīmē, ka nolīguma noslēgšanas brīdī bija pamatoti uzskatīt, ka zinātība ļaus ievērojami uzlabot licenciāta konkurētspēju, piemēram, samazinot tā ražošanas izmaksas.

c) "Precizēts" nozīmē, ka ir iespējams pārbaudīt, vai licencētā zinātība atbilst slepenības un būtiskuma kritērijiem. Šis nosacījums ir izpildīts, ja licencētā zinātība ir aprakstīta rokasgrāmatās vai citādi fiksēta rakstveidā. Tomēr dažos gadījumos tas nav reāli iespējams. Licencētā zinātība var sastāvēt no praktiskām zināšanām, kuras ir licenciāra darbiniekiem. Piemēram, licenciāra darbiniekiem var būt slepenas un būtiskas zināšanas par noteiktu ražošanas procesu, kuras tiek nodotas licenciātam, apmācot tā darbiniekus. Šādos gadījumos pietiek ar to, ja nolīgumā apraksta zinātības vispārīgo raksturu un iekļauj to darbinieku sarakstu, kuri būs vai ir bijuši iesaistīti zinātības nodošanā licenciātam.

46. Uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumos ietvertajiem noteikumiem par produktu iegādi, ko veic licenciāts, TNGAR attiecas tikai tad, ja un ciktāl minētie noteikumi ir tieši saistīti ar līguma produktu ražošanu vai pārdošanu. Tādējādi TNGAR neattiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem vai nolīgumu daļām par resursiem un/vai iekārtām, ko neizmanto līguma produktu ražošanai. Piemēram, ja pienu pārdod kopā ar siera ražošanas tehnoloģijas licenci, TNGAR attieksies tikai uz tiem piena daudzumiem, kas izmantoti siera ražošanai ar licencēto tehnoloģiju.

47. Uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumos ietvertiem noteikumiem par cita veida intelektuālā īpašuma, piemēram, preču zīmju un autortiesību, izņemot programmatūras autortiesību (attiecībā uz programmatūras autortiesībām skatīt 44. un 62. punktu), licencēšanu TNGAR attiecas tikai tad, ja un ciktāl minētie noteikumi ir tieši saistīti ar līguma produktu ražošanu vai pārdošanu. Šis nosacījums nodrošina, ka noteikumiem par cita veida intelektuālā īpašuma tiesībām grupu atbrīvojumu piemēro, ja šīs citas intelektuālā īpašuma tiesības dod iespēju licenciātam labāk izmantot licencēto tehnoloģiju tiesības. Piemēram, ja licenciārs atļauj licenciātam izmantot tā preču zīmi uz produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, šī preču zīmes licence dod iespēju licenciātam labāk izmantot licencēto tehnoloģiju, ļaujot patērētājiem tieši sasaistīt produktu ar raksturīgajām īpašībām, ko tam nodrošina

licencētās tehnoloģiju tiesības. Licenciātam noteiktais pienākums izmantot licenciāra preču zīmi var arī veicināt tehnoloģijas izplatību, ļaujot licenciāram tikt identificētam kā attiecīgās tehnoloģijas avotam. TNGAR attiecas uz tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem šajā situācijā, pat ja puses pirmām kārtām interesē šo preču zīmju, nevis licencētās tehnoloģijas izmantošana ([37]).

48. Izņemot programmatūras autortiesības, TNGAR uz autortiesību licencēšanu neattiecas (izņemot 47. punktā minētajā situācijā). Iestāde, novērtējot šādu autortiesību licencēšanu saskaņā ar 53. pantu, vispārīgā gadījumā piemēros TNGAR un šajās pamatnostādnēs noteiktos principus.

49. No otras puses, tiek uzskatīts, ka ar autortiesībām aizsargātu iznomāšanas tiesību un publiska izpildījuma tiesību licencēšana, īpaši attiecībā uz filmām vai mūziku, rada specifiskas problēmas, un šādas licencēšanas novērtējumu, iespējams, nav pamatoti veikt, balstoties uz šajās pamatnostādnēs izklāstītajiem principiem. Piemērojot 53. pantu, ir jāņem vērā darba specifika un tā izmantošanas veids ([38]). Tādēļ Iestāde TNGAR un šīs pamatnostādnes pēc analoģijas nepiemēros šo citu tiesību licencēšanai.

50. TNGAR un šajās pamatnostādnēs ietvertos principus Iestāde neattiecinās arī uz preču zīmju licencēšanu (izņemot 47. punktā minētajā situācijā). Preču zīmju licencēšana bieži notiek ar mērķi izplatīt un tālākpārdot preces un pakalpojumus un parasti ir radniecīgāka izplatīšanas nolīgumiem nekā tehnoloģiju licencēšanai. Ja preču zīmes licence ir tieši saistīta ar preču un pakalpojumu izmantošanu, pārdošanu vai tālākpārdošanu un nav nolīguma galvenais priekšmets, uz licences nolīgumu attiecas EEZ līguma XIV pielikuma 2. punktā minētais akts (Komisijas 2010. gada 20. aprīļa Regula (ES) Nr. 330/2010 par EEZ līguma 101. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām ("Vertikālā grupu atbrīvojuma regula")) ([39]).

3.2.2. *Nodošanas jēdziens*

51. Jēdziens "nodošana" nozīmē, ka tehnoloģijai ir jāpāriet no viena uzņēmuma uz otru. Šī nodošana parasti izpaužas kā licencēšana, t. i., licenciārs dod licenciātam tiesības izmantot savas tehnoloģiju tiesības, pretī saņemot licences atlīdzību.

52. Kā noteikts TNGAR 1. panta 1. punkta c) apakšpunktā, par nodošanas nolīgumiem uzskata arī tehnoloģiju tiesību nodošanu gadījumā, ja uz nodevēju turpina gulties daļa riska, kas saistīts ar tehnoloģiju tiesību izmantošanu. Jo īpaši gadījumā, kad maksājamā summa ir atkarīga no pārņēmēja apgrozījuma, kas gūts, pārdodot produktus, kas saražoti, izmantojot pārņemto tehnoloģiju, no šādu izgatavoto produktu daudzuma vai no operāciju skaita, kas veiktas, izmantojot minēto tehnoloģiju.

53. Nolīgumu, ar ko licenciārs apņemas neizmantot savas tehnoloģiju tiesības pret licenciātu, arī var uzskatīt par tehnoloģiju tiesību nodošanu. Tīras patenta licences būtība ir tiesības darboties patenta izņēmuma tiesību ietvaros. No tā izriet, ka TNGAR attiecas arī uz tā sauktajiem nepieprasīšanas nolīgumiem un izlīguma nolīgumiem, ar kuriem licenciārs ļauj licenciātam patenta ietvaros nodarboties ar ražošanu ([40]).

3.2.3. *Divpusēji nolīgumi*

54. Saskaņā ar TNGAR 1. panta 1. punkta c) apakšpunktu regula attiecas tikai uz "divu uzņēmumu starpā" noslēgtiem tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem. TNGAR neattiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem starp vairāk nekā diviem uzņēmumiem. Noteicošais faktors, lai nošķirtu divpusējus nolīgumus un daudzpusējus nolīgumus, ir tas, vai konkrētais nolīgums ir noslēgts starp vairāk nekā diviem uzņēmumiem.

([37]) Attiecīgi TNGAR tagad varētu attiekties uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumu, kas skatīts Komisijas lēmumā lietā *Moosehead/Whitbread* (OV L 100, 20.4.1990., 32. lpp.), skatīt jo īpaši minētā lēmuma 16. punktu.
([38]) Attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā 262/81 *Coditel (II)*, 1982, *Recueil*, 3381. lpp.
([39]) OV L 102, 23.4.2010., 1. lpp., iekļauts EEZ līgumā ar Lēmumu Nr. 77/2010 (OV L 244, 16.9.2010., 35. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 49, 16.9.2010., 34. lpp.).
([40]) Šajās pamatnostādnēs izmantotie termini "licencēšana" vai "licencēts" ietver arī piešķiršanas, nepieprasīšanas vai izlīguma nolīgumus, ciktāl tehnoloģiju tiesību nodošana notiek, kā aprakstīts šajā iedaļā. Skatīt turpmāk 234. un turpmākos punktus par izlīguma nolīgumiem.

55. TNGAR attiecas uz divu uzņēmumu noslēgtiem nolīgumiem pat tad, ja nolīgumā ir paredzēti nosacījumi vairāk nekā vienam tirdzniecības līmenim. Piemēram, TNGAR ir piemērojama licences nolīgumam, kas attiecas ne tikai uz ražošanas posmu, bet arī uz izplatīšanas posmu, nosakot pienākumus, kas licenciātam jāuzliek vai kurus tas var uzlikt saskaņā ar licenci ražoto produktu tālākpārdevējiem ([41]).

56. Nolīgumi, ar ko izveido tehnoloģiju kopfondus un licencēšanu no tehnoloģiju kopfondiem, parasti ir daudzpusēji nolīgumi, un tādējādi uz tiem TNGAR neattiecas ([42]). Tehnoloģiju kopfonda jēdziens attiecas uz nolīgumiem, ar kuriem divas vai vairākas puses vienojas apvienot savas attiecīgās tehnoloģijas un licencēt tās kā tehnoloģiju paketi. Tehnoloģiju kopfonda jēdzienā ietilpst arī vienošanās, ar ko divi vai vairāki uzņēmumi piešķir licenci trešai personai un pilnvaro to izsniegt licences uz šo tehnoloģiju paketi.

57. Licences nolīgumi, kas noslēgti starp vairāk nekā diviem uzņēmumiem, bieži rada tādas pašas problēmas kā tāda paša veida licences nolīgumi, kas noslēgti starp diviem uzņēmumiem. Individuāli izvērtējot licences nolīgumus, kas ir tāda paša veida kā tie, uz kuriem attiecas grupu atbrīvojums, bet kas ir noslēgti starp vairāk nekā diviem uzņēmumiem, Iestāde pēc analoģijas piemēros TNGAR noteiktos principus. Tomēr tehnoloģiju kopfondi un tehnoloģiju kopfonda licenču piešķiršana ir īpaši aplūkoti 4.4. iedaļā.

3.2.4. *Nolīgumi par līguma produktu ražošanu*

58. No 1. panta 1. punkta c) apakšpunkta izriet, ka, lai uz licences nolīgumiem attiektos TNGAR, to mērķim ir jābūt "līgumu produktu ražošana", tas ir, produktu ražošana, kuros ietvertas licencētās tehnoloģiju tiesības, vai kas ražoti, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības. Ar licenci ir jāļauj licenciātam un/vai tā apakšuzņēmējam(-iem) izmantot licencēto tehnoloģiju preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai (skatīt arī TNGAR preambulas 7. apsvērumu).

59. Ja nolīguma mērķis nav ražot līguma produktus, bet, piemēram, tikai bloķēt konkurējošās tehnoloģijas izstrādi, uz licences nolīgumu neattiecas TNGAR un šīs pamatnostādnes var arī nebūt piemērotas nolīguma izvērtēšanai. Vispārīgi runājot, ja puses atturas izmantot licencētās tehnoloģiju tiesības, nenotiek efektivitāti veicinoša saimnieciskā darbība, un līdz ar to zūd grupu atbrīvojuma loģiskais pamats. Tomēr tehnoloģijas izmantošanai nav noteikti jāizpaužas aktīvu integrēšanas veidā. Izmantošana notiek arī tad, ja licence licenciātam nodrošina projektēšanas brīvību, dodot tam iespēju izmantot savu tehnoloģiju un novēršot risku, ka licenciārs varētu celt prasību par tiesību pārkāpumu. Ja licencēšana notiek starp konkurentiem, fakts, ka puses neizmanto licencēto tehnoloģiju, var norādīt uz to, ka vienošanās ir slēpts kartelis. Šo iemeslu dēļ Iestāde ļoti rūpīgi izskatīs tehnoloģijas neizmantošanas gadījumus.

60. TNGAR attiecas uz licences nolīgumiem, kuru mērķis ir dot licenciātam un/vai tā apakšuzņēmējam(-iem) iespēju ražot līguma produktus. Tādējādi TNGAR neattiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem (vai tām nolīgumu daļām), ar ko atļauj apakšlicencēšanu. Tomēr Iestāde TNGAR un šajās pamatnostādnēs ietvertos principus pēc analoģijas piemēros "licencēšanas pamatnolīgumiem" starp licenciāru un licenciātu (tas ir nolīgums, ar ko licenciārs ļauj licenciātam izsniegt apakšlicenci uz tehnoloģiju). TNGAR attiecas uz licenciāta un apakšlicenciātu nolīgumiem par līguma produktu ražošanu.

61. Termins "līguma produkti" ietver preces, kas ražotas, un pakalpojumus, kas sniegti, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības. Tas vienlīdz attiecas uz gadījumiem, kad licencēto tehnoloģiju izmanto ražošanas procesā, un uz gadījumiem, kad tā ir ietverta pašā produktā. Šajās pamatnostādnēs formulējums "produkti, kuros ietverta licencētā tehnoloģija" apzīmē abus gadījumus. TNGAR ir piemērojama visos gadījumos, kad tehnoloģiju tiesības tiek licencētas ar mērķi ražot preces vai sniegt pakalpojumus. TNGAR un šo pamatnostādņu pamatā ir

([41]) Skatīt TNGAR 6. apsvērumu un 3.2.6. iedaļu turpmāk.
([42]) Sīkākai informācijai skatīt 248. punktu.

pieņēmums, ka pastāv tieša saikne starp licencētām tehnoloģiju tiesībām un līguma produktu. Ja šīs saiknes nav, t. i., nolīguma galvenais mērķis nav dot iespēju ražot līguma produktu, TNGAR un šo pamatnostādņu analīzes struktūra var nebūt piemērota.

62. Programmatūras autortiesību licencēšanu tikai aizsargātā darba reproducēšanas un izplatīšanas nolūkā, tas ir, lai ražotu kopijas tālākpārdošanai, neuzskata par "ražošanu" TNGAR nozīmē, un tādējādi uz to nav attiecināma ne TNGAR, ne šīs pamatnostādnes. Tā vietā uz šādu reproducēšanu izplatīšanas nolūkā pēc analoģijas attiecas Vertikālā grupu atbrīvojuma regula ([43]) un Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā ([44]). Reproducēšana izplatīšanas nolūkā notiek, ja licenci piešķir programmatūras reproducēšanai uz nesēja neatkarīgi no programmatūras izplatīšanas tehniskajiem līdzekļiem. Piemēram, TNGAR un šīs pamatnostādnes neattiecas uz programmatūras autortiesību licencēšanu, ja licenciātam nodrošina programmatūras paraugeksemplāru, lai šo programmatūru reproducētu un pārdotu galalietotājiem. Tāpat šie noteikumi neattiecas ne uz programmatūras autortiesību licencēšanu un programmatūras izplatīšanu, izmantojot licenci "plēves apvalkā", t. i., nosacījumu kopu, kas iekļauta cietās kopijas paketē un par ko uzskata, ka, atverot paketes iepakojumu, galalietotājs piekrīt šiem nosacījumiem, ne uz programmatūras autortiesību licencēšanu un programmatūras izplatīšanu, izmantojot lejupielādi tiešsaistē.

63. Tomēr, ja licenciāts licencēto programmatūru iestrādā līguma produktā, to vairs neuzskata tikai par reproducēšanu, bet gan par ražošanu. Piemēram, TNGAR un šīs pamatnostādnes attiecas uz programmatūras autortiesību licencēšanu tādā gadījumā, ja licenciātam ir tiesības reproducēt programmatūru, iestrādājot to ierīcē, ar kuru programmatūra mijiedarbojas.

64. TNGAR attiecas arī uz "apakšlīgumiem" – ja licenciārs licencē tehnoloģiju tiesības licenciātam, un tas apņemas, izmantojot šo tehnoloģiju, ražot noteiktus produktus vienīgi licenciāram. Apakšlīgumi var paredzēt arī to, ka licenciārs nodrošina iekārtas, kuras izmantojamas nolīgumā paredzēto preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai. Lai uz pēdējo minēto apakšlīgumu veidu tehnoloģiju nodošanas nolīguma ietvaros būtu attiecināma TNGAR, nodrošinātajām iekārtām ir jābūt tieši saistītām ar līguma produktu ražošanu. Uz apakšlīgumiem attiecas arī Iestādes Paziņojums par Iestādes veikto konkrētu apakšlīgumu novērtējumu saistībā ar EEZ līguma 53. panta 1. punktu ([45]). Saskaņā ar minēto paziņojumu, kas joprojām ir spēkā, 53. panta 1. punkts parasti neattiecas uz apakšlīgumiem, ar kuriem apakšuzņēmējs apņemas ražot noteiktus produktus vienīgi galvenajam uzņēmējam. Turklāt 53. panta 1. punkts parasti neattiecas arī uz apakšlīgumiem, ar kuriem galvenais uzņēmējs nosaka līguma starpproduktu iekšējo cenu apakšuzņēmējiem, kas iesaistīti apakšlīguma pievienotās vērtības ķēdē, ja vien līguma produktus ražo vienīgi galvenajam uzņēmējam. Tomēr 53. pants var attiekties uz citiem apakšuzņēmējam noteiktiem ierobežojumiem, piemēram, pienākumu neveikt pašam savus pētniecības un izstrādes pasākumus vai neizmantot to rezultātus ([46]).

65. TNGAR attiecas arī uz nolīgumiem, saskaņā ar kuriem licenciātam, pirms iegūt komerciālai izmantošanai gatavu produktu vai procesu, ir jāveic izstrādes darbs, ar noteikumu, ka līguma produkts ir skaidri identificēts. Pat ja ir nepieciešams šāds papildu darbs un ieguldījumi, nolīguma mērķis ir ražot identificētu līguma produktu, tas ir, produktu, kura ražošanā izmantojamas licencētās tehnoloģiju tiesības.

66. TNGAR un šīs pamatnostādnes neattiecas uz nolīgumiem, ar kuriem tehnoloģiju tiesības tiek licencētas ar mērķi dot iespēju licenciātam veikt turpmāku pētniecību un izstrādi dažādās jomās, tostarp pilnveidot šādas pētniecības un izstrādes rezultātā radītus produktus ([47]). Piemēram, TNGAR un pamatnostādnes neattiecas uz tehnoloģiskās izpētes instrumentu licencēšanu, ko izmanto turpmākās izpētes darba procesā. Tāpat arī tie neattiecas uz pētniecības un izstrādes apakšlīgumiem, ar kuriem licenciāts apņemas veikt pētniecību un izstrādi licencētās tehnoloģijas jomā un nodot uzlaboto tehnoloģiju paketi atpakaļ licenciāram ([48]). Šādu nolīgumu galvenais mērķis ir pētniecības un izstrādes pakalpojumu sniegšana nolūkā uzlabot tehnoloģiju, nevis preču ražošana vai pakalpojumu sniegšana, balstoties uz licencēto tehnoloģiju.

([43]) Skatīt 39. atsauci.
([44]) OV C 362, 22.11.2012., 1. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 65, 22.11.2012., 1. lpp.
([45]) OV L 153, 18.6.1994., 30. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 15, 18.6.1994., 29. lpp.
([46]) Skatīt 3. punktu Iestādes paziņojumā par apakšnolīgumiem, minēts 44. zemsvītras piezīmē.
([47]) Skatīt arī 3.2.6.1. iedaļu.
([48]) Tomēr uz šo pēdējo piemēru attiecas Regula (ES) Nr. 1217/2010, minēta 50. zemsvītras piezīmē, skatīt arī 3.2.6.1. iedaļu turpmāk.

3.2.5. *Darbības ilgums*

67. Ievērojot TNGAR darbības ilgumu (līdz 2026. gada 30. aprīlim), grupu atbrīvojums ir piemērojams tik ilgi, kamēr licencētajām īpašuma tiesībām nav beidzies termiņš vai tās nav zaudējušas spēku vai atzītas par spēkā neesošām. Zinātības gadījumā grupu atbrīvojums ir piemērojams tik ilgi, kamēr licencētā zinātība ir slepena, izņemot gadījumus, kad licenciāta darbības rezultātā zinātība kļūst publiski zināma – tad atbrīvojumu piemēro līdz nolīguma termiņa beigām (skatīt TNGAR 2. pantu).

68. Grupu atbrīvojums ir piemērojams visām licencētajām tehnoloģiju tiesībām, uz kurām attiecas nolīgums, un tā piemērojamība beidzas dienā, kad pēdējām "tehnoloģijas" tiesībām TNGAR nozīmē beidzas termiņš, tās ir atzītas par spēkā neesošām vai kļūst publiskas.

3.2.6. *Saikne ar citām grupu atbrīvojuma regulām*

69. TNGAR attiecas uz divu uzņēmumu starpā noslēgtiem nolīgumiem par tehnoloģiju tiesību licencēšanu ar mērķi ražot līguma produktus. Tomēr tehnoloģiju tiesības var būt elements arī citu veidu nolīgumos. Turklāt produktus, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, pēc tam pārdod tirgū. Tāpēc ir jāaplūko saskares punkti starp TNGAR un EEZ līguma XIV pielikuma 6. punktā minēto aktu (Komisijas 2010. gada 14. decembra Regula (ES) Nr. 1218/2010 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām specializācijas nolīgumu kategorijām ("Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regula")) ([49]), EEZ līguma XIV pielikuma 7. punktā minēto aktu (Komisijas 2010. gada 14. decembra Regula (ES) Nr. 1217/2010 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām pētniecības un izstrādes nolīgumu kategorijām ("Pētniecības un izstrādes atbrīvojuma regula")) ([50]) un Vertikālā grupu atbrīvojuma regulu ([51]).

3.2.6.1. *Grupu atbrīvojuma regulas par specializācijas, pētniecības un izstrādes nolīgumiem*

70. TNGAR nav piemērojama licencēšanai specializācijas nolīgumu ietvaros, uz kuriem attiecas Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regula, un licencēšanai pētniecības un izstrādes nolīgumu ietvaros, uz kuriem attiecas Pētniecības un izstrādes atbrīvojuma regula (skatīt TNGAR 7. apsvērumu un 9. pantu).

71. Saskaņā ar Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regulas 1. panta 1. punkta d) apakšpunktu minētā regula cita starpā attiecas uz kopīgas ražošanas nolīgumiem, ar ko divas vai vairākas puses vienojas ražot dažus produktus kopīgi. Regula attiecas arī uz noteikumiem par intelektuālā īpašuma tiesību nodošanu vai izmantošanu, ja vien šie noteikumi nav nolīguma galvenais priekšmets, bet ir tieši saistīti ar nolīguma izpildi un tai nepieciešami.

72. Ja uzņēmumi izveido ražošanas kopuzņēmumu un piešķir šim kopuzņēmumam tā produktu ražošanā izmantojamās tehnoloģijas licenci, uz šādu licencēšanu attiecas Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regula, nevis TNGAR. Tādējādi licencēšana ražošanas kopuzņēmuma kontekstā parasti ir izskatāma saskaņā ar Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regulu. Taču, ja kopuzņēmums licencē tehnoloģiju trešām personām, šī darbība nav saistīta ar kopuzņēmuma veikto ražošanu, tādēļ uz to minētā regula neattiecas. Šādi licences nolīgumi, kas apvieno pušu tehnoloģijas, ir uzskatāmi par tehnoloģiju kopfondiem, kas ir aplūkoti šo pamatnostādņu 4.4. iedaļā.

73. Pētniecības un izstrādes atbrīvojuma regula attiecas uz nolīgumiem, ar kuriem divi vai vairāki uzņēmumi vienojas kopīgi veikt pētniecību un izstrādi un kopīgi izmantot gūtos rezultātus. Saskaņā ar minētās regulas 1. panta 1. punkta m) apakšpunktu pētniecība un izstrāde un rezultātu izmantošana ir kopīga, ja attiecīgo darbu veic apvienota komanda, organizācija vai uzņēmums, ja to kopīgi uztic kādai trešai personai vai sadala starp pusēm, specializējoties saistībā ar pētniecību, izstrādi, ražošanu un izplatīšanu, tostarp licencēšanu. Minētā regula attiecas arī uz maksas pētniecības un izstrādes nolīgumiem, ar kuriem divi vai vairāki uzņēmumi vienojas, ka viena puse

([49]) OV L 335, 18.12.2010., 43. lpp., iekļauts EEZ līgumā ar Lēmumu Nr. 3/2011 (OV L 93, 7.4.2011., 32. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 19, 7.4.2011., 7. lpp.).
([50]) OV L 335, 18.12.2010., 36. lpp., iekļauts EEZ līgumā ar Lēmumu Nr. 3/2011 (OV L 93, 7.4.2011., 32. lpp., un EEZ papildinājums Nr. 19, 7.4.2011., 7. lpp.).
([51]) Skatīt 39. atsauci.

veic pētniecību un izstrādi un otra puse to finansē neatkarīgi no tā, vai attiecīgo rezultātu kopīga izmantošana ir vai nav paredzēta (skatīt Pētniecības un izstrādes atbrīvojuma regulas 1. panta 1. punkta a) apakšpunkta vi) punktu).

74. No tā izriet, ka Pētniecības un izstrādes atbrīvojuma regula attiecas uz licencēšanu starp pusēm un pušu veikto licencēšanu kopīgai struktūrai pētniecības un izstrādes nolīguma ietvaros. Uz šādu licencēšanu attiecas vienīgi Pētniecības un izstrādes atbrīvojuma regula, nevis TNGAR. Šādu nolīgumu ietvaros puses var arī noteikt nosacījumus, saskaņā ar kuriem pētniecības un izstādes nolīguma rezultātus licencē trešām personām. Tomēr, tā kā licenciāti, kas ir trešās personas, nav attiecīgā pētniecības un izstrādes nolīguma puses, Pētniecības un izstrādes atbrīvojuma regula neattiecas uz individuālo licences nolīgumu, kas noslēgts ar trešām personām. Uz minēto licences nolīgumu TNGAR noteiktais grupu atbrīvojums attiecas, ja tas atbilst minētās regulas nosacījumiem.

3.2.6.2. *Vertikālā grupu atbrīvojuma regula*

75. Vertikālā grupu atbrīvojuma regula attiecas uz nolīgumiem starp diviem vai vairākiem uzņēmumiem, kas katrs attiecīgā nolīguma mērķiem darbojas citā ražošanas vai izplatīšanas ķēdes posmā, un kuri attiecas uz nosacījumiem, ar kādiem puses drīkst pirkt, pārdot vai tālākpārdot konkrētas preces vai pakalpojumus. Tādējādi tā attiecas uz piegādes un izplatīšanas nolīgumiem ([52]).

76. Tā kā TNGAR attiecas tikai uz divu pušu starpā noslēgtiem nolīgumiem un licenciāts, kas pārdod licencēto tehnoloģiju ietverošus produktus, Vertikālā grupu atbrīvojuma regulas izpratnē ir piegādātājs, abas grupu atbrīvojuma regulas ir savstarpēji cieši saistītas. Uz licenciāra un licenciāta nolīgumu attiecas TNGAR, savukārt uz licenciāta un līguma produktu pircējiem noslēgtiem nolīgumiem attiecas Vertikālā grupu atbrīvojuma regula ([53]).

77. TNGAR arī ir paredzēts atbrīvojums licenciāra un licenciāta nolīgumiem, ja tajos ir noteikti licenciāta pienākumi attiecībā uz veidu, kādā tam ir jāpārdod produkti, kuros ietverta licencētā tehnoloģija. Konkrētāk, licenciātam var uzlikt pienākumu izveidot noteikta veida izplatīšanas sistēmu, piemēram, ekskluzīvu vai selektīvu izplatīšanu. Tomēr, lai uz izplatīšanas nolīgumiem, kuri noslēgti šādu pienākumu izpildes nolūkā, attiektos grupu atbrīvojums, tiem jāatbilst Vertikālā grupu atbrīvojuma regulai. Piemēram, licenciārs var likt licenciātam izveidot sistēmu, kas balstīta uz ekskluzīvu izplatīšanu saskaņā ar īpašiem noteikumiem. Tomēr no Vertikālā grupu atbrīvojuma regulas 4. panta b) punkta izriet, ka parasti izplatītājiem ir jādod tiesības brīvi nodarboties ar pasīvo pārdošanu citu licenciāta ekskluzīvo izplatītāju teritorijās.

78. Turklāt, ievērojot Vertikālā grupu atbrīvojuma regulu, izplatītājiem principā ir jādod iespēja gan aktīvi, gan pasīvi nodarboties ar pārdošanu teritorijās, kurās darbojas citu piegādātāju izplatīšanas sistēmas, tas ir, to licenciātu sistēmas, kuri ražo paši savus produktus, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības. Tas ir tādēļ, ka Vertikālā grupu atbrīvojuma regulas izpratnē katrs licenciāts ir atsevišķs piegādātājs. Tomēr piemērošanas iemesli, kādi ir minētajā regulā paredzētajam grupu atbrīvojumam, kas attiecas uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem piegādātāja izplatīšanas sistēmā, var attiekties arī uz situāciju, kad produktus, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, dažādi licenciāti pārdod ar kopīgu zīmolu, kas pieder licenciāram. Ja licencēto tehnoloģiju ietverošos produktus pārdod, nodrošinot kopīgu zīmola identitāti, konkrētu ierobežojumu piemērošanai licenciātu izplatīšanas sistēmām var būt tādi paši efektivitātes nodrošināšanas iemesli, kādi ir vienotas vertikālās izplatīšanas sistēmas gadījumā. Tādos gadījumos Iestāde, visticamāk, neapšaubītu attiecīgos ierobežojumus, ja pēc analoģijas ir izpildītas Vertikālā grupu atbrīvojuma regulas prasības. Lai uzskatītu, ka pastāv kopīga zīmola identitāte, produkti ir jāpārdod un jālaiž tirgū ar kopīgu zīmolu, kam ir noteicoša nozīme kvalitātes un citas patērētājam būtiskas informācijas nodošanā. Nepietiek ar to, ka papildus licenciātu zīmoliem uz produkta ir norādīts licenciāra zīmols, kas identificē to kā licencētās tehnoloģijas avotu.

3.3. **"Drošības zonas" tirgus daļu robežlielumi**

79. Saskaņā ar TNGAR 3. pantu ierobežojošo nolīgumu grupu atbrīvojums jeb, citiem vārdiem, TNGAR "drošības zona" ir atkarīga no tirgus daļas robežlielumiem, kas ierobežo grupu atbrīvojuma piemērojamību, pieļaujot nolīgumus, kurus, kaut arī tie var ierobežot konkurenci, vispārīgā gadījumā var uzskatīt par atbilstīgiem

([52]) Skatīt arī brošūru "Konkurences noteikumi attiecībā uz piegādes un izplatīšanas nolīgumiem. Konkurences politika Eiropā", Eiropas Komisija, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2012, Luksemburga.
([53]) Attiecīgi 39. un 44. zemsvītras piezīme.

53. panta 3. punkta nosacījumiem. Ārpus "drošības zonas", kas noteikta ar tirgus daļu robežlielumiem, ir nepieciešams individuāls novērtējums. Ja tirgus daļas pārsniedz noteiktos robežlielumus, netiek automātiski pieņemts, ka uz nolīgumu attiecas 53. panta 1. punkts vai ka nolīgums neatbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Ja vien nav noteikti TNGAR 4. pantā minētie stingrie ierobežojumi, ir jāveic tirgus analīze.

Piemērojamie tirgus daļas robežlielumi

80. Tirgus daļas robežlielums, kas piemērojams TNGAR "drošības zonas" noteikšanai, ir atkarīgs no tā, vai nolīgums ir noslēgts starp konkurentiem vai nekonkurējošām pusēm.

81. Tirgus daļas robežlielumi ir piemērojami gan licencēto tehnoloģiju tiesību konkrētajam(-iem) tirgum(-iem), gan līguma produktu konkrētajam(-iem) tirgum(-iem). Ja piemērojamais tirgus daļas robežlielums vienā vai vairākos produktu vai tehnoloģiju tirgos ir pārsniegts, grupu atbrīvojums attiecīgajam nolīgumam šajā(-os) konkrētajā(-os) tirgū(-os) netiek piemērots. Piemēram, ja licences nolīgums attiecas uz diviem dažādiem produktu tirgiem, ir iespējams, ka uz vienu tirgu grupu atbrīvojums attiecas, bet uz otru neattiecas.

82. Saskaņā ar TNGAR 3. panta 1. punktu TNGAR 2. pantā paredzēto atbrīvojumu piemēro konkurentu nolīgumiem ar nosacījumu, ka pušu kopējā tirgus daļa nevienā no konkrētajiem tirgiem nepārsniedz 20 %. TNGAR 3. panta 1. punktā paredzēto tirgus daļas robežlielumu piemēro, ja puses ir faktiski vai potenciāli konkurenti produktu tirgū(-os) un/vai faktiski konkurenti tehnoloģiju tirgū (par konkurentu un nekonkurējošo pušu nošķīrumu skatīt 27. un turpmākos punktus).

83. Potenciāla konkurence tehnoloģiju tirgū netiek ņemta vērā ne tirgus daļas robežlieluma, ne stingro ierobežojumu saraksta saistībā ar konkurentu nolīgumiem piemērošanā. Ārpus TNGAR "drošības zonas" potenciālu konkurenci tehnoloģiju tirgū ņem vērā, taču tā neizraisa uz konkurentu nolīgumiem attiecināto stingro ierobežojumu saraksta piemērošanu.

84. Ja licences nolīguma puses nav konkurējoši uzņēmumi, piemēro TNGAR 3. panta 2. punktā paredzēto tirgus daļas robežlielumu. Nekonkurējošu pušu nolīgums ir aptverts, ja nevienas puses tirgus daļa skartajos konkrētajos tehnoloģiju un produktu tirgos nepārsniedz 30 %.

85. Ja puses par konkurentiem TNGAR 3. panta 1. punkta nozīmē kļūst vēlāk, piemēram, ja licenciāts konkrētajā produktu tirgū, kurā pārdod līguma produktus, jau darbojās pirms licences izsniegšanas, un licenciārs pēc tam kļūst par faktisku vai potenciālu piegādātāju tajā pašā konkrētajā tirgū, 20 % tirgus daļas robežlielumu sāk piemērot no tā brīža, kad puses kļuva par konkurentiem. Tomēr tādā gadījumā šim nolīgumam joprojām būs piemērojams stingro ierobežojumu saraksts, kurš attiecas uz nekonkurējošu pušu nolīgumiem, ja vien nolīgumu pēc tam negroza kādā būtiskā aspektā (skatīt TNGAR 4. panta 3. punktu un šo pamatnostādņu 39. punktu).

"Drošības zonas" piemērošana – tirgus daļu aprēķināšana tehnoloģiju tirgiem

86. Saskaņā ar TNGAR, aprēķinot tirgus daļas konkrētajos tirgos, kuros licencē attiecīgo tehnoloģiju tiesības, pieeja šo pamatnostādņu 87. punktā minēto iemeslu dēļ atšķiras no parastās prakses. Attiecībā uz tehnoloģiju tirgiem no TNGAR 8. panta d) punkta izriet, ka konkrētajos tirgos gan produktu, gan ģeogrāfiskajai dimensijai licenciāra tirgus daļa ir jāaprēķina, pamatojoties uz licenciāra un visu tā licenciātu pārdošanas datiem par produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija. Saskaņā ar šo pieeju licenciāra un tā licenciātu pārdoto līguma produktu kopējo vērtību izsaka attiecībā pret konkurējošo produktu kopējo noietu neatkarīgi no tā, vai konkurējošie produkti ir ražoti, izmantojot licencēto tehnoloģiju.

87. Šī pieeja aprēķināt licenciāra tirgus daļu tehnoloģiju tirgū kā tās "atspoguļojumu" produktu tirgū ir izvēlēta, ņemot vērā praktiskās grūtības, ko rada licenciāra tirgus daļas aprēķināšana pēc ienākumiem no licences atlīdzības (skatīt 25. punktu). Papildus vispārējai problēmai, ka ir grūti iegūt uzticamus licences atlīdzības ienākumu datus, reālo ienākumu dati turklāt var nozīmēt, ka gadījumā, ja atlīdzības maksājumi ir samazināti pretlicencēšanas vai sasaistīto produktu piegādes dēļ, tehnoloģijas ietekmi tirgū novērtē stipri par zemu. Šāds risks tiek novērsts, ja licenciāra tirgus daļu tehnoloģiju tirgū aprēķina, ņemot vērā produktus, kas saražoti ar šo tehnoloģiju, salīdzinājumā ar produktiem, kas saražoti ar konkurējošām tehnoloģijām. Šāds ietekmes atspoguļojums produktu tirgus līmenī parasti ir labs tehnoloģijas tirgus ietekmes rādītājs.

88. Ideālā gadījumā minētajā atspoguļojumā no produktu tirgus būtu jāizslēdz produkti, kas ražoti ar pašu tehnoloģijām, kuras nav licencētas citiem, jo šīs pašu tehnoloģijas rada tikai netiešu spiedienu uz licencēto tehnoloģiju. Tomēr, tā kā praksē licenciāram un licenciātiem var būt sarežģīti noskaidrot, vai citi produkti tajā pašā produktu tirgū ir ražoti, izmantojot licencētas vai pašu tehnoloģijas, TNGAR piemērošanas nolūkā tirgus daļu tehnoloģiju tirgū aprēķina, par pamatu ņemot produktus, kas saražoti ar licencēto tehnoloģiju, salīdzinot ar visu produktu noietu attiecīgajā produktu tirgū. Var sagaidīt, ka ar šo pieeju, kas pamatojas uz tehnoloģijas ietekmes atspoguļojumu kopējā produktu tirgū(-os), samazinās aprēķināto tirgus daļu, jo ir iekļauti ar pašu tehnoloģijām saražotie produkti, taču kopumā tā tomēr nodrošina labu attiecīgās tehnoloģijas ietekmīguma rādītāju. Pirmkārt, tā ietver potenciālo konkurenci, ko rada uzņēmumi, kuri ražo, izmantojot paši savu tehnoloģiju, un kuri varētu sākt licencēšanu neliela, bet pastāvīga licenču cenu pieauguma gadījumā. Otrkārt, pat ja ir maz ticams, ka citi tehnoloģiju īpašnieki varētu sākt licencēšanu, licenciāram ne obligāti ir tirgus vara tehnoloģiju tirgū, kaut arī tas saņem lielu daļu no licencēšanas ienākumiem. Ja lejupējā produktu tirgū ir konkurence, tā šajā līmenī var radīt reālu spiedienu uz licenciāru. Licences atlīdzības palielināšanās augšupējā tirgū ietekmē licenciāta izmaksas, tādējādi padarot to mazāk konkurētspējīgu un tādējādi izraisot noieta kritumu. Tehnoloģijas tirgus daļa produktu tirgū uzrāda arī šo elementu un tādēļ parasti ir labs rādītājs licenciāra tirgus varai tehnoloģiju tirgū.

89. Lai novērtētu tehnoloģijas ietekmīgumu, ir jāņem vērā arī tehnoloģiju tirgus ģeogrāfiskā dimensija. Dažos gadījumos tā var atšķirties no attiecīgā lejupējā produktu tirgus ģeogrāfiskās dimensijas. Piemērojot TNGAR, konkrētā tehnoloģiju tirgus ģeogrāfisko dimensiju arī nosaka, ņemot vērā produktu tirgu(-us). Tomēr ārpus TNGAR drošības zonas var būt vērts aplūkot, iespējams, plašāku ģeogrāfisko teritoriju, kurā konkurējošo tehnoloģiju licenciārs un licenciāti licencē šīs konkurējošās tehnoloģijas un kurā konkurences apstākļi ir pietiekami viendabīgi, un kuru var nodalīt no kaimiņos esošajām teritorijām, jo konkurences apstākļi minētajās teritorijās ievērojami atšķiras.

90. Jaunu tehnoloģiju gadījumā, kuras iepriekšējā kalendārajā gadā neradīja nekādu noietu, tiek piešķirta nulles tirgus daļa. Kolīdz tiek uzsākta pārdošana, šī tehnoloģija sāk uzkrāt savu tirgus daļu. Ja pēc tam tirgus daļa pārsniedz attiecīgi 20 % vai 30 % robežlielumu, "drošības zonu" turpina piemērot divus turpmākos kalendāros gadus pēc gada, kad pirmoreiz pārsniegts attiecīgais robežlielums (skatīt TNGAR 8. panta e) punktu).

"Drošības zonas" piemērošana – tirgus daļu aprēķins produktu tirgiem

91. Attiecībā uz konkrētajiem tirgiem, kuros pārdod līguma produktus, licenciāta tirgus daļa ir jāaprēķina, ņemot vērā licenciāta pārdotos produktus, kuros ietverta licenciāra tehnoloģija, un tā pārdotos konkurējošos produktus, tas ir, ņemot vērā licenciāta kopējo noietu attiecīgajā produktu tirgū. Ja licenciārs ir arī produktu piegādātājs konkrētajam tirgum, ir jāņem vērā arī licenciāra noiets attiecīgajā produktu tirgū. Tomēr, aprēķinot tirgus daļas produktu tirgos, licenciāta un/vai licenciāra tirgus daļas aprēķinā neņem vērā citu licenciātu noietu.

92. Tirgus daļas būtu jāaprēķina, pamatojoties uz iepriekšējā gada datiem par pārdoto produktu vērtību, ja šāda informācija ir pieejama. Šādi dati parasti precīzāk parāda tehnoloģijas ietekmīgumu nekā dati par pārdotajiem apjomiem. Taču, ja dati par pārdoto produktu vērtību nav pieejami, var izmantot aprēķinus, kas pamatojas uz citu uzticamu tirgus informāciju, tostarp tirgū pārdoto produktu apjomu.

93. Šo pamatnostādņu 3.3. iedaļā izklāstītos principus var ilustrēt ar turpmāk sniegtajiem piemēriem.

Licencēšana starp nekonkurējošām pusēm

1. piemērs

Uzņēmums A specializējas biotehnoloģijas produktu un tehnisko paņēmienu izstrādē un ir izstrādājis jaunu produktu *Xeran*. Uzņēmums nenodarbojas ar *Xeran* ražošanu, jo tam nav ne vajadzīgo ražošanas iekārtu, ne izplatīšanas iespēju. Uzņēmums B ir viens no konkurējošo produktu ražotājiem un ražo tos, izmantojot brīvi pieejamas nepatentētas tehnoloģijas. 1. gadā produktus, kas ražoti ar brīvi pieejamām tehnoloģijām, B pārdod

EUR 25 miljonu vērtībā. 2. gadā A izsniedz uzņēmumam B licenci *Xeran* ražošanai. Minētajā gadā produktus, kuru ražošanā izmantotas brīvi pieejamas tehnoloģijas, B pārdod EUR 15 miljonu vērtībā un *Xeran* – EUR 15 miljonu vērtībā. 3. un turpmākajos gados B ražo un pārdod tikai *Xeran* – katru gadu 40 miljonu euro vērtībā. Turklāt 2. gadā A izdod licenci arī uzņēmumam C, kurš iepriekš šajā produktu tirgū nav darbojies. C ražo un pārdod tikai *Xeran* – EUR 10 miljonu vērtībā 2. gadā un 15 miljonu vērtībā 3. gadā un turpmākajos gados. Ir noteikts, ka *Xeran* un tā aizstājēju tirgum, kurā darbojas B un C, kopējā ikgadējā vērtība ir EUR 200 miljoni.

2. gadā, kad tiek noslēgti licences nolīgumi, A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 0 %, jo tirgus daļa ir jāaprēķina, pamatojoties uz *Xeran* kopējo noietu iepriekšējā gadā. 3. gadā A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 12,5 %, kas atspoguļo uzņēmumu B un C iepriekšējā (2.) gadā saražotā *Xeran* vērtību. 4. gadā un turpmāk A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 27,5 %, kas atspoguļo uzņēmumu B un C iepriekšējā gadā saražotā *Xeran* vērtību.

2. gadā B tirgus daļa produktu tirgū ir 12,5 %, kas atspoguļo B 1. gada noietu, kurš bija EUR 25 miljoni. 3. gadā B tirgus daļa ir 15 %, jo tā noiets 2. gadā pieauga līdz EUR 30 miljoniem. 4. gadā un turpmāk B tirgus daļa ir 20 %, jo tā noiets ik gadu ir EUR 40 miljoni. C tirgus daļa produktu tirgū 1. un 2. gadā ir 0 %, 3. gadā 5 % un turpmāk 7,5 %.

Tā kā gan A un B, gan A un C licences nolīgumi ir noslēgti starp nekonkurējošām pusēm un A, B un C individuālās tirgus daļas katru gadu ir zem 30 %, abi nolīgumi ir TNGAR "drošības zonā".

2. piemērs

Situācija ir tāda pati kā 1. piemērā, taču šajā gadījumā B un C darbojas dažādos ģeogrāfiskajos tirgos. Ir konstatēts, ka *Xeran* un tā aizstājēju kopējā ikgadējā tirgus vērtība katrā ģeogrāfiskajā tirgū ir EUR 100 miljoni.

Šajā gadījumā A tirgus daļa konkrētajos tehnoloģiju tirgos ir jāaprēķina atsevišķi, ņemot vērā produktu noieta datus par katru no šiem diviem ģeogrāfiskajiem tirgiem. Tirgū, kurā darbojas B, A tirgus daļa ir atkarīga no tā, kāds ir uzņēmuma B *Xeran* noiets. Tā kā šajā piemērā tiek pieņemts, ka tirgus kopējā vērtība ir 100 miljoni euro, tas ir, puse no 1. piemēra tirgus apjoma, A tirgus daļa 2. gadā ir 0 %, 3. gadā 15 % un turpmāk – 40 %. B tirgus daļa 2. gadā ir 25 %, 3. gadā 30 % un turpmāk – 40 %. 2. un 3. gadā ne A, ne B tirgus daļa nepārsniedz 30 % robežlielumu. Taču, sākot no 4. gada, šis robežlielums tiek pārsniegts, un tas nozīmē, ka saskaņā ar TNGAR 8. panta e) punktu pēc 6. gada uzņēmumu A un B licences nolīgumam vairs nevar piemērot atbrīvojumu, un nolīgums ir jāvērtē individuāli.

Tirgū, kurā darbojas C, uzņēmuma A tirgus daļa ir atkarīga no tā, kāds ir uzņēmuma C *Xeran* noiets. Līdz ar to A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū, pamatojoties uz uzņēmuma C iepriekšējā gada noietu, 2. gadā ir 0 %, 3. gadā 10 % un turpmāk – 15 %. C tirgus daļa produktu tirgū ir tāda pati: 2. gadā 0 %, 3. gadā 10 % un turpmāk – 15 %. Tādējādi uzņēmumu A un C licences nolīgums visu laiku ir "drošības zonā".

Licencēšana starp konkurentiem

3. piemērs

Uzņēmumi A un B, pārdodot ķīmisku produktu, darbojas vienā un tajā pašā konkrētajā produktu un ģeogrāfiskajā tirgū. Katram no šiem uzņēmumiem ir savstarpēji atšķirīgas tehnoloģijas patents, ko izmanto šā produkta ražošanai. 1. gadā A un B paraksta savstarpēju licences nolīgumu, ar kuru tie viens otram izsniedz licenci par savas tehnoloģijas izmantošanu. 1. gadā A un B ražo, izmantojot tikai katrs savu tehnoloģiju, un A pārdod produktu EUR 15 miljonu vērtībā, bet B – EUR 20 miljonu vērtībā. Sākot no 2. gada, abi uzņēmumi izmanto gan katrs savu, gan otra uzņēmuma tehnoloģiju. Kopš tā laika produktu, kas ražots ar savu tehnoloģiju, A pārdod EUR 10 miljonu vērtībā un produktu, kas ražots ar uzņēmuma B tehnoloģiju, – EUR 10 miljonu vērtībā. Sākot no 2. gada, produktu, kas ražots ar savu tehnoloģiju, B pārdod EUR 15 miljonu vērtībā un produktu, kas ražots ar uzņēmuma A tehnoloģiju, – EUR 10 miljonu vērtībā. Ir noteikts, ka produkta un tā aizstājēju kopējā ikgadējā tirgus vērtība ir EUR 100 miljoni.

Lai licences nolīgumu novērtētu saskaņā ar TNGAR, ir jāaprēķina A un B tirgus daļas gan tehnoloģiju tirgū, gan produktu tirgū. A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir atkarīga no iepriekšējā gadā pārdotā produkta apjoma, ko A un B saražoja, izmantojot uzņēmuma A tehnoloģiju. Tādējādi 2. gadā A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 15 %, kas atspoguļo šā uzņēmuma 1. gadā realizēto ražošanas un pārdošanas vērtību 15 miljonu euro apmērā. Sākot no 3. gada, A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 20 %, kas atspoguļo ar A tehnoloģiju saražotā produkta, ko ražojuši un pārdevuši A un B, noietu EUR 20 miljonu vērtībā (katram uzņēmumam – EUR 10 miljoni). Līdzīgi 2. gadā B tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 20 % un pēc tam – 25 %.

A un B tirgus daļas produktu tirgū ir atkarīgas no attiecīgā produkta noieta iepriekšējā gadā neatkarīgi no izmantotās tehnoloģijas. A tirgus daļa produktu tirgū 2. gadā ir 15 % un pēc tam – 20 %. B tirgus daļa produktu tirgū 2. gadā ir 20 % un pēc tam – 25 %.

Tā kā nolīgums ir noslēgts starp konkurentiem, tad, lai tiem būtu piemērojams atbrīvojums, to kopējai tirgus daļai gan tehnoloģiju, gan produktu tirgū ir jābūt zem noteiktā tirgus daļas robežlieluma, kas ir 20 %. Ir skaidrs, ka šajā gadījumā tas tā nav. Kopējā tirgus daļa tehnoloģiju tirgū un produktu tirgū 2. gadā ir 35 % un pēc tam – 45 %. Tāpēc šis konkurentu noslēgtais nolīgums ir jāvērtē individuāli.

3.4. **Grupu atbrīvojuma regulā ietvertie konkurences stingrie ierobežojumi**

3.4.1. *Vispārīgie principi*

94. TNGAR 4. pantā ir ietverts konkurences stingro ierobežojumu saraksts. Ierobežojuma iekļaušana konkurences stingro ierobežojumu skaitā pamatojas uz ierobežojuma raksturu un pieredzi, kas liecina, ka šādi ierobežojumi gandrīz vienmēr negatīvi ietekmē konkurenci. Atbilstoši Tiesas un Vispārējās tiesas judikatūrai ([54]) šāds ierobežojums var izrietēt no nolīgumā skaidri izvirzītā mērķa vai no konkrētā gadījuma apstākļiem (skatīt 14. punktu). Stingrie ierobežojumi izņēmuma kārtā var būt objektīvi vajadzīgi konkrēta veida vai rakstura nolīgumam ([55]), un tādēļ nebūt EEZ līguma 53. panta 1. punkta darbības jomā. Turklāt uzņēmumi vienmēr var saskaņā ar 53. panta 3. punktu atsaukties uz efektivitātes argumentu ([56]).

95. No TNGAR 4. panta 1. un 2. punkta izriet, ka, ja tehnoloģiju nodošanas nolīgumā ir kāds no konkurences stingrajiem ierobežojumiem, viss šis nolīgums nokļūst ārpus grupu atbrīvojuma piemērošanas jomas. Saskaņā ar TNGAR stingros ierobežojumus nevar nodalīt no pārējā nolīguma. Turklāt Iestāde uzskata, ka individuālā novērtējuma kontekstā maz ticams, ka konkurences stingrie ierobežojumi varētu atbilst visiem četriem 53. panta 3. punkta nosacījumiem (skatīt 18. punktu).

96. TNGAR 4. pantā ir paredzēts nošķīrums starp konkurentu nolīgumiem un nekonkurējošu pušu nolīgumiem.

3.4.2. *Konkurentu nolīgumi*

97. TNGAR 4. panta 1. punktā ir uzskaitīti stingrie ierobežojumi attiecībā uz licencēšanu starp konkurentiem. Saskaņā ar 4. panta 1. punktu TNGAR neattiecas uz nolīgumiem, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem faktoriem, ko puses var ietekmēt, ir kāds no turpmāk minētajiem:

a) ierobežot kādas puses spēju noteikt cenas, pārdodot produktus trešām personām;

b) ierobežot ražošanas apjomu, izņemot līguma produktu ražošanas apjoma ierobežojumus, kas licenciātam noteikti nesavstarpējā nolīgumā vai kas savstarpējā nolīgumā noteikti tikai vienam licenciātam;

([54]) Skatīt, piemēram, 18. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.
([55]) Skatīt 18. punktu Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 4. zemsvītras piezīmē.
([56]) Spriedums lietā T-17/93 *Matra*, 1994, *Recueil*, II-595. lpp., 85. punkts.

c) sadalīt tirgus vai klientus, izņemot, ja:

i) licenciāram un/vai licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts pienākums, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības, neražot ekskluzīvā teritorijā, kas rezervēta otrai pusei, un/vai neveikt ne aktīvo un pasīvo, ne arī tikai aktīvo pārdošanu ekskluzīvajā teritorijā vai ekskluzīvajai klientu grupai, kas rezervēta otrai pusei;

ii) licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts ierobežojums veikt aktīvo pārdošanu ekskluzīvajā teritorijā vai ekskluzīvajai klientu grupai, kuru licenciārs iedalījis citam licenciātam, ja vien šis cits licenciāts licences līguma noslēgšanas brīdī nebija ar licenciāru konkurējošs uzņēmums;

iii) licenciātam ir noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi savām vajadzībām ar nosacījumu, ka licenciāts var bez ierobežojumiem aktīvi un pasīvi pārdot līguma produktus kā savu produktu rezerves daļas;

iv) licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, ja licence izdota, lai minētajam klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu;

d) ierobežot licenciāta iespējas izmantot savu tehnoloģiju tiesības vai ierobežot jebkuras nolīguma puses iespējas nodarboties ar pētniecību un izstrādi, izņemot, ja šis pēdējais ierobežojums nepieciešams, lai novērstu licencētās zinātības izpaušanu trešām personām.

Konkurentu savstarpējo un nesavstarpējo nolīgumu nošķīrums

98. Attiecībā uz vairākiem stingrajiem ierobežojumiem TNGAR ir nošķirti savstarpēji un nesavstarpēji nolīgumi. Konkurentu savstarpējiem nolīgumiem stingro ierobežojumu sarakstā ir paredzētas stingrākas prasības salīdzinājumā ar nesavstarpējiem nolīgumiem. Savstarpēji nolīgumi ir pretlicencēšanas nolīgumi, kuros licencētās tehnoloģijas ir konkurējošas tehnoloģijas vai tādas, kuras var izmantot konkurējošu produktu ražošanai. Nesasvstarpējs nolīgums ir nolīgums, ar kuru tikai viena no pusēm licencē savas tehnoloģiju tiesības otrai pusei vai ar kuru pretlicencēšanas gadījumā licencētās tehnoloģijas nav konkurējošas tehnoloģijas un licencētās tiesības nevar tikt izmantotas konkurējošu produktu ražošanai. Tas vien, ka nolīgumā ir iekļauts atpakaļnodošanas pienākums vai ka licenciāts nodod atpakaļ licenci par saviem licencētās tehnoloģijas uzlabojumiem, nenozīmē, ka nolīgums TNGAR nozīmē uzskatāms par savstarpēju. Ja nesavstarpējs nolīgums vēlāk kļūst par savstarpēju nolīgumu, jo to pašu pušu starpā ir noslēgts otrs licences nolīgums, tām var būt jāpārskata pirmā licence, lai novērstu, ka nolīgumā ir iekļauts kāds stingrais ierobežojums. Vērtējot individuālus gadījumus, Iestāde ņems vērā laiku, kas pagājis starp pirmā un otrā licences nolīguma noslēgšanu.

Cenu ierobežojumi konkurentu starpā

99. Konkurences stingrais ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā, attiecas uz tiem konkurentu nolīgumiem, kuru mērķis ir cenu noteikšana produktiem, ko tirgo trešām personām, tostarp produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija. Cenu noteikšana starp konkurentiem ir mērķtiecīgs konkurences ierobežojums. Cenu noteikšana var izpausties kā tiešs nolīgums par konkrētu pieprasāmo cenu vai par cenrādi ar pieļaujamām maksimālajām atlaidēm. Nav svarīgi, vai nolīgums attiecas uz fiksētām, minimālajām, maksimālajām vai ieteicamajām cenām. Cenu noteikšana var tikt īstenota arī netieši, izmantojot nosacījumus, kas mazina motivāciju novirzīties no saskaņotā cenu līmeņa, piemēram, paredzot, ka licences atlīdzība palielināsies, ja produktu cenas tiks samazinātas zem noteikta līmeņa. Tomēr licenciātam noteikts pienākums maksāt noteiktu minimālo licences atlīdzību pats par sevi nav uzskatāms par cenu noteikšanu.

100. Ja licences atlīdzību aprēķina, balstoties uz konkrētā produkta noietu, licences atlīdzības lielums tieši ietekmē produkta robežizmaksas un līdz ar to tiešā veidā ietekmē produkta cenas ([57]). Konkurenti tādējādi var izmantot pretlicencēšanu ar savstarpējām mainīgajām licences atlīdzībām, ko izmanto kā līdzekli cenu koordinēšanai un/vai celšanai lejupējos produktu tirgos ([58]). Tomēr Iestāde par cenu noteikšanu uzskatīs tikai tādus pretlicencēšanas

([57]) Attiecībā uz šo skatīt 98. punktu Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 4. zemsvītras piezīmē.
([58]) Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad viena puse izsniedz licenci otrai pusei un piekrīt no licenciāta iegādāties fiziskos resursus. Attiecīgā iegādes cena var pildīt to pašu funkciju kā licences atlīdzība.

nolīgumus ar savstarpējām mainīgajām licences atlīdzībām, ja nolīgumam nav nekāda konkurenci veicinoša mērķa un tas līdz ar to nav uzskatāms par labticīgu licences nolīgumu. Šādos gadījumos, kad nolīgums nerada nekādu papildu vērtību un tādējādi tam no uzņēmējdarbības viedokļa nav pamatota attaisnojuma, attiecīgā vienošanās ir neīsta un uzskatāma par karteli.

101. Stingrais ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā, attiecas arī uz nolīgumiem, saskaņā ar kuriem licences atlīdzību aprēķina, balstoties uz visu produktu noietu neatkarīgi no tā, vai ir izmantota licencētā tehnoloģija. Uz šādiem nolīgumiem attiecas arī 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts, saskaņā ar kuru nedrīkst ierobežot licenciāta iespējas izmantot savu tehnoloģiju tiesības (skatīt šo pamatnostādņu 116. punktu). Vispārīgā gadījumā šādi nolīgumi ierobežo konkurenci, jo tie paaugstina izmaksas par konkurējošās paša licenciāta tehnoloģiju tiesību izmantošanu un ierobežo konkurenci, kas pastāvēja tad, kad nolīgums nebija noslēgts ([59]). Tas attiecas gan uz savstarpējiem, gan nesasvstarpējiem nolīgumiem.

102. Tomēr izņēmuma gadījumos nolīgums, kas paredz licences atlīdzības aprēķināšanu, pamatojoties uz visu produktu noietu, individuālā vērtējumā var atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem, ja uz objektīvu faktoru pamata var secināt, ka ierobežojums ir nepieciešams, lai notiktu konkurenci veicinoša licencēšana. Tas var būt gadījums, kad bez ierobežojuma noteikšanas būtu neiespējami vai pārlieku sarežģīti aprēķināt un uzraudzīt licenciāta maksāto licences atlīdzību, piemēram, tāpēc, ka licenciāra tehnoloģija neatstāj redzamas pēdas galaproduktā un citu praktiski izmantojamu uzraudzības metožu nav.

Ražošanas apjoma ierobežojumi konkurentu starpā

103. Stingrais konkurences ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā, attiecas uz pušu savstarpējiem ražošanas apjoma ierobežojumiem. Ražošanas apjoma ierobežojums ir nosacījums attiecībā uz to, cik daudz konkrētā puse drīkst saražot un pārdot. 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts neattiecas uz ražošanas apjoma ierobežojumiem, kas licenciātam noteikti nesavstarpējā nolīgumā, un uz ražošanas apjoma ierobežojumiem, kas vienam no licenciātiem noteikti savstarpējā nolīgumā, ar nosacījumu, ka ražošanas apjoma ierobežojums attiecas tikai uz produktiem, kas ražoti, izmantojot licencēto tehnoloģiju. Tādējādi 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā kā stingrie ierobežojumi ir noteikti pušu savstarpējie ražošanas apjoma ierobežojumi un licenciāra ražošanas apjoma ierobežojumi attiecībā uz paša tehnoloģiju. Ja konkurenti vienojas par savstarpēju ražošanas apjoma ierobežojumu piemērošanu, nolīguma mērķis un iespējamās sekas ir tirgus ražošanas apjoma samazināšana. Tas pats attiecas uz nolīgumiem, kas samazina pušu stimulu palielināt ražošanas apjomu, piemēram, ja savstarpēja mainīgā licences atlīdzība par katru vienību palielinās līdz ar ražošanas apjoma palielināšanos vai ja katrai pusei tiek noteikts pienākums maksāt par noteikta ražošanas apjoma pārsniegšanu.

104. Nesavstarpēju daudzuma ierobežojumu labvēlīgākais traktējums ir balstīts uz apsvērumu, ka vienpusējs ierobežojums ne obligāti izraisa ražošanas apjoma samazināšanos tirgū, savukārt nesavstarpēja ierobežojuma gadījumā risks, ka nolīgums nav labticīgs licences nolīgums, ir arī mazāks. Ja licenciāts ir gatavs piekrist vienpusējam ierobežojumam, ir iespējams, ka nolīgums nodrošinātu reālu savstarpēji papildinošu tehnoloģiju integrāciju vai arī licenciāra augstvērtīgākās tehnoloģijas integrēšanu ar licenciāta ražošanas aktīviem, uzlabojot efektivitāti. Tāpat arī savstarpējā nolīgumā noteikts ražošanas apjoma ierobežojums tikai vienam no licenciātiem, iespējams, atspoguļo vienas puses licencētās tehnoloģijas augstāku vērtību un var kalpot, lai sekmētu konkurenci veicinošu licencēšanu.

Tirgu un klientu sadale starp konkurentiem

105. Konkurences stingrais ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā, attiecas uz tirgu un klientu sadali. Nolīgumiem, ar kuriem konkurenti sadala tirgus un klientus, mērķis ir konkurences ierobežošana. Nolīgums, ar kuru konkurenti savstarpējā nolīgumā vienojas noteiktās teritorijās produktu neražot vai nenodarboties ne ar aktīvo un pasīvo, ne arī tikai aktīvo pārdošanu noteiktās teritorijās vai noteiktiem klientiem, kas rezervēti otrai pusei, uzskatāms par stingru ierobežojumu. Tādējādi, piemēram, savstarpēju izņēmuma licencēšanu starp konkurentiem uzskata par tirgus sadali.

106. 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai licenciāts var brīvi izmantot savas tehnoloģiju tiesības. Ja licenciāts ir sagādājis iekārtas, kas nepieciešamas licenciāra tehnoloģijas izmantošanai attiecīgā produkta ražošanā, var būt dārgi uzturēt atsevišķu ražošanas līniju, kurā tiek izmantota cita tehnoloģija, lai apkalpotu klientus, uz kuriem attiecas ierobežojumi. Turklāt, ņemot vērā ierobežojumu potenciālu vājināt konkurenci, licenciātam var zust stimuls ražošanā izmantot pašam savu tehnoloģiju. Tāpat arī maz ticams, ka šādi ierobežojumi varētu būt nepieciešami, lai notiktu konkurenci veicinoša licencēšana.

([59]) Attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā 193/83 *Windsurfing International*, 1986, *Recueil*, 611. lpp., 67. punkts.

107. Saskaņā ar 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta i) punktu stingrā ierobežojuma nav, ja licenciārs nesavstarpējā nolīgumā piešķir licenciātam izņēmuma licenci ražot noteiktā teritorijā, izmantojot licencēto tehnoloģiju, un tādējādi apņemas pats neražot līguma produktus šajā teritorijā un nepiegādāt līguma produktus no šīs teritorijas. Uz šādām izņēmuma licencēm grupu atbrīvojums attiecas neatkarīgi no teritorijas lieluma. Ja licence attiecas uz visu pasauli, tās izņēmuma raksturs nozīmē, ka licenciārs atturēsies no ieiešanas vai palikšanas tirgū. Grupu atbrīvojums attiecas arī uz gadījumiem, ja licenciātam nesavstarpējā nolīgumā nav atļauts ražot ekskluzīvā teritorijā, kas rezervēta licenciāram. Šādu nolīgumu mērķis var būt dot licenciāram un/vai licenciātam stimulu ieguldīt licencētajā tehnoloģijā un to pilnveidot. Tādējādi nolīguma mērķis ne obligāti ir tirgu sadale.

108. Saskaņā ar 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta i) punktu un tā paša iemesla dēļ grupu atbrīvojums attiecas arī uz nesasvstarpējiem nolīgumiem, ar kuriem puses vienojas neveikt aktīvo vai pasīvo pārdošanu ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas rezervēta otrai pusei. Piemērojot TNGAR, Iestāde "aktīvās" un "pasīvās" pārdošanas jēdzienus interpretē saskaņā ar definīciju Pamatnostādnēs vertikālo ierobežojumu jomā ([60]). Licenciātam vai licenciāram noteiktajiem ierobežojumiem nodarboties ar aktīvo un/vai pasīvo pārdošanu otras puses teritorijā vai otras puses klientu grupai grupu atbrīvojums ir piemērojams tikai tad, ja šī teritorija vai klientu grupa ir ekskluzīvi rezervēta šai otrai pusei. Tomēr dažos konkrētos gadījumos nolīgumi, kuros ietverti šādi tirdzniecības ierobežojumi, individuālā gadījumā var atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem, ja izņēmuma kārtā ekskluzivitāte tiek dalīta, piemēram, ja tas nepieciešams, lai novērstu īslaicīgu ražošanas apjoma nepietiekamību, kas radusies licenciāram vai licenciātam, kuram ekskluzīvi iedalīta attiecīgā teritorija vai klientu grupa. Šādos gadījumos licenciārs vai licenciāts, visticamāk, tik un tā ir pietiekami aizsargāts pret aktīvo un/vai pasīvo pārdošanu, lai tam būtu stimuls licencēt savu tehnoloģiju vai veikt darbam ar licencēto tehnoloģiju vajadzīgos ieguldījumus. Šādi ierobežojumi, pat ja tie ierobežo konkurenci, sekmētu konkurenci veicinošu tehnoloģijas izplatīšanu un šīs tehnoloģijas integrēšanu licenciāta ražošanas līdzekļos.

109. Tas, ka licenciārs noteiktā teritorijā ieceļ licenciātu par savu vienīgo licenciātu, kas nozīmē, ka trešām personām konkrētajā teritorijā netiks piešķirta licence nodarboties ar ražošanu, izmantojot licenciāra tehnoloģiju, arī nav stingrs ierobežojums. Šādas individuālas licencēšanas gadījumā grupu atbrīvojums ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai nolīgums ir savstarpējs, jo nolīgums neietekmē pušu iespējas savās attiecīgajās teritorijās pilnībā izmantot savas tehnoloģiju tiesības.

110. Ar 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta ii) punktu no stingro ierobežojumu saraksta ir izslēgti licenciātam nesavstarpējā nolīgumā noteikti ierobežojumi veikt aktīvo pārdošanu tādā teritorijā vai tādai klientu grupai, ko licenciārs iedalījis citam licenciātam, tādējādi uz šiem ierobežojumiem, ievērojot attiecīgo tirgus daļas robežlielumu, attiecas grupu atbrīvojums. Taču priekšnoteikums tam ir, ka nolīguma noslēgšanas brīdī aizsargātais licenciāts nebija licenciāra konkurents. Šādus ierobežojumus minētajā situācijā nav pamata uzskatīt par stingriem ierobežojumiem. Atļaujot, ka licenciārs licenciātam, kurš iepriekš nedarbojās tirgū, nodrošina aizsardzību pret aktīvo pārdošanu, ko veic licenciāti, kas ir licenciāra konkurenti un tādējādi jau bija nostabilizējušies attiecīgajā tirgū, iespējams, ka šādi ierobežojumi pamudinās licenciātu efektīvāk izmantot licencēto tehnoloģiju. No otras puses, ja licenciāti savā starpā vienojas aktīvi vai pasīvi nepārdot produktu noteiktās teritorijās vai noteiktām klientu grupām, šāds nolīgums radītu licenciātu karteli. Tā kā šāds nolīgums neietver tehnoloģijas nodošanu, TNGAR darbības joma uz to neattiektos.

111. 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iii) punktā ir paredzēts vēl viens izņēmums no 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētā stingrā ierobežojuma, proti, ierobežojumi saistībā ar izmantošanu paša vajadzībām, tas ir, prasība, lai produktus, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, licenciāts ražotu tikai savām vajadzībām. Ja līguma produkts ir sastāvdaļa, licenciāts tādējādi var būt spiests ražot šo sastāvdaļu tikai iestrādāšanai savos produktos un nepārdot šīs sastāvdaļas citiem ražotājiem. Tomēr licenciātam ir jādod iespēja pārdot šīs sastāvdaļas kā savu produktu rezerves daļas un tādējādi piegādāt tās trešām personām, kas nodarbojas ar šo produktu pēcpārdošanas apkalpošanu. Ierobežojumiem saistībā ar izmantošanu paša vajadzībām ir piemērojams grupu atbrīvojums, jo tie var būt nepieciešami, lai veicinātu tehnoloģijas izplatīšanos, jo īpaši starp konkurentiem. Šādi ierobežojumi ir apskatīti arī 4.2.5. iedaļā.

([60]) Skatīt 44. zemsvītras piezīmi, 51. punktu.

112. Visbeidzot, ar 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iv) punktu no stingro ierobežojumu saraksta ir izslēgts licenciātam nesavstarpējā nolīgumā noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, lai šim klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu. Tādējādi 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iv) punkta piemērošanas nosacījums ir tāds, ka licence vienīgi rada alternatīvu sagādes avotu konkrētajam klientam. Taču nav nosacījuma, ka var piešķirt tikai vienu šādu licenci. 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iv) punkts attiecas arī uz situācijām, kad licence viena un tā paša klienta apgādāšanai ir piešķirta vairāk nekā vienam uzņēmumam. 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iv) punkts ir piemērojama neatkarīgi no licences nolīguma darbības ilguma. Piemēram, šis izņēmums ir piemērojams vienreizējai licencei ar mērķi izpildīt konkrēta klienta projekta prasības. Šādu nolīgumu potenciāls sadalīt tirgu ir ierobežots, ja licence ir izsniegta tikai ar mērķi apgādāt kādu konkrētu klientu. Jo īpaši šādos apstākļos nevar pieņemt, ka nolīgums liks licenciātam pārtraukt pašam savas tehnoloģijas izmantošanu.

113. Par stingriem ierobežojumiem nav uzskatāmi konkurentu nolīgumos ietvertie ierobežojumi, kas ļauj licenci izmantot tikai vienā vai vairākos produktu tirgos vai vienā vai vairākās tehniskā pielietojuma jomās ([61]). Uz šādiem ierobežojumiem grupu atbrīvojums līdz tirgus daļas 20 % robežlielumam attiecas neatkarīgi no tā, vai nolīgums ir savstarpējs. Attiecībā uz šādiem ierobežojumiem netiek uzskatīts, ka to mērķis ir sadalīt tirgus vai klientus. Taču, lai piemērotu grupu atbrīvojumu, ir izvirzīts nosacījums, ka pielietošanas jomas ierobežojumi drīkst attiekties vienīgi uz licencētajām tehnoloģijām. Piemēram, ja licenciāti tiek ierobežoti arī tehniskajās jomās, kurās tie var izmantot savas tehnoloģiju tiesības, attiecīgais nolīgums izraisa tirgus sadali.

114. Grupu atbrīvojumu piemēro neatkarīgi no tā, vai pielietojuma jomas ierobežojums ir simetrisks vai asimetrisks. Asimetrisks pielietojuma jomas ierobežojums savstarpējā licences nolīgumā nozīmē, ka abas puses drīkst izmantot attiecīgās licencētās tehnoloģijas tikai atšķirīgās pielietojuma jomās. Ja vien pusēm nav noteikti ierobežojumi savu tehnoloģiju izmantošanā, netiek pieņemts, ka nolīgums liek pusēm izbeigt vai nesākt ražošanu tām pielietojuma jomām, uz kurām attiecas otrai pusei izdotā licence. Pat ja licenciāti ir sagādājuši iekārtas licencētās tehnoloģijas izmantošanai licences pielietojuma jomā, var nebūt nekādas ietekmes uz aktīviem, ko izmanto ražošanai ārpus licences darbības jomas. Šajā ziņā ir svarīgi, ka ierobežojums attiecas uz skaidri noteiktiem produktu tirgiem, rūpniecības nozarēm vai pielietojuma jomām, nevis uz tajā pašā produktu tirgū vai tehniskā pielietojuma jomā ietilpstošo produktu pircējiem, kas sadalīti pa teritorijām vai klientu grupām. Pēdējā minētajā gadījumā tirgus sadales risks ir ievērojami lielāks (skatīt 106. punktu iepriekš). Turklāt pielietojuma jomas ierobežojumi var būt vajadzīgi, lai sekmētu konkurenci veicinošu licencēšanu (skatīt 212. punktu).

Ierobežojumi attiecībā uz pušu iespējām nodarboties ar pētniecību un izstrādi

115. Konkurences stingrais ierobežojums, kas minēts 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā, attiecas uz ierobežojumiem jebkuras puses iespējām nodarboties ar pētniecību un izstrādi. Abām pusēm jābūt iespējai brīvi veikt neatkarīgu pētniecību un izstrādi. Šis noteikums ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai ierobežojums attiecas uz licencē ietvertu jomu vai citām jomām. Tomēr tas vien, ka puses vienojas nodrošināt viena otrai savu attiecīgo tehnoloģiju turpmākos uzlabojumus, nav uzskatāms par neatkarīgas pētniecības un izstrādes ierobežošanu. Šādu nolīgumu ietekme uz konkurenci ir jānovērtē, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus. 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts neattiecas arī uz vienai pusei noteiktiem ierobežojumiem nodarboties ar pētniecību un izstrādi kopā ar trešām personām, ja šis ierobežojums ir nepieciešams, lai nodrošinātu licenciāra zinātības neizpaušanu. Lai uz tiem attiektos izņēmums, ierobežojumiem, kas noteikti, lai aizsargātu licenciāra zinātību pret izpaušanu, ir jābūt nepieciešamiem šīs aizsardzības nodrošināšanai un samērīgiem. Piemēram, ja ar nolīgumu ir nozīmēti konkrēti licenciāta darbinieki, kas apmācāmi izmantot licencēto zinātību un būs atbildīgi par to, var pietikt ar to, ka licenciātam nosaka pienākumu neļaut šos darbiniekus iesaistīt pētniecībā un izstrādē kopā ar trešām personām. Tikpat piemēroti var būt citi drošības pasākumi.

Licenciāta paša tehnoloģijas lietošanas ierobežojumi

116. Saskaņā ar 4. panta 1. punkta d) apakšpunktu nedrīkst ierobežot arī licenciāta iespējas izmantot pašam savu konkurējošo tehnoloģiju tiesības ar nosacījumu, ka, to darot, tas neizmanto licenciāra licencēto tehnoloģiju tiesības. Attiecībā uz savu tehnoloģiju tiesībām licenciātam nedrīkst uzlikt ierobežojumus, ar ko nosaka, kur tas

([61]) Pielietojuma jomas ierobežojumi ir sīkāk aplūkoti 208. un turpmākajos punktos.

drīkst ražot vai pārdot, tehniskā pielietojuma jomas vai produktu tirgus, kuros tas drīkst ražot, cik daudz tas drīkst ražot vai pārdot un par kādu cenu. Tāpat tam nedrīkst pieprasīt maksāt licences atlīdzību par produktiem, kas ražoti, izmantojot paša tehnoloģiju tiesības (skatīt 101. punktu). Turklāt licenciātu nedrīkst ierobežot licencēt savas tehnoloģiju tiesības trešām personām. Ja licenciātam ir noteikti ierobežojumi izmantot savas tehnoloģiju tiesības vai tiesības veikt pētniecību un izstrādi, tiek samazināta licenciāta tehnoloģijas konkurētspēja. Rezultātā samazinās konkurence esošajos produktu un tehnoloģiju tirgos un vājinās licenciāta motivācija ieguldīt līdzekļus savas tehnoloģijas attīstīšanā un uzlabošanā. 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts neattiecas uz licenciātam noteiktiem ierobežojumiem izmantot trešo personu tehnoloģiju, kas konkurē ar licencēto tehnoloģiju. Kaut arī šādas nekonkurēšanas saistības var bloķēt trešās personas tehnoloģiju (skatīt 4.2.7. iedaļu), to parasti ietekmē netiek vājināta licenciātu motivācija ieguldīt līdzekļus savu tehnoloģiju attīstīšanā un uzlabošanā.

3.4.3. *Nekonkurējošu pušu nolīgumi*

117. TNGAR 4. panta 2. punktā ir uzskaitīti stingrie ierobežojumi licencēšanai nekonkurējošu pušu starpā. Šis noteikums paredz, ka TNGAR neattiecas uz nolīgumiem, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem faktoriem, ko puses var ietekmēt, ir kāds no turpmāk minētajiem:

a) ierobežot kādas puses spēju noteikt cenas, pārdodot produktus trešām personām, neskarot iespēju noteikt maksimālo pārdošanas cenu vai ieteikt pārdošanas cenu, ja vien tā jebkuras puses spiediena vai piedāvāto stimulu dēļ nekļūst par fiksēto vai minimālo pārdošanas cenu;

b) ierobežot teritoriju, kurā, vai klientu loku, kuram licenciāts var pasīvi pārdot līguma produktus, izņemot:

i) pasīvās pārdošanas ierobežojumu ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas rezervēta licenciāram;

ii) pienākumu ražot līguma produktus tikai savām vajadzībām ar nosacījumu, ka licenciāts var bez ierobežojumiem aktīvi un pasīvi pārdot līguma produktus kā savu produktu rezerves daļas;

iii) pienākumu ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, ja licence izdota, lai minētajam klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu;

iv) ierobežojumu pārdot galalietotājiem, kurš noteikts licenciātiem, kas darbojas vairumtirdzniecības līmenī;

v) ierobežojumu pārdot nepilnvarotiem izplatītājiem, kurš noteikts selektīvās izplatīšanas sistēmas dalībniekiem;

c) ierobežot tāda licenciāta aktīvo vai pasīvo pārdošanu galalietotājam, kurš ir selektīvās izplatīšanas sistēmas dalībnieks un darbojas mazumtirdzniecības līmenī, neskarot iespēju aizliegt minētās sistēmas dalībniekam darboties neapstiprinātā vietā.

Cenu noteikšana

118. 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētais konkurences stingrais ierobežojums attiecas uz cenu noteikšanu, pārdodot produktus trešām personām. Konkrētāk, minētais noteikums attiecas uz ierobežojumiem, kuru tiešais vai netiešais mērķis ir noteikt fiksētu vai minimālu pārdošanas cenu vai fiksētu vai minimālu cenu līmeni, kas ir jāievēro licenciāram vai licenciātam, pārdodot produktus trešām personām. Attiecībā uz nolīgumiem, kas tiešā veidā nosaka pārdošanas cenu, ierobežojums ir acīmredzams. Tomēr pārdošanas cenu noteikšanu var panākt arī netiešā veidā. Kā piemērus var minēt nolīgumus, ar ko nosaka peļņas normas, paredz atlaižu maksimālo līmeni, sasaista pārdošanas cenu ar konkurentu pārdošanas cenām, kā arī draudus, iebiedēšanu, brīdinājumus, sodus vai

līguma izbeigšanu saistībā ar noteikta cenu līmeņa ievērošanu. Tiešus vai netiešus cenu noteikšanas līdzekļus var padarīt efektīvākus, apvienojot tos ar pasākumiem, lai noteiktu cenu samazinājumu, piemēram, ieviešot cenu uzraudzības sistēmu vai nosakot licenciātiem pienākumu ziņot par cenu novirzēm. Līdzīgā veidā cenu tiešu vai netiešu noteikšanu var padarīt efektīvāku, apvienojot ar pasākumiem, kas vājina licenciāta motivāciju samazināt savas pārdošanas cenas, piemēram, ja licenciārs uzliek licenciātam pienākumu piemērot noteikumu par klientu ar vislielākās labvēlības režīmu, proti, pienākumu piedāvāt klientam labvēlīgākus nosacījumus, kas piedāvāti jebkuram citam klientam. Tos pašus līdzekļus var izmantot, lai liktu maksimālajām vai ieteiktajām cenām darboties kā fiksētām vai minimālajām pārdošanas cenām. Tomēr, ja licenciārs licenciātam nodod ieteicamo cenu sarakstu vai piemēro maksimālo cenu, netiek uzskatīts, ka tas pats par sevi radītu fiksētas vai minimālās pārdošanas cenas.

Licenciātam noteikti pasīvās pārdošanas ierobežojumi

119. 4. panta 2. punkta b) apakšpunktā kā stingrie konkurences ierobežojumi ir noteikti tādi nolīgumi vai saskaņotas darbības, kuru tiešais vai netiešais mērķis ir ierobežot licenciātu pasīvo pārdošanu ([62]) attiecībā uz produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija ([63]). Pasīvās pārdošanas ierobežojumi licenciātam var būt tiešu pienākumu veidā, piemēram, pienākums nepārdot noteiktiem klientiem vai klientiem noteiktās teritorijās vai pienākums nodot šo klientu pasūtījumus citiem licenciātiem. Tie var būt arī netiešu pasākumu veidā, kuru mērķis ir mudināt licenciātu atturēties no šādas pārdošanas, piemēram, nosakot finansiālus stimulus un ieviešot uzraudzības sistēmu, lai pārbaudītu licencēto produktu reālo galamērķi. Kā netiešu līdzekli pasīvās pārdošanas ierobežošanai var izmantot daudzuma ierobežošanu. Iestāde neuzskatīs, ka daudzuma ierobežošanai pašai par sevi būtu šāds mērķis. Savukārt tā šādi uzskatīs, ja daudzuma ierobežojumus izmanto, lai īstenotu tirgus sadalīšanas nolīgumu. Par to var liecināt daudzuma regulēšana laika gaitā tā, lai apmierinātu tikai vietējo pieprasījumu, daudzuma ierobežojumu apvienojums ar pienākumu attiecīgajā teritorijā pārdot noteiktu minimālo daudzumu, kā arī minimālās licences atlīdzības maksāšanas pienākums saistībā ar noietu attiecīgajā teritorijā, diferencēts licences atlīdzības līmenis atkarībā no produktu galamērķa un atsevišķu licenciātu pārdoto produktu galamērķa uzraudzība. Vispārējam konkurences stingrajam ierobežojumam, kas attiecas uz licenciātu veikto pasīvo pārdošanu, ir virkne izņēmumu, kuri ir apskatīti 120. līdz 125. punktā.

120. 1. izņēmums. 4. panta 2. punkta b) apakšpunkts neattiecas uz licenciāram noteiktiem pārdošanas ierobežojumiem (aktīviem un pasīviem). Visiem licenciāram noteiktajiem pārdošanas ierobežojumiem ir piemērojams grupu atbrīvojums, ja nav pārsniegts 30 % tirgus daļas robežlielums. Tas pats attiecas uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem licenciātam, izņemot to, kas par aktīvo pārdošanu ir minēts 125. punktā. Aktīvās pārdošanas ierobežojumu grupu atbrīvojums ir balstīts uz pieņēmumu, ka šādi ierobežojumi veicina ieguldījumus, ārpuscenu konkurenci un licenciātu sniegto pakalpojumu kvalitātes uzlabošanos, jo tie atrisina parazītisma un ieguldījumu aizturēšanas problēmas. Ja tiek ierobežota aktīvā pārdošana dažādās licenciātu teritorijās vai klientu grupās, nav nepieciešams, ka aizsargātajam licenciātam jābūt iedalītai ekskluzīvai teritorijai vai ekskluzīvai klientu grupai. Grupu atbrīvojums attiecas uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem arī tad, ja kāda konkrēta teritorija vai klientu grupa ir iedalīta vairāk nekā vienam licenciātam. Ja licenciātam iespējams nodrošināt to, ka attiecīgajā teritorijā tam būs tirdzniecībā aktīvi jākonkurē tikai ar ierobežotu skaitu licenciātu, bet ne ar licenciātiem ārpus konkrētās teritorijas, var tikt sekmēti efektivitāti veicinoši ieguldījumi.

121. 2. izņēmums. Licenciātiem noteikti aktīvās un pasīvās pārdošanas ierobežojumi ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas rezervēta licenciāram, nav konkurences stingrie ierobežojumi (skatīt 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punktu), un uz tiem attiecas grupu atbrīvojums. Tiek pieņemts, ka līdz tirgus daļas robežlielumam šādi ierobežojumi, pat ja tie ierobežo konkurenci, sekmē konkurenci veicinošu tehnoloģijas izplatīšanu un šīs tehnoloģijas integrēšanu licenciāta ražošanas līdzekļos. Lai teritorija vai klientu grupa tiktu uzskatīta par rezervētu licenciāram, nav prasīts, lai licenciārs reāli ražotu konkrētajā teritorijā vai konkrētajai klientu grupai, izmantojot licencēto tehnoloģiju. Teritoriju vai klientu grupu licenciārs var arī rezervēt vēlākai izmantošanai.

([62]) Pasīvās pārdošanas definīciju skatīt šo pamatnostādņu 108. punktā un 44. zemsvītras piezīmē minēto Iestādes Pamatnostādņu vertikālo ierobežojumu jomā 51. punktā.

([63]) Šis stingrais ierobežojums attiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem par tirdzniecību EEZ. Attiecībā uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem par eksportu uz valstīm, kas atrodas ārpus EEZ, vai importu/atpakaļievešanu no valstīm, kas atrodas ārpus EEZ, skatīt Tiesas spriedumu lietā C-306/96 *Javico/Yves Saint Laurent*, 1998, *Recueil*, I-1983. lpp. Minētā sprieduma 20. punktā Tiesa atzina, ka "nolīgumu, ar kuru tālākpārdevējs ražotājam apņemas pārdot līguma preces kādā tirgū ārpus Kopienas, nevar uzskatīt par tādu, kuras mērķis ir būtiski ierobežot konkurenci kopējā tirgū vai kura līdz ar to spētu ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm".

122. 3. izņēmums. Saskaņā ar 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta ii) punktu grupu atbrīvojums attiecas uz ierobežojumiem, kas paredz, ka licencēto tehnoloģiju ietverošos produktus licenciāts drīkst ražot tikai savām vajadzībām. Ja līguma produkts ir sastāvdaļa, licenciāts tādējādi var būt spiests ražot šo sastāvdaļu tikai iestrādāšanai savos produktos un nepārdot šīs sastāvdaļas citiem ražotājiem. Tomēr licenciātam ir jādod iespēja pārdot šīs sastāvdaļas kā savu produktu rezerves daļas un tādējādi piegādāt tās trešām personām, kas nodarbojas ar šo produktu pēcpārdošanas apkalpošanu. Ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu pašu vajadzībām ir aplūkoti arī 4.2.5. iedaļā.

123. 4. izņēmums. Tāpat kā gadījumā, kad nolīgumu noslēdz konkurenti (skatīt 112. punktu), grupu atbrīvojums attiecas arī uz nolīgumiem, kuros licenciātam noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, lai šim klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu, neatkarīgi no licences nolīguma darbības ilguma (sal. 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta iii) punktu). Ja nolīgumi noslēgti starp nekonkurējošām pusēm, maz ticams, ka uz šādiem ierobežojumiem attiektos 53. panta 1. punkts.

124. 5. izņēmums. Saskaņā ar 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta iv) punktu grupu atbrīvojums attiecas uz licenciātam, kas darbojas vairumtirdzniecības līmenī, noteikto pienākumu nepārdot galalietotājiem un attiecīgi pārdot tikai mazumtirgotājiem. Šāds pienākums dod iespēju licenciāram noteikt licenciātam vairumtirdzniecības izplatīšanas funkcijas, un 53. panta 1. punkts parasti uz to neattiecas ([64]).

125. 6. izņēmums. Visbeidzot, saskaņā ar 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta v) punktu grupu atbrīvojums attiecas uz licenciātam noteiktu ierobežojumu nepārdot nepilnvarotiem izplatītājiem. Šis izņēmums licenciāram dod iespēju noteikt licenciātiem pienākumu piedalīties selektīvas izplatīšanas sistēmā. Tomēr šajā gadījumā saskaņā ar 4. panta 2. punkta c) apakšpunktu licenciātiem ir jāļauj gan aktīvi, gan pasīvi pārdot produktus galalietotājiem, neskarot iespēju atļaut licenciātam darboties tikai vairumtirdzniecībā, kā paredzēts 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta iv) punktā (skatīt 124. punktu). Teritorijā, kurā licenciārs izmanto selektīvās izplatīšanas sistēmu, šo sistēmu nedrīkst apvienot ar ekskluzīvu teritoriju vai klientu grupu noteikšanu, ja tas atbilstoši 4. panta 2. punkta c) apakšpunktam būtu aktīvās vai pasīvās pārdošanas stingrs ierobežojums galalietotājiem, tomēr neskarot iespēju, ka licenciātam var aizliegt darboties neapstiprinātā vietā.

126. Kaut arī licenciātiem noteiktie pasīvās pārdošanas ierobežojumi ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas iedalīta citam licenciātam, parasti tiktu uzskatīti par stingrajiem ierobežojumiem, tiem 53. panta 1. punkts uz noteiktu laiku var nebūt piemērojams, ja ierobežojumi ir objektīvi nepieciešami, lai aizsargātais licenciāts varētu ieiet jaunā tirgū. Tas var būt gadījumā, ja licenciātiem ir jāveic apjomīgi ieguldījumi ražošanas līdzekļos un reklāmā, lai uzsāktu un attīstītu ražošanu jaunā tirgū. Tādējādi jaunajam licenciātam var nākties saskarties ar ievērojamiem riskiem, jo īpaši tāpēc, ka reklāmas izdevumi un ieguldījumi aktīvos, lai ražošanā izmantotu kādu konkrētu tehnoloģiju, bieži vien nav atgūstami, proti, pametot konkrēto darbības jomu, šos ieguldījumus licenciāts nevar izmantot citiem darbības veidiem un tos var pārdot tikai ar ievērojamiem zaudējumiem. Piemēram, licenciāts var būt pirmais jauna veida produkta ražotājs un pārdevējs vai pirmais, kas izmanto jaunu tehnoloģiju. Šādā situācijā licenciāti bieži vien nepiekristu noslēgt licences nolīgumu, ja tiem uz noteiktu laiku nebūtu nodrošināta aizsardzība pret citu licenciātu (aktīvās un) pasīvās pārdošanas darbību to teritorijā vai to klientu grupām. Ja jauna tirgus atvēršanai un attīstīšanai licenciātam ir vajadzīgi ievērojami ieguldījumi, tādi pasīvās pārdošanas ierobežojumi attiecībā uz citiem licenciātiem attiecīgajā teritorijā vai attiecīgajai klientu grupai, kuri ir vajadzīgi licenciāta ieguldījumu atpelnīšanai, neietilpst 53. panta 1. punkta darbības jomā nepieciešamo laika periodu. Vairumā gadījumu ilgākais divu gadu periods no dienas, kad attiecīgais licenciāts līguma produktu pirmo reizi laida tirgū ekskluzīvajā teritorijā vai pārdeva savai ekskluzīvajai klientu grupai, tiktu uzskatīts par pietiekamu, lai licenciāts varētu atpelnīt veiktos ieguldījumus. Tomēr atsevišķos gadījumos licenciātam var būt nepieciešams ilgāks aizsardzības periods, lai licenciāts varētu atpelnīt radušās izmaksas.

127. Tāpat aizliegums visiem licenciātiem pārdot produktus noteiktu kategoriju galalietotājiem var nebūt konkurences ierobežojums gadījumos, kad šis ierobežojums ir objektīvi nepieciešams drošības un veselības apsvērumu dēļ, ja konkrētais produkts ir raksturojams kā bīstams.

([64]) Attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā 26/76 *Metro (I)*, 1977, *Recueil*, 1875. lpp.

3.5. **Izslēgtie ierobežojumi**

128. TNGAR 5. pantā ir minēti trīs ierobežojumu veidi, uz kuriem neattiecas grupu atbrīvojums, un kuriem tādējādi nepieciešams individuāli novērtēt to pretkonkurences un konkurenci veicinošo ietekmi. TNGAR 5. pantā ir minēti trīs ierobežojumu veidi, uz kuriem grupu atbrīvojums neattiecas un kuriem tādējādi ir individuāli jāizvērtē to negatīvā un pozitīvā ietekme uz konkurenci. No 5. panta izriet, ka, licences nolīgumā iekļaujot kādu no minētajā pantā ietvertajiem ierobežojumiem, netiek izslēgta grupu atbrīvojuma piemērošana nolīguma pārējai daļai, ja to ir iespējams nodalīt no izslēgtā(-ajiem) ierobežojuma(-iem). Grupu atbrīvojums neattiecas tikai uz konkrēto individuālo ierobežojumu, kas nozīmē, ka jāveic individuāls novērtējums.

Ekskluzīva atpakaļnodošana

129. TNGAR 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts attiecas uz licencētās tehnoloģijas uzlabojumu ekskluzīvu atpakaļnodošanu (t. i., izņēmuma licence, ar ko licenciāram nodod licenci licenciāta radītajiem uzlabojumiem) vai nodošanu licenciāram. Pienākums piešķirt licenciāram izņēmuma licenci vai nodot licenciāram tiesības uz licencētās tehnoloģijas uzlabojumiem var vājināt licenciāta motivāciju nodarboties ar inovāciju, jo tas liedz licenciātam iespēju izmantot uzlabojumus, tostarp licencējot tos trešām personām. Ekskluzīva atpakaļnodošana ir definēta kā atpakaļnodošana, kas licenciātam (kas šajā gadījumā ir uzlabojuma inovators un licenciārs) neļauj izmantot uzlabojumus (vai nu saviem produktiem, vai licencēšanai trešām personām). Tas attiecas gan uz gadījumiem, kad uzlabojumam ir tāds pats pielietojums kā licencētajai tehnoloģijai, gan uz gadījumiem, kad licenciāts izstrādā jaunus licencētās tehnoloģijas pielietojuma veidus. Saskaņā ar 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu uz šādiem pienākumiem grupu atbrīvojums neattiecas.

130. 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta piemērošana nav atkarīga no tā, vai licenciārs maksā atlīdzību par uzlabojuma iegūšanu vai izņēmuma licences saņemšanu. Taču šādas atlīdzības pastāvēšana un tās apmērs var būt nozīmīgs faktors individuālajā novērtējumā saskaņā ar 53. pantu. Ja atpakaļnodošana notiek par atlīdzību, pastāv mazāka iespēja, ka šāds pienākums vājinās licenciāta motivāciju nodarboties ar inovāciju. Novērtējot ekskluzīvo atpakaļnodošanu ārpus grupu atbrīvojuma ietvariem, būtiska nozīme ir arī licenciāra ietekmei tehnoloģiju tirgū. Jo spēcīgāks ir licenciāra stāvoklis, jo vairāk iespējams, ka ekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumam būs ierobežojoša ietekme uz konkurenci inovācijas jomā. Jo spēcīgāks ir licenciāra tehnoloģijas stāvoklis, jo lielāka nozīme ir tam, ka licenciāts nākotnē var kļūt par svarīgu inovācijas un konkurences avotu. Atpakaļnodošanas pienākumu negatīvā ietekme var būt izteiktāka, ja pastāv šādus pienākumus ietverošu licences nolīgumu paralēlie tīkli. Ja pieejamās tehnoloģijas kontrolē ierobežots skaits licenciāru, kas licenciātiem uzliek ekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumus, konkurenci ierobežojošas ietekmes risks ir lielāks nekā tad, ja no daudzām tehnoloģijām tikai dažas ir licencētas ar ekskluzīvas atpakaļnodošanas noteikumiem.

131. Neekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumiem ir piemērojams TNGAR paredzētais atbrīvojums. Tas ir piemērojams pat tad, ja šie pienākumi nav savstarpēji, tas ir, tie ir noteikti tikai licenciātam, un ja saskaņā ar nolīgumu licenciāram ir tiesības nodot uzlabojumus citiem licenciātiem. Nesavstarpējas atpakaļnodošanas pienākums var veicināt jaunas tehnoloģijas izplatīšanu, jo dod licenciāram iespēju brīvi noteikt, vai un cik lielā mērā nodot savus uzlabojumus licenciātiem. Nosacījums par nodošanu turklāt var veicināt tehnoloģiju izplatīšanu, jo īpaši tad, ja katrs licenciāts nolīguma noslēgšanas brīdī zina, ka ražošanā izmantotās tehnoloģijas ziņā tam būs vienlīdzīgi nosacījumi ar citiem licenciātiem.

132. Neekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumi jo īpaši var negatīvi ietekmēt inovāciju pretlicencēšanas gadījumā starp konkurentiem, kad abām pusēm noteiktais atpakaļnodošanas pienākums ir apvienots ar pienākumu abām pusēm savas tehnoloģijas uzlabojumos dalīties ar otru pusi. Ja konkurenti savstarpēji dalās ar visiem uzlabojumiem, attiecīgajiem konkurentiem var būt liegta iespēja izvirzīties priekšā otram (skatīt arī tālāk 241. punktu). Tomēr maz ticams, ka pusēm konkurences cīņā būs liegta iespēja izvirzīties priekšā otrai pusei, ja licences mērķis ir dot tām iespēju pilnveidot savas attiecīgās tehnoloģijas un ja licence tās nenoved pie vienas un tās pašas tehnoloģiskās bāzes izmantošanas savu produktu izstrādē. Šāda situācija ir tad, ja licences nolūks ir radīt projektēšanas brīvību, nevis uzlabot licenciāta tehnoloģisko bāzi.

Neapstrīdēšanas un izbeigšanas noteikumi

133. Izslēgtais ierobežojums, kas minēts TNGAR 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā, attiecas uz neapstrīdēšanas noteikumiem, tas ir, uz tiešiem vai netiešiem pienākumiem neapstrīdēt licenciāra intelektuālā īpašuma tiesību derīgumu, neskarot iespēju attiecībā uz izņēmuma licenci licenciāra tiesības izbeigt tehnoloģiju nodošanas nolīgumu, ja licenciāts apstrīd licenciāram piederošo licencēto tehnoloģiju tiesību derīgumu.

134. Iemesls neapstrīdēšanas noteikumu izslēgšanai no grupu atbrīvojuma darbības jomas ir tāds, ka licenciāti parasti vislabāk var noteikt, vai intelektuālā īpašuma tiesības ir derīgas. Lai novērstu konkurences kropļojumus, un saskaņā ar intelektuālā īpašuma aizsardzības pamatprincipiem nederīgas intelektuālā īpašuma tiesības būtu jāizskauž. Nederīgs intelektuālais īpašums apslāpē inovāciju tā vietā, lai to veicinātu. Neapstrīdēšanas noteikumiem, visticamāk, ir piemērojams 53. panta 1. punkts, ja licencētajai tehnoloģijai ir vērtība un tādējādi rodas konkurences ziņā neizdevīga situācija uzņēmumiem, kas nevar tehnoloģiju izmantot vai arī var to izmantot tikai pret licences atlīdzību. Šādos gadījumos nav domājams, ka būs izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi. Tomēr, ja licencētā tehnoloģija ir saistīta ar tehniski novecojušu procesu, ko licenciāts neizmanto, vai ja licence ir piešķirta bez maksas, konkurence netiek ierobežota ([65]). Attiecībā uz neapstrīdēšanas noteikumiem izlīguma nolīgumu kontekstā skatīt 242.–243. punktu.

135. Noteikumi, ar kuriem licenciātam prasīts neapstrīdēt tehnoloģiju īpašumtiesības, parasti nav uzskatāmi par konkurences ierobežojumiem 53. panta 1. punkta nozīmē. Neatkarīgi no tā, vai licenciāram ir īpašumtiesības uz attiecīgo tehnoloģiju tiesībām, tās izmantošana licenciāta vai kādas citas personas vajadzībām jebkurā gadījumā ir atkarīga no licences saņemšanas, tāpēc vispārīgā gadījumā konkurence netiktu ietekmēta ([66]).

136. Ar TNGAR 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu no grupu atbrīvojuma piemērošanas jomas saistībā ar vienkāršām licencēm ir izslēgtas arī licenciāra tiesības izbeigt nolīgumu, ja licenciāts apstrīd licenciāram EEZ piederošo intelektuālā īpašuma tiesību derīgumu. Šādas izbeigšanas tiesības var radīt tādas pašas sekas kā neapstrīdēšanas noteikumi, proti, ja pāreja no licenciāra tehnoloģijas licenciātam radītu ievērojamus zaudējumus (piemēram, ja licenciāts jau ir veicis ieguldījumus konkrētās ierīcēs vai rīkos, ko nevar izmantot ražošanā, izmantojot citu tehnoloģiju), vai ja licenciāra tehnoloģija ir nepieciešamais ieguldījums licenciāta ražošanas procesā. Piemēram, saistībā ar patentiem, kas ir būtiski standartiem, licenciātam, kas ražo standartam atbilstīgu produktu, būs nepieciešams izmantot visus patentus, kas ietver šo standartu. Tādā gadījumā attiecīgo patentu derīguma apstrīdēšana var radīt ievērojamus zaudējumus, ja tehnoloģiju nodošanas nolīgums tiktu izbeigts. Ja licenciāra tehnoloģija nav standartam būtiska, bet tai ir ļoti nozīmīga vietu tirgū, stimuls neapstrīdēt attiecīgā patenta derīgumu arī var būt spēcīgs, jo licenciātam ir grūti atrast citu tehnoloģiju, ko licencēt un kas būtu komerciāli dzīvotspējīga alternatīva. Jautājums par to, vai licenciāta negūtā peļņa būtu ievērojama un līdz ar to būtu spēcīgs stimuls neapstrīdēt attiecīgā patenta derīgumu, katrā gadījumā būtu jāizvērtē atsevišķi.

137. Gadījumos, kas aprakstīti 136. punktā, licenciāts nelabprāt apstrīdētu intelektuālā īpašuma tiesību derīgumu, ņemot vērā licences nolīguma izbeigšanas risku un ar to saistītos ievērojamos riskus, kas būtu daudz nopietnāki nekā saistībā ar licences atlīdzības maksāšanu. Tomēr būtu arī jāatzīmē, ka citos gadījumos, nevis aprakstītajos, izbeigšanas noteikumi bieži vien nebūs pietiekams stimuls neapstrīdēt attiecīgā patenta derīgumu un līdz ar to tai nebūs tāda pati iedarbība kā neapstrīdēšanas noteikumiem.

138. Sabiedrības ieinteresētība stiprināt licenciāra stimulu licencēt, neesot spiestam turpināt darījumus ar licenciātu, kas apstrīd pašu licences nolīguma priekšmetu, ir jāsamēro ar sabiedrības ieinteresētību novērst saimnieciskās darbības šķēršļus, kas var rasties, ja intelektuālā īpašuma tiesības ir piešķirtas kļūdaini ([67]). Samērojot šīs intereses, būtu jāņem vērā tas, vai laikā, kad licenciāts apstrīd tiesības, tas pilda visus nolīguma pienākumus, jo īpaši pienākumu maksāt noteikto licences atlīdzību.

139. Kad runa ir par izņēmuma licencēm, kopumā ir daudz mazāka iespējamība, ka izbeigšanas noteikumiem būtu konkurenci ierobežojoša ietekme. Kad licence ir piešķirta, un ja licences atlīdzības ir atkarīgas no produkcijas, kas tiek saražota, balstoties uz licencētām tehnoloģiju tiesībām, kas bieži vien var būt efektīvs licences atlīdzības maksājumu strukturēšanas veids, licenciārs var atrasties īpašas atkarības situācijā, jo licenciāts būs tā vienīgais ienākumu avots attiecībā uz licencētām tehnoloģiju tiesībām. Šādā situācijā stimuli veikt inovāciju un licencēšanu

([65]) Attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā 65/86 *Bayer/Süllhofer*, 1988, *Recueil*, 5249. lpp.
([66]) Salīdzinājumam attiecībā uz preču zīmes īpašumtiesību apstrīdēšanu skatīt Komisijas lēmumu lietā *Moosehead/Whitbread* (OV L 100, 20.4.1990., 32. lpp.).
([67]) Spriedums lietā 193/83 *Windsurfing International*, 1986, *Recueil*, 611. lpp., 92. punkts.

varētu tikt mazināti, ja, piemēram, licenciāram saistošs būtu nolīgums ar izņēmuma licences licenciātu, kas vairs nepieliek ievērojamas pūles, lai izstrādātu, ražotu un tirgotu produktu, kas tiek ražots (jāražo), balstoties uz licencētām tehnoloģiju tiesībām ([68]). Tās ir iemesls, kādēļ izbeigšanas noteikumi attiecībā uz nolīgumiem par izņēmuma licenci ir atbrīvoti no grupu atbrīvojuma piemērošanas jomas, ciktāl ir izpildīti pārējie noteikumi par pieļaujamajām robežām, piemēram, ir ievērots tirgus daļas robežlielums. Ārpus pieļaujamām robežām katrs gadījums jāizvērtē atsevišķi, ņemot vērā atšķirīgās intereses, kā aprakstīts 138. punktā.

140. Tomēr attiecībā uz zinātību Iestādes attieksme pret neapstrīdēšanas un izbeigšanas noteikumiem ir labvēlīgāka, jo, ja licencētā zinātība ir izpausta, to atgūt būs neiespējami vai ļoti sarežģīti. Šādos gadījumos licenciātam noteiktais pienākums neapstrīdēt licencēto zinātību veicina jaunas tehnoloģijas izplatīšanu, jo īpaši tāpēc, ka paver iespēju vājākiem licenciāriem izsniegt licences spēcīgākiem licenciātiem, nebaidoties, ka pēc tam, kad licenciāts būs apguvis zinātību, tā varētu tikt apstrīdēta. Tāpēc no TNGAR piemērošanas jomas nav izslēgti neapstrīdēšanas un izbeigšanas noteikumi, kuri attiecas vienīgi uz zinātību.

Licenciāta paša tehnoloģijas izmantojuma vai izstrādes ierobežojumi (nekonkurējošu pušu starpā)

141. Ja nolīgumu ir noslēgušas nekonkurējošas puses, ar 5. panta 2. punktu no grupu atbrīvojuma darbības jomas ir izslēgti jebkādi tieši vai netieši pienākumi, kas ierobežo licenciāta iespējas izmantot savu tehnoloģiju vai ierobežo jebkuras nolīguma puses iespējas nodarboties ar pētniecību un izstrādi, izņemot, ja šis pēdējais ierobežojums nepieciešams, lai novērstu licencētās zinātības izpaušanu trešām personām. Šā nosacījuma saturs ir tāds pats kā stingro ierobežojumu saraksta 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā attiecībā uz konkurentu nolīgumiem, kurš aplūkots šo pamatnostādņu 115. un 116. punktā. Taču, ja nolīgumus ir noslēgušas nekonkurējošas puses, nevar vispārēji pieņemt, ka šādi ierobežojumi negatīvi ietekmēs konkurenci vai ka nebūs izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi ([69]). Tādēļ ir nepieciešams individuāls novērtējums.

142. Ja nolīgumu ir noslēgušas nekonkurējošas puses, licenciātam parasti nepieder konkurējoša tehnoloģija. Tomēr var būt gadījumi, kad grupu atbrīvojuma kontekstā puses tiek uzskatītas par nekonkurējošām, neraugoties uz to, ka licenciātam pieder konkurējoša tehnoloģija. Tā tas ir gadījumā, ja licenciātam pieder tehnoloģija, bet tas neizsniedz licences uz to, un licenciārs nav faktisks vai potenciāls piegādātājs attiecīgajā produktu tirgū. Grupu atbrīvojuma kontekstā puses šādos apstākļos nav konkurentes ne tehnoloģiju tirgū, ne arī lejupējā produktu tirgū ([70]). Šādos gadījumos ir svarīgi nodrošināt, lai netiktu ierobežotas licenciāta iespējas izmantot pašam savu tehnoloģiju un to pilnveidot. Šī tehnoloģija tirgū rada konkurences spiedienu, ko vajadzētu saglabāt. Šādā situācijā ierobežojumi licenciātam izmantot savas tehnoloģiju tiesības vai veikt pētniecību un izstrādi parasti tiek uzskatīti par konkurenci ierobežojošiem un neatbilstīgiem 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Piemēram, licenciātam noteikts pienākums maksāt licences atlīdzību ne tikai par produktiem, kurus tas ražo ar licencēto tehnoloģiju, bet arī par produktiem, kurus tas ražo, izmantojot savu tehnoloģiju, vispārīgā gadījumā ierobežo licenciāta iespējas izmantot savu tehnoloģiju un tādējādi ir izslēgts no grupu atbrīvojuma piemērošanas jomas.

143. Gadījumos, kad licenciātam nepieder konkurējoša tehnoloģija vai tas šādu tehnoloģiju jau neizstrādā, pusēm noteikts ierobežojums veikt neatkarīgu pētniecību un izstrādi var būt konkurenci ierobežojošs, ja tirgū ir pieejamas tikai dažas tehnoloģijas. Šādā gadījumā puses var būt būtisks (potenciāls) inovācijas avots tirgū. Vēl jo vairāk, ja pusēm ir turpmākai pētniecībai un izstrādei nepieciešamie līdzekļi un prasmes. Tādā gadījumā ir maz ticams, ka būs izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi. Citos gadījumos, kad ir pieejamas vairākas tehnoloģijas un pusēm nav īpašu līdzekļu vai prasmju, pētniecības un izstrādes ierobežojumam, visticamāk, 53. panta 1. punkts nebūs piemērojams, jo tam nebūs būtiskas ierobežojošas ietekmes, vai arī ierobežojums atbildīs

([68]) Saistībā ar nolīgumu, kurš tehniski nav ekskluzīvs nolīgums un kurā līdz ar to uz izbeigšanas noteikumiem neattiecas TNGAR noteiktā "drošības zona", licenciārs konkrētos gadījumos var būt līdzīgā atkarības situācijā attiecībā pret licenciātu, kam ir ievērojama pirktspēja. Šāda atkarība individuālajā novērtējumā tiks ņemta vērā.
([69]) Skatīt 14. punktu iepriekš.
([70]) Skatīt 36. punktu iepriekš.

53. panta 3. punkta nosacījumiem. Ierobežojums var veicināt jaunas tehnoloģijas izplatīšanu, ļaujot licenciāram būt drošam, ka licenciāts nekļūs par jaunu konkurentu, un mudinot licenciātu koncentrēt uzmanību uz licencētās tehnoloģijas izmantošanu un pilnveidošanu. Turklāt 53. panta 1. punkts ir piemērojams tikai tad, ja nolīgums vājina licenciāta motivāciju uzlabot un izmantot savu tehnoloģiju. Piemēram, tas diez vai notiktu, ja licenciāram ir tiesības izbeigt licences nolīgumu, ja licenciāts uzsāk ražošanu, izmantojot savu konkurējošo tehnoloģiju. Šādas tiesības nemazina licenciāta stimulu nodarboties ar inovāciju, jo nolīguma darbību var izbeigt tikai tad, ja ir izstrādāta komerciāli dzīvotspējīga tehnoloģija un uz tās pamata ražotie produkti ir gatavi laišanai tirgū.

3.6. **Grupu atbrīvojuma regulas piemērošanas atsaukšana un tās nepiemērošana**

3.6.1. *Atsaukšanas procedūra*

144. Saskaņā ar TNGAR 6. pantu Iestāde un EBTA valstu konkurences iestādes var atsaukt grupu atbrīvojumu attiecībā uz individuāliem nolīgumiem, kuriem, visticamāk, būs konkurenci ierobežojoša ietekme (jāņem vērā gan aktuālā, gan potenciālā ietekme) un kuri neatbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem. EBTA valstu konkurences iestādes ir pilnvarotas atsaukt grupu atbrīvojumu tikai tad, ja konkrētais ģeogrāfiskais tirgus nepārsniedz attiecīgās EBTA valsts teritoriju.

145. 53. panta 3. punkta četri nosacījumi ir kumulatīvi – tiem visiem jābūt izpildītiem, lai varētu piemērot izņēmuma noteikumu ([71]). Tādējādi grupu atbrīvojumu var atsaukt, ja konkrētais nolīgums neatbilst vienam vai vairākiem no minētajiem četriem nosacījumiem.

146. Ja tiek piemērota atsaukšanas procedūra, attiecīgajai iestādei ir jāpierāda, ka uz nolīgumu attiecas 53. panta 1. punkts un ka nolīgums neatbilst visiem četriem 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Tā kā no atsaukšanas izriet, ka attiecīgais nolīgums ierobežo konkurenci 53. panta 1. punkta nozīmē un neatbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem, atsaukumam obligāti jāpievieno negatīvs lēmums, pamatojoties uz 4. protokola II nodaļas 5., 7. vai 9. pantu.

147. Saskaņā ar TNGAR 6. pantu atsaukšana jo īpaši var būt pamatota šādos apstākļos:

a) ir ierobežota trešo personu tehnoloģiju piekļuve tirgum, piemēram, līdzīgu ierobežojošu nolīgumu, ar ko licenciātiem aizliegts izmantot trešo personu tehnoloģijas, paralēlu tīklu kumulatīvās iedarbības dēļ;

b) ir ierobežota potenciālo licenciātu piekļuve tirgum, piemēram, līdzīgu ierobežojošu nolīgumu, ar ko licenciātiem aizliegts izdot licenci citiem licenciātiem, paralēlu tīklu kumulatīvās iedarbības dēļ vai tādēļ, ka tikai tehnoloģiju īpašnieks, kas ir gatavs licencēt attiecīgās tehnoloģiju tiesības, noslēdz nolīgumu par izņēmuma licenci ar licenciātu, kurš jau darbojas produktu tirgū, pamatojoties uz savstarpēji aizstājamu tehnoloģiju tiesībām. Lai tiktu kvalificētas par atbilstīgām, tehnoloģiju tiesībām jābūt gan tehniski, gan komerciāli savstarpēji aizstājamām, lai varētu uzskatīt, ka licenciāts darbojas konkrētā produkta tirgū.

148. TNGAR 4. un 5. pants, kas ietver konkurences stingros ierobežojumus un izslēgtos ierobežojumus, ir izstrādāti ar mērķi ir nodrošināt, ka nolīgumi, uz kuriem attiecas grupu atbrīvojums, nemazina stimulu nodarboties ar inovāciju, nekavē tehnoloģiju izplatīšanu un pārmērīgi neierobežo konkurenci starp licenciāru un licenciātu vai starp licenciātiem. Tomēr stingro ierobežojumu un izslēgto ierobežojumu sarakstā nav ņemti vērā visi iespējamie licences nolīgumu ietekmes veidi. Piemēram, grupu atbrīvojumā nav ņemta vērā kumulatīvā ietekme, ko var radīt licences nolīgumu tīklos iekļauti līdzīgi ierobežojumi. Licences nolīgumi var novest pie trešo personu tirgus piekļuves bloķēšanas gan licenciāra, gan licenciāta līmenī. Citu licenciāru bloķēšanas cēlonis var būt licences nolīgumu tīklu kumulatīvā iedarbība, ja ar šiem nolīgumiem licenciātiem ir aizliegts izmantot konkurējošas tehnoloģijas un tādējādi tiek izslēgti citi (potenciālie) licenciāri. Licenciāru bloķēšana ir iespējama gadījumos, kad vairums uzņēmumu, kas darbojas tirgū un varētu (izdevīgi) iegūt konkurējošu licenci, nevar to darīt, jo ir noslēgti ierobežojoši nolīgumi, un potenciālie licenciāti saskaras ar salīdzinoši lieliem šķēršļiem ieiešanai tirgū. Citu licenciātu bloķēšana var rasties no tādu licences nolīgumu kumulatīvās iedarbības, ar kuriem licenciāriem aizliegts

([71]) Attiecībā uz šo skatīt 42. punktu Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 4. zemsvītras piezīmē.

izsniegt licences citiem licenciātiem un tādējādi potenciālajiem licenciātiem ir liegta piekļuve nepieciešamajai tehnoloģijai. Jautājums par tirgus piekļuves bloķēšanu ir sīkāk aplūkots 4.2.2. un 4.2.7. iedaļā. Turklāt sagaidāms, ka Iestāde grupu atbrīvojumu atsauktu gadījumos, kad ievērojams skaits konkurējošu tehnoloģiju licenciāru individuālos nolīgumos ir noteikuši licenciātiem pienākumu, ka arī uz tiem attiecina labvēlīgākus nosacījumus, kas piešķirti citiem licenciāriem.

3.6.2. *Grupu atbrīvojuma regulas nepiemērošana*

149. Īpaša TTBER nepiemērošanas procedūra EBTA dalībvalstīs ir noteikta TTBER 7. panta 2. punktā un iekļauta EEZ līgumā. Tā kā Komisija var nepiemērot TNGAR, izdodot ES dalībvalstīm adresētu regulu, TNGAR 7. panta 2. punkts dod Iestādei iespēju ieteikuma formā paziņot, ka tad, ja paralēlie līdzīgu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu tīkli sedz vairāk nekā 50 % no konkrētā tirgus EBTA valstīs, TNGAR nepiemēro tādiem tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kuros ietverti īpaši ierobežojumi attiecībā uz minēto tirgu. Šādu ieteikumu adresē EBTA valstij vai EBTA valstīm, kas pārstāv šo konkrēto tirgu. Pēc tam, kad Iestāde ir pieņēmusi ieteikumu saskaņā ar 7. pantu, EBTA valstīm ir trīs mēneši laika, lai paziņotu Iestādei, vai tās akceptē šo ieteikumu. Ja kāda EBTA valsts atbildi nesniedz, tiks uzskatīts, ka tā akceptē ieteikumu. Ja EBTA valsts akceptē (vai tiek uzskatīts, ka tā akceptē) ieteikumu, EBTA valstij ir jāīsteno ieteikums trīs mēnešu laikā kopš tā pieņemšanas dienas ([72]).

150. TNGAR piemērošanas atsaukšana saskaņā ar 6. pantu nozīmē, ka Iestādei ir jāpieņem lēmums saskaņā ar Uzraudzības un Tiesas nolīguma 4. protokola II nodaļas 7. vai 9. pantu, savukārt pēc tam, kad saskaņā ar TNGAR 7. pantu ir pieņemts Iestādes ieteikums un EBTA valstis ir to akceptējušas, grupu atbrīvojuma nepiemērošanas ietekme ir vienīgi tāda, ka attiecībā uz konkrētajiem ierobežojumiem un tirgiem tiek atceltas priekšrocības, ko nodrošina TNGAR, un tiek pilnībā atjaunota EEZ līguma 53. panta 1. un 3. punkta piemērošana. Pēc grupu atbrīvojuma nepiemērošanas tādiem nolīgumiem konkrētā tirgū, kuros ietverti noteikti ierobežojumi, 53. pantu individuāliem nolīgumiem piemēro, ņemot vērā kritērijus, kas izstrādāti attiecīgajā EBTA Tiesas un Savienības tiesu judikatūrā un Iestādes paziņojumos un iepriekš pieņemtajos lēmumos. Attiecīgā gadījumā Iestāde par konkrētu lietu pieņems lēmumu, pēc kura var vadīties visi uzņēmumi, kas darbojas konkrētajā tirgū.

151. Aprēķinot tirgus pārklājuma attiecību saistībā ar 50 % kritēriju, ir jāņem vērā katrs atsevišķais to licences nolīgumu tīkls, kuri ietver ierobežojumus vai ierobežojumu kombinācijas, kas rada līdzīgu ietekmi tirgū.

152. TNGAR 7. pants neparedz, ka Iestādei ir pienākums rīkoties, ja ir pārsniegts tirgus pārklājuma 50 % robežlielums. Kopumā nepiemērošana ir pamatota, ja piekļuve konkrētajam tirgum vai konkurence tajā ir būtiski ierobežota. Novērtējot to, vai ir jāpiemēro 7. pants, Iestāde apsvērs, vai atsevišķa atsaukšana nebūtu piemērotāks līdzeklis. Tas jo īpaši var būt atkarīgs no tā, cik daudz konkurējošu uzņēmumu rada kumulatīvu iedarbību tirgū, vai no tā, cik liels ir ietekmēto ģeogrāfisko tirgu skaits EBTA valstīs.

153. Ikvienā ieteikumā, kas pieņemts saskaņā ar 7. pantu, ir skaidri jānorāda darbības joma. Tas nozīmē, ka Iestādei, pirmkārt, jādefinē konkrētais(-ie) produkta(-u) un ģeogrāfiskais(-ie) tirgus(-i) un, otrkārt, jāidentificē licencēšanas ierobežojumu veids, attiecībā uz kuru TNGAR vairs netiks piemērota. Attiecībā uz pēdējo minēto aspektu Iestāde var pielāgot ieteikuma darbības jomu atkarībā no konkurences problēmas, ko tā paredzējusi risināt. Piemēram, kaut arī, nosakot 50 % tirgus pārklājuma attiecību, jāņem vērā visi nekonkurēšanas nolīgumu paralēlie tīkli, Iestāde tomēr var nolemt ieteikuma darbības jomā iekļaut vienīgi nekonkurēšanas saistības, kas pārsniedz noteiktu termiņu. Tādējādi ieteikums varētu neattiekties uz nolīgumiem, kuri noslēgti uz īsāku laiku vai kuri ir

([72]) Tomēr no TNGAR 7. panta 2. punkta izriet, ka gadījumā, ja EBTA adresātvalsts paziņo EBTA Uzraudzības iestādei, ka tā neakceptē Iestādes ieteikumu, Iestāde paziņo Komisijai par šādu atbildi. Ja Komisija nepiekrīt šādai attiecīgās EBTA valsts nostājai, piemēro EEZ līguma 92. panta 2. punktu.

mazāk ierobežojoši, ņemot vērā to, ka attiecīgie ierobežojumi mazāk bloķē tirgus piekļuvi. Vajadzības gadījumā Iestāde var arī sniegt norādījumus, konkretizējot tirgus daļas līmeni, ko konkrētā tirgus kontekstā var uzskatīt par nepietiekamu, lai atsevišķs uzņēmums varētu būtiski veicināt kumulatīvo iedarbību. Parasti, ja produktiem, kuri ietver atsevišķa licenciāra licencēto tehnoloģiju, tirgus daļa nepārsniedz 5 %, ir uzskatāms, ka nolīgums vai nolīgumu tīkls, kas attiecas uz šo tehnoloģiju, nespēj būtiski veicināt kumulatīvu bloķējošo ietekmi ([73]).

154. Vismaz sešus mēnešus ilgajam pārejas periodam attiecībā uz TNGAR nepiemērošanu, kas Iestādei būs jānosaka ieteikumā atbilstoši 7. panta 2. punktam, vajadzētu būt pietiekamam, lai attiecīgie uzņēmumi pielāgotu savus nolīgumus, ņemot vērā TNGAR nepiemērošanu. Iestāde uzskata, ka pārejas periodam būtu jāsākas dienā, kad EBTA adresātvalsts ir pieņēmusi valsts īstenošanas pasākumus.

155. Ieteikums un valsts īstenošanas pasākumi attiecībā uz TNGAR nepiemērošanu neietekmēs attiecīgo nolīgumu grupu atbrīvojuma statusu laika periodā pirms valsts īstenošanas pasākumu stāšanās spēkā.

4. LĪGUMA 53. PANTA 1. UN 3. PUNKTA PIEMĒROŠANA ĀRPUS TNGAR DARBĪBAS JOMAS

4.1. Vispārīgā analīzes sistēma

156. Nolīgumi, uz kuriem grupu atbrīvojums neattiecas, piemēram, tāpēc, ka ir pārsniegti tirgus daļas robežlielumi vai nolīgumā iesaistītas vairāk nekā divas puses, tiek vērtēti individuāli. Nolīgumi, kas neierobežo konkurenci 53. panta 1. punkta nozīmē vai kas atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem, ir spēkā un ir izpildāmi. Jāatceras, ka netiek iepriekš pieņemts, ka nolīgumi, uz kuriem grupu atbrīvojums neattiecas, būtu nelikumīgi, ja vien tajos nav ietverti stingrie konkurences ierobežojumi. Jo sevišķi netiek pieņemts, ka tāpēc vien, ka ir pārsniegts tirgus daļas robežlielums, ir piemērojams 53. panta 1. punkts. Vienmēr ir vajadzīgs individuāls novērtējums, kas pamatojas uz šajās pamatnostādnēs aprakstītajiem principiem.

"Drošības zona", ja ir pietiekami daudz neatkarīgu tehnoloģiju

157. Lai veicinātu prognozējamību ārpus TNGAR piemērošanas jomas un detalizēti analizētu tikai tos gadījumus, kas var radīt reālas konkurences problēmas, Iestāde uzskata, ka, izņemot stingro ierobežojumu gadījumus, maz ticams, ka 53. pants būtu pārkāpts, ja papildus tehnoloģijām, ko kontrolē nolīguma puses, ir vismaz četras trešo personu kontrolētas (neatkarīgas) tehnoloģijas, kas var aizstāt licencēto tehnoloģiju ar līdzīgām izmaksām lietotājam. Novērtējot, vai tehnoloģijas ir pietiekami aizstājamas, ir jāņem vērā attiecīgo tehnoloģiju relatīvais komerciālais ietekmīgums. Tehnoloģijas radītais konkurences spiediens ir ierobežots, ja tā nav komerciāli dzīvotspējīga alternatīva licencētajai tehnoloģijai. Piemēram, ja tīkla ietekmes dēļ patērētāji attiecīgajā tirgū pārliecinoši dod priekšroku produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, citas tirgū jau esošās tehnoloģijas vai tehnoloģijas, kas samērīgā laikposmā varētu parādīties tirgū, var nebūt reāla alternatīva un tādējādi radīt tikai ierobežotu konkurences spiedienu.

158. Ja nolīgums atrodas ārpus 157. punktā aprakstītās "drošības zonas", tas nenozīmē, ka uz nolīgumu attiecas 53. panta 1. punkts un, ja arī attiecas, ka nav izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi. Tāpat kā tas ir ar TNGAR noteiktajām tirgus daļu pieļaujamām robežām, arī šī papildu "drošības zona" tikai rada pieņēmumu, ka nolīgums nav aizliegts ar 53. pantu. Ārpus "drošības zonas" nolīgums ir jāvērtē atsevišķi, pamatojoties uz šajās pamatnostādnēs noteiktajiem principiem.

4.1.1. *Vērā ņemamie faktori*

159. Piemērojot 53. pantu individuāliem gadījumiem, pienācīgi jāņem vērā tas, kā konkrētajā tirgū darbojas konkurence. Šajā ziņā jo īpaši jāņem vērā šādi faktori:

a) nolīguma būtība;

b) pušu stāvoklis tirgū;

([73]) Attiecībā uz šo skatīt 8. punktu Iestādes Paziņojumā par maznozīmīgiem nolīgumiem, kas minēts 22. zemsvītras piezīmē.

c) konkurentu stāvoklis tirgū;

d) pircēju stāvoklis konkrētajos tirgos;

e) šķēršļi ieiešanai tirgū; un

f) tirgus brieduma pakāpe.

160. Konkrēto faktoru nozīme dažādos gadījumos var būt dažāda un ir atkarīga no visiem pārējiem faktoriem. Piemēram, ja pusēm ir liela tirgus daļa, tas parasti norādītu uz tirgus varu, bet, ja ir maz šķēršļu ieiešanai tirgū, šīs varas, iespējams, nav. Tāpēc nav iespējami stingri norādījumi par katra atsevišķa faktora nozīmi.

161. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi var būt dažādi. Tādēļ ir svarīgi analizēt nolīguma būtību, ievērojot pušu konkurences attiecības un nolīgumā ietvertos ierobežojumus. Analizējot ierobežojumus, ir jālūkojas tālāk par nolīguma tiešo formulējumu. Par netiešu ierobežojumu esību var liecināt veids, kādā puses īsteno konkrēto nolīgumu, kā arī šo pušu attiecīgie stimuli.

162. Pušu, tostarp uzņēmumu, kurus *de facto* vai *de jure* kontrolē puses, stāvoklis tirgū norāda uz licenciāra, licenciāta vai to abu tirgus varas pakāpi, ja tāda vispār ir. Jo lielāka to tirgus daļa, jo iespējami lielāka tirgus vara. Tas ir īpaši redzams, ja tirgus daļa atspoguļo izmaksu izdevīgumu vai citas ar konkurenci saistītas priekšrocības salīdzinājumā ar konkurentiem. Šādas konkurences priekšrocības var, piemēram, izrietēt no pioniera statusa attiecīgajā tirgū vai ja pusēm pieder būtiski patenti vai augstvērtīgākā tehnoloģija. Tomēr tirgus daļas ir tikai viens no faktoriem tirgus stāvokļa novērtējumā. Piemēram, īpaši tehnoloģiju tirgu gadījumā tirgus daļas ne vienmēr pienācīgi atspoguļo attiecīgās tehnoloģijas relatīvo ietekmīgumu un tirgus daļas rādītāji var ievērojami atšķirties atkarībā no izraudzītās aprēķinu metodes.

163. Tirgus daļas un iespējamās konkurences priekšrocības un neizdevīgos stāvokļus izmanto arī, lai novērtētu konkurentu stāvokli tirgū. Jo spēcīgāki faktiskie konkurenti un jo lielāks to skaits, jo mazāks risks, ka puses spēs individuāli izmantot savu tirgus varu. Savukārt, ja konkurentu ir samērā maz un to stāvoklis tirgū (lielums, izmaksas, pētniecības un izstrādes potenciāls utt.) ir visai līdzīgs, šāda tirgus struktūra var palielināt aizliegtu vienošanos risku.

164. Pircēju stāvoklis tirgū norāda uz to, vai vienam vai vairākiem pircējiem ir pircēja vara. Pirmais pircēja varas rādītājs ir pircēja tirgus daļa sagādes tirgū. Šī tirgus daļa parāda, cik nozīmīgs ir šā pircēja pieprasījums no iespējamo piegādātāju viedokļa. Pārējie rādītāji galvenokārt raksturo pircēja stāvokli tālākpārdošanas tirgū, tostarp sniedz priekšstatu par tirdzniecības punktu ģeogrāfisko izplatību un zīmola tēlu galapatērētāju skatījumā. Dažās situācijās pircēja vara var liegt licenciāram un/vai licenciātam izmantot savu tirgus varu un tādā veidā novērš potenciālas konkurences problēmas rašanos. Tas jo īpaši var notikt, ja spēcīgiem pircējiem ir iespējas un stimuls tirgū rast jaunus piegādes avotus, ja relatīvās cenas nedaudz, taču pastāvīgi pieaug. Ja spēcīgi pircēji tikai panāk sev izdevīgus noteikumus no piegādātāja vai vienkārši jebkuru cenas pieaugumu liek segt saviem klientiem, šo pircēju stāvoklis nav tāds, lai liegtu licenciātam iespēju izmantot savu tirgus varu produktu tirgū un lai tādējādi atrisinātu konkurences problēmu šajā tirgū ([74]).

165. Šķēršļus ieiešanai tirgū vērtē pēc tā, kādā mērā tirgū pārstāvētie uzņēmumi var palielināt savas cenas virs konkurences līmeņa, neizraisot jaunu dalībnieku ienākšanu tirgū. Ja šķēršļu ieiešanai tirgū nav, viegla un ātra ieiešana tirgū padarītu cenu palielināšanu nerentablu. Ja reāla ieiešana tirgū, kas novērš vai grauj tirgus varas izmantošanu, ir iespējama viena vai divu gadu laikā, parasti var teikt, ka šķēršļi ieiešanai tirgū ir nelieli.

([74]) Attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā T-228/97 *Irish Sugar*, 1999, *Recueil*, II-2969. lpp., 101. punkts.

166. Šķēršļus ieiešanai tirgū var radīt daudzi dažādi faktori, piemēram, apjomradīti ietaupījumi un diversifikācijas radīti ietaupījumi, valsts noteikumi, jo īpaši tad, ja tie paredz ekskluzīvas tiesības, valsts atbalsts, importa tarifi, intelektuālā īpašuma tiesības, īpašumtiesības uz resursiem, ja piedāvājums ir ierobežots, piemēram, dabisku ierobežojumu dēļ, nepieciešamā materiāli tehniskā bāze, pioniera statusa priekšrocības vai patērētāju uzticība noteiktam zīmolam spēcīgas un ilgstošas reklāmas rezultātā. Arī uzņēmumu noslēgti ierobežojoši nolīgumi var būt šķērslis ieiešanai tirgū, apgrūtinot piekļuvi un bloķējot (potenciālos) konkurentus. Šķēršļi ieiešanai tirgū var pastāvēt visos pētniecības un izstrādes, ražošanas un izplatīšanas procesa posmos. Tas, vai kādi no šiem faktoriem būtu raksturojami kā šķēršļi ieiešanai tirgū, ir īpaši atkarīgs no tā, vai tie ir saistīti ar neatgūstamām izmaksām. Neatgūstamās izmaksas ir izmaksas, kas jāsedz, ieejot vai darbojoties tirgū, un ko zaudē, izejot no šā tirgus. Jo neatgūstamās izmaksas ir lielākas, jo nopietnāk potenciālajiem jaunpienācējiem ir jāapsver ar to saistītie riska faktori un jo pārliecinošāk tirgū pārstāvētie uzņēmumi var draudēt, ka tie reaģēs uz jauniem konkurentiem, jo neatgūstamo izmaksu dēļ šiem uzņēmumiem tirgu atstāt ir neizdevīgi. Parasti ieiešana tirgū paredz lielākas vai mazākas neatgūstamās izmaksas. Tāpēc faktiskā konkurence parasti ir iedarbīgāka, un konkrēta gadījuma novērtējumā tai tiks piešķirta lielāka nozīme nekā potenciālai konkurencei.

167. Nobriedušā tirgū, proti, tirgū, kurš jau kādu laiku pastāv un kurā izmanto labi zināmu un plaši lietotu tehnoloģiju, kas īpaši nemainās, un kurā pieprasījums ir salīdzinoši stabils vai samazinās, konkurences ierobežojumiem negatīvas ietekmes iespēja ir lielāka nekā dinamiskākos tirgos.

168. Novērtējot konkrētus ierobežojumus, var būt nepieciešams ņemt vērā citus faktorus. Šie faktori var būt kumulatīvā iedarbība, tas ir, citu līdzīgu nolīgumu esība tirgū, nolīgumu darbības ilgums, tiesiskā vide un rīcība, kas var norādīt uz aizliegtu vienošanos vai veicināt tās noslēgšanu, piemēram, dominance cenu noteikšanā, iepriekš paziņotas cenu izmaiņas un diskusijas par "pareizo" cenu, neelastīgas cenas jaudas pārpalikuma gadījumā, cenu diskriminācija un aizliegtu vienošanos precedenti.

4.1.2. *Ierobežojošu licences nolīgumu negatīvā ietekme*

169. Negatīvā ietekme uz tirgus konkurenci, kas var izrietēt no ierobežojošiem tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, var būt šāda:

a) konkurences starp tehnoloģijām samazināšanās starp uzņēmumiem, kuri darbojas tehnoloģiju tirgū vai to produktu tirgū, kuros ietvertas attiecīgās tehnoloģijas, tostarp gan tiešu aizliegtu vienošanos, gan aizliegtu vienošanos klusuciešot veicināšana;

b) konkurentu bloķēšana, izraisot izmaksu celšanos, ierobežojot piekļuvi svarīgākajiem resursiem vai citādi palielinot šķēršļus ieiešanai tirgū; un

c) konkurences vienas tehnoloģijas ietvaros samazināšanās starp uzņēmumiem, kuri ražo produktus, izmantojot vienu un to pašu tehnoloģiju.

170. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi var samazināt konkurenci starp tehnoloģijām, tas ir, konkurenci starp uzņēmumiem, kuri izsniedz licences vai nodarbojas ar ražošanu, izmantojot savstarpēji aizstājamas tehnoloģijas. Tas jo īpaši vērojams, ja tiek noteikti savstarpēji pienākumi. Piemēram, ja konkurenti viens otram nodod konkurējošas tehnoloģijas un savstarpēji uzliek viens otram pienākumu nodrošināt savu attiecīgo tehnoloģiju turpmākos uzlabojumus un ja šis nolīgums liedz vienam konkurentam tehnoloģiskā ziņā gūt pārsvaru pār otru, ir ierobežota pušu konkurence inovācijas jomā (skatīt arī 241. punktu turpmāk).

171. Licencēšana starp konkurentiem turklāt var veicināt aizliegtas vienošanās. Aizliegtu vienošanos risks jo īpaši augsts ir koncentrētos tirgos. Lai noslēgtu aizliegtu vienošanos, ir nepieciešams, lai attiecīgajiem uzņēmumiem būtu līdzīgi uzskati par to, kādas ir to kopējās intereses un kā darbojas koordinācijas mehānismi. Lai aizliegtā vienošanās darbotos, uzņēmumiem jāspēj uzraudzīt vienam otra rīcību tirgū un ir jābūt piemērotiem preventīviem līdzekļiem, kas nodrošina, ka uzņēmumi ir ieinteresēti neatkāpties no kopējās tirgus politikas, un līdztekus piekļuves šķēršļiem jābūt pietiekami augstiem, lai ierobežotu nepiederošu uzņēmumu ieiešanu tirgū vai to darbības paplašināšanos. Nolīgumi var veicināt aizliegtu vienošanos noslēgšanu, palielinot tirgus pārredzamību, kontrolējot noteiktu rīcību un paaugstinot piekļuves šķēršļus. Atsevišķos gadījumos aizliegtu vienošanos noslēgšanu var veicināt licences nolīgumi, kuri izraisa izmaksu vienveidību, jo uzņēmumiem, kam ir līdzīgas izmaksas, visticamāk, būs līdzīgi viedokļi par koordinācijas nosacījumiem ([75]).

([75]) Attiecībā uz šo skatīt 36. punktu Iestādes Pamatnostādnēs par horizontālās sadarbības nolīgumiem, kas minētas 29. zemsvītras piezīmē.

172. Licences nolīgumi turklāt var ietekmēt konkurenci starp tehnoloģijām, radot konkurentiem piekļuves un paplašināšanās šķēršļus. Šādu bloķēšanu var izraisīt ierobežojumi, kas licenciātiem liedz vai mazina stimulu saņemt licences no trešām personām. Piemēram, trešo personu piekļuve tirgum var būt bloķēta, ja tirgū pārstāvētie licenciāri licenciātiem nosaka tādus nekonkurēšanas pienākumus, ka trešām personām nepietiek licenciātu, ar kuriem tie varētu sadarboties, un jaunu licenciātu piekļuve tirgum ir apgrūtināta. Aizstājošu tehnoloģiju piegādātāju tirgus piekļuve var būt bloķēta arī gadījumā, ja licenciārs, kuram ir pietiekami liela tirgus vara, sasaista kopā dažādas vienas tehnoloģijas daļas un licencē tās kā paketi, kaut arī noteikta produkta ražošanā ir nepieciešama tikai daļa no šīs paketes.

173. Licences nolīgumi var samazināt arī konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros, proti, konkurenci starp uzņēmumiem, kuri ražošanā izmanto vienu un to pašu tehnoloģiju. Nolīgums, ar ko licenciātiem nosaka teritoriālus ierobežojumus, atturot tos no pārdošanas vienam otra teritorijā, samazina konkurenci to starpā. Licences nolīgumi konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros turklāt var samazināt, veicinot aizliegtu vienošanos noslēgšanu starp licenciātiem. Turklāt licences nolīgumi, kas samazina konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros, var veicināt aizliegtu vienošanos noslēgšanu starp konkurējošu tehnoloģiju īpašniekiem vai samazināt konkurenci starp tehnoloģijām, paaugstinot tirgus piekļuves šķēršļus.

4.1.3. *Ierobežojošu licences nolīgumu pozitīvā ietekme un tās analīzes sistēma*

174. Pat ierobežojoši licences nolīgumi bieži rada arī konkurenci veicinošu ietekmi, kas izpaužas kā efektivitātes uzlabojumi un var atsvērt konkurenci ierobežojošo ietekmi. Iespējamās konkurenci veicinošās ietekmes novērtējumu veic saskaņā ar 53. panta 3. punktu, kurā ir noteikts izņēmums attiecībā uz 53. panta 1. punktā ietverto aizliegumu. Lai minētais izņēmums būtu piemērojams, ir jākonstatē, ka licences nolīgums rada objektīvus ekonomiskus ieguvumus, konkurences ierobežojumi ir obligāti vajadzīgi, lai panāktu efektivitātes uzlabojumus, patērētāji saņem taisnīgu daļu no efektivitātes uzlabojumiem un nolīgums nedod tā dalībniekiem iespēju likvidēt konkurenci attiecībā uz attiecīgo produktu būtisku daļu. Uzņēmumam, kas balstās uz 53. panta 3. punktu, ar pārliecinošiem argumentiem un pierādījumiem ir jāpierāda, ka atbrīvojuma piešķiršanai prasītie nosacījumi ir izpildīti ([76]).

175. Ierobežojošu nolīgumu novērtējumu saskaņā ar 53. panta 3. punktu veic, ievērojot faktiskos apstākļus, kādos nolīgums noslēgts ([77]), un pamatojoties uz konkrētajā laikā pastāvošajiem faktiem. Tādēļ vērtējumu ietekmē būtiskas izmaiņas faktos. Izņēmuma noteikums, kas paredzēts 53. panta 3. punktā, ir piemērojams, kamēr vien ir izpildīti visi četri nosacījumi, un vairs nav piemērojams, ja šie nosacījumi nav izpildīti ([78]). Taču, piemērojot 53. panta 3. punktu, jāņem vērā katras puses sākotnējie neatgūstamie ieguldījumi, kā arī nepieciešamais laiks un ierobežojumi, kas vajadzīgi, lai veiktu un atpelnītu šos efektivitāti uzlabojošos ieguldījumus. 53. pantu nevar piemērot, neņemot vērā sākotnējos ieguldījumus un ar tiem saistītos riskus. Tādējādi, ievērojot riskus, kas pusēm jāuzņemas, un vajadzīgos neatgūstamos ieguldījumus, var gadīties, ka ieguldījumu atpelnīšanas periodā nolīgumam attiecīgi vai nu 53. panta 1. punkts nav piemērojams, vai arī tas atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem.

176. Pirmais 53. panta 3. punktā ietvertais nosacījums prasa novērtēt, kādi ir objektīvie ieguvumi, ko nolīgums rada efektivitātes uzlabojumu ziņā. Šajā aspektā licences nolīgumi var dot iespēju apvienot savstarpēji papildinošas tehnoloģijas un citus aktīvus, lai tirgū laistu jaunus vai uzlabotus produktus vai ražotu esošos produktus ar zemākām izmaksām. Ārpus stingro ierobežojumu karteļiem licencēšana bieži notiek tādēļ, ka licenciāram ir izdevīgāk licencēt savu tehnoloģiju nekā to izmantot pašam. Vēl jo vairāk tad, ja licenciātam jau ir pieejami nepieciešamie ražošanas līdzekļi. Tad nolīgums dod licenciātam iespēju piekļūt tehnoloģijai, ko var apvienot ar minētajiem līdzekļiem, un tādējādi tas var izmantot jaunas vai uzlabotas tehnoloģijas. Cits piemērs licencēšanai, kas var uzlabot efektivitāti, ir, ja licenciātam jau ir sava tehnoloģija un tās apvienošana ar licenciāra tehnoloģiju rada sinerģijas efektu. Apvienojot abas tehnoloģijas, licenciāts var panākt tādu izmaksu un izlaides konfigurāciju, kas citādi nebūtu iespējama. Licences nolīgumi var nodrošināt efektivitātes uzlabojumus arī izplatīšanas posmā, tāpat kā vertikāli izplatīšanas nolīgumi. Šādi efektivitātes uzlabojumi var izpausties kā izmaksu ietaupījums vai

([76]) Skatīt spriedumus apvienotajās lietās C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P *GlaxoSmithKline Services* un citi/Komisija un citi, 2009, Krājums, I-9291. lpp., 82. punkts.

([77]) Skatīt spriedumu apvienotajās lietās 25/84 un 26/84 *Ford*, 1985, *Recueil*, 2725. lpp.; Skatīt spriedumus apvienotajās lietās C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P *GlaxoSmithKline Services* un citi/Komisija un citi, 2009, Krājums, I-9291. lpp., 103. punkts.

([78]) Attiecībā uz šo skatīt, piemēram, Komisijas 1999. gada 3. marta Lēmumu lietā *TPS* (OV L 90, 2.4.1999., 6. lpp.). Līdzīgā veidā 53. panta 1. punkta aizliegums arī ir spēkā tikai tikmēr, kamēr nolīgums ir ar ierobežojošu mērķi vai ietekmi.

vērtīgu pakalpojumu sniegšana patērētājiem. Vertikālo nolīgumu pozitīvā ietekme ir aprakstīta Iestādes Pamatnostādnēs vertikālo ierobežojumu jomā ([79]). Vēl viens iespējamo efektivitātes uzlabojumu piemērs ir atrodams nolīgumos, ar kuriem tehnoloģiju īpašnieki izveido tehnoloģiju paketi, lai to licencētu trešām personām. Šādi tehnoloģiju apvienošanas nolīgumi var jo īpaši samazināt darījumu izmaksas, jo tad licenciātiem nav jāslēdz atsevišķi licences nolīgumi ar katru licenciāru. Konkurenci veicinoša licencēšana var arī notikt, lai nodrošinātu projektēšanas brīvību. Nozarēs, kurās ir raksturīgs liels intelektuālā īpašuma tiesību skaits un individuāli produkti var pārkāpt vairākas esošās un turpmākās īpašuma tiesības, licences nolīgumi, ar kuriem puses apņemas viena pret otru neīstenot savas īpašuma tiesības, bieži sekmē konkurenci, jo tie dod iespēju pusēm izstrādāt savas attiecīgās tehnoloģijas, neriskējot, ka tiks celtas prasības par tiesību pārkāpumu.

177. Piemērojot obligātās vajadzības kritēriju, kas ietverts 53. panta 3. punktā, Iestāde īpaši vērtēs, vai atsevišķie ierobežojumi dod iespēju veikt attiecīgo saimniecisko darbību efektīvāk nekā tad, ja attiecīgā ierobežojuma nebūtu. Šajā novērtējumā ir jāņem vērā tirgus apstākļi un reālā situācija, kādā puses darbojas. Uzņēmumiem, kas atsaucas uz 53. panta 3. punktu, nav jāapsver hipotētiskās un teorētiskās alternatīvas. Taču tiem ir jāpaskaidro un jāpierāda, kāpēc šķietami reālas un ievērojami mazāk ierobežojošas alternatīvas būtu daudz neefektīvākas. Ja, izmantojot šķietami komerciāli reālu un mazāk ierobežojošu alternatīvu, būtiski samazinātos efektivitāte, attiecīgais ierobežojums ir uzskatāms par obligāti vajadzīgu. Dažos gadījumos var būt nepieciešams pārbaudīt arī, vai nolīgums kā tāds ir obligāti vajadzīgs, lai panāktu attiecīgos efektivitātes uzlabojumus. Tas var būt nepieciešams, piemēram, ja tehnoloģiju kopfondā ir ietvertas savstarpēji papildinošas, taču nebūtiskas tehnoloģijas ([80]), jo tad ir jānoskaidro, kādā mērā minēto tehnoloģiju ietveršana rada konkrētus efektivitātes uzlabojumus un vai, ievērojami nezaudējot efektivitāti, nepietiktu ar to, ka kopfondā ir tikai tehnoloģijas, kurām nav aizstājēju. Vienkāršas licencēšanas gadījumā starp divām pusēm parasti nav nepieciešams iet tālāk par pārbaudi, vai atsevišķie ierobežojumi ir obligāti. Parasti nepastāv alternatīva, kas būtu mazāk ierobežojoša nekā licences nolīgums.

178. Nosacījums, ka patērētājiem ir jāsaņem pienācīga daļa no ieguvumiem, nozīmē, ka saskaņā ar licenci ražoto produktu patērētājiem ir vismaz jākompensē nolīguma negatīvā ietekme ([81]). Tas nozīmē, ka efektivitātes uzlabojumiem ir pilnīgi jāatsver nolīguma iespējami radītā negatīvā ietekme uz cenām, izlaidi un citiem svarīgiem faktoriem. To var panākt, mainot attiecīgo uzņēmumu izmaksu struktūru, dodot tiem stimulu samazināt cenu vai dodot patērētājiem iespēju iegādāties jaunus vai uzlabotus produktus, kompensējot iespējamo cenu pieaugumu ([82]).

179. Pēdējais 53. panta 3. punktā ietvertais nosacījums, saskaņā ar kuru nolīgums nedrīkst tā pusēm dot iespēju likvidēt konkurenci attiecībā uz attiecīgo produktu būtisku daļu, paredz, ka ir jāanalizē pārējie konkurences spēki tirgū un nolīguma ietekme uz šiem konkurences avotiem. Piemērojot 53. panta 3. punkta pēdējo nosacījumu, ir jāņem vērā 53. panta 3. punkta un 54. panta savstarpējā mijiedarbība. Ievērojot judikatūru, kas iedibināta attiecībā uz Līguma 101. panta 3. punktu un 102. pantu, 53. panta 3. punkta piemērošana neizslēdz 54. panta piemērošanu ([83]). Turklāt, tā kā gan 53., gan 54. panta mērķis ir uzturēt tirgū efektīvu konkurenci, tad, lai ievērotu konsekvenci, 53. panta 3. punkts ir jāsaprot tā, ka tiek izslēgta izņēmuma noteikuma piemērošana attiecībā uz ierobežojošiem nolīgumiem, kuri ietver dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu ([84]).

180. Tas, ka nolīgums būtiski samazina vienu konkurences dimensiju, ne obligāti nozīmē, ka konkurence ir likvidēta 53. panta 3. punkta nozīmē. Tehnoloģiju kopfonds, piemēram, var noteikt nozares standartu, radot situāciju, ka

([79]) Minēts 44. zemsvītras piezīmē. Skatīt jo īpaši 106. un turpmākos punktus.
([80]) Attiecībā uz šiem jēdzieniem skatīt 4.4.1. iedaļu.
([81]) Skatīt 85. punktu Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 4. zemsvītras piezīmē.
([82]) Turpat, 98. un 102. punkts.
([83]) Pēc analoģijas skatīt 130. punktu apvienotajās lietās C-395/96 P un C-396/96 P *Compagnie Maritime Belge*, minēts 4. zemsvītras piezīmē. Tāpat 53. panta 3. punkta piemērošana nav šķērslis, lai piemērotu EEZ līguma noteikumus par preču, pakalpojumu, personu un kapitāla brīvu apriti. Šie noteikumi atsevišķos gadījumos ir piemērojami nolīgumiem, lēmumiem un saskaņotām darbībām 53. panta 1. punkta nozīmē; attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā C-309/99 *Wouters*, 2002, *Recueil*, I-1577. lpp., 120. punkts.
([84]) Attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā T-51/89 *Tetra Pak (I)*, 1990, *Recueil*, II-309. lpp. Skatīt arī 106. punktu Iestādes Pamatnostādnēs par EEZ līguma 53. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 4. zemsvītras piezīmē iepriekš.

tehnoloģiskā formāta ziņā konkurence ir vāja. Tiklīdz galvenie tirgus dalībnieki pieņem noteiktu formātu, tīkla ietekme var ļoti apgrūtināt alternatīvu formātu saglabāšanos. Tomēr tas nenozīmē, ka *de facto* nozares standarta radīšana noteikti likvidētu konkurenci 53. panta 3. punkta pēdējā nosacījuma nozīmē. Standarta ietvaros piegādātāji var konkurēt ar cenām, kvalitāti un produkta īpašībām. Taču, lai nolīgums atbilstu 53. panta 3. punktam, ir jānodrošina, ka nolīgums nevajadzīgi neierobežo konkurenci un nevajadzīgi neierobežo turpmāko inovāciju.

4.2. **Līguma 53. panta piemērošana dažādiem licencēšanas ierobežojumu veidiem**

181. Šajā iedaļā aplūkoti dažādi ierobežojumu veidi, kurus parasti iekļauj licences nolīgumos. Ņemot vērā to izplatību, ir lietderīgi sniegt norādījumus par to, kā tie tiek vērtēti ārpus TNGAR drošības zonas. Ierobežojumi, kas jau ir aplūkoti šo pamatnostādņu citās iedaļās, īpaši 3.4. un 3.5. iedaļā, šajā iedaļā ir aplūkoti tikai īsumā.

182. Šajā iedaļā skatīti gan nekonkurējošu pušu, gan konkurentu noslēgti nolīgumi. Attiecībā uz konkurentu nolīgumiem – vajadzības gadījumā – ir ievērots savstarpēju un nesasvstarpēju nolīgumu nošķīrums. Attiecībā uz nekonkurējošu pušu nolīgumiem šāds nošķīrums nav nepieciešams. Patiesi, ja uzņēmumi nav ne faktiski, ne potenciāli konkurenti konkrētajā tehnoloģiju tirgū vai licencēto tehnoloģiju ietverošo produktu tirgū, savstarpēja licence principā nekā neatšķiras no divām atsevišķām licencēm. Situācija ir atšķirīga, kad runa ir par nolīgumiem, ar ko puses izveido tehnoloģiju paketi, lai to licencētu trešām personām. Šādi nolīgumi ir tehnoloģiju kopfondi, kas aplūkoti 4. iedaļā turpmāk.

183. Šajā iedaļā nav skatīti licences nolīgumos noteiktie pienākumi, kas parasti neierobežo konkurenci 53. panta 1. punkta nozīmē. Šādi pienākumi ir (neizsmeļošs saraksts):

a) konfidencialitātes pienākumi;

b) licenciātiem noteikti pienākumi neizsniegt apakšlicences;

c) pienākumi neizmantot licencēto tehnoloģiju tiesības pēc nolīguma darbības izbeigšanās, ja licencētās tehnoloģiju tiesības joprojām ir derīgas un ir spēkā;

d) pienākumi palīdzēt licenciāram īstenot licencētās intelektuālā īpašuma tiesības;

e) pienākumi maksāt noteiktu minimālo licences atlīdzību vai ražot noteiktu minimālo daudzumu produktu, kuros ietverta licencētā tehnoloģija; un

f) pienākumi izmantot licenciāra preču zīmi vai uz produkta norādīt licenciāra nosaukumu.

4.2.1. *Pienākums maksāt licences atlīdzību*

184. Licences nolīguma puses parasti var brīvi noteikt licenciātam piemērojamo licences atlīdzību un maksāšanas kārtību, neizraisot 53. panta 1. punkta piemērošanu. Šis princips attiecas gan uz konkurentu nolīgumiem, gan uz nekonkurējošu pušu nolīgumiem. Licences atlīdzība var būt noteikta, piemēram, kā noteikta summa, kā procentuāla daļa no pārdošanas cenas vai kā fiksēta summa par katru produktu, kas ietver licencēto tehnoloģiju. Gadījumos, kad licencētā tehnoloģija attiecas uz resursiem, kas tiek iestrādāti galaproduktā, un licences atlīdzību aprēķina, pamatojoties uz galaprodukta cenu, šādu kārtību parasti neuzskata par konkurences ierobežojumu, ja vien galaproduktā ir ietverta licencētā tehnoloģija ([85]). Programmatūras licencēšanas gadījumā licences atlīdzība, pamatojoties uz lietotāju skaitu vai datoriekārtu skaitu, parasti ir saderīga ar 53. panta 1. punktu.

185. Ja licences nolīgumu noslēdz konkurenti, jāatceras (skatīt 100. līdz 101. punktu un 116. punktu iepriekš), ka atsevišķos gadījumos licences atlīdzības maksāšanas pienākumi var tikt uzskatīti par cenu noteikšanu, kas tiek uzskatīts par stingro ierobežojumu (skatīt 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu). Atbilstoši 4. panta 1. punkta a) apakšpunktam stingrais ierobežojums pastāv, ja konkurenti paredz savstarpējas mainīgās licences atlīdzības apstākļos, kad licence ir neīsta, jo tās mērķis nav dot iespēju integrēt savstarpēji papildinošas tehnoloģijas vai sasniegt citu konkurenci veicinošu mērķi. Atbilstoši 4. panta 1. punkta a) un d) apakšpunktam stingrais ierobežojums turklāt ir konstatējams, ja licences atlīdzība attiecas arī uz produktiem, kas ražoti tikai ar licenciāta paša tehnoloģiju tiesībām.

([85]) Tas neskar iespēju licences atlīdzības noteikšanai piemērot 54. pantu (skatīt spriedumu lietā 27/76 *United Brands*, 250. punkts, un spriedumu lietā C-385/07 P *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH*, 2009, Krājums, I-6155. lpp., 142. punkts).

186. Citiem konkurentu licences atlīdzības maksājumu kārtības veidiem grupu atbrīvojums līdz 20 % tirgus daļas robežlielumam ir piemērojams pat tad, ja tie ierobežo konkurenci. Ārpus grupu atbrīvojuma pieļaujamajām robežām var būt piemērojams 53. panta 1. punkts, ja konkurenti noslēdz savstarpēju licences nolīgumu un nosaka mainīgās licences atlīdzības, kas ir acīmredzami ir nesamērīgas salīdzinājumā ar licences tirgus vērtību, un ja šīs licences atlīdzības ievērojami ietekmē tirgus cenas. Nosakot, vai licences atlīdzība ir nesamērīga, nepieciešams pārbaudīt, kādas attiecīgajā produktu tirgū citi licenciāti maksā par tām pašām vai savstarpēji aizstājošām tehnoloģijām. Šādos gadījumos maz ticams, ka ir izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi.

187. Neraugoties uz to, ka grupu atbrīvojums ir piemērojams tikai tikmēr, kamēr tehnoloģiju tiesības ir derīgas un ir spēkā, puses parasti var vienoties pagarināt pienākumu maksāt licences atlīdzību pēc licencētā intelektuālā īpašuma tiesību derīguma perioda, nepārkāpjot 53. panta 1. punktu. Kad šīs tiesības izbeidzas, trešās puses var likumīgi izmantot attiecīgo tehnoloģiju un konkurēt ar nolīguma pusēm. Parasti ar šādu faktisko un potenciālo konkurenci pietiek, lai nodrošinātu, ka attiecīgajam pienākumam nav būtiskas konkurenci ierobežojošas ietekmes.

188. Ja nolīgumu ir noslēgušas nekonkurējošas puses, grupu atbrīvojums attiecas uz nolīgumiem, kuros licences atlīdzību aprēķina, pamatojoties gan uz produktiem, kas ražoti ar licencēto tehnoloģiju, gan produktiem, kas ražoti, izmantojot trešo personu licencētas tehnoloģijas. Šādi nolīgumi var atvieglot licences atlīdzības uzskaiti. Tomēr tie var arī izraisīt tirgus piekļuves bloķēšanu, palielinot trešo personu resursu izmantošanas izmaksas, un tādējādi tiem var būt līdzīga ietekme kā nekonkurēšanas pienākumam. Ja licences atlīdzību maksā ne tikai par produktiem, kas ražoti ar licencēto tehnoloģiju, bet arī par produktiem, kas ražoti ar trešo personu tehnoloģiju, licences atlīdzība palielina otrā veida produktu izmaksas un samazina pieprasījumu pēc trešo personu tehnoloģijas. Tādējādi gadījumos ārpus grupu atbrīvojuma piemērošanas jomas ir jāizskata jautājums, vai ierobežojums nebloķē tirgus piekļuvi. Šajā nolūkā būtu jālieto analītiskā struktūra, kas izklāstīta 4.2.7. iedaļā turpmāk. Ja nolīgumam ir būtiska bloķējoša ietekme, uz to attiecas 53. panta 1. punkts, un maz ticams, ka būs izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi, ja vien nepastāv cits praktisks veids, kā aprēķināt un uzraudzīt licences atlīdzības maksājumus.

4.2.2. *Izņēmuma licenču izsniegšana un pārdošanas ierobežojumi*

189. Šajās pamatnostādnēs ir lietderīgi nošķirt ierobežojumus, kas attiecas uz ražošanu konkrētā teritorijā (izņēmuma vai vienīgās licences), un ierobežojumus, kas attiecas uz licencēto tehnoloģiju ietverošo produktu pārdošanu konkrētā teritorijā un konkrētai klientu grupai (pārdošanas ierobežojumi).

4.2.2.1. *Izņēmuma un vienīgās licences*

190. "Izņēmuma licence" nozīmē, ka licenciāram pašam nav atļauts ražot, balstoties uz licencētām tehnoloģiju tiesībām, kā arī tam nav atļauts licencētās tehnoloģiju tiesības licencēt trešām personām vispārīgi vai noteiktam lietojumam vai noteiktā teritorijā. Tas nozīmē, ka vispārīgi vai noteiktam lietojumam vai noteiktā teritorijā licenciāts ir vienīgais, kam atļauts ražot, balstoties uz licencētām tehnoloģiju tiesībām.

191. Ja licenciārs apņemas konkrētajā teritorijā neražot pats un neizsniegt licences citiem ražotājiem, šī teritorija var aptvert visu pasauli vai kādu tās daļu. Ja licenciārs apņemas tikai neizsniegt licences trešām personām ražošanai konkrētajā teritorijā, šāda licence ir "vienīgā licence". Izņēmuma vai vienīgajām licencēm bieži ir pievienoti pārdošanas ierobežojumi, ar ko pusēm ir noteikts, kur tās drīkst pārdot produktus, kuros ietverta licencētā tehnoloģija.

192. Uz savstarpēju izņēmuma licencēšanu starp konkurentiem attiecas TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts, kurā tirgu un klientu sadale konkurentu starpā ir kvalificēta kā stingrais ierobežojums. Uz sasvstarpēju izņēmuma licencēšanu starp konkurentiem līdz 20 % tirgus daļas robežlielumam tomēr attiecas grupu atbrīvojums. Ar šādu nolīgumu puses savstarpēji apņemas nepiešķirt savu konkurējošo tehnoloģiju licences trešām personām. Ja pusēm ir ievērojama tirgus vara, šādi nolīgumi var atvieglot aizliegtu vienošanos noslēgšanu, nodrošinot, ka puses attiecīgajā tirgū ir vienīgās, kuras ražo produktus, izmantojot licencēto tehnoloģiju.

193. Uz nesasvstarpēju izņēmuma licencēšanu starp konkurentiem līdz 20 % tirgus daļas robežlielumam attiecas grupu atbrīvojums. Ja robežlielums ir pārsniegts, ir jāanalizē, kādu konkurenci ierobežojošu ietekmi var radīt šī izņēmuma licencēšana. Ja izņēmuma licence darbojas pasaules mērogā, tas nozīmē, ka licenciārs pamet tirgu. Gadījumos, kad izņēmums attiecas uz noteiktu teritoriju, piemēram, konkrētu EEZ valsti, nolīgums nozīmē, ka licenciārs atsakās no preču ražošanas un pakalpojumu sniegšanas attiecīgajā teritorijā. 53. panta 1. punkta kontekstā jo īpaši jāvērtē licenciāra nozīmīgums no konkurences viedokļa. Ja licenciāra tirgus ietekme produktu tirgū ir ierobežota vai tam nepietiek jaudas tehnoloģijas efektīvai izmantošanai licenciāta teritorijā, maz iespējams, ka uz nolīgumu attiektos 53. panta 1. punkts. Īpašs gadījums ir tad, ja licenciārs un licenciāts konkurē tikai tehnoloģiju tirgū, un licenciāram, ja tas ir, piemēram, pētniecības institūts vai neliels uz pētniecību orientēts uzņēmums, nav ražošanas un izplatīšanas līdzekļu, lai efektīvi laistu tirgū licencēto tehnoloģiju ietverošos produktus. Šādos gadījumos maz iespējams, ka ir pārkāpts 53. panta 1. punkts.

194. Nekonkurējošu pušu noslēgti izņēmuma licences nolīgumi – ciktāl uz tiem attiecas 53. panta 1. punkts ([86]) – visticamāk, atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Tiesības izdot izņēmuma licenci parasti ir nepieciešamas, lai stimulētu licenciātu ieguldīt līdzekļus licencētajā tehnoloģijā un laikus laist produktus tirgū. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad licenciātam ir jāiegulda lieli līdzekļi licencētās tehnoloģijas turpmākajā izstrādē. Iebilstot pret izņēmuma statusu, kad licenciāts ar licencēto tehnoloģiju jau ir guvis komerciālus panākumus, licenciātam tiktu atņemti tā panākumu augļi un tas kaitētu konkurencei, tehnoloģijas izplatīšanai un inovācijai. Tāpēc Iestāde tikai izņēmuma gadījumos varētu iebilst pret nekonkurējošu pušu noslēgtiem izņēmuma licences nolīgumiem neatkarīgi no licences teritoriālās darbības jomas.

195. Tomēr, ja licenciātam jau pieder savstarpēji tehnoloģija, ko izmanto iekšējai ražošanai, izņēmuma licence var nebūt nepieciešama, lai licenciātam dotu stimulu laist tirgū produktu. Šādā situācijā uz izņēmuma licencēšanu tā vietā var attiekties 53. panta 1. punkts, jo īpaši tad, ja licenciātam konkrētā produktu tirgū ir spēcīga pozīcija. Galvenā situācija, kurā iejaukšanās var būt attaisnota, ir tad, ja dominējošs licenciāts iegūst izņēmuma licenci uz vienu vai vairākām konkurējošām tehnoloģijām. Uz šādiem nolīgumiem, visticamāk, attiecas 53. panta 1. punkts, un maz ticams, ka būs izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi. Tomēr, lai varētu piemērot 53. panta 1. punktu, pastāv nosacījums, ka ieiešanai tehnoloģiju tirgū ir jābūt apgrūtinātai un licencētajai tehnoloģijai ir jābūt reālam tirgus konkurences avotam. Šādos apstākļos izņēmuma licence var bloķēt citus licenciātus, palielināt šķēršļus ieiešanai tirgū un ļaut licenciātam saglabāt savu tirgus varu.

196. Nolīgumi, ar kuriem divas vai vairākas puses savstarpēji piešķir viena otrai licences un apņemas nepiešķirt licences trešām personām, ir īpaši problemātiski, ja tehnoloģiju pakete, kas rodas no šīm savstarpējām licencēm, *de facto* rada nozares standartu, kuram trešām personām ir jābūt piekļuvei, lai tās efektīvi konkurētu tirgū. Šādos gadījumos nolīgums rada pusēm rezervētu slēgtu standartu. Iestāde šādus nolīgumus vērtēs, piemērojot tos pašus principus kā tehnoloģiju kopfondu gadījumā (skatīt 4.4. iedaļu). Parasti pastāvēs prasība, lai šā standarta pamatā esošās tehnoloģijas tiktu licencētas trešām personām ar taisnīgiem, samērīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem ([87]). Ja nolīguma puses konkurē ar trešām personām esošā produktu tirgū, uz kuru attiecas nolīgums, iespējams, slēgtam standartam var būt ievērojama izslēdzošā ietekme. Tādu negatīvu ietekmi uz konkurenci var novērst tikai tad, ja licences piešķir arī trešām personām.

4.2.2.2. *Pārdošanas ierobežojumi*

197. Arī attiecībā uz pārdošanas ierobežojumiem ir svarīgi nošķirt konkurentu un nekonkurējošu pušu licences nolīgumus.

198. Ierobežojumi vienai vai abām pusēm nodarboties ar aktīvo un pasīvo pārdošanu, kas ietverti konkurentu savstarpējā nolīgumā, saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu ir konkurences stingrie ierobežojumi. Uz šādiem pārdošanas ierobežojumiem attiecas 53. panta 1. punkts, un maz ticams, ka būs izpildīti 53. panta 3. punkta nosacījumi. Šādus ierobežojumus parasti uzskata par tirgus sadali, jo tie liedz attiecīgajai pusei nodarboties ar aktīvo un pasīvo pārdošanu tādās teritorijās un tādām klientu grupām, ko, nepastāvot nolīgumam, tā faktiski apkalpoja vai reāli varētu apkalpot.

([86]) Skatīt spriedumu lietā *Nungesser*, kas minēts 15. zemsvītras piezīmē.
([87]) Attiecībā uz šo skatīt Komisijas paziņojumu par *Canon/Kodak* lietu (OV C 330, 1.11.1997., 10. lpp.) un *IGR Stereo Television* lietu, kas minēta XI ziņojuma par konkurences politiku 94. punktā.

199. Konkurentu nesavstarpēju nolīgumu gadījumā grupu atbrīvojums ir piemērojams licenciātam vai licenciāram noteiktiem aktīvās un/vai pasīvās pārdošanas ierobežojumiem ekskluzīvajā teritorijā vai ekskluzīvajai klientu grupai, kas rezervēta otrai pusei (skatīt TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta i) punktu). Virs 20 % tirgus daļas robežlieluma uz licenciāra un licenciāta pārdošanas ierobežojumiem attiecas 53. panta 1. punkts, ja vienai vai abām pusēm ir ievērojama tirgus vara. Tomēr šādi ierobežojumi var būt obligāti vajadzīgi vērtīgu tehnoloģiju izplatīšanai un tādējādi var atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Tas ir iespējams, ja licenciāram ir salīdzinoši vājš tirgus stāvoklis teritorijā, kurā tas pats izmanto attiecīgo tehnoloģiju. Šādā situācijā jo īpaši aktīvās pārdošanas ierobežojumi var būt obligāti vajadzīgi, lai licenciāru pamudinātu izsniegt licenci. Ja šādu ierobežojumu nebūtu, licenciārs riskētu saskarties ar aktīvu konkurenci savā galvenajā darbības teritorijā. Tāpat var būt obligāti vajadzīgs aktīvās pārdošanas ierobežojumus noteikt licenciāram, jo īpaši, ja licenciātam ir salīdzinoši vājš tirgus stāvoklis tam iedalītajā teritorijā un, lai efektīvi izmantotu licencēto tehnoloģiju, tam ir jāveic būtiski ieguldījumi.

200. Grupu atbrīvojums attiecas arī uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem tādā teritorijā vai tādai klientu grupai, kas iedalīta citam licenciātam, kurš laikā, kad tas ar licenciāru noslēdza licences nolīgumu, nebija tā konkurents. Tomēr tas ir tikai gadījumā, ja attiecīgais pušu nolīgums nav savstarpējs (skatīt TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta ii) punktu). Virs tirgus daļas robežlieluma uz šādiem aktīvās pārdošanas ierobežojumiem var attiekties 53. panta 1. punkts, ja pusēm ir ievērojama tirgus vara. Tomēr laikposmā, kas aizsargātajam licenciātam nepieciešams, lai ieietu jaunā tirgū un nostiprinātu savu klātbūtni tam iedalītajā teritorijā vai attiecībā uz iedalīto klientu grupu, ierobežojums, visticamāk, ir obligāti vajadzīgs 53. panta 3. punkta nozīmē. Šī aizsardzība pret aktīvo pārdošanu dod iespēju licenciātam pārvarēt nevienlīdzību, ar ko tas saskaras tāpēc, ka daži no licenciātiem ir licenciāra konkurējoši uzņēmumi un tādējādi jau ir nostabilizējušies tirgū. Licenciātiem noteikti pasīvās pārdošanas ierobežojumi tajā teritorijā vai tai klientu grupai, kas iedalīta citam licenciātam, saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu ir konkurences stingrais ierobežojums.

201. Ja nolīgumu ir noslēgušas nekonkurējošas puses, uz licenciāra un licenciāta pārdošanas ierobežojumiem grupu atbrīvojums attiecas līdz tirgus daļas 30 % robežlielumam. Virs šā tirgus daļas robežlieluma licenciātiem noteikti aktīvās un pasīvās pārdošanas ierobežojumi attiecībā vienīgi uz licenciāram rezervētām teritorijām vai klientu grupām var būt obligāti vajadzīgi vērtīgu tehnoloģiju izplatīšanai, un tādējādi uz tiem neattiecas 53. panta 1. punkts vai tie atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Tas ir iespējams, ja licenciāram ir salīdzinoši vājš tirgus stāvoklis teritorijā, kurā tas pats izmanto attiecīgo tehnoloģiju. Šādā situācijā jo īpaši aktīvās pārdošanas ierobežojumi var būt obligāti vajadzīgi, lai licenciāru pamudinātu izsniegt licenci. Ja šādu ierobežojumu nebūtu, licenciārs riskētu saskarties ar aktīvu konkurenci savā galvenajā darbības teritorijā. Citos gadījumos licenciātam noteikti pārdošanas ierobežojumi var būt 53. panta 1. punkta piemērošanas jomā un neatbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Tas varētu būt gadījumā, kad licenciāram atsevišķi ir ievērojama tirgus vara un arī gadījumā, kad vairāki līdzīgi nolīgumi, kurus noslēguši licenciāri un kuriem kopā ir spēcīga ietekme attiecīgajā tirgū, rada kumulatīvu iedarbību.

202. Pārdošanas ierobežojumi licenciāram, uz kuriem attiecas 53. panta 1. punkts, visticamāk, atbildīs 53. panta 3. punkta nosacījumiem, izņemot, ja licenciāra tehnoloģijai tirgū nav reālu alternatīvu vai šīs alternatīvas licenciātam licencē trešās personas. Šādi ierobežojumi un jo īpaši aktīvās pārdošanas ierobežojumi var būt obligāti vajadzīgi 53. panta 3. punkta nozīmē, lai stimulētu licenciātu ieguldīt līdzekļus licencēto tehnoloģiju ietverošo produktu ražošanā, mārketingā un pārdošanā. Iespējams, ka licenciāta stimuls ieguldīt līdzekļus būtu ievērojami mazāks, ja tas tieši konkurētu ar licenciāru, kuram no ražošanas izmaksām nav jāsedz licences atlīdzība, un tādējādi var novest pie tā, ka ieguldījumu līmenis nav optimāls.

203. Attiecībā uz pārdošanas ierobežojumiem starp licenciātiem nolīgumos starp nekonkurējošām pusēm TNGAR grupu atbrīvojums ir piemērojams aktīvās pārdošanas ierobežojumiem attiecībā uz teritorijām vai klientu grupām. Virs tirgus daļas 30 % robežlieluma aktīvās pārdošanas ierobežojumi attiecībā uz licenciātu teritorijām un klientu grupām ierobežo konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros, un uz tiem, visticamāk, attiecas 53. panta 1. punkts, ja individuālam licenciātam ir ievērojama tirgus vara. Tomēr šādi ierobežojumi var atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem, ja tie ir nepieciešami, lai novērstu parazītismu un mudinātu licenciātu ieguldīt vajadzīgos līdzekļus licencētās tehnoloģijas efektīvā izmantošanā tā teritorijā un lai veicinātu licencētā produkta pārdošanu. Uz pasīvās pārdošanas ierobežojumiem attiecas TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunktā minētais stingrais ierobežojums (skatīt 119. līdz 127. punktu iepriekš).

4.2.3. *Ražošanas apjoma ierobežojumi*

204. Konkurentu nolīgumos ietverti savstarpēji ražošanas apjoma ierobežojumi ir stingrais ierobežojums, kas izklāstīts TNGAR 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā (skatīt 103. punktu iepriekš). 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts neietver ražošanas apjoma ierobežojumus attiecībā uz licenciāra tehnoloģiju, kuri licenciātam noteikti nesavstarpējā nolīgumā vai savstarpējā nolīgumā noteikti tikai vienam licenciātam. Uz šādiem ierobežojumiem grupu atbrīvojums attiecas līdz tirgus daļas 20 % robežlielumam. Virs šā tirgus daļas robežlieluma licenciātam noteikti ražošanas apjoma ierobežojumi var ierobežot konkurenci, ja pusēm ir ievērojama tirgus varas pakāpe. Tomēr domājams, ka gadījumos, kad licenciāra tehnoloģija ir būtiski pārāka par licenciāta tehnoloģiju un ražošanas apjoma ierobežojuma līmenis ievērojami pārsniedz licenciāta ražošanas apjomu pirms nolīguma noslēgšanas, būs piemērojams 53. panta 3. punkts. Tādā gadījumā ražošanas apjoma ierobežošanas ietekme ir ierobežota pat tirgos ar augošu pieprasījumu. Piemērojot 53. panta 3. punktu, ir jāņem vērā arī tas, ka šādi ierobežojumi var būt nepieciešami, lai stimulētu licenciāru pēc iespējas plašāk izplatīt savu tehnoloģiju. Piemēram, iespējams, ka licenciārs nelabprāt izsniedz licences saviem konkurentiem, ja nevar noteikt ierobežojumu licenci izmantot tikai noteiktā ražotnē ar konkrētu ražošanas jaudu (ražotnes licence). Ja licences nolīgums nodrošina savstarpēji papildinošu aktīvu reālu integrāciju, licenciātam noteikti ražošanas apjoma ierobežojumi var atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Taču maz ticams, ka tas tā būtu, ja pusēm ir ievērojama tirgus vara.

205. Nekonkurējošu pušu licences nolīgumos noteiktiem ražošanas apjoma ierobežojumiem grupu atbrīvojums ir piemērojams līdz 30 % tirgus daļas robežlielumam. Galvenais konkurences ierobežošanas risks, kas izriet no licenciātiem nekonkurējošu pušu nolīgumos noteiktiem ražošanas apjoma ierobežojumiem, ir licenciātu konkurences samazināšanās tehnoloģijas ietvaros. Šādas konkurenci ierobežojošās ietekmes apmērs ir atkarīgs no licenciāra un licenciāta stāvokļa tirgū un no pakāpes, kādā ražošanas apjoma ierobežošana liedz licenciātam apmierināt pieprasījumu pēc produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija.

206. Ja ražošanas apjoma ierobežojumi ir apvienoti ar ekskluzīvu teritoriju vai ekskluzīvu klientu grupu noteikšanu, ierobežojošā ietekme palielinās. Abu veidu ierobežojumu apvienošana palielina varbūtību, ka nolīguma mērķis ir tirgu sadale.

207. Ražošanas apjoma ierobežojumi, kas licenciātam noteikti nekonkurējošu pušu nolīgumos, var arī veicināt konkurenci, sekmējot tehnoloģiju izplatīšanu. Kā tehnoloģijas piegādātājam licenciāram parasti būtu jābūt iespējai brīvi noteikt, kāds ražošanas apjoms licenciātam ir atļauts, izmantojot licencēto tehnoloģiju. Ja licenciārs nevar brīvi noteikt licenciāta ražošanas apjomu, vairāki licences nolīgumi, iespējams, vispār netiktu noslēgti, un tas negatīvi ietekmētu jaunu tehnoloģiju izplatīšanu. Tas jo īpaši iespējams, ja licenciārs ir arī ražotājs, jo licenciāta saražotā produkcija var nonākt atpakaļ licenciāra galvenajā darbības zonā un tādā veidā tieši ietekmēt tā darbību. No otras puses, maz iespējams, ka ražošanas apjoma ierobežojumi būtu nepieciešami licenciāra tehnoloģijas izplatīšanai, ja tie ir apvienoti ar pārdošanas ierobežojumiem, ar ko licenciātam aizliedz pārdot tajā teritorijā vai tai klientu grupai, kas ir rezervēta licenciāram.

4.2.4. *Pielietojuma jomas ierobežojumi*

208. Pielietojuma jomas ierobežojums var paredzēt, ka licence attiecas vai nu tikai uz vienu vai vairākām tehniskā pielietojuma jomām vai tikai vienu vai vairākiem produktu tirgiem vai rūpniecības nozarēm. Rūpniecības nozare var aptvert vairākus produktu tirgus, bet ne kāda produktu tirgus daļu. Daudzos gadījumos vienu un to pašu tehnoloģiju var izmantot dažādu produktu ražošanā vai var iestrādāt produktos, kas tiek realizēti dažādos produktu tirgos. Piemēram, jaunu lējumu tehnoloģiju var izmantot, lai izgatavotu plastmasas pudeles un plastmasas glāzes, bet katrs no šiem produktiem pieder citam produktu tirgum. Tomēr viena produkta tirgus var ietvert vairākas tehniskā pielietojuma jomas. Piemēram, jaunu dzinēja tehnoloģiju var izmantot četru cilindru dzinējos un sešu cilindru dzinējos. Tāpat mikroshēmojumu ražošanas tehnoloģiju var izmantot, lai ražotu mikroshēmojumus ar četriem centrālajiem procesoriem un vairāk nekā četriem centrālajiem procesoriem. Tehniskā pielietojuma jomas ierobežojums pastāv, ja licence paredz, ka licencēto tehnoloģiju ir atļauts izmantot, lai ražotu tikai četru cilindru dzinējus vai mikroshēmojumus ar ne vairāk kā četriem procesoriem.

209. Tā kā uz pielietojuma jomas ierobežojumiem attiecas grupu atbrīvojums un daži klientu ierobežojumi ir stingrie ierobežojumi saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 4. panta 2. punkta b) apakšpunktu, ir svarīgi nošķirt šīs divas ierobežojumu kategorijas. Klientu ierobežojums nozīmē, ka ir noteiktas konkrētas klientu grupas un nolīguma pusēm ir noteikti ierobežojumi attiecībā uz pārdošanu šīm noteiktajām grupām. Ja tehniskā pielietojuma jomas ierobežojums sakrīt ar kādām produktu tirgus klientu grupām, tas nenozīmē, ka ierobežojums ir klasificējams kā klientu ierobežojums. Piemēram, ja noteikti klienti iegādājas vienīgi (vai pārsvarā) mikroshēmojumus ar vairāk nekā četriem centrālajiem procesoriem, tas nenozīmē, ka licence, kura attiecas uz mikroshēmojumiem ar ne vairāk kā četriem centrālajiem procesoriem, rada klientu ierobežojumu. Tomēr pielietojuma jomai ir jābūt objektīvi noteiktai, atsaucoties uz konkretizētiem un nozīmīgiem līguma produkta tehniskajiem parametriem.

210. Tā kā daži ražošanas apjoma ierobežojumi ir stingrie ierobežojumi saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta b) apakšpunktu, ir svarīgi norādīt, ka pielietojuma jomas ierobežojumi netiek reizē uzskatīti par ražošanas apjoma ierobežojumiem, jo pielietojuma jomas ierobežojumi neierobežo ražošanas apjomu, kāds licenciātam drīkst būt licencētajā pielietojuma jomā.

211. Pielietojuma jomas ierobežošana nozīmē noteikt, ka licenciāts var izmantot licencēto tehnoloģiju vienā vai vairākās konkrētās jomās, neierobežojot licenciāra iespējas izmantot licencēto tehnoloģiju. Turklāt, tāpat kā attiecībā uz teritorijām, šīs pielietojuma jomas licenciātam var iedalīt ar izņēmuma vai vienīgo licenci. Pielietojuma jomas ierobežojumi apvienojumā ar izņēmuma vai vienīgo licenci ierobežo arī licenciāra iespējas izmantot pašam savu tehnoloģiju, tostarp liedzot izsniegt licences citām personām. Vienīgās licences gadījumā ir ierobežota tikai licenču izsniegšana trešām personām. Pielietojuma jomas ierobežojumi apvienojumā ar izņēmuma vai vienīgajām licencēm tiek vērtēti tāpat kā izņēmuma un vienīgās licences, kas aplūkotas 4.2.2. iedaļā. Proti, ja licencēšana notiek starp konkurentiem, tas nozīmē, ka savstarpēja izņēmuma licencēšana ir uzskatāma par stingro ierobežojumu, kā noteikts 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā.

212. Pielietojuma jomas ierobežojumi var veicināt konkurenci, rosinot licenciāru piešķirt savas tehnoloģijas licenci pielietojuma veidiem, kas ir ārpus tā pamatdarbības jomas. Ja licenciārs nevarētu liegt licenciātiem darboties tajās jomās, kurās tas pats izmanto savu tehnoloģiju, vai jomās, kurās tehnoloģijas vērtība vēl nav īsti noteikta, tas varētu vājināt licenciāra motivāciju piešķirt licences vai liktu tam prasīt lielāku licences atlīdzību. Tas, ka dažās nozarēs licencēšana bieži notiek, lai nodrošinātu projektēšanas brīvību, novēršot prasību celšanu par tiesību pārkāpumiem, arī jāņem vērā. Licences ietvaros licenciāts var izstrādāt pats savu tehnoloģiju, nebaidoties no licenciāra prasībām par tiesību pārkāpumiem.

213. Uz pielietojuma jomas ierobežojumiem, kas licenciātiem noteikti faktisku vai potenciālu konkurentu nolīgumos, grupu atbrīvojums attiecas līdz tirgus daļas 20 % robežlielumam. Galvenās bažas saistībā ar konkurenci šajā gadījumā ir risks, ka licenciāts ārpus licencētās pielietojuma jomas vairs neradītu konkurences spiedienu. Šis risks ir vēl lielāks pretlicencēšanas gadījumā starp konkurentiem, ja nolīgumā ir paredzēti asimetriski pielietojuma jomas ierobežojumi. Pielietojuma jomas ierobežojums ir asimetrisks, ja vienai pusei ir atļauts izmantot licencēto tehnoloģiju vienā rūpniecības nozarē, produktu tirgū vai tehniskā pielietojuma jomā, bet otrai pusei ir atļauts izmantot otru licencēto tehnoloģiju citā rūpniecības nozarē, produktu tirgū vai tehniskā pielietojuma jomā. Konkurences problēmas jo īpaši var rasties tad, ja licenciāta ražošanas iekārtas, kas ir sagatavotas licencētās tehnoloģijas izmantošanai, tiek izmantotas arī produktu ražošanai ārpus licencētās pielietojuma jomas ar paša licenciāta tehnoloģiju. Ja ir iespējams, ka nolīguma ietekmē licenciāts samazinās ražošanas apjomu ārpus licencētās pielietojuma jomas, nolīgumam, visticamāk, ir piemērojams 53. panta 1. punkts. Savukārt 53. panta 1. punkts diez vai būs piemērojams simetriskiem pielietojuma jomas ierobežojumiem, tas ir, licences nolīgumiem, ar ko pusēm atļauj izmantot vienai otras tehnoloģiju vienās un tajās pašās pielietojuma jomās. Maz ticams, ka šādi nolīgumi varētu ierobežot konkurenci, kas pastāvēja pirms nolīguma noslēgšanas. Tāpat 53. panta 1. punkts diez vai būs piemērojams nolīgumiem, ar kuriem licenciātam vienkārši tiek nodrošināta iespēja licences ietvaros izstrādāt un izmantot pašam savu tehnoloģiju, nebaidoties no licenciāra prasībām par tiesību pārkāpumiem.

Šādos apstākļos pielietojuma jomas ierobežojumi paši par sevi neierobežo konkurenci, kas pastāvēja pirms nolīguma noslēgšanas. Ja nolīguma nebūtu, licenciātam turklāt būtu risks, ka attiecībā uz pielietojumu ārpus licencētās pielietojuma jomas tiktu iesniegtas prasības par tiesību pārkāpšanu. Taču, ja licenciāts bez komerciāla pamatojuma izbeidz vai samazina darbību ārpus licencētās pielietojuma jomas, tas var liecināt par tirgus sadales vienošanos, kas ir TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētais konkurences stingrais ierobežojums.

214. Uz pielietojuma jomas ierobežojumiem, kas licenciātam un licenciāram noteikti nekonkurējošu pušu nolīgumos, grupu atbrīvojums attiecas līdz tirgus daļas 30 % robežlielumam. Nekonkurējošu pušu nolīgumos paredzēti pielietojuma jomas ierobežojumi, ar kuriem licenciārs rezervē sev vienu vai vairākus produktu tirgus vai tehniskā pielietojuma jomas, parasti vai nu neierobežo konkurenci, vai veicina efektivitāti. Tie sekmē jaunas tehnoloģijas izplatīšanu, dodot licenciāram stimulu izsniegt licences izmantošanai jomās, kurās tas pats nevēlas izmantot šo tehnoloģiju. Ja licenciārs nevarētu liegt licenciātiem darboties tajās jomās, kurās tas pats izmanto savu tehnoloģiju, varētu mazināties licenciāra motivācija piešķirt licences.

215. Nolīgumos starp nekonkurējošām pusēm licenciāram parasti ir arī tiesības izsniegt vienīgās vai izņēmuma licences dažādiem licenciātiem izmantošanai vienā vai vairākās ierobežotās pielietojuma jomās. Šādi ierobežojumi ierobežo licenciātu konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros tāpat kā izņēmuma licencēšana, un tos analizē tādā pašā veidā (skatīt 4.2.2.1. iedaļu iepriekš).

4.2.5. *Ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām*

216. Ierobežojums attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām ir licenciātam noteikts pienākums licencēto produktu ražot tikai tādā apmērā, kas nepieciešams paša licenciāta produktu ražošanai, apkopei un remontam. Citiem vārdiem, šāda veida izmantošanas ierobežojums izpaužas kā pienākums licenciātam izmantot licencēto tehnoloģiju ietverošos produktus tikai kā resursus, kas tiek izmantoti paša licenciāta ražošanas procesā; tas neparedz licencētā produkta pārdošanu, lai to iestrādātu citu ražotāju produktos. Ierobežojumiem attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām grupu atbrīvojums ir piemērojams līdz attiecīgi 20 % un 30 % tirgus daļas robežlielumam. Ārpus grupu atbrīvojuma darbības jomas ir jāizskata ierobežojuma konkurenci veicinošā un konkurenci ierobežojošā ietekme. Šajā kontekstā ir jānošķir konkurentu nolīgumi un nekonkurējošu pušu nolīgumi.

217. Ja licences nolīgumu ir noslēguši konkurenti, ierobežojums, kas nosaka licenciātam pienākumu saskaņā ar licenci ražot vienīgi iestrādāšanai savos produktos, liedz tam piegādāt sastāvdaļas citiem ražotājiem. Ja pirms nolīguma noslēgšanas licenciāts nebija faktisks vai potenciāls sastāvdaļu piegādātājs citiem ražotājiem, šāds ierobežojums nerada nekādas izmaiņas salīdzinājumā ar līdzšinējo situāciju. Šādā gadījumā ierobežojumu vērtē tāpat kā nekonkurējošu pušu nolīgumus. Savukārt, ja licenciāts ir faktisks vai potenciāls sastāvdaļu piegādātājs, ir nepieciešams pārbaudīt, kāda ir nolīguma ietekme uz minēto darbību. Ja, sagādājot iekārtas licenciāra tehnoloģijas izmantošanai, licenciāts pārtrauc autonomi izmantot pats savu tehnoloģiju un tādējādi pārtrauc būt par sastāvdaļu piegādātāju, nolīgums ierobežo konkurenci, kas pastāvēja pirms nolīguma. Tas var radīt nopietnu negatīvu ietekmi uz tirgu, ja licenciāram ir ievērojama tirgus vara šo sastāvdaļu tirgū.

218. Ja licences nolīgumu noslēdz nekonkurējošas puses, pastāv divi galvenie riski attiecībā uz konkurenci, ko rada ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām: tehnoloģijas iekšējās konkurences ierobežošana resursu piegādes tirgū un izdevīgākas cenas izvēles iespēju likvidēšana licenciātiem, palielinot licenciāra iespējas noteikt licenciātiem diskriminējošu licences atlīdzību.

219. Tomēr ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām var arī sekmēt konkurenci veicinošu licencēšanu. Ja licenciārs ir sastāvdaļu piegādātājs, ierobežojums var būt nepieciešams, lai notiktu tehnoloģijas izplatīšana starp nekonkurējošām pusēm. Ja ierobežojums netiek noteikts, iespējams, ka licenciārs vispār neizsniegs licenci vai arī to izsniegs tikai par lielāku licences atlīdzību, jo pretējā gadījumā tas radītu sev tiešu konkurenci sastāvdaļu tirgū. Parasti šādos gadījumos ierobežojums attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām vai nu neierobežo konkurenci, vai uz to attiecas 53. panta 3. punkts. Tomēr licenciātam nedrīkst būt ierobežojumu pārdot licencēto produktu kā rezerves daļas saviem produktiem. Licenciātam ir jābūt iespējai apgādāt paša ražoto produktu pēcpārdošanas tirgu, tostarp neatkarīgus pēcpārdošanas pakalpojumu uzņēmumus, kas apkalpo un remontē licenciāta ražotos produktus.

220. Ja licenciārs nav sastāvdaļu piegādātājs konkrētajā produktu tirgū, iepriekš minētais iemesls ierobežojuma noteikšanai nepastāv. Tādos gadījumos ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām principā var veicināt tehnoloģijas izplatīšanu, nodrošinot, ka licenciāti nepārdod ražotājiem, kuri konkurē ar licenciāru citos produktu tirgos. Tomēr licenciātam noteikts ierobežojums nepārdot noteiktām klientu grupām, kas rezervētas licenciāram, parasti ir mazāk ierobežojoša alternatīva. Līdz ar to, lai notiktu tehnoloģiju izplatīšana, šādos gadījumos ierobežojums attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām parasti nav nepieciešams.

4.2.6. *Sasaistīšana un komplektēšana*

221. Tehnoloģiju licencēšanas kontekstā sasaistīšana ir konstatējama, ja licenciārs vienas tehnoloģijas (sasaistītājprodukts) licencēšanai izvirza nosacījumu, ka licenciātam jāsaņem arī citas tehnoloģijas licence vai jāiegādājas kāds produkts no licenciāra vai kāda, kuru tas ir norādījis (sasaistītais produkts). Komplektēšana ir konstatējama, ja divas tehnoloģijas vai tehnoloģiju un produktu pārdod kopā kā komplektu. Taču abos gadījumos pastāv nosacījums, ka attiecīgajiem produktiem un tehnoloģijām ir jābūt atšķirīgiem tādā nozīmē, ka pēc katra sasaistītā vai komplektā ietvertā produkta vai tehnoloģijas pastāv atšķirīgs pieprasījums. Tas parasti tā nav, ja saikne starp tehnoloģijām vai produktiem pastāv nepieciešamības dēļ – licencēto tehnoloģiju nevar izmantot bez sasaistītā produkta vai komplekta abas daļas nav iespējams izmantot vienu bez otras. Turpmāk ar terminu "sasaistīšana" ir apzīmēta gan sasaistīšana, gan komplektēšana.

222. TNGAR 3. pants, ar ko grupu atbrīvojuma piemērošanu ierobežo atkarībā no tirgus daļu robežlielumiem, nodrošina, ka grupu atbrīvojums sasaistīšanas un komplektēšanas gadījumā nav piemērojams, ja attiecībā uz konkurentu nolīgumiem tirgus daļa pārsniedz 20 % un attiecībā uz nekonkurējošu pušu nolīgumiem – 30 %. Tirgus daļas robežlielums attiecas uz ikvienu konkrēto tehnoloģiju vai produktu tirgu, kuru skar licences nolīgums, tostarp sasaistītā produkta tirgu. Ja tirgus daļas robežlielums ir pārsniegts, ir jāsamēro sasaistīšanas konkurenci ierobežojošā un konkurenci veicinošā ietekme.

223. Galvenā ierobežojošā ietekme, ko rada sasaistīšana, ir sasaistīto produktu konkurējošo piegādātāju bloķēšana. Sasaistīšana var arī dot licenciāram iespēju saglabāt tirgus varu sasaistītājprodukta tirgū, paaugstinot šķēršļus ieiešanai tirgū, jo jaunpienācējiem var nākties vienlaicīgi ieiet vairākos tirgos. Turklāt sasaistīšana var dot licenciāram iespēju palielināt licences atlīdzību, jo īpaši, ja sasaistītājprodukts un sasaistītais produkts ir daļēji aizstājami un abi produkti netiek izmantoti noteiktā proporcijā. Sasaistīšana liedz licenciātam iespēju pārslēgties uz aizstājošiem resursiem, ja palielinās licences atlīdzība par sasaistītājproduktu. Šīs konkurences problēmas pastāv neatkarīgi no tā, vai nolīguma puses ir konkurenti. Lai sasaistīšana radītu konkurenci ierobežojošu ietekmi, licenciāram ir jābūt ievērojamai tirgus varai sasaistītājprodukta tirgū, kas tam dod iespēju ierobežot konkurenci attiecībā uz sasaistīto produktu. Ja licenciāram sasaistītājprodukta tirgū varas nav, tas nevar izmantot savu tehnoloģiju konkurences ierobežošanas nolūkos, bloķējot sasaistītā produkta piegādātājus. Turklāt, tāpat kā nekonkurēšanas pienākumu gadījumā, lai rastos būtiska bloķējoša ietekme, sasaistīšanai ir jāaptver noteikta sasaistīto produktu tirgus daļa. Ja licenciāram ir tirgus vara sasaistītā produkta tirgū, bet ne sasaistītājprodukta tirgū, ierobežojumu analizē kā nekonkurēšanas klauzulu vai daudzuma noteikšanu, ņemot vērā to, ka konkurences problēmas rodas "sasaistītā produkta", nevis "sasaistītājprodukta" tirgū ([88]).

224. Sasaistīšana var arī radīt efektivitātes uzlabojumus. Piemēram, tas notiek, ja sasaistītais produkts ir nepieciešams licencētās tehnoloģijas pienācīgai izmantošanai tehniskā ziņā vai lai nodrošinātu, ka ražošana saskaņā ar licenci atbilst licenciāra un citu licenciātu kvalitātes standartiem. Tādos gadījumos sasaistīšana parasti vai nu neierobežo konkurenci, vai uz to attiecas 53. panta 3. punkts. Ja licenciāti izmanto licenciāra preču zīmi vai zīmolu vai ja patērētajiem ir skaidrs, ka pastāv saikne starp licencēto tehnoloģiju ietverošo produktu un licenciāru, licenciārs ir leģitīmi ieinteresēts nodrošināt, lai produktu kvalitāte būtu tāda, kas nemazina tā tehnoloģijas vērtību vai tā kā saimnieciskās darbības subjekta reputāciju. Turklāt, ja patērētājiem ir zināms, ka licenciāti (un licenciārs) ražo, izmantojot vienu un to pašu tehnoloģiju, ir maz ticams, ka licenciāti būtu ar mieru iegādāties licenci, ja nav nodrošināts, ka visi šo tehnoloģiju izmanto tehniski pienācīgā veidā.

225. Sasaistīšana var veicināt konkurenci arī tad, ja sasaistītais produkts ļauj licenciātam izmantot licencēto tehnoloģiju ievērojami efektīvāk. Piemēram, ja licenciārs licencē noteikta procesa tehnoloģiju, puses var vienoties, ka licenciāts no licenciāra pērk arī katalizatoru, kas ir izstrādāts lietošanai kopā ar licencēto tehnoloģiju un ļauj tehnoloģiju izmantot efektīvāk nekā ar citiem katalizatoriem. Ja šādos gadījumos uz ierobežojumu attiecas 53. panta 1. punkts, tas, visticamāk, atbilst 53. panta 3. punkta nosacījumiem pat tad, ja ir pārsniegts tirgus daļas robežlielums.

([88]) Piemērojamo analīzes sistēmu skatīt 4.2.7. iedaļā un 129. un turpmākajos punktos Iestādes Pamatnostādnēs vertikālo ierobežojumu jomā, kas minētas 44 zemsvītras piezīmē.

4.2.7. *Nekonkurēšanas pienākumi*

226. Nekonkurēšanas pienākumi tehnoloģiju licencēšanas gadījumā ir licenciātam noteikti pienākumi neizmantot trešo personu tehnoloģijas, kas konkurē ar licencēto tehnoloģiju. Ja nekonkurēšanas pienākums attiecas uz licenciāra piegādātu produktu vai papildu tehnoloģiju, šādu pienākumu izskata 4.2.6. iedaļā par sasaistīšanu.

227. Nekonkurēšanas pienākumiem TNGAR atbrīvojums ir piemērojams gan konkurentu, gan nekonkurējošu pušu nolīgumiem, ja tirgus daļas nepārsniedz attiecīgi 20 % un 30 %.

228. Galvenais risks attiecībā uz konkurenci, ko rada nekonkurēšanas pienākumi, ir trešo personu tehnoloģiju bloķēšana. Nekonkurēšanas saistības var veicināt aizliegtas vienošanās starp licenciāriem, ja vairāki licenciāri to izmanto atsevišķos nolīgumos (kumulatīvas izmantošanas gadījumā). Konkurējošu tehnoloģiju bloķēšana samazina konkurences spiedienu uz licenciāra iekasēto licences atlīdzību un samazina konkurenci starp tirgū pārstāvētajām tehnoloģijām, ierobežojot licenciātu iespējas pāriet uz konkurējošām tehnoloģijām. Tā kā abos gadījumos galvenā problēma ir tirgus piekļuves bloķēšana, parasti gan konkurentu, gan nekonkurējošu pušu nolīgumus var analizēt vienādi. Taču pretlicencēšanas gadījumā, ja divi konkurenti vienojas neizmantot trešo personu tehnoloģijas, nolīgums var veicināt aizliegtas vienošanās noslēgšanu attiecībā uz produktu tirgu, tāpēc šādam nolīgumam ir jāpiemēro zemākais tirgus daļas robežlielums, tas ir, 20 %.

229. Bloķējoša ietekme var rasties, ja ievērojama daļa potenciālo licenciātu nevar izmantot konkurējošas tehnoloģijas, jo tie jau ir piesaistīti vienam vai kumulatīvas ietekmes gadījumā – vairākiem tehnoloģijas avotiem. Bloķējošo ietekmi var radīt nolīgumi, ko noslēdzis viens licenciārs ar ievērojamu tirgus varu, vai vairāku licenciāru noslēgto nolīgumu kumulatīvā iedarbība, pat ja uz katru atsevišķo nolīgumu vai nolīgumu tīklu attiecas TNGAR. Tomēr pēdējā minētajā gadījumā nopietna kumulatīvā iedarbība ir maz iespējama, ja sasaistītā tirgus daļa ir mazāka par 50 %. Virs minētā robežlieluma būtiska bloķējošā ietekme ir iespējama, ja pastāv salīdzinoši lieli šķēršļi jaunu licenciātu ieiešanai tirgū. Ja šķēršļi ieiešanai tirgū ir nelieli, jauni licenciāti spēj ieiet tirgū un izmantot trešām personām piederošas komerciāli izdevīgas tehnoloģijas, tādējādi radot reālu alternatīvu līdzšinējiem licenciātiem. Lai noteiktu trešo personu reālās iespējas ieiet tirgū un izvērst darbību, ir jāņem vērā arī tas, kādā mērā nekonkurēšanas pienākumi izplatītājus sasaista ar licenciātiem. Trešo personu tehnoloģijām reāla iespēja ieiet tirgū ir tikai tad, ja tām ir piekļuve nepieciešamajiem ražošanas un izplatīšanas līdzekļiem. Citiem vārdiem, ieiešana tirgū ir atkarīga ne tikai no licenciātu pieejamības, bet arī no pakāpes, kādā tiem ir pieejamas izplatīšanas iespējas. Vērtējot bloķējošo ietekmi izplatīšanas līmenī, Iestāde izmantos analīzes sistēmu, kas sniegta Iestādes Pamatnostādņu vertikālo ierobežojumu jomā VI.2.1. iedaļā ([89]).

230. Ja licenciāram ir ievērojama tirgus vara, licenciātiem noteikts pienākums tehnoloģiju iegādāties vienīgi no licenciāra var radīt būtisku bloķējošo ietekmi. Jo spēcīgāks ir licenciāra stāvoklis tirgū, jo lielāks konkurējošu tehnoloģiju bloķēšanas risks. Lai rastos būtiska bloķējošā ietekme, nekonkurēšanas pienākumiem ne obligāti ir jāattiecas uz ievērojamu tirgus daļu. Šāda ietekme var rasties, ja nekonkurēšanas pienākumi ir vērsti uz uzņēmumiem, kuri ir visreālākie konkurējošu tehnoloģiju licenciāri. Bloķēšanas risks ir īpaši augsts, ja ir tikai ierobežots skaits potenciālo licenciātu un licences nolīgums attiecas uz tehnoloģiju, kuru licenciāti izmanto savai lietošanai vajadzīgu resursu iegūšanai. Tādos gadījumos ir iespējams, ka šķēršļi jauna licenciāra ienākšanai tirgū ir augsti. Bloķēšanas iespējas ir mazākas tajos gadījumos, kad tehnoloģiju izmanto, lai izgatavotu produktu, ko pārdod trešām personām. Lai gan šajā gadījumā ierobežojums tāpat attiecas uz konkrētā resursa ražošanas jaudu, tas neierobežo pieprasījumu licenciāta lejupējā tirgū. Pēdējā minētajā gadījumā licenciāriem ieiešanai tirgū ir vajadzīgs tikai viens vai vairāki licenciāti, kuriem ir piemērotas ražošanas jaudas. Ja vien licences saņemšanai vajadzīgie līdzekļi pieder vai ir reāli iegūstami tikai nedaudziem uzņēmumiem, maz iespējams, ka, nosakot nekonkurēšanas pienākumus saviem licenciātiem, licenciārs spētu liegt konkurentiem piekļuvi efektīviem licenciātiem.

231. Nekonkurēšanas pienākumiem var būt arī konkurenci veicinoša ietekme. Pirmkārt, šādi pienākumi var veicināt tehnoloģiju izplatīšanu, samazinot licencētās tehnoloģijas, jo īpaši zinātības, nelikumīgas piesavināšanās risku. Ja

([89]) Skatīt 44. atsauci.

licenciāts drīkst licencēt konkurējošas tehnoloģijas no trešām personām, īpaši attiecībā uz licencētu zinātību pastāv risks, ka tā varētu tikt pielietota konkurējošu tehnoloģiju izmantošanā, kas nāktu par labu konkurentiem. Ja licenciāts izmanto arī konkurējošas tehnoloģijas, tas parasti apgrūtina licences atlīdzības maksājumu uzraudzīšanu, kas var mazināt licencēšanas stimulus.

232. Otrkārt, nekonkurēšanas pienākumi, iespējams, apvienojumā ar ierobežojumiem attiecībā uz ekskluzīvu teritoriju, var būt nepieciešami, lai nodrošinātu licenciātam stimulu ieguldīt līdzekļus un efektīvi izmantot licencēto tehnoloģiju. Ja būtiskas bloķējošās ietekmes dēļ uz nolīgumu attiecas 53. panta 1. punkts, tad, lai tam varētu piemērot 53. panta 3. punktu, var būt nepieciešams izvēlēties mazāk ierobežojošu alternatīvu, piemēram, nosakot minimālā ražošanas apjoma vai minimālās licences atlīdzības pienākumus, kuriem parasti ir mazāks konkurējošo tehnoloģiju bloķēšanas potenciāls.

233. Treškārt, gadījumos, kad licenciārs apņemas veikt ievērojamus uz konkrētu klientu vērstus ieguldījumus, piemēram, apmācībā un licencētās tehnoloģijas pielāgošanā licenciāta vajadzībām, nekonkurēšanas pienākumi vai alternatīvi minimālā ražošanas apjoma vai minimālās licences atlīdzības pienākumi var būt nepieciešami, lai stimulētu licenciāru ieguldīt līdzekļus un novērstu ieguldījumu aizturēšanas problēmas. Tomēr parasti licenciārs var tiešā veidā likt segt šādus ieguldījumus, pieprasot vienreizēju iemaksu, kas nozīmē, ka ir pieejamas mazāk ierobežojošas alternatīvas.

4.3. **Izlīguma nolīgumi**

234. Tehnoloģiju tiesību licencēšana izlīguma nolīgumos var kalpot kā līdzekļi strīdu izšķiršanai vai lai novērstu, ka viena puse izmanto savas intelektuālā īpašuma tiesības, lai neļautu otrai pusei izmantot pašai savas tehnoloģiju tiesības ([90]).

235. Izlīguma nolīgumi attiecībā uz tehnoloģiju strīdiem, tāpat kā daudzās citās komerclietu strīdu jomās, principā ir leģitīms veids, kā rast abpusēji pieņemamu risinājumu leģitīmām juridiskām domstarpībām. Pusēm var rasties vēlme atteikties no strīdu izšķiršanas procedūras vai tiesvedības, jo tās ir pārāk dārgas un laikietilpīgas un rezultāts ir neprognozējams. Ar izlīgumiem var arī aiztaupīt tiesu un/vai kompetento administratīvo iestāžu darbu, kas jāiegulda lietas izskatīšanā, un tādējādi veicināt labklājību. Turklāt sabiedrības vispārējās interesēs ir atbrīvoties no nederīgām intelektuālā īpašuma tiesībām, kas rada nepamatotus šķēršļus inovācijai un saimniecis-kajai darbībai ([91]).

236. Licencēšana, tostarp pretlicencēšana, izlīguma nolīgumu kontekstā pati par sevi neierobežo konkurenci, jo dod pusēm iespēju izmantot savas tehnoloģijas pēc nolīguma noslēgšanas. Gadījumos, kad, ja licences nebūtu, licenciāts, visticamāk, būtu izslēgts no tirgus, attiecīgās tehnoloģijas nodrošināšanai licenciātam ar izlīguma nolīgumu parasti nepiemēro 53. panta 1. punktu.

237. Tomēr uz izlīguma nolīgumu atsevišķiem noteikumiem var attiekties 53. panta 1. punkts. Licencēšanu izlīguma nolīgumu kontekstā vērtē tāpat kā citus licences nolīgumus ([92]). Šādos gadījumos ir svarīgi noteikt, vai puses ir potenciāli vai faktiski konkurenti.

Maksas ierobežojumi izlīguma nolīgumos

238. Izlīguma nolīgumi par maksas ierobežojumiem ("pay-for-restriction") vai maksas kavējumiem ("pay-for-delay") daudzos gadījumos neietver tehnoloģiju nodošanas tiesības, bet balstās uz vienas puses vērtības nodošanu apmaiņā pret ieiešanas un/vai darbības paplašināšanas otras puses tirgū ierobežojumiem; uz tiem var attiekties 53. panta 1. punkts ([93]).

([90]) TNGAR un šīs pamatnostādnes neskar 53. panta piemērošanu izlīguma nolīgumiem, kuri neietver licences nolīgumu.
([91]) Spriedums lietā 193/83 *Windsurfing*/Komisija,1986, *Recueil*, 611. lpp., 92. punkts.
([92]) Skatīt spriedumu lietā 65/86 *Bayer*/*Sulhofer*, 1988, *Recueil*, 5259. lpp., 15. punkts.
([93]) Skatīt, piemēram, Komisijas lēmumu lietā *Lundbeck*, vēl nav publicēts.

239. Taču, ja izlīguma nolīgumā ir ietverta licence uz tehnoloģiju tiesībām, uz ko attiecas strīds, un tas aizkavē vai citādi ierobežo licenciāta iespējas laist produktu kādā no attiecīgajiem tirgiem, uz šādu nolīgumu var attiekties 53. panta 1. punkts; pēc tam nolīgums būtu jāizvērtē, ņemot vērā TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 4. panta 1. punkta d) apakšpunktu (skatīt 3.4.2. iedaļu iepriekš). Ja šāda izlīguma nolīguma puses ir faktiski vai potenciāli konkurenti un runa ir par ievērojamas vērtības nodošanu no licenciāra licenciātam, Iestāde īpašu uzmanību pievērsīs tirgus iedalīšanas/tirgus sadales riskam.

Pretlicencēšana izlīguma nolīgumos

240. Uz izlīguma nolīgumiem, ar kuriem puses savstarpēji piešķir viena otrai licenci un nosaka savas tehnoloģijas izmantošanas ierobežojumus, tostarp ierobežojumus attiecībā uz licencēšanu trešām personām, var attiekties 53. panta 1. punkts. Ja pusēm ir ievērojama tirgus vara un nolīgums paredz ierobežojumus, kas nepārprotami pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai novērstu bloķēšanu, uz nolīgumu, visticamāk, attiecas 53. panta 1. punkts pat tad, ja ir iespējams, ka notiek savstarpēja bloķēšana. 53. panta 1. punkta piemērojamības varbūtība ir īpaši liela, ja puses dala tirgus vai nosaka savstarpējas mainīgās licences atlīdzības, kas ievērojami ietekmē tirgus cenas.

241. Ja saskaņā ar izlīguma nolīgumu pusēm ir tiesības izmantot vienai otras tehnoloģiju un nolīgums attiecas arī uz turpmākiem pilnveidojumiem, ir jānovērtē, kā nolīgums ietekmē pušu stimulus nodarboties ar inovāciju. Gadījumos, kad pusēm ir ievērojama tirgus vara, uz nolīgumu, visticamāk, attiecas 53. panta 1. punkts, ja nolīgums liedz pusēm konkurences cīņā izvirzīties priekšā otrai pusei. Nolīgumi, kas izslēdz vai ievērojami samazina vienas puses iespēju izvirzīties priekšā otrai pusei, samazina stimulu nodarboties ar inovāciju un tādējādi negatīvi ietekmē būtisku konkurences procesa daļu. Nav arī domājams, ka šādi nolīgumi atbilstu 53. panta 3. punkta nosacījumiem. Īpaši maza ir iespēja, ka ierobežojumu varētu atzīt par obligāti vajadzīgu 53. panta 3. punkta trešā nosacījuma nozīmē. Nolīguma mērķa sasniegšanai, tas ir, nodrošināt, ka puses var turpināt izmantot savu tehnoloģiju un otra puse to nekavē, nav nepieciešams, lai puses dalītos turpmākās inovācijas rezultātos. Savukārt tad, ja licences mērķis ir dot pusēm iespēju pilnveidot savas tehnoloģijas un licence neliek tām izmantot vienus un tos pašus tehnoloģiskos risinājumus, maz ticams, ka vienai pusei būs liegta iespēja izvirzīties priekšā otrai pusei. Šādi nolīgumi tikai nodrošina projektēšanas brīvību, novēršot otras puses prasības par tiesību pārkāpumiem.

Neapstrīdēšanas noteikumi izlīguma nolīgumos

242. Izlīguma nolīgumu kontekstā 53. panta 1. punkts uz neapstrīdēšanas noteikumiem parasti neattiecas. Šādiem nolīgumiem ir raksturīgs, ka puses vienojas vēlāk neapstrīdēt intelektuālā īpašuma tiesības, uz kurām attiecās strīds. Galu galā šo nolīgumu pamatmērķis ir atrisināt esošos strīdus un/vai novērst turpmākus strīdus.

243. Tomēr atsevišķos gadījumos izlīguma nolīgumos ietvertie neapstrīdēšanas noteikumi var ierobežot konkurenci un uz tiem var attiekties 53. panta 1. punkts. Brīvības ierobežojums apstrīdēt intelektuālā īpašuma tiesības neietilpst intelektuālā īpašuma tiesību konkrētā priekšmetā un var ierobežot konkurenci. Piemēram, neapstrīdēšanu noteikumi var būt 53. panta 1. punkta pārkāpums, ja intelektuālā īpašuma tiesības piešķirtas, pamatojoties uz nepareizu vai maldinošu informāciju ([94]). Šādus noteikumus var būt nepieciešams rūpīgi izvērtēt, ja licenciārs papildus tehnoloģiju tiesību licencēšanai finansiāli vai kā citādi stimulē licenciātu neapstrīdēt tehnoloģiju tiesību derīgumu vai ja tehnoloģiju tiesības ir nepieciešamais ieguldījums licenciāta ražošanas procesā (skatīt arī 136. punktu iepriekš).

([94]) Sal. spriedumu lietā C-457/10 P *AstraZeneca* pret Komisiju, 2012, Krājums, vēl nav publicēts.

4.4. **Tehnoloģiju kopfondi**

244. Tehnoloģiju kopfondi ir nolīgumi, ar ko divas vai vairākas puses izveido tehnoloģiju paketi, kuru licencē ne tikai kopfonda dalībniekiem, bet arī trešām personām. Struktūras ziņā tehnoloģiju kopfondi var izpausties kā vienkārši ierobežota skaita pušu nolīgumi vai kā sarežģīti organizatoriski nolīgumi, kuri paredz apvienoto tehnoloģiju licencēšanu uzticēt atsevišķai struktūrai. Abos gadījumos kopfonds licenciātiem var dot iespēju darboties tirgū uz vienotas licences pamata.

245. Starp tehnoloģiju kopfondiem un standartiem nepastāv automātiska saikne, taču kopfondā ietvertās tehnoloģijas bieži vien pilnībā vai daļēji ir pamatā kādam *de facto* vai *de jure* nozares standartam ([95]). Dažādi tehnoloģiju kopfondi var būt pamatā konkurējošiem standartiem ([96]). Tehnoloģiju kopfondi var veicināt konkurenci, jo īpaši samazinot darījumu izmaksas un nosakot kopējās licences atlīdzības robežu, lai novērstu dubultu neizdevīgumu. Kopfonda izveide dod iespēju attiecīgās tehnoloģijas licencēt vienā piegājienā. Tas ir jo īpaši svarīgi nozarēs, kurās intelektuālā īpašuma tiesībām ir nozīmīga loma un, lai darbotos attiecīgajā tirgū, licences jāsaņem no ievērojama skaita licenciāru. Gadījumos, kad licenciātiem ir pieejama pastāvīga apkalpošana saistībā ar licencētās tehnoloģijas izmantošanu, kopīga licencēšana un pakalpojumu sniegšana var vēl vairāk samazināt izmaksas. Patentu kopfondiem turklāt var būt pozitīva loma konkurenci veicinošu standartu ieviešanā.

246. Tehnoloģiju kopfondi tomēr var arī ierobežot konkurenci. Tehnoloģiju kopfonda izveide neizbēgami nozīmē tajā apvienoto tehnoloģiju kopīgu pārdošanu, un, ja fondā ir apvienotas tikai vai galvenokārt aizstājošas tehnoloģijas, veidojas cenu noteikšanas kartelis. Turklāt papildus pušu savstarpējās konkurences samazināšanai tehnoloģiju kopfondi var arī samazināt inovāciju, bloķējot alternatīvas tehnoloģijas, jo īpaši gadījumā, ja kopfonds ir pamatā kādam nozares standartam vai rada *de facto* nozares standartu. Standarta un ar to saistīta tehnoloģiju kopfonda pastāvēšana var apgrūtināt jaunu un uzlabotu tehnoloģiju piekļuvi tirgum.

247. Nolīgumiem, ar ko izveido tehnoloģiju kopfondus un paredz to darbības noteikumus – neatkarīgi no nolīguma pušu skaita – grupu atbrīvojums nav piemērojams, jo ar kopfonda izveides nolīgumu konkrētam licenciātam netiek dota atļauja ražot līguma produktus (skatīt 3.2.4. iedaļu iepriekš). Šādi nolīgumi ir aplūkoti tikai šajās pamatnostādnēs. Tehnoloģiju apvienošanas nolīgumi rada vairākus konkrētus jautājumus par ietverto tehnoloģiju izvēli un kopfonda darbības nodrošināšanu, kas nerodas citu licencēšanas veidu gadījumā. Kopfonda licenču izsniegšana parasti ir daudzpusējs nolīgums, jo šādas licencēšanas nosacījumus kopīgi nosaka visi dalībnieki, tādēļ uz šiem nolīgumiem grupu atbrīvojums neattiecas. Kopfonda licenču izsniegšana ir skatīta 261. punktā un 4.4.2. iedaļā turpmāk.

4.4.1. *Tehnoloģiju kopfondu izveides un darbības novērtējums*

248. Veids, kādā tehnoloģiju kopfonds ir izveidots, organizēts un pārvaldīts, var samazināt risku, ka fonda mērķis vai ietekme ir konkurences ierobežošana, un ļaut pārliecināties, ka nolīgums veicina konkurenci. Novērtējot iespējamos konkurences apdraudējumus un efektivitātes uzlabojumus, Iestāde cita starpā ņems vērā šādus faktorus: kopfonda izveides procesa pārredzamība; apvienoto tehnoloģiju veids un izvēle, tostarp neatkarīgu ekspertu iesaistes pakāpe kopfonda izveidē un darbībā; un tas, vai ir izveidoti aizsargmehānismi pret sensitīvas informācijas apmaiņu un ieviesti neatkarīgi strīdu izšķiršanas mehānismi.

Atvērta dalība

249. Ja standarta un kopfonda izveides procesā var piedalīties visas ieinteresētās personas, pastāv lielāka iespēja, ka kopfondā iekļaujamās tehnoloģijas izvēlas, balstoties uz cenas un kvalitātes attiecības apsvērumiem, nekā tad, ja kopfondu izveido ierobežota tehnoloģiju īpašnieku grupa.

([95]) Attiecībā uz standartu un standartizācijas nolīgumu novērtējumu skatīt 257. un turpmākos punktus horizontālajās pamatnostādnēs, kas minētas 29. zemsvītras piezīmē.

([96]) Attiecībā uz šo skatīt Komisijas paziņojumu presei IP/02/1651 par trešās paaudzes (3G) mobilo sakaru pakalpojumu patentu licencēšanu. Konkrētā lieta attiecās uz pieciem tehnoloģiju kopfondiem, ar ko tika radītas piecas atšķirīgas tehnoloģijas, kas izmantojamas 3G ierīču ražošanā.

Apvienoto tehnoloģiju veids un izvēle

250. Tehnoloģiju kopfondu radītie konkurences apdraudējumi un efektivitātes uzlabojumu potenciāls lielā mērā ir atkarīgi no attiecībām starp apvienotajām tehnoloģijām un to attiecībām ar kopfondā neietvertajām tehnoloģijām. Ir svarīgi divu veidu nošķīrumi: a) tehnoloģiskie papildinājumi un tehnoloģiskie aizstājēji un b) būtiskas un nebūtiskas tehnoloģijas.

251. Divas tehnoloģijas ir savstarpēji papildinošas, nevis aizstājošas, ja tās abas ir vajadzīgas, lai ražotu produktu vai izpildītu procesu, uz kuru šīs tehnoloģijas attiecas. Un otrādi, divas tehnoloģijas ir savstarpēji aizstājošas, ja katra šī tehnoloģija dod iespēju ražot produktu vai izpildīt procesu, uz kuru šīs tehnoloģijas attiecas.

252. Tehnoloģija var būt būtiska, lai a) ražotu noteiktu produktu vai izpildītu noteiktu procesu, uz kuru attiecas apvienotās tehnoloģijas, vai b) ražotu attiecīgo produktu vai izpildītu attiecīgo procesu saskaņā ar standartu, kurā ir ietvertas apvienotās tehnoloģijas. Pirmajā gadījumā tehnoloģija ir būtiska (pretstatā nebūtiskai), ja šai tehnoloģijai nav dzīvotspējīgu aizstājēju (gan no komerciālā, gan tehniskā skatpunkta) kopfondā vai ārpus tā un konkrētā tehnoloģija ir tehnoloģiju paketes nepieciešama sastāvdaļa, lai ražotu produktu(-us) vai izpildītu procesu (-us), uz ko attiecas kopfonds. Otrajā gadījumā tehnoloģija ir būtiska, ja tā ir nepieciešama sastāvdaļa (tas ir, tai nav dzīvotspējīgu aizstājēju) apvienoto tehnoloģiju vidū, kuras vajadzīgas, lai nodrošinātu atbilstību standartam, kura pamatā ir kopfonds (standartam būtiskas tehnoloģijas). Būtiskās tehnoloģijas neizbēgami ir arī papildinošas tehnoloģijas. Fakts, ka tehnoloģiju turētājs tikai apliecina, ka tehnoloģija ir būtiska, nenozīmē, ka šī tehnoloģija ir būtiska saskaņā ar kritērijiem, kas noteikti šajā punktā.

253. Ja kopfondā ietvertās tehnoloģijas ir aizstājošas, licences atlīdzība var būt lielāka nekā tā būtu citā gadījumā, jo licenciātiem iet secen izdevīgāki nosacījumi, ko radītu attiecīgo tehnoloģiju sāncensība. Ja kopfondā ietvertās tehnoloģijas ir papildinošas, tehnoloģiju kopfonds samazina darījumu izmaksas, un rezultātā var samazināties kopējā licences atlīdzība, jo puses var noteikt kopēju atlīdzību visai paketei pretstatā tam, ka katra puse nosaka licences atlīdzību savai tehnoloģijai, neņemot vērā, ka lielāka licences atlīdzība par vienu tehnoloģiju parasti samazinās pieprasījumu pēc papildinošām tehnoloģijām. Ja licences atlīdzību par papildinošām tehnoloģijām nosaka individuāli, kopējā licences atlīdzība bieži vien var pārsniegt summu, kas tiktu kopīgi noteikta kopfondā par to pašu papildinošo tehnoloģiju paketi. Novērtējums par to, kāda ir aizstājošo tehnoloģiju loma ārpus kopfonda, ir iekļauts 262. punktā turpmāk.

254. Papildinošu un aizstājošu tehnoloģiju nošķīrums ne vienmēr ir acīmredzams, jo tehnoloģijas var būt daļēji aizstājošas un daļēji papildinošas. Ja efektivitātes uzlabojumu dēļ, kas rodas no divu tehnoloģiju integrācijas, ir paredzams, ka licenciāti pieprasīs abas tehnoloģijas, tās uzskata par papildinošām, pat ja tās ir daļēji aizstājošas. Šādos gadījumos ir iespējams, ka tad, ja tehnoloģiju kopfonds nepastāvētu, licenciāti vēlētos iegūt abu tehnoloģiju licences, ņemot vērā papildu ekonomisko ieguvumu, kas rodas no abu tehnoloģiju izmantošanas pretstatā tam, ja tiktu izmantota tikai viena no tām. Ja nav uz pieprasījumu balstītu pierādījumu par tehnoloģiju kopfonda papildināmību, to uzskata par norādi, ka šīs tehnoloģijas ir papildinājums, ja i) puses, kas piedalās tehnoloģiju kopfondā, var individuāli licencēt savu tehnoloģiju, un ja ii) kopfonds papildus visu pušu tehnoloģijas paketes licencēšanai ir gatavs atsevišķi licencēt arī katras puses tehnoloģiju, un ja iii) kopējā iekasētā licences atlīdzība, atsevišķi licencējot visas kopfondā ietvertās tehnoloģijas, nepārsniedz kopfonda iekasēto licences atlīdzību par visu tehnoloģiju paketi.

255. Savstarpēji aizstājošu tehnoloģiju iekļaušana kopfondā parasti ierobežo konkurenci starp tehnoloģijām, jo var izraisīt kolektīvu komplektēšanu un cenu noteikšanu starp konkurentiem. Iestāde vispārīgā gadījumā uzskata, ka būtisku aizstājošu tehnoloģiju iekļaušana kopfondā ir uzskatāma par 53. panta 1. punkta pārkāpumu. Turklāt tā uzskata, ka 53. panta 3. punkta nosacījumu izpilde ir maz ticama, ja kopfondā pārsvarā ir ietvertas aizstājošas tehnoloģijas. Tā kā attiecīgās tehnoloģijas ir alternatīvas, ietverot fondā abas tehnoloģijas, nerodas nekādi darījumu izmaksu ietaupījumi. Ja kopfonda nebūtu, licenciāti nebūtu pieprasījuši abas tehnoloģijas. Lai novērstu konkurences problēmas, nepietiek ar to, ka puses var brīvi turpināt licences izsniegt neatkarīgi, jo šīs puses, visticamāk, būs maz ieinteresētas nodarboties ar neatkarīgu licencēšanu, lai neapdraudētu licencēšanu no kopfonda, kas tām dod iespēju izmantot tirgus varu.

Neatkarīgo ekspertu atlase un funkcijas

256. Vēl viens būtisks faktors, novērtējot tehnoloģiju kopfondu radītos konkurences apdraudējumus un efektivitātes uzlabojumus, ir neatkarīgu ekspertu iesaistes pakāpe kopfonda izveidē un darbībā. Piemēram, novērtējums par to, vai kāda tehnoloģija ir būtiska standartam, kura pamatā ir kopfonds, bieži ir sarežģīts uzdevums, kam nepieciešamas īpašas speciālās zināšanas. Neatkarīgu ekspertu iesaistīšana tehnoloģiju izvēles procesā var lielā mērā nodrošināt, ka apņemšanās fondā ietvert tikai būtiskas tehnoloģijas tiek īstenota praksē. Ja kopfondā ietveramās tehnoloģijas izvēlas neatkarīgs eksperts, tas turklāt var veicināt konkurenci starp pieejamajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem.

257. Iestāde ņems vērā to, kā ir izvēlēti eksperti un kādas ir to izpildāmās funkcijas. Ekspertiem vajadzētu būt neatkarīgiem no uzņēmumiem, kuri ir izveidojuši kopfondu. Ja eksperti ir saistīti ar licenciāriem (vai kopfonda licenču izsniegšanu) vai kā citādi ir atkarīgi no tiem, eksperta piesaistei tiks piešķirta mazāka vērtība. Ekspertiem ir jābūt arī nepieciešamajām tehniskajām zināšanām, lai izpildītu tiem uzticētās funkcijas. Neatkarīgo ekspertu funkcijas jo īpaši var ietvert novērtējumu par to, vai tehnoloģijas, kas ir izvirzītas iekļaušanai kopfondā, ir derīgas un būtiskas.

258. Visbeidzot, visi strīdu izšķiršanas mehānismi, kas paredzēti kopfonda izveides dokumentos, ir būtiski un jāņem vērā. Jo lielākā mērā strīdu izšķiršana ir uzticēta struktūrām vai personām, kas nav atkarīgas no kopfonda un tā dalībniekiem, jo lielāka iespēja, ka strīdu izšķiršana notiks neitrāli.

Aizsargmehānismi pret sensitīvas informācijas apmaiņu

259. Svarīgi ir arī ņemt vērā kārtību, kādā puses apmainās ar sensitīvu informāciju ([97]). Oligopola tirgū apmainīšanās ar sensitīvu informāciju, piemēram, ar cenu un ražošanas apjoma datiem, var veicināt aizliegtu vienošanos noslēgšanu ([98]). Tādos gadījumos Iestāde ņems vērā, kādi aizsargmehānismi ir ieviesti, lai nodrošinātu, ka nenotiek apmainīšanās ar sensitīvu informāciju. Šajā ziņā svarīga loma var būt neatkarīgam ekspertam vai licencēšanas struktūrai, kas nodrošina, ka dati par ražošanas apjomiem un cenām, kuri var būt vajadzīgi licences atlīdzības aprēķiniem un uzraudzībai, netiek izpausti attiecīgajos tirgos konkurējošajiem uzņēmumiem.

260. Par šādu aizsargmehānismu izveidi īpaši būtu jāgādā gadījumos, kad ieinteresētās personas vienlaicīgi piedalās konkurējošu standartu kopfondu izveidē, ja tas var izraisīt apmaiņu ar sensitīvu informāciju konkurējošu kopfondu starpā.

"Drošības zona"

261. Uz kopfondu izveidi un darbību, tostarp licenču piešķiršanu, neatkarīgi no pušu tirgus stāvokļa 53. panta 1. punkts parasti neattiecas, ja ir izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi:

a) standarta un kopfonda izveides procesā var piedalīties visi ieinteresētie tehnoloģiju tiesību īpašnieki;

b) ir veikti piemēroti pasākumi, lai nodrošinātu, ka kopfondā tiek iekļautas tikai būtiskas tehnoloģijas (kas tādējādi noteikti ir savstarpēji papildinošas);

c) ir ieviesti aizsargmehānismi, kas nodrošina, ka apmaiņa ar sensitīvu informāciju (piemēram, cena un informācija par ražošanas apjomu) notiek tikai tādā apmērā, kas nepieciešams kopfonda izveidei un darbībai;

d) apvienotās tehnoloģijas kopfondā tiek licencētas neekskluzīvi;

e) apvienotās tehnoloģijas potenciālajiem licenciātiem tiek licencētas saskaņā ar taisnīgiem, samērīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem (*FRAND*) ([99]);

([97]) Sīkākai informācijai par informācijas apmaiņu skatīt horizontālās pamatnostādnes, 55. un turpmākos punktus, kas minētas 29. zemsvītras piezīmē.
([98]) Attiecībā uz šo skatīt spriedumu lietā *John Deere*, kas minēts 13. zemsvītras piezīmē.
([99]) Sīkākai informācijai par *FRAND* skatīt horizontālās pamatnostādnes, 287. un turpmākos punktus, kas minētas 29. zemsvītras piezīmē.

f) puses, kas piedalās tehnoloģiju kopfondā, un licenciāti var apstrīdēt apvienoto tehnoloģiju derīgumu un būtiskumu; un

g) puses, kas piedalās tehnoloģiju kopfondā, un licenciāti var izstrādāt konkurējošus produktus un tehnoloģijas.

Ārpus "drošības zonas"

262. Ja kopfondā ir ietverti papildinoši, bet nebūtiski patenti, pastāv trešo personu tehnoloģiju bloķēšanas risks. Ja tehnoloģija ir ietverta kopfondā un tiek licencēta kā daļa no paketes, licenciāti diez vai būs ieinteresēti pieprasīt konkurējošas tehnoloģijas licenci, ja par paketi samaksātā licences atlīdzība jau ietver maksu par aizstājošu tehnoloģiju. Turklāt licenciāti var būt spiesti maksāt par nevajadzīgām tehnoloģijām, ja kopfondā ir iekļautas tādas tehnoloģijas, kas nav nepieciešamas, lai ražotu produktu(-us) vai izpildītu procesu(-us), uz ko attiecas kopfonds, vai nodrošinātu atbilstību standartam, kurā ietvertas apvienotās tehnoloģijas. Tādējādi šādu papildinošu tehnoloģiju ietveršana kopfondā ir uzskatāma par kolektīvu komplektēšanu. Ja kopfondā ir nebūtiskas tehnoloģijas un kopfondam ir ievērojams stāvoklis jebkurā konkrētajā tirgū, uz nolīgumu, visticamāk, attiecas 53. panta 1. punkts.

263. Tā kā aizstājošas un papildinošas tehnoloģijas var tikt izstrādātas arī pēc kopfonda izveides, nepieciešamībai izvērtēt būtiskumu nav obligāti jābeidzas tad, kad tiek izveidots kopfonds. Pēc kopfonda izveides kāda tehnoloģija var kļūt par nebūtisku, parādoties jaunām trešo personu tehnoloģijām. Ja kopfondam tiek ziņots, ka šāda jauna trešās personas tehnoloģija tiek licenciātiem piedāvāta un licenciāti to pieprasa, no bloķēšanas problēmām var izvairīties, jauniem un esošiem licenciātiem piedāvājot licenci bez tehnoloģijas, kas vairs nav būtiska, par attiecīgi samazinātu licences maksu. Tomēr var būt arī citas iespējas, kā nodrošināt, lai trešo personu tehnoloģijas netiktu bloķētas.

264. Izskatot tehnoloģiju kopfondus, kuros iekļautas nebūtiskas, bet papildinošas tehnoloģijas, Iestāde savā vispārējā novērtējumā cita starpā ņems vērā šādus faktorus:

a) vai ir kādi konkurenci veicinoši iemesli, lai kopfondā iekļautu nebūtiskas tehnoloģijas, piemēram, saistībā ar visu tehnoloģiju būtiskuma izvērtēšanas izmaksām, ja tehnoloģiju ir ļoti daudz;

b) vai licenciāri var turpināt neatkarīgi izsniegt licences uz savām attiecīgajām tehnoloģijām, ja kopfonds sastāv no ierobežota skaita tehnoloģiju un ārpus kopfonda ir pieejamas aizstājošas tehnoloģijas, licenciāti var vēlēties izveidot paši savu tehnoloģiju paketi, kas sastāvētu daļēji no kopfondā ietvertās tehnoloģijas un daļēji no trešām personām piederošām tehnoloģijām;

c) vai tad, ja apvienotajām tehnoloģijām ir dažādi pielietojuma veidi, no kuriem dažiem nav nepieciešams izmantot visas kopfondā ietvertās tehnoloģijas, kopfonds piedāvā tehnoloģijas tikai vienotas paketes veidā vai arī piedāvā atsevišķas paketes dažādiem pielietojuma veidiem, katrā paketē ietverot tikai konkrētajam pielietojuma veidam vajadzīgās tehnoloģijas. Otrajā gadījumā tehnoloģijas, kas nav būtiskas konkrētam produktam vai procesam, netiek sasaistītas ar būtiskajām tehnoloģijām;

d) vai apvienotās tehnoloģijas ir pieejamas tikai kā vienota pakete vai arī licenciātiem ir iespēja iegūt licenci tikai uz kādu paketes daļu par attiecīgi samazinātu licences atlīdzību. Iespēja iegūt licenci tikai uz daļu no paketes var samazināt risku, ka tiek bloķētas kopfondā neiekļautas trešo personu tehnoloģijas, jo īpaši, ja licenciātam attiecīgi samazina licences atlīdzību. Tādā gadījumā kopējās licences atlīdzības summai ir jābūt sadalītai atbilstoši katrai kopfondā ietvertajai tehnoloģijai. Ja kopfonda un atsevišķo licenciātu licences nolīgumi ir noslēgti uz salīdzinoši ilgu laiku un kopfondā ietvertās tehnoloģijas ir pamatā *de facto* nozares standartam, ir jāņem vērā arī tas, ka kopfonds var bloķēt jaunu aizstājošu tehnoloģiju piekļuvi tirgum. Novērtējot bloķēšanas risku, šādos gadījumos ir būtiski ņemt vērā to, vai licenciāti, laikus brīdinot, var izbeigt kādas licences daļas darbību un saņemt attiecīgu licences atlīdzības samazinājumu.

265. Pat tādi tehnoloģiju kopfondu nolīgumi, kas ierobežo konkurenci, var radīt konkurenci veicinošus efektivitātes uzlabojumus (skatīt 245. punktu iepriekš), kas jāņem vērā saskaņā ar 53. panta 3. punktu) un jāsamēro ar negatīvo ietekmi uz konkurenci. Piemēram, ja patentu kopfondā ir nebūtiski patenti, bet tas atbilst visiem pārējiem 261. punktā minētajiem "drošības zonas" kritērijiem, ja pastāv konkurenci veicinoši iemesli, lai kopfondā iekļautu nebūtiskus patentus (skatīt 264. punktu iepriekš), un ja licenciātiem ir iespēja iegūt licenci tikai uz kādu paketes daļu par attiecīgi samazinātu licences atlīdzību (skatīt 264. punktu iepriekš), 53. panta 3. punkta nosacījumi, visticamāk, ir izpildīti.

4.4.2. *Individuālu ierobežojumu novērtējums kopfonda un tā licenciātu nolīgumos*

266. Ja tehnoloģiju kopfonda izveides nolīgums nepārkāpj 53. pantu, nākamais solis ir novērtēt, kā konkurenci ietekmē licences, ko kopfonds izsniedzis licenciātiem. Uz šo licenču piešķiršanas nosacījumiem var attiekties 53. panta 1. punkts. Šīs iedaļas mērķis ir aplūkot dažus ierobežojumus, kas tādā vai citā veidā bieži ir iekļauti tehnoloģiju kopfondu licences nolīgumos un kas ir jānovērtē kopfonda vispārējā kontekstā. Vispārīgā gadījumā TNGAR nav piemērojama licences nolīgumiem, kuri noslēgti starp kopfondu un licenciātiem, kas ir trešās personas (skatīt 247. punktu iepriekš). Tādēļ šajā iedaļā skatīts individuālais novērtējums, ko veic licencēšanas jautājumiem, kas raksturīgi licencēšanai tehnoloģiju kopfondu kontekstā.

267. Novērtējot tehnoloģiju nodošanas nolīgumus, kas noslēgti starp kopfondu un licenciātiem, Iestāde vadīsies pēc šādiem pamatprincipiem:

a) jo spēcīgāks kopfonda stāvoklis tirgū, jo lielāks konkurences ierobežošanas risks;

b) jo spēcīgāks kopfonda stāvoklis tirgū, jo lielāka iespēja, ka lēmums neizsniegt licences visiem potenciālajiem licenciātiem vai izsniegt licences ar diskriminējošiem noteikumiem rada 53. panta pārkāpumu;

c) kopfondi nedrīkst nepamatoti bloķēt trešo personu tehnoloģijas vai ierobežot alternatīvu kopfondu izveidi;

d) tehnoloģiju nodošanas nolīgumos nedrīkst būt ietverti stingrie ierobežojumi, kas uzskaitīti TNGAR 4. pantā (skatīt 3.4. iedaļu).

268. Uzņēmumi, kas izveido tehnoloģiju kopfondu atbilstoši 53. panta nosacījumiem, parasti var pirms vai pēc standarta noteikšanas brīvi apspriest un noteikt licences atlīdzību par tehnoloģiju paketi (ievērojot saistības licencēt saskaņā ar taisnīgiem, samērīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem jeb *FRAND*) un par katras tehnoloģijas daļu atlīdzībā. Šāds nolīgums ir raksturīgs kopfonda izveidei, un to nevar kā tādu uzskatīt par konkurences ierobežojumu. Noteiktos apstākļos var būt izdevīgāk par kopfonda licences atlīdzību vienoties pirms standarta izvēles, lai novērstu iespēju, ka standarta izvēle palielina licences atlīdzību, vienai vai vairākām būtiskajām tehnoloģijām nodrošinot ievērojamu tirgus varu. Tomēr licenciātiem ir jābūt iespējai brīvi noteikt cenu produktiem, kas ražoti saskaņā ar licenci.

269. Ja kopfondam tirgū ir dominējošs stāvoklis, licences atlīdzībai un citiem licencēšanas noteikumiem būtu jābūt samērīgiem un nediskriminējošiem un licences nedrīkst būt izņēmuma licences ([100]). Šādas prasības ir nepieciešamas, lai nodrošinātu, ka kopfonds ir atvērts un nerada bloķēšanu un citas konkurenci ierobežojošas sekas lejupējos tirgos. Tomēr šīs prasības neliedz dažādiem pielietojuma veidiem piemērot atšķirīgu licences atlīdzību. Parasti, ja dažādiem produktu tirgiem piemēro dažāda līmeņa licences atlīdzību, to neuzskata par konkurences ierobežošanu, savukārt viena produktu tirgus ietvaros diskriminācija nav pieļaujama. Īpaši jāievēro, lai attieksme pret kopfonda licenciātiem nebūtu atkarīga no tā, vai tie vienlaikus ir arī licenciāri. Tādēļ Iestāde ņems vērā, vai licenciāriem un licenciātiem ir piemērojami vienādi licences atlīdzības pienākumi.

270. Licenciāriem un licenciātiem būtu jābūt iespējai brīvi izstrādāt konkurējošus produktus un standartus. Tiem būtu arī jābūt iespējai brīvi piešķirt un saņemt licences ārpus kopfonda. Šīs prasības ir nepieciešamas, lai ierobežotu trešo personu tehnoloģiju bloķēšanas risku un nodrošinātu, ka kopfonds neierobežo inovāciju un neliedz radīt konkurējošus tehnoloģiskos risinājumus. Ja apvienotās tehnoloģijas ir iekļautas (*de facto*) nozares standartā un ja pusēm ir noteikti nekonkurēšanas pienākumi, kopfonds rada īpašu risku aizkavēt jaunu un uzlabotu tehnoloģiju un standartu izstrādi.

271. Atpakaļnodošanas pienākumi nedrīkst būt ekskluzīvi un drīkst attiekties tikai uz izstrādēm, kas ir būtiskas vai svarīgas apvienoto tehnoloģiju izmantošanai. Tas kopfondam dod iespēju nodot un izmantot apkopoto tehnoloģiju uzlabojumus. Pusēm ir likumīgas tiesības izmantot atpakaļnodošanas pienākumus, lai nodrošinātu, ka licenciāti (kā arī apakšuzņēmēji, kas darbojas saskaņā ar licenciāta licenci), kam pieder būtiski patenti vai kas tādus iegūst, nevar aizkavēt apvienoto tehnoloģiju izmantošanu.

([100]) Tomēr, ja tehnoloģiju kopfondam nav tirgus varas, licencēšana no kopfonda parasti nepārkāps 53. panta 1. punktu pat tad, ja minētie nosacījumi nav izpildīti.

272. Viena no problēmām, kas ir konstatēta attiecībā uz tehnoloģiju kopfondiem, ir risks, ka tie aizsargā nederīgus patentus. Kopfonds palielina tiesību sekmīgas apstrīdēšanas izmaksas un/vai riskus, jo apstrīdēšanas prasība ir zaudēta, ja kaut viens kopfonda patents ir derīgs. Nederīgu patentu aizsargāšana ar kopfondu var likt licenciātiem maksāt augstāku licences atlīdzību un turklāt aizkavēt inovāciju nederīgā patenta jomā. Tādējādi kopfonda un trešo personu noslēgtajos tehnoloģiju nodošanas nolīgumos iekļautiem neapstrīdēšanas un izbeigšanas noteikumiem ([101]), visticamāk, ir piemērojams 53. panta 1. punkts.

273. Kopfondos bieži tiek iekļauti gan patenti, gan patentu pieteikumi. Ja patenta pieteikumu iesniedzēji, kuri ar savu patentu vēršas pie kopfondiem, attiecīgā gadījumā izmanto patenta pieteikumu procedūras, kas dod iespēju patentu saņemt ātrāk, ir iespējams ātrāk pārliecināties par šo patentu derīgumu un darbības jomu.

([101]) Skatīt 3.5. iedaļu.

ISSN 1977-0715 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5112 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV